2020

S-RYHMÄN VUOSI JA VASTUULLISUUS 2020

SISÄLTÖ

S-RYHMÄ

5 S-RYHMÄ LYHYESTI
9 PÄÄJOHTAJAN KATSAUS
10 STRATEGIA
11 LIIKETOIMINTAKATSAUKSET
15 HALLINTO
19 JOHTAMINEN
30 VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN
32 SIDOSRYHMÄTYÖ
35 ARVONLUONTI

YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

37 HYVINVOINTIA OSUUSTOIMINNALLA
42 KOTIMAISUUS

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

46 ILMASTO
60 KIERTOTALOUS

EETTINEN TOIMINTA-KULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

67 IHMISOIKEUDET S-RYHMÄSSÄ
71 VASTUULLINEN HANKINTA
80 TURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN
83 MONIMUOTOISUUS
87 TIETOSUOJA

HYVINVOINTI JA TERVEYS

90 HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI
93 TERVEELLISEMPI ARKI

RAPORTIN RAJAUS JA VARMENNUS

96 VUOSI- JA VASTUULLISUUS-KATSAUKSEN KUVAUS
97 GRI-SISÄLTÖINDEKSI
100 S GROUP GHG INVENTORY REPORT 2020
107 VARMENNUSLAUSUNTO

YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

PÄIVITTÄISTAVAROIDEN SAATAVUUS TURVATTIIN KORONASTA HUOLIMATTA

Osana Suomen huoltovarmuusjärjestelmää S-ryhmä varmistaa ruoan ja muiden päivittäistavaroiden saatavuutta myös poikkeustilanteissa. Vähittäiskaupan ja foodservice-tukkukaupan toiminta kesti koronavuoden asettaman haasteen hyvin. Huoltovarmuutta turvasi valikoimiemme korkea kotimaisuusaste sekä koko maan kattava myymäläverkostomme. Epidemian alettua laajensimme aukioloaikoja ja verkkokaupan palveluita sekä kasvatimme suosittujen tuotteiden varastomääriä. Keskeisessä asemassa olivat myös vahva hankintaosaamisemme, työvuorosuunnittelu ja yhteistyö elintarviketeollisuuden kanssa.

S. 38

RETKI KAUPPAAN LAAJENI YLÄKOULUILLE

S-ryhmän ja Ruokatiedon yhdessä luoma, alakouluissa tykätty Retki kauppaan -ruokakasvatusmalli laajeni yläkouluille Ruokavisan kautta. Retki ohjaa oppilaita suunnittelemaan ruoka-arkea ja tekemään kestäviä valintoja ruokakaupassa. Helsingin yliopistossa tutkittiin Retki kauppaan -konseptin vaikuttavuutta syksyllä 2020, ja tulokset osoittivat, että konseptin mukainen opetus vahvistaa koululaisten kiinnostusta ja sitoutumista ruokaan. Ideaa viedään muihin Euroopan maihin osana EU-rahoitteista ruokakasvatushanketta.

S. 44

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

SUOMEN SUURIN AURINKOSÄHKÖN TUOTTAJA

Vuoden 2020 lopussa 96 toimipaikkamme katolla oli yhteensä yli 70 000 aurinkopaneelia. Vuoden 2021 aikana aurinkopaneeleita asennetaan vielä noin 60 kohteeseen ja vuoden lopussa aurinkopaneelien määrän odotetaan nousevan 100 000:een. Keskeistä on, että kohteissa tuotettu sähkö voidaan käyttää omissa toimipaikoissamme.

S. 54

LÄHES 80 PÄÄSTÖTÖNTÄ KIINTEISTÖÄ

Etenemme vauhdilla kunnianhimoisten ilmastotavoitteidemme toteuttamisessa. Vuoden vaihteessa jo 79 toimipaikkaamme oli yltänyt nollapäästöisiksi. Keskeistä on ollut energiatehokkuuden jatkuva parantaminen, kylmälaitosten uusiminen hiilidioksidilaitoksiksi sekä kylmälaitteista syntyvän ylijäämälämmön talteenotto ja hyödyntäminen kiinteistön lämmittämisessä. Lisäksi päätöksemme siirtyä yksinomaan uusiutuvan sähkön käyttöön on vaikuttanut suoraan kiinteistöjen päästöihin.

S. 57

EETTINEN TOIMINTAKULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

KAHVIN, TEEN JA KAAKAON 100 % SERTIFIOINTITAVOITE SAAVUTETTU OMA MERKKI -TUOTTEISSA

Saavutimme vuonna 2020 tavoitteemme käyttää vain sertifioitua tai vastuulliseksi varmennettua kahvia, teetä ja kaakaota oma merkki -tuotteissamme. Hyväksyttäviä sertifikaatteja ovat esimerkiksi Reilu Kauppa, UTZ ja Rainforest Alliance. Vastuulliseksi varmennetulla tarkoitamme, että hankintaketju on varmennettu auditoinnein alkutuotantoon saakka. s. 76

ASIAKKAIDEMME JA HENKILÖSTÖMME TURVALLISUUS ON MEILLE ENSIARVOISEN TÄRKEÄÄ

Vuoden 2020 keväällä alkanut koronaviruspandemia vaikutti suuresti jokaisen s-ryhmäläisen työskentelyyn ja asiakkaan asiointiin toimipaikoissamme. Otimme nopeasti käyttöön lukuisia uusia käytäntöjä ja turvatoimia koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi ja taataksemme, että henkilöstömme pysyy terveenä ja toimipaikoissamme on turvallista asioida. s. 80

WOMEN'S EMPOWERMENT PRINCIPLES -SITOUMUS

Allekirjoitimme syksyllä 2020 YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin ja YK:n yritysvastuualoitteen UN Global Compactin naisten voimaannuttamiseksi laaditut Women's Empowerment Principles -periaatteet. Sitoumuksen allekirjoittamalla tuemme periaatteiden tavoitetta edistää työelämän tasa-arvoa ja tukea laajasti inkluusion ja monimuotoisuuden toteutumista. s. 84

HYVINVOINTI JA TERVEYS

HENKILÖSTÖMME TYÖTYYTYVÄISYYS NOUSI ENNÄTYKSELLISEN KORKEAKSI

Koronavuodesta huolimatta henkilöstömme työtyytyväisyys nousi ennätyksellisen korkeaksi. Tulos kertoo muun muassa kaupan ja palvelualojen työn arvostuksen kasvusta, onnistuneista sopeutustoimista sekä ennen kaikkea henkilökuntamme hienosta yhteishengestä ympäri Suomen.

Tästä hyvänä esimerkkinä toimii erityisesti osuuskauppojemme toteuttamat laajat henkilöstön siirrot, joissa tuhannet lomautusuhan alla olleet ravintoloiden, hotellien, erikoiskaupan ja liikennemyymälöiden työntekijät työllistyivät paikkaamaan rajusti kasvanutta työvoiman tarvetta marketkaupassa ja verkkokaupassa.

S. 90

RAVINTOLASKURI

Julkaisimme vuoden 2020 syksyllä S-mobiilin Omat ostot -palvelussa ravintolaskurin. Kansainvälisestikin ainutlaatuinen palvelu on kehitetty yhdessä Suomen johtavien ravitsemustieteilijöiden kanssa. Laskurin avulla voi seurata ostamansa ruoan terveellisyyttä ja ravintoarvoja sekä verrata niitä suomalaisiin ravitsemussuosituksiin.

S. 95

S-RYHMÄ

5 S-RYHMÄ LYHYESTI
9 PÄÄJOHTAJAN KATSAUS
10 STRATEGIA
11 LIIKETOIMINTAKATSAUKSET
15 HALLINTO
19 JOHTAMINEN
30 VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN
32 SIDOSRYHMÄTYÖ
35 ARVONLUONTI

S-ryhmä on suomalainen osuustoiminnallinen, asiakkaiden omistama yritysryhmä. Tarjoamme marketkaupan, rautakaupan, tavaratalo- ja erikoisliikekaupan, liikennemyymälä- ja polttonestekaupan sekä matkailu- ja ravitsemiskaupan palveluita. Lisäksi osa osuuskaupoista harjoittaa autokauppaa, ja koko Suomessa on kattavat pankkipalvelut S-Pankin kautta.

S-ryhmän vähittäismyynti oli vuonna 2020 noin 11,6 miljardia euroa, ja se oli suurin yksityinen työllistäjä Suomessa noin 37 000 työntekijällään.

S-RYHMÄ LYHYESTI

S-ryhmä muodostuu 19 alueosuuskaupasta, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta (SOK) sekä niiden tytäryhtiöistä. Osuuskauppojen verkosto ulottuu koko maahan, ja niiden toiminnassa on vahva alueellinen painotus. Osuuskauppojen jäsenet eli asiakasomistajat omistavat osuuskaupat, jotka puolestaan omistavat keskusliike SOK:n.

SOK-yhtymän muodostavat Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) ja sen tytäryhtiöt. SOK on keskusliike, jossa tuotetaan S-ryhmän osuuskaupoille asiantuntija- ja tukipalveluita, kuten ketju-ohjaus-, valikoima-, hankinta- ja markkinointipalveluita. SOK vastaa myös S-ryhmän strategisesta ohjauksesta ja liiketoimintaketjujen kehittämisestä.

Osa SOK:n tytäryhtiöistä harjoittaa marketkauppaa sekä matkailu- ja ravitsemiskauppaa Virossa ja Venäjällä.

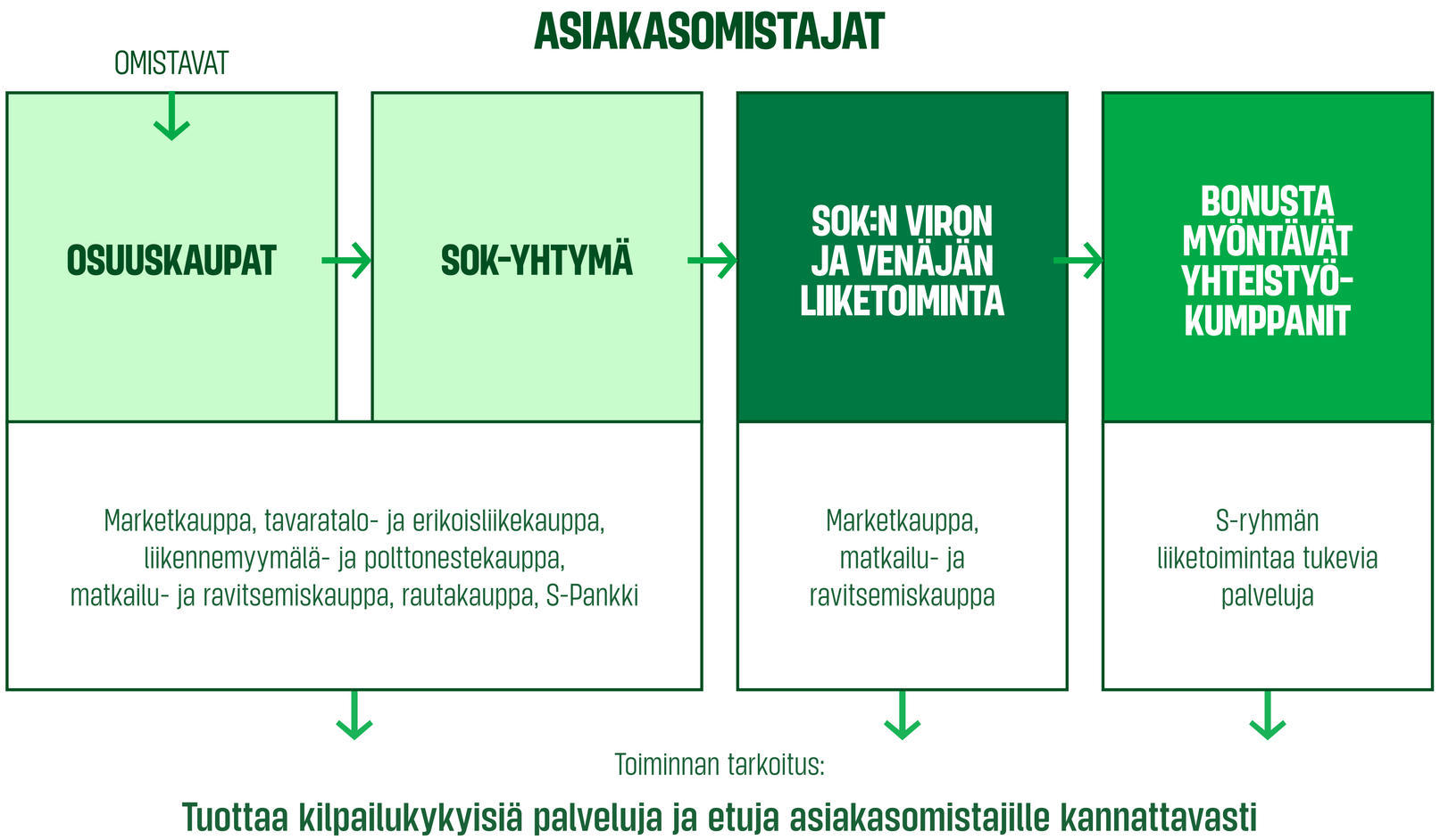

ALUEOSUUSKAUPAT JA ULKOMAANTOIMINNOT

ALUEOSUUSKAUPAT

Helsinki
Helsingin Osuuskauppa Elanto

Joensuu
Pohjois-Karjalan Osuuskauppa

Jyväskylä
Osuuskauppa Keskimaa

Kajaani
Osuuskauppa Maakunta

Kirkkonummi
Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslag

Kokkola
Osuuskauppa KPO

Kouvola
Kymen Seudun Osuuskauppa

Kuopio
Osuuskauppa PeeÄssä

Kuusamo
Koillismaan Osuuskauppa

Lahti
Osuuskauppa Hämeenmaa

Lappeenranta
Etelä-Karjalan Osuuskauppa

Mikkeli
Osuuskauppa Suur-Savo

Oulu
Osuuskauppa Arina

Pori
Satakunnan Osuuskauppa

Rauma
Osuuskauppa Keula

Salo
Suur-Seudun Osuuskauppa

Seinäjoki
Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

Tampere
Pirkanmaan Osuuskauppa

Turku
Turun Osuuskauppa

ULKOMAANTOIMINNOT

Venäjä
Prisma, Sokos Hotels

Viro
Prisma, Sokos Hotels

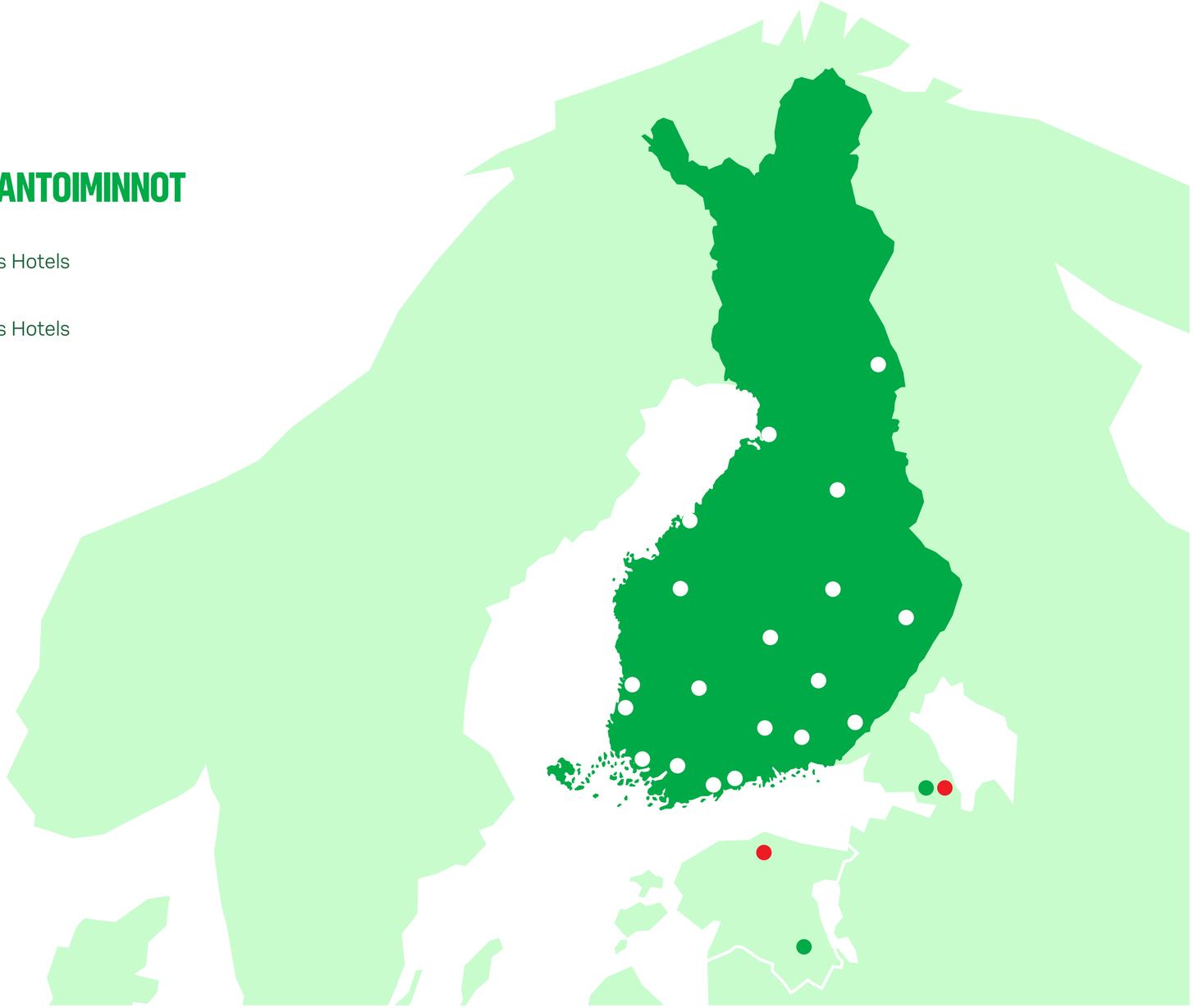

S-RYHMÄ LUKUINA

S-ryhmän vuosi oli niin myynnin kuin tuloksen osalta erittäin kaksijakoinen. Marketkauppa teki koronakriisin vaikutuksesta ennätysmyynnin ja -tuloksen, kun taas matkailu- ja ravitsemiskaupan myynti ja tulos romahtivat. Muut liiketoiminta-alueet pärjäsivät vaikeana vuonna myynnillisesti kohtuullisesti, mutta tekivät tappiota lukuun ottamatta liikennemyymälä- ja polttonestekauppaa. Tulos kokonaisuudessaan pieneni selvästi edeltävästä vuodesta.

Vuoden 2020 investoinnit olivat selvästi edeltävää vuotta suuremmat. Vuoden investointeja olivat muun muassa 200 S-marketin uudistamistyöt ja edelleen jatkunut hotelliverkoston uudistaminen. Kokonaan uusia Sokos Hotelleja avattiin kaksi: Tripla Helsinkiin ja Kupittaa Turkuun.

LIIKETULOS

196

MILJ. €

INVESTOINNIT

642

MILJ. €

VEROTON VÄHITTÄISMYYNTI 11 625 MILJ. €

LIIKETOIMINTA-ALUE	MYYNTI (MILJ. €, SIS. KOKO S-RYHMÄ)	VERTAILU EDELLISVUOTEEN, %
Marketkauppa	8 898	+ 7,8
Rautakauppa	126	-6,8
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	1 470	-14,4
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	439	-47,8
Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa	236	-18,8
Muut	456	-3,3
S-ryhmä yhteensä	**11 625**	**-0,7**

S-RYHMÄN VEROTON VÄHITTÄISMYYNTI (MILJ. €)

MYYNTI: SUOMI

11 337

MILJ. €

MYYNTI: VIRO

183

MILJ. €

MYYNTI: VENÄJÄ

106

MILJ. €

S-RYHMÄ YHTEENSÄ

11 625

MILJ. €

OSUUSTOIMINTA JA ASIAKASOMISTAJUUS

Osuustoiminnallisen yritysmuodon ansiosta S-ryhmän osuuskauppojen liiketoiminnassa kiertävä raha hyödyttää osuuskauppojen asiakasomistajia ja varmistaa alueellisen hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden. Toiminnan tuotto investoidaan asiakasomistajien eduksi kehittämällä palveluja ja uusimalla toimipaikkoja tai jaetaan asiakasomistajille erilaisina etuina, kuten Bonuksina ja maksutapaetuina.

ASIAKASOMISTAJIA

2 453 715

HENKILÖÄ

ASIAKASOMISTAJILLE MAKSETUT RAHALLISET EDUT YHTEENSÄ

415

MILJ.€

BONUS

358

MILJ. €

Asiakasomistaja saa jopa 5 % Bonusta, eli rahaa takaisin ostoista yli 2 000 toimipaikasta.

OSUUSMAKSUN KORKO

2,7

MILJ. €

Jos edellisen vuoden tulos on ollut riittävän hyvä, osuuskauppa voi maksaa 100 euron osuusmaksulle korkoa.

YLIJÄÄMÄN PALAUTUS

45

MILJ. €

Ylijäämänpalautus lasketaan ostoista, jotka on tehty asiakasomistajan osuuskaupan omista toimipaikoista edellisen vuoden loppuun mennessä. Ylijäämänpalautusta maksaa osa osuuskaupoista.

MAKSUTAPAETU

9,6

MILJ. €

Kun ostokset maksetaan S-Etukortilla, edun piiriin kuuluvista ostoksistasi kertyy 0,5 % maksutapaetua.

S-RYHMÄN KESKEISET LUVUT

	2020	2019
Veroton vähittäismyynti, milj. €	**11 625**	11 713
Suomi	**11 337**	11 384
Baltia ja Venäjä	**289**	329
Liiketulos, milj. €	**196**	345
Investoinnit, milj. €	**642**	498
Asiakasomistajille maksetut rahalliset edut, milj. €	**415**	401
Asiakasomistajia, hlö	**2 453 715**	2 425 167
Henkilöstö, hlö	**38 585**	37 764
Toimipaikat, lkm	**1 849**	1 854
Energian ominaiskulutus, kWh/brm²	**257**	283
Oman toiminnan päästöt, tn CO_2e	**120 000**	150 000
Kierrätysaste, %	**75**	73
Marketkaupan suhteellinen ruokahävikki, %	**1,41**	1,52
Auditointien kattavuus riskimaaostoista, %	**97**	98
Sertifiointiaste omien merkkien myyntivolyymista, %		
kahvi	**100**	99
tee	**100**	100
kaakao	**100**	99
Eettinen indeksi TYT-kyselyssä	**79,6**	78,3

Energian ominaiskulutus, kierrätysaste, marketkaupan suhteellinen ruokahävikki ja auditointien kattavuus riskimaaostoista eivät sisällä lähialueiden tietoja.

Vuoden 2020 energian ominaiskulutuksen, oman toiminnan päästöjen, kierrätysasteen, suhteellisen ruokahävikin ja auditointien kattavuuden riskimaaostoista varmennusraportti

HENKILÖSTÖ JA TOIMIPAIKAT

S-RYHMÄ YHTEENSÄ

38 585

HENKILÖÄ

TOIMIPAIKKOJA

1 849

S-RYHMÄ YHTEENSÄ

ALUEOSUUSKAUPAT

32 445

HENKILÖÄ

SOK-YHTYMÄ

6 140

HENKILÖÄ

PÄÄJOHTAJAN KATSAUS

ONNISTUNUT VUOSI KORONASTA HUOLIMATTA

Koronakriisin leimaama vuosi oli S-ryhmälle monin tavoin haasteellinen, mutta siihen mahtui myös paljon hyvää. Liiketoimintoihimme kriisi vaikutti vaihtelevasti, mutta toimintamme kehittäminen ei pysähtynyt vaan pikemminkin tehostui entisestään. Katseemme on jo tiukasti tulevaisuudessa.

Lukujen valossa korona repäisi syvän kuilun erityisesti marketkaupan sekä matkailu- ja ravitsemiskaupan välille. Marketkauppa saavutti etäily-, kotoilu- ja ulkoilubuumin kautta kaikkien aikojen parhaan myynnin ja tuloksen. Vastaavasti ravintolat ja hotellit kärsivät toiminnan rajoituksista ja asiakaskadosta ja menettivät lähes puolet myynnistään. Sopeuttamistoimista huolimatta myös toiminnan tappiot olivat merkittävät. Myös muut liiketoiminnot sopeuttivat toimintaansa ja selvisivät vuodesta siedettävin kolhuin.

S-ryhmän yritykset mittaavat vuosittaisella tutkimuksella muun muassa henkilöstömme työssä viihtymistä ja työilmapiiriä. Koronavuodesta huolimatta henkilöstömme tyytyväisyys nousi ennätyksellisen korkeaksi. Tulos kertoo muun muassa kaupan ja palvelualojen työn arvostuksen kasvusta, onnistuneista sopeutustoimista sekä ennen kaikkea henkilökuntamme hienosta yhteishengestä ympäri Suomen.

Haluan mainita erityisesti osuuskauppojemme toteuttamat laajat henkilöstön siirrot, joissa tuhannet lomautusuhan alla olleet ravintoloiden, hotellien, erikoiskaupan ja liikennemyymälöiden työntekijät työllistyivät paikkaamaan rajusti kasvanutta työvoiman tarvetta marketkaupassa ja verkkokaupassa.

Poikkeusvuosi ei keskeyttänyt toimintamme kehittämistä, mikä käy ilmi myös tämän vuosikatsauksen liiketoimintaosioista. Reagoimme ripeästi esimerkiksi voimakkaasti kasvaneeseen verkkokauppaan kasvattamalla kapasiteettia ja lanseeraamalla uusia palveluita. Jatkamme edelleen verkkokauppamme ja digipalveluidemme vahvaa kehittämistä tavoitteena asiakaskokemuksen merkittävä parantaminen.

Toiminnan kehittämisen ohella verkostomme uudistaminen jatkui lähes ennätystasolla. Investoimme muun muassa kauttaaltaan uudistuvaan S-market-ketjuun ja hotelleihin noin 640 miljoonaa euroa. Vuodesta toiseen S-ryhmän investoinnit ovat suuruudeltaan noin 500 miljoonan euron kokoluokkaa, mikä pidemmällä aikavälillä merkitsee useiden miljardien eurojen panostuksia koko Suomen elinvoiman hyväksi.

Vuodenvaihteessa uudistimme vastuullisuusohjelmamme vuosille 2021–30. Sen painopistealueet ovat kestävä kuluttaminen, kestävä kasvu luonnonvaroja kunnioittaen sekä yhdenvertainen maailma yhdessä asiakkaiden, kumppanien ja muiden sidosryhmien kanssa. Ohjelman keskiössä pysyy kunnianhimoinen tavoitteemme olla oman toimintamme osalta hiilinegatiivinen vuonna 2025.

Koronapandemia jatkuu ja siihen liittyvät rajoitustoimet heijastuvat myös S-ryhmän toimialoille. Uskomme kuitenkin yhteiskunnan alkavan nopeasti normalisoitua rokotekattavuuden parantuessa. Vaikka näkymät ovat kuluvan vuoden osalta yhä koronan sumentamat, katsomme S-ryhmässä luottavaisin mielin kohti tulevaa. Meillä on asiakaslähtöinen vahva strategia ja erinomaiset valmiudet sen toimeenpanoon.

Hannu Krook, pääjohtaja, SOK

S-ryhmä ja yhteiskunta kohtasivat globaalin koronapandemian myötä täysin uuden muutosvoiman, joka toi mukanaan merkittävää epävarmuutta. Pandemia myös kiihdyttää jo olemassa olevia muutosvoimia.

S-RYHMÄN STRATEGIA KANTAA YLI KORONA-AJAN

Kuluttajakäyttäytymisessä on tapahtunut nopeita muutoksia muun muassa digitaalisuuden kasvaessa uuteen mittakaavaan. Vaikka muutosten pysyvyydestä ja syvyydestä ei ole vielä varmuutta, S-ryhmän strategian kolme painopistettä ovat yhä relevantteja ja jatkamme määrätietoisesti niiden toimeenpanoa.

Verkkokauppa ja digitaaliset palvelut ovat nousseet nopeasti yhä merkittävämmäksi osaksi kuluttajien arkea. Digitaalisuuden ja kivijalan sovittaminen yhteen toimivaksi palvelukokonaisuudeksi on S-ryhmän tärkeimpiä kehityskohteita tulevina vuosina. Palveluiden hyödyllisyyttä parantavat myös yhä osuvampi kohdentaminen sekä asiakkaiden kasvavat vaikutusmahdollisuudet valikoimien kehittämiseen ja palvelujen uudistamiseen.

Kirkastamme osuustoiminnan ydinajatusta konkreettisemmaksi käytännön tekojen kautta. Lisäksi haluamme kasvaa sekä kasvattaa asiakkaiden kokemaa hyötyä entisestään. Tämä edellyttää meiltä yhä asiakaslähtöisempää kehittämistä ja suorituskyvyn nostamista. Pyrimme kehittämään ja uudistamaan jatkuvasti palveluitamme niin, että asiakkaat kokevat asiakasomistajuuden yhä houkuttelevammaksi ja haluavat keskittää asiointinsa kaupparyhmäämme.

S-ryhmä uudisti vastuullisuusohjelmansa vuosille 2021–2030. Uusi vastuullisuusohjelma toteuttaa S-ryhmän missiota ”Teemme yhdessä paremman paikan elää”. Suurin muutos aiempaan on painopisteen siirtyminen enemmän asiakkaiden suuntaan. Autamme asiakkaitamme tekemään itselleen terveellisiä ja ympäristölle vastuullisia valintoja. Ohjelmamme ottaa myös entistä vahvemmin huomioon luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen kestävän käytön. Tavoitteemme on olla kaikkien toimialojemme edelläkävijä vastuullisuudessa. S-ryhmän kansainvälisessäkin tarkastelussa kunnianhimoiset ilmastotavoitteet tähtäävät siihen, että S-ryhmän oma toiminta on hiilinegatiivista jo vuonna 2025.

LIIKETOIMINTA-KATSAUKSET

MARKETKAUPPA

PRISMA OLI KORONAVUODEN MENESTYJÄ

Vuoden 2020 koronakriisin myötä ihmiset jäivät etätöihin ja -kouluun ja viettivät myös vapaa-aikaansa kotona, mökillä tai ulkoharrastuksissa. Tästä oli seurauksena marketeista myytävän ruoan ja kotiin tai harrastuksiin liittyvän käyttötavaran myynnin voimakas kasvu. Niin S-marketit, Salet, Alepat kuin Kodin Terratkin kasvattivat myyntiään, mutta koronavuoden suurin menestyjä oli Prisma: kaikki saman katon alta tarjoava liikeidea houkuttelee tällaisena aikana.

Mennyt vuosi oli myös verkkokaupan vuosi. Ruoan verkkokaupan myynti kolminkertaistui ja oli joulukuussa jopa nelinkertaista. Käyttötavarapuolella verkkokaupan myynti kasvoi samansuuntaisesti ja vuoden aikana tehdyt onnistuneet lanseeraukset ja kampanjat, kuten Prisma.fi:n Antti Tapani ja Telcollection, aiheuttivat parhaimmillaan jopa 16-kertaisia myyntipiikkejä.

Sekä ruoassa että käyttötavarassa hurjat myyntipiikit aiheuttivat ajoittaisia haasteita tuotteiden saatavuuteen. Päivittäistavaroissa haasteita oli heti kriisin alussa tuotteiden hamstrauksen takia, mutta koko suomalaisen ruokaketjun yhteistyöllä saatavuus saatiin taattua varsin hyvin. Myös verkkokaupan kapasiteettia lisättiin ketterästi. Käyttötavaroissa esimerkiksi kasvomaskien kysyntä räjähti nollasta valtavaan määrään viikoissa. Tähän onnistuttiin vastaamaan nopeasti hyödyntäen monipuolisesti sekä kotimaisia että ulkomaisia hankintakanavia.

Markettien työvoimapaineita helpotti se, että osuuskaupat saivat siirrettyä nopeasti tuhansia ravintoloiden, hotellien ja ABC-asemien työntekijöitä esimerkiksi keräilemään tuotteita verkkokaupan toimituksiin ja hyllyttämään niitä myymälöihin. Näin vältettiin laajasti muun muassa kiinni olleiden ravintoloiden työvoiman lomautuksia.

S-ryhmä investoi voimakkaasti koronasta huolimatta. Koko S-market-ketjun 440 toimipaikan uudistaminen vuosina 2020–21 etenee aikataulussa, kun viime vuonna uuden ilmeen sai yli 200 S-marketia. Saleketjun uudistaminen on myös alkamassa. Prismoissa ja osassa S-marketeja uudistui tuoretta lihaa, kalaa ja laadukasta valmisruokaa tarjoavat Ruokatorit. Kampanjointi kotimaisen kalan puolesta jatkui, mikä siivitti sen jo toisena vuonna peräkkäin vahvaan myynnin kasvuun. Useiden myymälöiden tuorevalikoimaan tulivat vuoden aikana näkyvästi myös sushikioskit, joiden siivittämänä sushin myynti kymmenkertaistui.

Vuoden 2020 aikana S-ryhmän verkkokauppojen toiminnassa oli pullonkauloja, jotka heikensivät asiakaskokemusta. Vuodet 2021–22 ovat voimakasta kehittämisen aikaa, jolloin verkkokauppojen asiakaskokemus paranee merkittävästi.

Vuonna 2021 jatkuu marketkaupan uuden kilpailustrategian toteuttaminen. Siinä on ytimessä paras mahdollinen asiakaskokemus, osuva valikoima, ketterä, asiakaskysyntään vastaava tekeminen sekä ruokakaupan hintajohtajuus ja asiakasomistajien palkitseminen. S-ryhmän marketkaupan tavoitteena on olla myös alansa vastuullisin toimija.

MYYNTI

9 024

MILJ. €*

RUOKAKAUPAN MARKKINAOSUUS

46 %

99
PRISMAA

121
ALEPAA

5
FOOD MARKET HERKKUA

442
S-MARKETIA

298
SALEA

* Sisältää rautakaupan

TAVARATALO- JA ERIKOISLIIKEKAUPPA

VAIKEASTA VUODESTA KOHTI UUTTA NOUSUA

Vuodesta 2016 alkanut Sokos-tavaratalojen vahva nousu tyssäsi äkkijarrutukseen koronakriisin alettua maaliskuussa 2020. Kivijalkakauppa koki nopean asiakaskadon, mutta verkkokaupan myynnit nousivat hetkessä ennätystasolle. Se taas aiheutti merkittävän vaateen kehittää verkkokaupan suorituskykyä niin asioinnin sujuvuuden kuin taustaprosessien ja toimituskyvynkin suhteen. Loppuvuonna tilanne hieman tasaantui ja kehittyi parempaan suuntaan erityisesti Emotion-ketjussa.

Päätuotealueiden, kauneuden ja muodin, myynti myötäili S-ryhmän ketjuissa kokonaismarkkinan kehitystä. Muodin kokonaismarkkina supistui lähes 20 prosenttia ja kosmetiikan keskeiset kategoriat, ihonhoito ja värikosmetiikka, pienenivät reilusti. Kodin tuotealueella sen sijaan nähtiin vahva myynnin-kehitys suomalaisten brändien ja sisutuksellisten tuotteiden kysynnän kasvaessa.

Myös vuoden eteneminen vastasi myynnillisesti S-ryhmän muiltakin toimialoilta tuttua kaavaa: vuosi alkoi hyvin kahden ensimmäisen kuukauden osalta. Maalis–toukokuussa kivijalkakaupan myynti tyrehtyi lähes täysin, kunnes kesä-elokuussa oli parempi jakso erityisesti kosmetiikkakaupassa. Koronan toisen aallon myötä asiointi laantui jälleen erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isoissa kauppakeskuksissa.

Verkkokaupassa sokos.fi:n myynti kolminkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Vahvimmin kasvoi jopa 3,5-kertaistunut naisten muodin myynti. Koronakriisin alussa verkkokaupassa oli jopa 10-kertaisia myyntipiikkejä.

Vuonna 2020 jatkui edellisenä vuonna alkanut asiakaskokemuksen parantaminen. Hyvällä palvelulla halutaan erottautua ja luoda mieleenpainuvia asiakaskokemuksia. Tavoitteena on yksittäisten tuotteiden tarjoamisen sijaan auttaa asiakasta löytämään oma tyylinsä sekä tarjota kokonaisuuksia ja mielihyvää. Asiakasuskollisuutta mittaava NPS-luku kehittyikin molemmissa ketjuissa vahvasti.

Vuoden 2020 aikana avattiin uusi Sokos-tavaratalo Rovaniemelle. Sen myötä Sokos-ketju koostuu 20 tavaratalosta ja sokos.fi-verkkokaupasta. Emotion-ketju täytti 20 vuotta keväällä 2020. Se on Suomen suurin kauneuden erikoisliikeketju 37 toimipaikallaan.

Vuoden 2021 alkupuoli on edelleen koronakriisiin sopeutumista, mutta myös valmistautumista uuteen nousuun. Verkkokaupan siirtyminen uuteen teknologiaan ja sitä kautta maailmanluokan asiakaskokemukseen on alkanut. Näin viedään eteenpäin monikanavaista visiota, johon kuuluu verkkokaupan ohella kauneuden, muodin, kodin valikoiman ja palvelun jatkuva kehittäminen. Erityisfokus on kauneuden tuotealueessa, jossa tavoitteena on edelleen vahvistaa markkinajohtajuutta molemmissa ketjuissa.

Emotion-ketju laajentuu 2–3 toimipaikalla vuosien 2021–2022 kuluessa. Sokos-ketju täyttää puolestaan 70 vuotta vuonna 2022. S-ryhmän ylivoimaisesti vanhin ketju haluaa osoittaa elinvoimaisuutensa juhlavuonnaan tarjoamalla entistäkin elämyksellisempiä asiointikokemuksia.

MYYNTI

236
MILJ. €

21
SOKOSTA

37
EMOTION-MYYMÄLÄÄ

6
MUUTA ERIKOISLIIKETTÄ

LIIKENNEMYYMÄLÄ- JA POLTTONESTEKAUPPA

ABC SELVISI HYVIN VAIHTELEVASTA VUODESTA

Korona vähensi ihmisten liikkumista vuonna 2020, mikä näkyi ABC-liikennemyymälöiden myynnissä ja kannattavuudessa. Suuri vaikutus oli myös ravintoloiden keväisellä sulkemisella, jolloin vain take away -myynti oli sallittua. Vuoden aikana oli paljon vaihtelua niin ajallisesti kuin alueellisesti.

Keväisen aallonpohjan jälkeen kesän ja syksyn aikana myynneissä päästiin lähelle normaalia, mutta koronan toisen aallon myötä etenkin ravintolamyynnit laskivat. Suurinta vaikutus on ollut viikonloppujen ja juhlapyhien myynteihin. Myös ryhmämatkailun ja tapahtumien puuttumisella on ollut merkittävä vaikutus ABC-liikennemyymälöihin.

Korona vaikutti eniten ravintoloihin, mutta markettien myynnit pitivät hyvin pintansa. Autopesukauppa kasvatti myyntiään, kun taas liikkumisen väheneminen pienensi kokonaisuutena polttonestekaupan myytyjä litroja. ABC säilytti kuitenkin markkinaosuutensa ja onnistui parantamaan tulostaan polttonestemyynnissä. Koko ketju teki positiivisen tuloksen vuonna 2020.

Ravintoloiden rajoitusten aikana työvoiman tarve niissä väheni, mutta merkittävä osa työntekijöistä työllistyi tilapäisesti osuuskauppojen muihin liiketoimintoihin.

Koronan tuomien uudenlaisten tarpeiden vuoksi ABC-ketju sopeutti ja uudisti nopeasti erityisesti ravintolatoimintaansa ABC-mobiilia, ravintolan tuotevalikoimaa, ennakkotilausmahdollisuutta (toimitukset parkkiruutuun) ja pakkauksia kehittämällä. Samalla turvalliseen asiointiin ja työskentelyyn kiinnitettiin erityistä huomiota. Palvelutaso säilykin korkeana, ja poikkeusvuodesta huolimatta asiakastyytyväisyys kasvoi monin paikoin.

Suosittua ABC-mobiilia kehitettiin viime vuonna ruoan tilaamista helpottavien ominaisuuksien lisäksi tuomalla siihen uutena auton sarjapesujen ostomahdollisuus. Autopesuverkostoa kasvatettiin vuoden varrella suunnitelmien mukaisesti perustamalla useita uusia yksiköitä, ja pesuverkosto on jo noin sadan pesupaikan suuruinen. Ketjun ravintolatuotteistukseen tuotiin uutena muun muassa Kebabc-tuoteperhe, joka saavutti nopeasti hyvän suosion asiakkaiden keskuudessa.

Koronatilanne vaikuttaa ihmisten liikkumiseen ja ravintola-asiointiin vähentävästi myös kuluvan alkuvuoden aikana. Tämän vuoden osalta koronan kesto on merkittävin liikennemyymälöiden tuloksellisuuteen vaikuttava tekijä. Alueelliset vaihtelut ovat edelleen tavallista suurempia. Toimipaikat ovat vastanneet heikkoon kysyntään tehostamalla toimintaansa esimerkiksi supistamalla aukioloaikojaan, mutta niillä on välitön valmius palata normaaliin toimintaan. Yhtään toimipaikkaa ei ole suljettuna koronan vuoksi.

Viime vuosi osoitti, että ABC-ketjulle on kiistaton tarve myös poikkeusaikana turvaamaan peruspalveluiden saantia ja yleistä huoltovarmuutta koko Suomessa. ABC-ketju kehitti vuoden 2020 poikkeustilan aikana asiakaskokemustaan entistä paremmaksi. Pandemiatilanteen helpottaessa ABC-ketju on valmis tukemaan Suomen paluuta arkeen ja palvelemaan asiakkaitansa entistä vahvempana koko Suomessa.

MYYNTI

1470

MILJ. €

97

ABC-LIIKENNEMYYMÄLÄÄ

333

ABC-AUTOMAATTIASEMAA

MATKAILU- JA RAVITSEMISKAUPPA

KORONA KURITTI HOTELLEJA JA RAVINTOLOITA

S-ryhmän matkailu- ja ravitsemiskaupan vuosi oli vaikea, kuten koko toimialalla. Vuodesta 2014 jatkunut myynnin ja tuloksen kasvu jatkui vielä tammi–helmikuussa 2020. Maaliskuusta alkaen korona kuitenkin romahdutti niin myynnin kuin tuloksenkin. Vaikeimmat kuukaudet olivat huhti- ja toukokuu, jolloin ravintolat olivat suljettuina take away -myyntiä lukuun ottamatta ja hotelleista katosivat asiakkaat.

Kesä helpotti tilannetta ravintoloiden avauduttua ja kotimaisen matkailun täytettyä hotelleja osassa Suomea. Alueelliset vaihtelut olivat kuitenkin suuria. Eniten koronakriisistä ovat kärsineet sen koko keston ajan pääkaupunkiseudun hotellit. Ulkomaalaisten matkailijoiden ja työmatkustajien puuttuessa lähes täysin ovat hotellien käyttöasteet pysyneet matalina. Sen vuoksi pääkaupunkiseudulla toimiva SOK:n tytäryhtiö, Sokotel Oy, on joutunut sopeuttamaan voimakkaasti toimintaansa. Samoin on käynyt myös Suomen lähialueilla, kun esimerkiksi Tallinnan Original Sokos Hotel Virun yöpymiset ovat romahtaneet suomalaisturistien ehtymisen myötä.

Loppuvuodesta 2020 hotelleja ja ravintoloita koetteli koronan toinen aalto, joka jätti pikkujoulusesongin käytännössä toteutumatta.

Henkilöstön tyytyväisyys oli poikkeusvuodesta huolimatta huippuluokkaa. Monessa alueosuuskaupassa saavutettiin työtyytyväisyyskyselyn ennätyslukemat. S-ryhmä pystyi näyttämään monialaisuutensa voiman, kun marketkaupan työvoimatarpeen lisääntyessä yli kolmetuhatta hotelli- ja ravintola-ammattilaista siirtyi lomautusten sijaan auttamaan muun muassa verkkokaupan tehtäviin.

Korona ei hyydyttänyt myöskään toiminnan kehittämistä eikä verkoston uudistamista. Hotellien digitalisaatio eteni muun muassa ensimmäisten itsepalveluautomaattien käyttöönotolla ja mobiiliavaimen koekäytöllä. Samaan aikaan uudistettiin S-ryhmän ravintoloiden tiedot kokoavaa Raflaamo.fi:tä. Vuoden aikana tehtiin 54 ravintolauudistusta ja investoinnit hotelliverkostoon jatkuivat vahvana. Useiden kokonaisvaltaisten uudistamistöiden ohella vuoden aikana avautui kaksi kokonaan uutta hotellia: tammikuussa Original Sokos Hotel Tripla Helsinkiin ja heinäkuussa Original Sokos Hotel Kupittaa Turkuun.

Matkailu- ja ravitsemiskaupan toipuminen koronakriisistä riippuu pitkälti rokotusten etenemisestä Suomessa ja muualla maailmassa. Ravintola-ala toipunee hotelleja nopeammin, ja patoutunut kuluttamisen tarve voi rokotustilanteen salliessa näkyä vilkkaana kysyntänä jo kesällä. Vaikeimmassa asemassa ovat tilaus- ja henkilöstöravintolat, koska yritystilaisuudet eivät käynnistyne kunnolla ennen syksyä, ja etätyö saattaa laskea henkilöstöravintoloiden myyntejä pysyvästi.

Hotellien kysyntään työmatkustuksen muutokset ja kansainvälisen matkustuksen hidas toipuminen voivat vaikuttaa vuosia. Matkustaminen voi kokea myös joitain pysyviä muutoksia, mutta ihmisten tarve kokea uutta ja saada elämyksiä ei ole kadonnut koronakriisinkään myötä. Tulevaisuudessa myös Suomen vahvuudet, kuten puhtaus, väljyys ja turvallisuus, voivat toimia maamme matkailuvaltteina.

MYYNTI

439

MILJ. €

500

RAVINTOLAA

49

SOKOS HOTELLIA

8

RADISSON BLU HOTELLIA

2

MUUTA HOTELLIA

S-PANKKI

KASVUA JA KEHITYSTÄ KORONASTA HUOLIMATTA

Vuoden 2020 koronapandemia vaikutti suomalaiseen yhteiskuntaan ja myös S-Pankkiin monin eri tavoin. Kriisin käynnistyttyä S-Pankki keskittyi huolehtimaan asiakkaidensa ja henkilöstönsä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Heti kriisin ensimmäisinä viikkoina merkittävä osa S-Pankin henkilöstöä siirtyi etätyöhön. Tautitilanteen vaihdellessa työskentelytapoja on sopeutettu tilanteen vaatimalla tavalla.

Asiakkaille on suositeltu asiointia S-mobiilissa ja verkkopankissa. Etenkin S-mobiilin suosio on kasvanut vauhdikkaasti läpi vuoden. Sovellus on myös saanut monia asiakkaiden toivomia uusia ominaisuuksia: nyt sen kautta on mahdollista muun muassa hakea lainaa sekä sijoittaa rahastoihin.

Digitaalisen asioinnin lisäksi pandemia näkyi asiakkaiden arjessa monin tavoin. Esimerkiksi matkailu ulkomaille väheni selvästi ja kodin merkitys korostui. Huhti–kesäkuussa kuluttajien kokema epävarmuus näkyi useiden pankkituotteiden heikkona kysyntänä, kun taas toinen vuosipuolisko oli toipumisen aikaa. Koko vuoden osalta S-Pankin ydinliiketoiminta jatkoi tervettä kasvuaan koronapandemian vaikutuksista huolimatta.

S-Pankin asuntolainojen kysyntä jatkui voimakkaana. Asuntolainakanta kasvoi 5,5-kertaista vauhtia suhteessa markkinoihin, kun tarkastellaan edellistä 12 kuukautta. Myös hallinnoitavat varat kasvoivat merkittävästi yrityskaupan vauhdittamana. Heinä–elokuun vaihteessa saatettiin päätökseen yrityskauppa Fennia-konsernin kanssa, jonka myötä S-Pankki nousi yhdeksi Suomen merkittävimmistä kiinteistövarainhoitajista.

S-Pankki eteni vuoden aikana määrätietoisesti useissa keskeisissä kehityshankkeissaan. Varainhankinnan laajentaminen edistyi vauhdikkaasti, mikä mahdollistaa voimakkaan kasvun jatkumisen pitkällä aikavälillä. Kesällä S-Pankki sai ensimmäisen luottoluokituksensa ja marraskuussa Euroopan keskuspankki myönsi sille kiinnitysluottopankkitoimiluvan. S-Pankki tutkii mahdollisuutta hakea rahoitusta markkinoilta vakuudellisilla ja vakuudettomilla joukkolainoilla Finanssivalvonnan hyväksymän 1,5 miljardin euron joukkovelkakirjaohjelman puitteissa.

S-Pankissa tulevaisuutta katsotaan luottavaisin mielin. Vaikka koronapandemia ei ole vielä ohi, paluu tavallisempaan arkeen siintää jo horisontissa koronarokotusten edetessä. S-Pankki on S-ryhmän asiakasomistajien oma täyden palvelun pankki ja haluaa mahdollistaa vähän rahakkaamman huomisen jokaiselle. S-Pankki tarjoaa asiakkailleen ylivoimaista helppoutta ja hyötyä niin arjessa kuin elämän suurissa muutoksissa. Tästä kertoo se, että S-Pankin palveluilla on runsaasti kysyntää keskellä pandemiaa, mikä on näkynyt laaja-alaisena kasvuna.

HALLINTO

SOK:N HALLINTONEUVOSTO 2020

Matti Pikkarainen (s. 1953)
Oulu

- teologian tohtori
- puheenjohtaja 2013–
- Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2004–
- erovuorossa 2022

Timo Santavuo (s. 1960)
Pori

- asianajaja, varatuomari
- ensimmäinen varapuheenjohtaja 2017–
- Satakunnan Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2000–
- erovuorossa 2022

Tapio Kankaanpää (s. 1962)
Kuopio

- kauppat. maisteri
- toinen varapuheenjohtaja 2019–
- Osuuskauppa PeeÄssän toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2018-
- erovuorossa 2023

Jorma Bergholm
(s. 1954) Helsinki

- VTM
- Helsingin Osuuskauppa Elannon hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2005–
- erovuorossa 2023

Sinikka Kelhä
(s. 1964) Rauma

- asianajaja
- Osuuskauppa Keulan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2017-
- erovuorossa 2023

Pentti Hämäläinen
(s. 1954) Hamina

- asianajaja
- Kymen Seudun Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2008–
- erovuorossa 2021

Kimmo Koivisto
(s. 1956) Salo

- maanviljelijä
- Suur-Seudun Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2007–
- erovuorossa 2022

Henrik Karvonen
(s. 1972) Kuusamo

- Koillismaan Osuuskaupan toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2014-
- erovuorossa 2021

Martti Lokka
(s. 1967) Mikkeli

- toimitusjohtaja, isännöitsijä
- Osuuskauppa Suur-Savon hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2014-
- erovuorossa 2021

Leena Munter-Ollus
(s. 1968) Kantvik
- toimitusjohtaja
- Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslagin hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2020-
- erovuorossa 2022

Hannu Pelkonen
(s. 1967) Sotkamo
- Osuuskauppa Maakunnan toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2015-
- erovuorossa 2021

Jarkko Rautaoja
(s. 1964) Heinola
- diplomi-insinööri
- Osuuskauppa Hämeenmaan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2017-
- erovuorossa 2023

Kim Wrange
(s. 1968) Lehmo
- kauppatiet. lisensiaatti, yliopettaja
- Pohjois-Karjalan osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2018-
- erovuorossa 2022

HENKILÖSTÖN EDUSTAJAT

Ulla Kivilaakso
(s. 1970) Helsinki
- yo-merkonomi, MJD
- markkinointipäällikkö
- SOK Matkailu- ja ravitsemiskaupan ketjuohjaus
- hallintoneuvoston jäsen 2011-
- erovuorossa 2021

Anne Mäkelä
(s. 1965) Kokkola
- asianajaja, varatuomari
- Osuuskauppa KPO:n hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2015-
- erovuorossa 2023

Timo Rajala
(s. 1957) Akaa
- hankejohtaja
- Pirkanmaan osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2017-
- erovuorossa 2023

Kari Suninen
(s. 1963) Lappeenranta
- toimitusjohtaja
- Etelä-Karjalan osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2018-
- erovuorossa 2021

Iiris Merimaa
(s. 1962) Helsinki
- hallintoassistentti
- SOK Hallintopalvelut ja riskienhallinta
- hallintoneuvoston jäsen 2009–
- erovuorossa 2021

Antti Määttä
(s. 1966) Muurame
- kauppat. maisteri, kauppaneuvos
- Osuuskauppa Keskimaan toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2013-
- erovuorossa 2022

Mika Rantanen
(s. 1959) Kaarina
- kasvatustiet. maisteri
- Turun Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2019-
- erovuorossa 2022

Elina Varamäki
(s. 1971) Seinäjoki
- vararehtori, dosentti
- Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan hallintoneuvoston puheenjohtaja
- hallintoneuvoston jäsen 2016-
- erovuorossa 2022

SOK:N HALLITUS 2020

Taavi Heikkilä (s. 1962)
- pääjohtaja, KTM
- SOK:n hallituksen puheenjohtaja
- SOK:n hallituksen jäsen 2007–2011, 2014–2020
- S-ryhmässä 1987–2020

Hannu Krook (s. 1965)
- toimitusjohtaja, KTM
- Osuuskauppa Varuboden-Osla Handelslag
- SOK:n hallituksen jäsen 2016-
- S-ryhmässä 2013–

Kim Biskop (s. 1971)
- toimitusjohtaja, KTM
- Osuuskauppa KPO
- SOK:n hallituksen jäsen 2019–
- S-ryhmässä 1987–

Nermin Hairedin (s. 1975)
- toimitusjohtaja, KTM
- SOK:n hallituksen jäsen 2019–

Rita Järventie-Thesleff (s. 1959)
- professori, KTT
- SOK:n hallituksen jäsen 2019–

Juha Kivelä (s. 1966)
- toimitusjohtaja, KTM
- Pohjois-Karjalan Osuuskauppa
- SOK:n hallituksen jäsen 2018–
- S-ryhmässä 1990–

Veli-Matti Liimatainen (s. 1969)
- toimitusjohtaja, KTM
- Helsingin Osuuskauppa Elanto
- SOK:n hallituksen jäsen 2018–
- S-ryhmässä 1995–

Kimmo Simberg (s. 1959)
- toimitusjohtaja, kauppaneuvos, MBA
- Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa
- SOK:n hallituksen jäsen 2019–
- S-ryhmässä 1988–

Olli Vormisto (s. 1967)
- toimitusjohtaja, KTM
- Osuuskauppa Hämeenmaa
- SOK:n hallituksen jäsen 2017–
- S-ryhmässä 1989–

SOK-YHTYMÄN KONSERNIJOHTORYHMÄ 2020

Taavi Heikkilä (s. 1962)
- pääjohtaja, KTM
- S-ryhmässä 1987–2020

Arttu Laine (s. 1970)
- kenttäjohtaja, COO, KTM
- liiketoimintaryhmät, hankinta ja logistiikka
- S-ryhmässä 1995–

Jari Annala (s. 1964)
- johtaja, KTM
- SOK:n liiketoimintaryhmä, pankkitoiminta
- S-ryhmässä 1989–

Susa Nikula (s. 1970)
- johtaja, KM
- henkilöstö
- S-ryhmässä 1995–

Sebastian Nyström (s. 1974)
- muutosjohtaja, DI
- strategia, IT- ja digikehitys
- S-ryhmässä 2015–

Jorma Vehviläinen (s. 1967)
- johtaja, CFO, KTM
- talous, rahoitus, kiinteistöt
- S-ryhmässä 1991–

Veli-Pekka Ääri (s. 1968)
- mediajohtaja, CMO, VTM
- asiakasomistajuus, viestintä, markkinointi ja mediapalvelut
- S-ryhmässä 2011–

SUOMEN OSUUSKAUPPOJEN KESKUSKUNNAN (SOK) HALLINTO- JA OHJAUS-JÄRJESTELMÄ 2020

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) on suomalainen osuuskunta, jonka päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan osuuskuntalakia, toimialojen toimintaa koskevia muita säännöksiä sekä SOK:n sääntöjä. Tytäryhtiöiden toimintaa säätelee mm. osakeyhtiölaki ja koko SOK-yhtymän toimintaa ohjaavat lisäksi mm. SOK:n hallituksen vahvistamat toimintaperiaatteet, toimintapolitiikat ja investointi- ja hyväksymisohjeet sekä eri toimielimille vahvistetut työjärjestykset.

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta (SOK) on suomalainen osuuskunta, jonka päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan osuuskuntalakia, toimialojen toimintaa koskevia muita säännöksiä sekä SOK:n sääntöjä. Tytäryhtiöiden toimintaa säätelee mm. osakeyhtiölaki ja koko SOK-yhtymän toimintaa ohjaavat lisäksi mm. SOK:n hallituksen vahvistamat toimintaperiaatteet, toimintapolitiikat ja investointi- ja hyväksymisohjeet sekä eri toimielimille vahvistetut työjärjestykset.

Arvopaperimarkkinayhdistys ry on hyväksynyt 19.9.2019 listayhtiöiden hallinnointikoodin (luettavissa osoitteessa **http://cgfinland.fi/**), joka tuli voimaan 1.1.2020. Keskuskauppakamarin vuonna 2006 julkaiseman kannanoton mukaan pörssiyhtiöiden lisäksi myös muiden valtakunnallisesti merkittävien yhteisöjen tulisi noudattaa hallinnointikoodia siltä osin, kuin se on niiden erityispiirteet huomioiden mahdollista ”noudata tai selitä” -periaatteen mukaisesti eli siten, että mahdollinen poikkeaminen ja poikkeamisen syy on ilmoitettava. SOK noudattaa hallinnointikoodia siltä osin kuin se on SOK:n osuustoiminnallinen yritysmuoto ja sen erityispiirteet huomioiden mahdollista ja myös tarkoituksenmukaista.

Tämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (CG-selvitys) ja siihen liitetty palkitsemisraportti on laadittu hallinnointikoodin suositusten mukaisesti. SOK esittää selvityksen toimintakertomuksesta erillisenä raporttina.

S-ryhmän muodostavat osuuskaupat ja niiden omistama Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan (SOK) sekä näiden tytäryhtiöt. S-ryhmän tarkoituksena on tuottaa palveluja ja etuja asiakasomistajille. SOK tuottaa osuuskaupoille hankinta-, asiantuntija- ja tukipalveluita ja vastaa myös S-ryhmän strategisesta ohjauksesta ja liiketoimintaketjujen kehittämisestä.

POIKKEAMAT HALLINNOINTIKOODISTA

Hallinnointikoodi on pörssiyhtiöille laadittu, ja sen suositukset täydentävät lainsäädännöstä tulevia velvoitteita. Se ei siten lähtökohtaisesti kaikilta osin sovellu SOK:n noudatettavaksi.

Poikkeamat hallinnointikoodista perustuvat pitkälti siihen, että SOK on osuuskunta, jonka jäseninä olevat osuuskaupat ovat kuluttajaosuuskuntia, jotka eroavat olennaisesti listatuista ja muista osakeyhtiöistä. Lisäksi 1.1.2020 voimaan tulleen hallinnointikoodiuudistuksen taustalla on ollut keskeisesti koodin esipuheen mukaan osakkeenomistajien oikeudet -muutosdirektiivi (”Direktiivi”), jonka velvoitteet implementointiin osaksi kansalliseen lainsäädäntöön 10.6.2019, jota ei kuitenkaan sovelleta SOK:hon eikä sen jäseninä oleviin osuuskauppoihin. SOK:n jäseninä olevien osuuskauppojen sääntöjen mukaan jäsenenä voi olla vain luonnollisia henkilöitä ja kullakin jäsenellä voi olla vain yksi osuus.

SOK:n jäseninä olevien osuuskauppojen toiminnan tarkoitus on palvelujen ja etujen tuottaminen jäsenille eikä voiton tuottaminen osakkeenomistajille. Toiminnan tarkoituksen toteuttamiseksi, ja jotta omistajaohjaus ja omistajien osallistuminen voi toteutua tehokkaasti ja kattavasti, SOK:lla on hallintoneuvosto. Poikkeamilla muun muassa parannetaan edelleen viestintää ja päätöksentekoa SOK:n hallinnon kesken ja annetaan hallintoneuvoston sisältävän hallintorakenteen kautta jäsenille laajemmin vaikutusmahdollisuuksia SOK:n toimintaan.

Ottaen huomioon yllä todetun SOK:n olennaiset poikkeamat hallinnointikoodista ovat seuraavat:

> SOK:ssa on sääntöjen mukaan ns. kaksiportainen hallintomalli, eli hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi osuuskaupalla on hallintoneuvosto.

> Sääntöjen mukaan hallintoneuvosto valitsee hallituksen (suositus 5) edellä tässä kohdassa mainituilla kaksiportaiseen hallintomalliin liittyvillä perusteilla.

> Sääntöjen mukaan SOK:n osuuskunnan kokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain hallintoneuvoston jäsenistä on erovuorossa noin yksi kolmasosa (suositus 6). Kolmen kalenterivuoden toimikausi on perusteltua jatkuvuuden turvaamiseksi hallintoneuvoston työssä.

> Sääntöjen mukaan SOK:n pääjohtaja (toimitusjohtaja) toimii hallituksen puheenjohtajana (suositus 20). Suosituksesta poikkeaminen on perusteltua, koska SOK:lla on myös hallintoneuvosto, joka valvoo hallituksen ja pääjohtajan (toimitusjohtajan) toimintaa.

> Sääntöjen mukaan hallintoneuvosto päättää hallituksen sijaan pääjohtajan (toimitusjohtajan) palkkiosta (suositus 22). Suosituksesta poikkeaminen on perusteltua, sillä hallintoneuvosto myös valitsee pääjohtajan ja pääjohtaja toimii hallituksen puheenjohtajana.

> SOK:lla on palkitsemispolitiikka, mutta sen sisältö poikkeaa hallinnointikoodissa tarkoitetun Pörssiyhtiölainsäädännön edellyttämästä palkitsemispolitiikasta.

- Pörssiyhtiölainsäädäntöä ei sovelleta SOK:hon.
- Sääntöjen mukaan varsinainen osuuskunnan kokous päättää hallintoneuvoston puheenjohtajan, varapuheenjohtajien ja muiden jäsenten palkkioista.
- Lisäksi sääntöjen mukaan hallintoneuvosto päättää pääjohtajan palkkauksen perusteista ja hallintoneuvoston puheenjohtaja sopii yhdessä hallintoneuvoston varapuheenjohtajien kanssa toimitusjohtajan palkkaeduista hallintoneuvoston päättämien palkkausperusteiden mukaisesti sekä pääjohtajan esityksestä osuuskunnan palveluksessa olevien hallituksen jäsenten palkkioista hallintoneuvoston esittämien palkkausperusteiden mukaisesti.

> SOK:n palkitsemista koskeva raportointi ei täysin vastaa palkitsemisraportointia, jota arvopaperimarkkinalaki ja valtiovarainministeriön asetus osakkeen liikkeeseenlaskijan palkitsemispolitiikasta ja palkitsemisraportista (”Pörssiyhtiölainsäädäntö”) edellyttää pörssiyhtiöiltä (suositus 1, suositus 4, suositus 17, suositus 20, suositus 22)

> SOK:n hallintoneuvosto on asettanut tarkastusvaliokunnan, mutta sen tehtävät, toiminta ja kokoonpano poikkeavat pörssiyhtiöitä pakottavan tilitarkastuslainsäädännön vaatimuksista, koska niitä ei sovelleta SOK:hon. (suositus 16)

SOK JA S-RYHMÄ

S-ryhmä on yritysryhmä, jonka muodostavat osuuskaupat ja niiden omistama SOK sekä näiden tytäryhtiöt. S-ryhmän tarkoituksena on tuottaa palveluja ja etuja asiakasomistajille. SOK tuottaa osuuskaupoille hankinta-, asiantuntija- ja tukipalveluita ja vastaa myös S-ryhmän strategisesta ohjauksesta ja liiketoimintaketjujen ohjauksesta ja kehittämisestä.

SOK:n tehtävänä on sääntöjensä mukaan tuottaa palveluja ensisijaisesti sen jäseninä oleville osuuskaupoille ja muille S-ryhmään kuuluville yhteisöille, ja siinä tarkoituksessa sen "tehtävänä on:

1. EDISTÄÄ JA KEHITTÄÄ S-RYHMÄN OSUUSKAUPPOJEN JA MUIDEN S-RYHMÄÄN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINTAA SEKÄ OHJATA JA VALVOA RYHMÄN KOKONAISVOIMAVAROJEN TEHOKASTA KÄYTTÖÄ,
2. VALVOA S-RYHMÄN JA SEN OSIEN TOIMINTAA JA ETUJA,
3. HOITAA S-RYHMÄN TARVITSEMAT KESKITETYT TUKI- JA PALVELUTOIMINNOT, SEKÄ
4. HARJOITTAA LIIKETOIMINTAA OMISSA NIMISSÄÄN TAI TYTÄRYHTIÖIDEN TAI OSAKKUUSYRITYSTEN VÄLITYKSELLÄ SUOMESSA JA ULKOMAILLA.

SOK:n konserniin (SOK-yhtymä) kuuluvat emo-osuuskunta SOK ja sen kokonaan omistamat tytäryhtiöt. SOK-yhtymän organisaatiokaavio (sisältäen kaupalliset yhtiöt; sisennetty yhtiö on edellisen yhtiön tytär-yhtiö) on esitetty alla:

- → SOK LIIKETOIMINTA OY
  - → SOKOTEL OY
    - → KIINT. OY OULUN VAAKUNA
  - → AS SOKOTEL
  - → SOK RETAIL INT. OY
    - → SOK SERVICE CENTER RUS
    - → SOKOTEL
    - → PRISMA
  - → PRISMA PEREMARKET AS
- → INEX PARTNERS OY
- → INEX EXPORT OY
- → MEIRA NOVA OY
- → S-HERKKUKEITTIÖ OY
- → REILA OY
- → JOLLAS-OPISTO OY
- → S-BUSINESS OY
- → S-YRITYSPALVELU OY
- → SOK REAL ESTATE INT. OY
  - → OTEL PLUS
  - → ITIS 2
  - → KARELIA
- → SOK FUND MANAGEMENT OY
- → S-VERKKOKAUPPA OY

SOK:N HALLINTOMALLI

SOK:n hallintomalli on hallinnointikoodista poiketen ns. kaksiportainen ja koostuu osuuskunnan kokouksen lisäksi hallintoneuvostosta, hallituksesta ja pääjohtajasta (toimitusjohtaja) alla olevassa kuvassa esitetyn mukaisesti. Yhtiön operatiivisessa johtamisessa pääjohtajaa avustaa konsernijohtoryhmä.

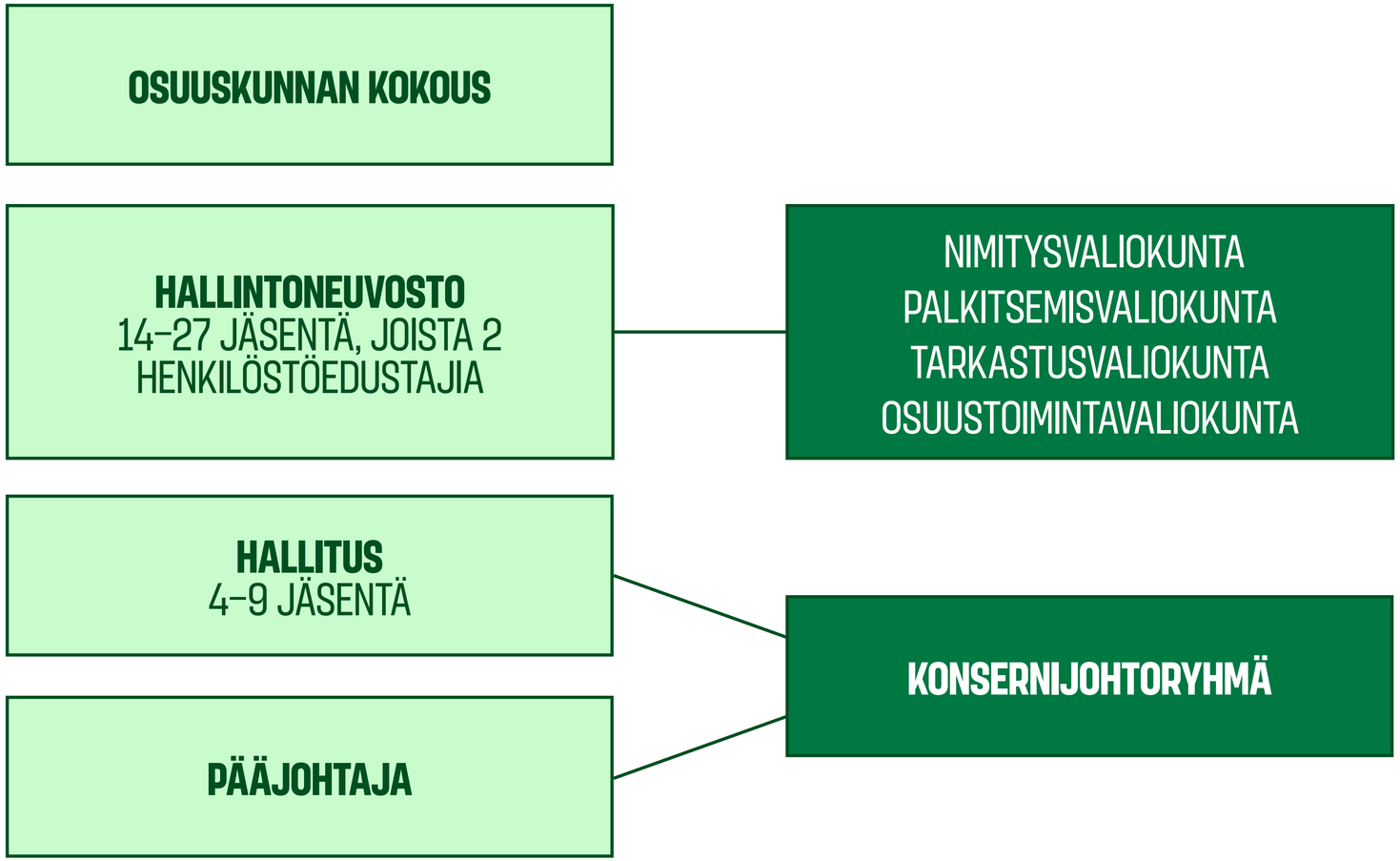

OSUUSKUNNAN KOKOUS

SOK:n jäsenet (omistajat) käyttävät päätösvaltaansa osuuskunnan kokouksessa. Osuuskunnan kokous päättää sille osuuskuntalain ja SOK:n sääntöjen nojalla kuuluvista asioista. Kukin SOK:n jäsenosuuskauppa on oikeutettu valitsemaan osuuskunnan kokoukseen enintään viisi kokousedustajaa, joilla kaikilla on puheoikeus, mutta joista vain yhdellä on oikeus käyttää osuuskaupan äänivaltaa. Omistajaoikeuksien käyttö ja äänivalta perustuvat jäsenten omistusosuuksiin ja SOK:n sääntöihin.

Varsinaisen osuuskunnan kokouksen tehtävänä on käsitellä laissa ja säännöissä määrätyt asiat kuten tilinpäätöksen vahvistaminen, taseen osoittaman ylijäämän käyttäminen, vastuuvapauden myöntäminen hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä hallintoneuvoston sekä tilintarkastajien valinta ja palkkiot. Lisäksi osuuskunnan kokouksessa käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat. Ylimääräinen osuuskunnan kokous voidaan kutsua tarvittaessa koolle.

Sääntöjen mukaan hallintoneuvoston jäsenet valitaan osuuskunnan kokouksessa osuuskauppojen edustajien tekemien ehdotusten perusteella.

Vuonna 2020 osuuskunnan varsinainen kokous pidettiin 23.4.2020. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Ylimääräisiä osuuskunnan kokouksia ei pidetty vuonna 2020.

HALLINTONEUVOSTO

SOK:lla on sääntöjen mukaan hallintoneuvosto. Se kokoontuu puheenjohtajan kutsusta niin usein kuin asiat vaativat tai hallitus sitä esittää.

KOKOONPANO JA VALINTA

Hallintoneuvostoon kuuluu 14–27 jäsentä, joista 12–25 jäsentä valitsee osuuskunnan kokous osuuskauppojen tekemien ehdotusten perusteella. Hallintoneuvoston jäsenet valitaan kolmeksi vuodeksi siten, että toimikausi alkaa valitsemiskokouksen päätyttyä ja päättyy valintaa seuraavan kolmannen varsinaisen osuuskunnan kokouksen päättyessä. Hallintoneuvoston jäsenten toimikaudet on porrastettu jatkuvuuden turvaamiseksi niin, että vuosittain päättyy noin kolmasosan toimikausi.

Sääntöjen mukaan henkilöä ei voida valita hallintoneuvoston jäseneksi, jos hän on täyttänyt ennen toimikauden alkua 68 vuotta.

SOK myötävaikuttaa siihen, että hallintoneuvoston jäsenten monimuotoisuus, mukaan lukien ikä- ja sukupuolijakauma, huomioidaan etsittäessä uusia hallintoneuvoston jäseniä.

Osuuskunnan kokouksen valitsemien jäsenten lisäksi SOK:n säännöissä määrätään, että SOK:n henkilöstö voi henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain perusteella keskuudestaan nimetä hallintoneuvostoon kaksi jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Henkilöstön edustajien toimikausi hallintoneuvostossa määräytyy käytännössä sen mukaan, kuin henkilöstöryhmät päättävät edustajien valinnasta. Henkilöstöedustuksen tavoitteena on muun muassa tarjota henkilöstölle mahdollisuus vaikuttaa SOK:n organisaatioon, parantaa viestintää ja päätöksentekoa ja lisätä luottamusta johdon ja henkilöstön välillä. Henkilöstön edustajat eivät kuitenkaan osallistu sellaisten asioiden käsittelyyn, jotka koskevat yrityksen johdon valintaa, erottamista, johdon sopimusehtoja, henkilöstön työsuhteen ehtoja taikka työtaistelutoimenpiteitä.

Hallintoneuvosto valitsee ensimmäisessä varsinaisen osuuskunnan kokouksen jälkeen pidettävässä kokouksessaan vuodeksi kerrallaan keskuudestaan puheenjohtajan sekä 1. ja 2. varapuheenjohtajan. Hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat muodostavat puheenjohtajiston, joka avustaa hallintoneuvostoa sen tehtävissä. Pääjohtaja osallistuu puheenjohtajiston kokouksiin. Lisäksi puheenjohtajisto päättää muun muassa pääjohtajan palkkaeduista hallintoneuvoston päättämien palkkausperusteiden mukaisesti.

TEHTÄVÄT

Hallintoneuvoston roolina on edustaa laajaa omistajakenttää ja toimia yhteisen tahdonmuodostuksen foorumina keskeisimpien strategisten kysymysten osalta. Sen tehtävänä on toimia suurten linjojen ratkaisijana sekä jäsenten edun valvojana. Hallintoneuvosto vahvistaa hallituksen esityksestä S-ryhmän ja SOK-yhtymän strategian ja SOK-yhtymän keskeiset tavoitteet sekä valvoo niiden toteutumista. Varsinaiset operatiiviseen johtamiseen kuuluvat asiat kuuluvat kuitenkin SOK:n hallitukselle ja toimivalle johdolle.

Hallintoneuvosto valvoo, että osuuskunnan ja SOK-yhtymän hallintoa hoidetaan lain, sääntöjen, osuuskunnan kokouksen ja hallintoneuvoston päätösten sekä osuuskunnan edun mukaisesti. Lisäksi hallintoneuvosto muun muassa hyväksyy ja erottaa osuuskunnan jäsenet, nimittää ja vapauttaa pääjohtajan ja muut hallituksen jäsenet sekä päättää muiden kuin osuuskunnan palveluksessa olevien hallitusten jäsenten palkkiot.

Lisäksi hallintoneuvosto päättää S-ryhmän toimintaa koskevista yhteistoimintaperiaatteista ja pitkän tähtäimen suunnitelmista.

Hallintoneuvosto saa pääjohtajalta ja hallitukselta säännöllisin väliajoin hallintoneuvoston tehtävien hoitamiseksi riittävät tiedot. Käytännössä tietojen antaminen tapahtuu hallintoneuvoston kokousten yhteydessä. Hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat oikeutettuja osallistumaan hallituksen kokouksiin ja käyttämään siellä puhevaltaa.

Hallintoneuvoston keskeisimmät tehtävät ja työskentelyn periaatteet on määritelty hallintoneuvoston hyväksymässä työjärjestyksessä. Työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

HALLINTONEUVOSTON VALIOKUNNAT

Hallintoneuvosto asettaa sääntöihin perustuen tarpeellisesi katsomansa valiokunnat. Hallintoneuvosto on asettanut neljä toistaiseksi toimivaa valiokuntaa: nimitysvaliokunta, palkitsemisvaliokunta, tarkastusvaliokunta ja osuustoimintavaliokunta, joilla on omat työjärjestyksensä.

Nimitysvaliokunta

Nimitysvaliokunta valmistelee hallituksen jäsenten ja pääjohtajan valintaa. Nimitysvaliokuntaan kuuluu hallintoneuvoston puheenjohtaja, ensimmäinen ja toinen varapuheenjohtaja ja kaksi muuta hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemaa jäsentä. Jäsenet valitaan hallineuvoston kokouksessa. Nimitysvaliokunnan puheenjohtajana toimii hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajana hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtaja. Hallintoneuvoston valintamenettely varmistaa omistajien vaikuttamismahdollisuudet hallituksen kokoonpanoon ja sitä kautta koko SOK:n toimintaan.

Nimitysvaliokunnan jäsenten toimikausi päättyy, kun uusi nimitysvaliokunta on nimetty.

Nimitysvaliokunnan työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

Vuoden 2020 hallintoneuvostolle ehdotukset valmistellut nimitysvaliokunta koostui seuraavista hallintoneuvoston jäsenistä:

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	ROOLI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Matti Pikkarainen	1953	teologian tri.	Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston puheenjohtaja	hallintoneuvoston puheenjohtaja	100 %
Timo Santavuo	1960	VT	asianajaja	hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtaja	100 %
Tapio Kankaanpää	1962	KTM	Osuuskauppa PeeÄssän toimitusjohtaja	hallintoneuvoston 2. varapuheenjohtaja	100 %
Jorma Bergholm	1954	VTM	Helsingin Osuuskauppa Elannon hallintoneuvoston puheenjohtaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Anne Mäkelä	1965	VT	asianajaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %

Nimitysvaliokunta kokoontui 8 kertaa vuonna 2020 ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 100. Valiokunta esitteli 16.12.2020 ehdotuksensa hallituksen kokoonpanosta hallintoneuvostolle.

Palkitsemisvaliokunta

Palkitsemisvaliokunnan tehtävänä on arvioida ja kehittää S-ryhmän ylimmän johdon palkitsemisjärjestelmiä ja -periaatteita ja antaa niitä koskevia suosituksia sekä osuuskauppojen hallinnon palkkiosuosituksia. Palkitsemisvaliokunta valmistelee myös hallintoneuvoston, hallituksen ja niiden valiokuntien jäsenille maksettavia palkkioita koskevat esitykset niistä päättävien toimielinten päätettäväksi. Palkitsemisvaliokuntaan kuuluu hallintoneuvoston puheenjohtaja, ensimmäinen varapuheenjohtaja ja kolme muuta hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemaa jäsentä.

Vuoden 2020 hallintoneuvostolle ehdotukset valmistellut palkitsemisvaliokunta koostui seuraavista hallintoneuvoston jäsenistä:

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	ROOLI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Matti Pikkarainen	1953	teologian tri.	Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston puheenjohtaja	hallintoneuvoston puheenjohtaja	100 %
Timo Santavuo	1960	VT	asianajaja	hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtaja	100 %
Martti Lokka	1964		toimitusjohtaja, isännöitsijä	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Jarkko Rautaoja	1967	DI	toimitusjohtaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Sinikka Kelhä	1964	OTK, VT	asianajaja	hallintoneuvoston jäsen	80 %

Palkitsemisvaliokunta kokoontui 5 kertaa vuonna 2020 ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 96. Valiokunta esitteli 16.12.2020 ehdotuksensa hallituksen palkkioista hallintoneuvostolle.

Palkitsemisvaliokunnan työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

Tarkastusvaliokunta

Tarkastusvaliokunta avustaa ja tukee hallintoneuvostoa osuuskunnan hallituksen ja osuuskunnan hallinnon valvomisessa. Tarkastusvaliokuntaan kuuluu hallintoneuvoston toinen varapuheenjohtaja ja vähintään kaksi ja korkeintaan neljä muuta hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemaa jäsentä.

Vuoden 2020 tarkastusvaliokunta koostui seuraavista hallintoneuvoston jäsenistä:

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	ROOLI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Tapio Kankaanpää	1962	KTM	Osuuskauppa PeeÄssän toimitusjohtaja	hallintoneuvoston 2. varapuheenjohtaja	100 %
Timo Rajala	1957	VT	hankejohtaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Mika Rantanen	1959	kasvatus-tiet.maisteri	johtava rehtori	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Kari Suninen	1963		toimitusjohtaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Kim Wrange	1968	kauppatiet. lisensiaatti	yliopettaja	hallintoneuvoston jäsen	100 %

Tarkastusvaliokunta kokoontui kolme kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 100.

Tarkastusvaliokunnan työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

Osuustoimintavaliokunta

Osuustoimintavaliokunta avustaa hallintoneuvostoa osuustoiminnallisten periaatteiden huomioonottamisesta ja toteutumisesta S-ryhmässä. Osuustoimintavaliokuntaan kuuluu hallintoneuvoston ensimmäinen varapuheenjohtaja ja neljä muuta hallintoneuvoston keskuudestaan valitsemaa jäsentä.

Vuoden 2020 hallintoneuvostolle ehdotukset valmistellut osuustoimintavaliokunta koostui seuraavista hallintoneuvoston jäsenistä:

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	ROOLI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Timo Santavuo	1960	VT	asianajaja	hallintoneuvoston 1. varapuheenjohtaja	100 %
Pentti Hämäläinen	1954		asianajaja	hallintoneuvoston jäsen	75 %
Kimmo Koivisto	1956		maanviljelijä	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Antti Määttä	1966	kauppat. maisteri	Osuuskauppa Keskimaan toimitusjohtaja, kauppaneuvos	hallintoneuvoston jäsen	100 %
Elina Varamäki	1971	kauppatiet. tohtori, dosentti	vararehtori	hallintoneuvoston jäsen	100 %

Osuustoimintavaliokunta kokoontui 4 kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 95.

Osuustoimintavaliokunnan työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

HALLINTONEUVOSTON PUHEENJOHTAJA

Hallintoneuvoston kokousten johtamisen lisäksi hallintoneuvoston puheenjohtajan tehtäviä ovat mm.

- toimitusjohtajan hallinnollisena esimiehenä toimiminen,
- hallintoneuvoston kokousten valmistelu yhdessä hallituksen kanssa,
- sopia yhdessä hallintoneuvoston varapuheenjohtajien kanssa pääjohtajan (toimitusjohtaja) palkkaeduista hallintoneuvoston päättämien palkkausperusteiden mukaisesti, ja
- osuuskunnan kokousten koollekutsuminen hallintoneuvoston puolesta.

VUOSI 2020

Hallintoneuvostossa oli 19 jäsentä ja 2 henkilöstön edustajaa. Hallintoneuvosto kokoontui vuonna 7 kertaa. Osallistumisprosentti oli 99 %.

Vuonna 2020 hallintoneuvoston jäseninä toimivat:

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Matti Pikkarainen	1953	teologian tohtori	Osuuskauppa Arinan hallintoneuvoston puheenjohtaja	100 %
Timo Santavuo	1960	VT	asianajaja	100 %
Martti Lokka	1964		toimitusjohtaja, isännöitsijä	100 %
Jarkko Rautaoja	1967	DI		100 %
Sinikka Kelhä	1964	OTK, VT	asianajaja	100 %
Pentti Hämäläinen	1954		asianajaja	100 %
Kimmo Koivisto	1956		maanviljelijä	100 %
Antti Määttä	1966	kauppat. maisteri	Osuuskauppa Keskimaan toimitusjohtaja, kauppaneuvos	100 %
Elina Varamäki	1971	kauppatiet. tohtori,	vararehtori	100 %
Timo Rajala	1957	dosentti	hankejohtaja	86 %

NIMI	SYNTYNYT	KOULUTUS	PÄÄTOIMI	OSALLISTUNUT KOKOUKSIIN
Mika Rantanen	1959	VT	johtava rehtori	100 %
Kari Suninen	1963	kasvatustiet. maisteri	toimitusjohtaja	100 %
Kim Wrange	1968		yliopettaja	100 %
Jorma Bergholm	1954	kauppatiet. lisensiaatti	Helsingin Osuuskauppa Elannon hallintoneuvoston puheenjohtaja	100 %
Anne Mäkelä	1965	VTM	asianajaja	100 %
Henrik Karvonen	1972	VT	Koillismaan Osuuskaupan toimitusjohtaja	100 %
Leena Munter-Ollus	1968		toimitusjohtaja	100 %
Hannu Pelkonen	1967		Osuuskauppa Maakunnan toimitusjohtaja	100 %
Ulla Kivilaakso (henkilöstön edustaja)	1970	yo-merkonomi	MJD markkinointipäällikkö, SOK Matkailu- ja ravitsemiskaupan ketjuohjaus	100 %
Iiris Merimaa (henkilöstön edustaja)	1962		hallintoassistentti, SOK Hallintopalvelut ja riskienhallinta	100 %

HALLINTONEUVOSTON JÄSENTEN RIIPPUMATTOMUUS

Hallintoneuvosto arvioi vuosittain jäsentensä riippumattomuutta hallinnointikoodin riippumattomuuskriteerien pohjalta.

S-ryhmän rakenteesta ja omistuspohjasta johtuen hallintoneuvoston jäsenet ovat pääasiassa joko S-ryhmän osuuskauppojen hallintoneuvoston puheenjohtajia tai toimitusjohtajia. SOK:lla on vain yksi hallinnointikoodissa tarkoitettu merkittävä osuudenomistaja, Helsingin Osuuskauppa Elanto, jonka hallintoneuvoston puheenjohtaja on toiminut vuonna 2020 osuuskunnan hallintoneuvostossa.

Hallintoneuvoston jäsenistä S-ryhmän osuuskauppojen toimitusjohtajat (suositus 10, kohta f) , Helsingin Osuuskauppa Elannon edustaja sekä henkilöstön edustajat eivät ole hallinnointikoodin tarkoittamalla tavalla riippumattomia osuuskunnasta.

HALLINTONEUVOSTON TOIMINNAN ARVIOINTI

Hallintoneuvosto arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojansa tekemällä itsearvioinnin kerran vuodessa.

HALLITUS

KOKOONPANO JA VALINTA

SOK:n sääntöjen mukaan hallituksen muodostavat puheenjohtajana osuuskunnan palveluksessa oleva pääjohtaja ja 3–8 muuta jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsee hallituksen jäsenet kalenterivuodeksi kerrallaan hallintoneuvoston nimitysvaliokunnan tekemän valmistelun pohjalta. Valmistellessaan ehdotusta valiokunta arvioi hallituksen kokoa ja kokoonpanoa sekä hallituksen jäseniltä vaadittavia ominaisuuksia osuuskunnan nykyisten ja kehittyvien tarpeiden näkökulmasta. Valmistelutyön tavoitteena on varmistaa, että hallitus on riittävän monimuotoinen muun muassa sukupuoli- ja ikäjakaumaltaan ja, että jäsenillä on toisiaan täydentävä kokemus ja monipuolinen osaaminen sekä pätevyys hallituksen tehtävien tehokkaaseen hoitamiseen. Sääntöjen mukaan valittavan tulee olla Suomen kansalainen ja toimikauden alkaessa alle 68-vuotias. Tavoitteena on varmistaa riittävä rotaatio, mutta myös riittävää jatkuvuutta hallitustyössä pidetään tärkeänä.

Hallituksen osittain hallinnointikoodista poikkeavaan kokoonpanoon vaikuttavat SOK:n omistuspohja sekä S-ryhmän rakenne ja hallituksen rooli ryhmän toiminnan ohjauksessa, jossa korostuu tarve sille, että hallituksessa on mukana riittävän merkittävä edustus omistajayhteisöistä.

TEHTÄVÄT

Hallituksen keskeisimmät tehtävät ja työskentelyn periaatteet on määritelty hallituksen työjärjestyksessä, jonka hallintoneuvosto on vahvistanut.

Hallitus edustaa osuuskuntaa ja huolehtii sen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä SOK-yhtymän puitteissa lain ja sääntöjen mukaisesti. Hallituksen tehtävänä on mm. toimialojen kilpailustrategioista sekä SOK:n ja sen tytäryhtiöiden toimintasuunnitelmista päättäminen. Lisäksi hallitus vastaa eräiden hallintoneuvoston vahvistettavaksi kuuluvien strategisten päätösten valmistelusta.

Lisäksi hallitus päättää pääjohtajan esityksestä SOK:n konsernijohtoryhmän asettamisesta, sen jäsenten nimityksistä ja palkkaeduista pääjohtajaa lukuun ottamatta. Hallitus asettaa nimeämistyöryhmän, joka valmistelee hallituksen päätettäväksi esityksen SOK:n tytäryhtiöiden hallitusten kokoonpanosta. Hallitukselle on vahvistettu työjärjestys.

SOK:n hallitus ei ole sen tehtävät ja kokoonpano huomioiden nähnyt tarpeelliseksi perustaa hallinnointikoodissa mainittuja valiokuntia hallituksen vastuulle kuuluvien asioiden valmistelemiseksi. SOK:ssa hallintoneuvosto on perustanut tarvittavat valiokunnat.

Hallitus kokoontuu tarpeen vaatiessa puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun läsnä on yli puolet hallituksen jäsenistä hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan lukien. Hallitus arvioi säännöllisesti toimintaansa ja työskentelytapojansa tekemällä itsearvioinnin kerran vuodessa.

Hallituksen keskeisimmät tehtävät ja työskentelyn periaatteet on määritelty hallituksen työjärjestyksessä, jonka hallintoneuvosto on vahvistanut. Työjärjestys löytyy osuuskunnan verkkosivuilta **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

Hallitus ei ole sen tehtävät ja kokoonpano huomioiden pitänyt tarpeellisena perustaa hallituksen päätettäviksi kuuluvia asioita valmistelevia valiokuntia.

VUOSI 2020

Vuonna 2020 SOK:n hallituksessa oli 9 jäsentä, joista 22 % oli naisia. 6 oli osuuskauppojen toimitusjohtajia ja kaksi S-ryhmän ulkopuolista jäsentä. Hallituksen puheenjohtajana toimii osuuskunnan sääntöjen mukaisesti SOK:n pääjohtaja.

SOK:n hallituksen kokoonpano vuonna 2020 oli seuraava:

Taavi Heikkilä	s. 1962	KTM	pääjohtaja
Kim Biskop	s. 1971	KTM	toimitusjohtaja
Nermin Hairedin	s. 1975	KTM	toimitusjohtaja
Rita Järventie-Thesleff	s. 1959	KTT	professori
Juha Kivelä	s. 1966	KTM	toimitusjohtaja
Hannu Krook	s. 1965	KTM	toimitusjohtaja
Veli-Matti Liimatainen	s. 1969	KTM	toimitusjohtaja
Kimmo Simberg	s. 1959	MBA	toimitusjohtaja, kauppaneuvos
Olli Vormisto	s. 1967	KTM	toimitusjohtaja

Hallituksen sihteerinä toimi lakiasiainjohtaja Seppo Kuitunen.

Vuonna 2020 kaikki jäsenet jatkoivat hallituksessa, varapuheenjohtajaksi vuodelle 2020 valittiin Hannu Krook.

Hallitus kokoontui vuoden 2020 aikana 13 kertaa ja jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 100. Hallituksen kokouksissa ovat oikeutettuja olemaan läsnä myös hallintoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat.

HALLITUKSEN JÄSENTEN RIIPPUMATTOMUUS

Hallintoneuvoston puheenjohtajisto arvioi hallituksen jäsenten riippumattomuutta ja hallituksen työskentelyä vuosittain. Hallituksen jäsenten riippumattomuutta arvioidaan hallinnointikoodin riippumattomuuskriteerien pohjalta.

Hallituksen puheenjohtajana toimii sääntöjen mukaan osuuskunnan pääjohtaja. Vuoden 2019 alusta lukien hallitukseen on kuulunut kaksi S-ryhmän ulkopuolista riippumatonta jäsentä. S-ryhmän rakenteesta ja omistuspohjasta johtuen muut hallituksen jäsenet ovat S-ryhmän osuuskauppojen toimitusjohtajia. Tältä osin hallituksen kokoonpano riippumattomuuden suhteen poikkeaa hallinnointikoodin suosituksesta. SOK:lla on vain yksi hallinnointikoodissa tarkoitettu merkittävä osuudenomistaja, Helsingin Osuuskauppa Elanto (suositus 10, kohta f), jonka toimitusjohtaja on toiminut vuonna 2020 SOK:n hallituksen jäsenenä.

HALLITUKSEN ITSEARVIOINTI

Hallitus arvioi vuosittain toimintaansa ja työskentelytapojaan. Arviointi toteutetaan yleensä itsearviointina, ja sen tulokset käydään läpi ja niistä keskustellaan vuosittain.

Tunnistetut kehityskohteet otetaan huomioon hallituksen tehtäviä suunniteltaessa ja hallintoneuvoston nimitysvaliokunta ottaa tulokset huomioon valmistellessaan ehdotustaan hallintoneuvostolle hallituksen kokoonpanoksi. Lisäksi hallintoneuvoston puheenjohtajisto antaa vuosittain arvion hallitustyöskentelystä.

PÄÄJOHTAJA

SOK:n pääjohtaja on osuuskuntalain tarkoittama toimitusjohtaja. Pääjohtajan tehtävänä on hoitaa osuuskunnan juoksevaa hallintoa hallituksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Pääjohtaja toimitusjohtajana vastaa siitä, että osuuskunnan kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Pääjohtajan ollessa estyneenä hänen sijaisenaan toimii hallintoneuvoston valitsema sijainen.

Pääjohtaja toimii myös hallituksen puheenjohtajana. Tämä hallinnointikoodista poikkeava käytäntö on perusteltua S-ryhmän rakenteen johdosta ja koska osuuskunnalla on myös hallintoneuvosto, joka valvoo hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa. Hallintoneuvosto myös valitsee pääjohtajan ja päättää hänen palkkauksensa perusteet.

SOK:n osuuskuntalain tarkoittamana toimitusjohtajana, ja hallituksen puheenjohtajana, on toiminut pääjohtaja Taavi Heikkilä, KTM (s. 1962). Pääjohtajan sijaisena on toiminut SOK:n kenttäjohtaja Arttu Laine.

Taavi Heikkilä, (s. 1962), pääjohtaja, KTM,

→ pääjohtajana vuodesta 2014,
→ SOK:lla vuodesta 2014,
→ eläkeikä 63 vuotta
→ kesk. työkokemus:
- Osuuskauppa Hämeenmaan toimitusjohtajana,
- Intrade Partners Oy:n toimitusjohtajana,
- SOK:n kehitysjohtajana ja rahoitusjohtajana

→ kesk. luottamustehtävät:
- keskusliitto EK:ssa hallituksessa vuosina 2015-2019, jossa varapuheenjohtajana vuonna 2015,
- Kaupan liiton hallituksessa vuodesta 2014, jossa hallituksen puheenjohtajana vuosina 2016-2017,
- Keskuskauppakamarin hallituksissa vuosina 2015-2019,
- Päivittäistavarakauppa ry:n hallituksessa (PTY) vuosina 2008-2014, jossa hallituksen puheenjohtajana vuosina 2011-2012
- LähiTapiola Keskinäinen Vakuutusyhtiön hallintoneuvostossa vuodesta 2013 lähtien.

Arttu Laine, (s. 1970), kenttäjohtaja, COO, KTM,

→ SOK:lla vuodesta 2014-
→ pääjohtajan sijaisena 2014-,
→ eläkeikä 63 vuotta
→ kesk. työkokemus:
- Osuuskauppa KPO:n toimitusjohtaja,
- SOK:n Baltian maajohtaja,
- AS Prima Peremarketin toimitusjohtaja

→ kesk. luottamustehtävät:
- Vastuualueelle kuuluvien yhtiöiden hallituksen puheenjohtaja,
- Päivittäistavarakauppayhdistys ry:n varapuheenjohtaja,
- Suomalaisen Työn Liiton hallituksen jäsen,
- LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiön hallintoneuvoston jäsen

KONSERNIJOHTORYHMÄ

SOK:lla on konsernijohtoryhmä, jonka asettamisesta, jäsenten nimityksistä ja hallitukseen kuulumattomien jäsenten palkkaeduista päättää hallitus pääjohtajan esityksestä. SOK-yhtymän konsernijohtoryhmän tehtävänä on avustaa pääjohtajaa SOK-yhtymän ja S-ryhmän johtamisessa. Konsernijohtoryhmä koordinoi ja käsittelee mm. hallitukselle tehtävät keskeiset esitykset. Näitä esityksiä ovat mm. S-ryhmän ja SOK-yhtymän liiketoimintastrategiat, tavoitetasot, toimintasuunnitelmat ja budjetit sekä merkittävät investointi- ja realisointihankkeet. Lisäksi konsernijohtoryhmä käsittelee SOK-yhtymän kaikkia vastuualueita koskevia operatiivisia asioita. Hallitus antaa osuuskunnan sääntöjen mukaan tarvittaessa konsernijohtoryhmälle ohjeita, eikä konsernijohtoryhmällä ole lakiin tai osuuskunnan sääntöihin perustuvaa toimivaltaa. Konsernijohtoryhmä kokoontuu pääsääntöisesti kaksi kertaa kuukaudessa. SOK:n konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä määräytyy henkilökohtaisten johtajasopimusten mukaisesti ja on 63 vuotta.

Vuonna 2020 konsernijohtoryhmään kuuluivat:

			S-RYHMÄN PALVELUKSESSA	KONSERNIJORY:SSÄ	ELÄKEIKÄ
Taavi Heikkilä	s. 1962	pääjohtaja	1987–2020	2014–2020	63
Arttu Laine	s. 1970	kenttäjohtaja, COO, SOK, liiketoimintaryhmät, logistiikka- ja hankintayhtiöt	1995–	2014–	63
Jari Annala	s. 1964	johtaja, SOK Liiketoiminta	1989–	2007–	63
Susa Nikula	s. 1970	johtaja, SOK Henkilöstö	1995–	2016–	63
Sebastian Nyström	s. 1974	johtaja, SOK Strategia	2016–	2016–	63
Jorma Vehviläinen	s. 1967	CFO, johtaja, SOK Talous ja hallinto	1991–	2013–	63
Veli-Pekka Ääri	s. 1968	johtaja, SOK Asiakkuus, viestintä ja digitaaliset palvelut	2011–	2015–	63

Konsernijohtoryhmän sihteerinä toimi vuonna 2020 lakiasiainjohtaja Seppo Kuitunen.

Konsernijohtoryhmä kokoontui 22 kertaa vuonna 2020.

TYTÄRYHTIÖT

Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii pääsääntöisesti kyseisestä liiketoiminnasta vastaava SOK:n palveluksessa oleva konsernijohtoryhmän jäsen. SOK Liiketoiminta Oy:n hallituksen puheenjohtajana on toiminut pääjohtaja. SOK:n hallitus nimeää tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet tytäryhtiöiden yhtiökokousten päätettäväksi. Tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet valitaan pääsääntöisesti S-ryhmään kuuluvista henkilöistä.

Tytäryhtiön hallitus valitsee yhtiön toimitusjohtajan, mutta valinta edellyttää konsernin sisäisten ohjeiden mukaan myös SOK:n hallituksen hyväksynnän. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat eivät pääsääntöisesti kuulu kyseisen yhtiön hallitukseen. Tytäryhtiöiden toimintaa ohjataan mm. SOK:n hallituksen päättämin konserniperiaattein ja toimintapolitiikoin.

KETJUOHJAUS

SOK:n ketjunohjaukset vastaavat liiketoiminta-alueen/ketjujen kehittämisestä ja asioiden valmistelusta SOK:n hallituksen päätettäväksi. Keskeisiä vastuita ovat mm. ketjujen kilpailustrategian, ketjuliikeidean ja ketjukonseptin kehittäminen sekä vuosittaisen toimintasuunnitelman laadinnan valmistelu. Liiketoiminnan ketjuohjausyksiköitä johtavat ketjujohtajat, jotka kuuluvat johtoryhmätasolla kenttäjohtajan vastuualueeseen. Liiketoiminnan tukiryhmät tukevat ja avustavat ketjunohjauksia. Niihin kuuluu 4–13 edustajaa alueosuuskauppojen toimitusjohtajista tai toimialajohtajista sekä SOK:n ketjujohtoa. Liiketoiminnan tukiryhmien puheenjohtajana toimii SOK:n kenttäjohtaja.

Vastaavasti SOK:n tuki- ja palvelutoiminnoilla on omat tukiryhmänsä, jotka avustavat ja tukevat kyseisen tukitoiminnan palveluiden tuottamisesta ja kehittämisestä vastaavan SOK:n toiminnon johtoa. Tukiryhmiin kuuluu alueosuuskauppojen toimitusjohtajia ja kyseisen vastuualueen johtajia ja puheenjohtajana toimii kyseisestä tukitoiminnosta vastaava SOK:n konsernijohtoryhmän jäsen.

Liiketoiminnan ja palvelutoiminnan tukiryhmät eivät ole luonteeltaan päätöksentekoelimiä. Tukiryhmien jäsenien valinnasta huolehtii kyseisen liike- tai tukitoiminnasta vastaava SOK:n konsernijohtoryhmän jäsen ja valinnoista informoidaan SOK:n hallitusta. Johtamismallilla ketjujen ja palvelutoiminnan valta- ja vastuusuhteita on selkeytetty.

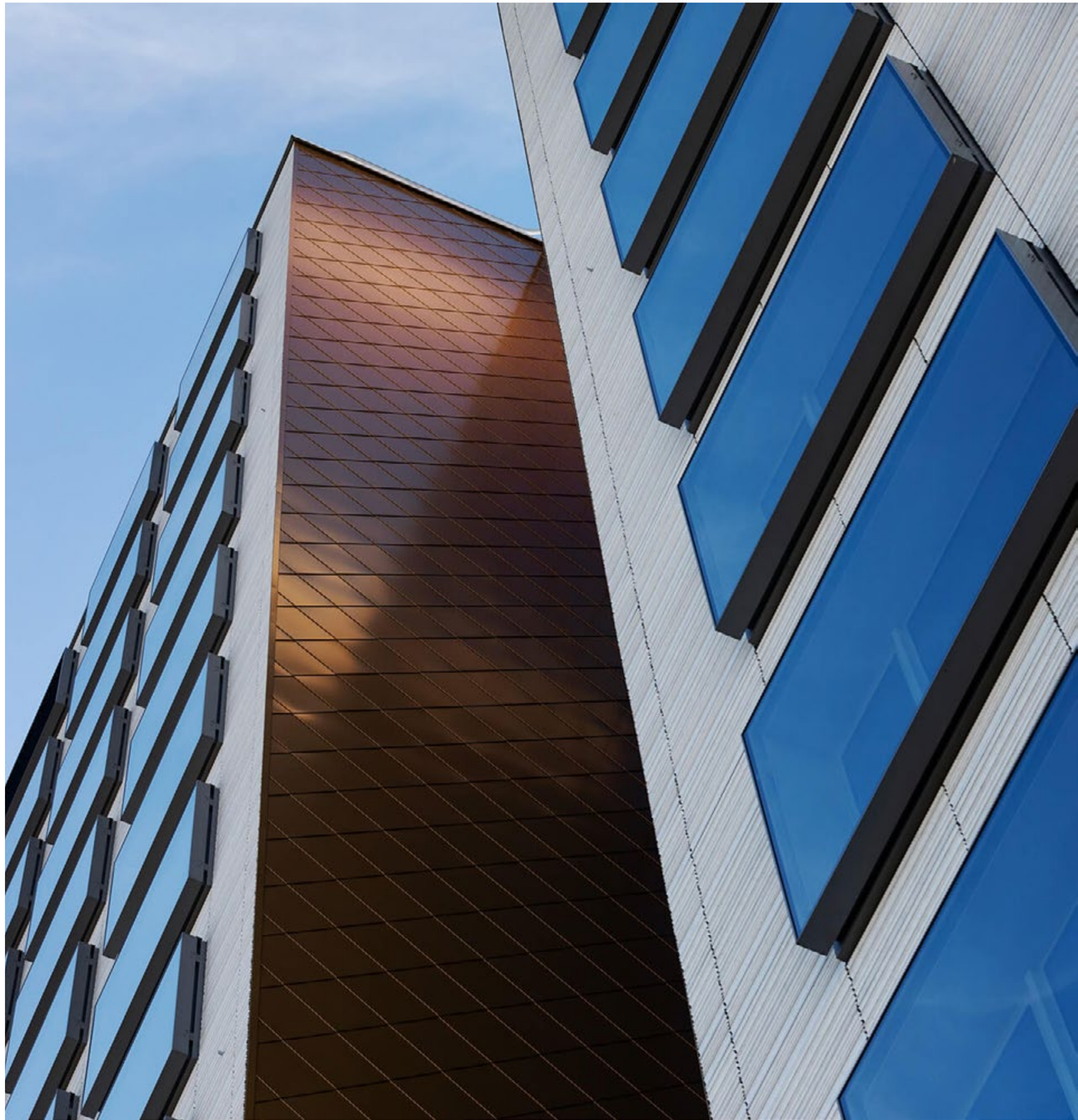

SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA-JÄRJESTELMÄT

SISÄINEN VALVONTA

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan avulla varmistetaan, että osuuskunnan toiminta on tehokasta, sen taloudelliset ja muut tiedot ovat luotettavia ja että osuuskunta noudattaa soveltuvia säännöksiä ja toimintaperiaatteita. Sisäinen valvonta koostuu riskienhallinnasta, talousvalvonnasta, sisäisestä tarkastuksesta sekä niitä tukevista politiikoista.

SOK:n sisäisen valvonnan toimintaperiaatteissa määritellään osuuskunnassa ja sen tytäryhtiöissä sovellettava sisäisen valvonnan prosessi. Sisäisen valvonnan prosessi sisältää valvonnan tavoitteen asettamisen, valvonnan suunnittelun ja toteutuksen, toiminnan tehokkuuden testauksen, seurannan ja jatkuvan kehittämisen ja raportoinnin.

SOK:n hallituksen vastuulla on varmistaa, että osuuskunta on määritellyt sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet.

SOK:n hallitus vastaa sisäisen valvontajärjestelmän ja riskienhallintajärjestelmien seurannasta. Sisäinen tarkastus avustaa hallitusta sen seurantavelvollisuuden täyttämisessä varmistamalla, että SOK-yhtymän valvontatoimenpiteet on suunniteltu ja otettu käyttöön asianmukaisesti.

Pääjohtaja, toimialojen ja liiketoimintayksiköiden johtajat ja tytäryhtiöiden hallitukset toimitusjohtajineen suorittavat liiketoiminnan ohjausta ja valvontaa päivittäisessä toiminnassa omalla vastuualueellaan.

SOK:n hallituksella on vastuu osuuskunnan toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä, hallinnosta sekä kirjanpidon, varainhoidon ja juoksevan hallinnon lainmukaisuudesta ja luotettavuudesta. Lisäksi pääjohtaja, SOK:n yksiköiden johtajat ja tytäryhtiöiden hallitukset toimitusjohtajineen toteuttavat liiketoiminnan ohjausta ja valvontaa päivittäisessä toiminnassaan omalla vastuualueellaan. SOK:n hallitus on marraskuussa 2016 hyväksynyt SOK-yhtymän sisäisen valvonnan toimintapolitiikan ja Compliance –toimintapolitiikan (joka on päivitetty vuonna 2019).

RISKIENHALLINTA

SOK:n hallitus on vahvistanut yhtymälle riskienhallintapolitiikan, jonka mukaisesti yhtymässä tunnistetaan ja analysoidaan riskejä sekä määritetään näille hallintatoimenpiteitä osana toiminnan suunnittelua. Analyysien perusteella tunnistetaan yhtymän toiminnan ja strategisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävimmät riskit, jotka hallitus käsittelee ja päättää vuosittain. SOK-yhtymän tytäryhtiöiden ja yksiköiden johto käsittelee ja määrittelee yksikön merkittävimmät riskit ja niille määritellyt hallintatoimenpiteet sekä vastaavat riskienhallinnan toteuttamisesta.

Liiketoiminnan omaisuus-, keskeytys- ja vastuuvahinkoriskeihin on varauduttu mm. liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmin ja vakuutuksin. SOK:n riskienhallinnan asiantuntijaorganisaatio ohjaa ja kehittää riskienhallintaa S-ryhmässä sekä tukee riskienhallinnan toteuttamisessa. SOK:n sisäinen tarkastus arvioi riskienhallintaprosessien riittävyyttä ja toimivuutta.

SISÄINEN TARKASTUS

SOK:n ja tytäryhtiöiden sisäisen tarkastuksen toiminnot vastaavat yhtymän sisäisen tarkastuksen toteuttamisesta. SOK:n hallitus käsittelee vuosittain sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman, ja sisäinen tarkastus raportoi säännöllisesti pääjohtajalle, hallitukselle ja hallintoneuvoston tarkastusvaliokunnalle sisäisen tarkastuksen havainnoista.

TILINTARKASTUS

Osuuskunnan tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä, kirjanpitoa ja hallintoa tarkastaa tilintarkastaja, jonka tulee olla tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastusyhteisö. Osuuskunnan varsinainen kokous valitsee tilintarkastajan.

Osuuskunnan kokous valitsi SOK:n varsinaiseksi tilintarkastajaksi vuodelle 2020 tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab:n, päävastuullisena tilintarkastajana KHT-tilintarkastaja Jukka Rajala.

Suomessa, Baltian maissa ja Venäjällä maksettiin vuonna 2020 palkkioita SOK-yhtymän yhtiöiden tilintarkastustoiminnasta 375 892 euroa ja muita tilintarkastukseen liittymättömiä palkkioita yhteensä 222 426 euroa. Näistä palkkioista 190 836 euroa oli emoyhtiön tilintarkastuspalkkioita ja 172 705 euroa palkkioita emoyhtiöltä muusta konsultoinnista.

LÄHIPIIRILIIKETOIMET

SOK-yhtymässä ylläpidetään luetteloa sen lähipiiriin kuuluvista osapuolista ja seurataan sekä arvioidaan lähipiirin kanssa tehtäviä liiketoimia.

SOK määrittelee lähipiirin rakenteensa kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lähipiiritoimia koskevan suosituksen tarkoituksen ja ottaen mahdollisuuksien mukaan huomioon hallinnointikoodin mukaisen lähipiirin (joka ilmenee pörssiyhtiöitä pakottavasta osakeyhtiölaista). SOK:n lähipiiriin kuuluvat muun muassa kaikki konserniyhtiöt, hallituksen, hallintoneuvoston ja johtoryhmän jäsenet sekä heidän läheiset perheenjäsenensä. Mahdolliset eturistiriidat otetaan huomioon päätöksenteossa ja hallinnointikoodin mukaisesti kukin konserniyhtiö ylläpitää luetteloa sen lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä.

SOK-yhtymä esittää tilinpäätöksen liitetietona tiedot lähipiiriliiketoimista, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin.

TALOUDELLINEN RAPORTOINTI

SOK-yhtymä julkistaa tulostiedotteensa helmikuussa ja tilinpäätös vahvistetaan huhtikuussa. Puolen vuoden toimintaa koskeva osavuosikatsaus julkistetaan elokuussa. Tämän lisäksi S-ryhmän vähittäismyynnin kehityksestä kerrotaan neljännesvuosittain. SOK-yhtymän vuosikertomus julkistetaan varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa huhtikuussa.

MUU TIEDOTTAMINEN

SOK-yhtymää ja S-ryhmää koskevat ajantasaiset tiedot, mm. tiedotteet, löytyvät S-ryhmän kotisivuilta, osoitteesta **s-ryhma.fi/**. SOK Median Viestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö vastaa tiedon tuottamisesta ja päivittämisestä.

Palkitsemista koskeva raportti on erillisenä verkkosivuilla: **Hallinto ja johtaminen - S-ryhmä (s-ryhma.fi)**

Vastuullisuus koskee S-ryhmässä kaikkia liiketoiminta-alueita, ja siksi vastuullisuutta johdetaan S-ryhmätasoisesti yhdessä liiketoimintajohdon kanssa. Vastuullisuuden kehittämisestä, ohjauksesta ja raportoinnista vastaa SOK Vastuullisuus -yksikkö. SOK Vastuullisuus -yksikkö toimii osana SOK Kenttäryhmää, johon kuuluvat kaikki S-ryhmän liiketoiminta-alueet sekä hankinta- ja logistiikkayhtiöt.

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

SOK Vastuullisuus -yksikkö vastaa koko S-ryhmän vastuullisuuden strategisesta tavoitteiden asettamisesta ja kehittämisen painopistealueista. Liiketoimintakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet määritellään yhteistyössä liiketoiminta-alueiden, tytäryhtiöiden ja vastuullisuusyksikön kanssa.

Vastuullisuusyksikkö ohjaa ja valvoo toimeenpanoa ja raportoi kenttäryhmälle ja SOK:n hallitukselle säännöllisesti vastuullisuuden kehittämisestä. Lisäksi SOK:n hallituksessa hyväksytään S-ryhmä-tason vastuullisuus-periaatteet ja -ohjelma sekä strategiset linjaukset. Tuotteita ja palveluita koskevat linjaukset valmistellaan yhteistyössä liiketoiminta-alueiden kanssa. Alueosuuskauppojen kanssa keskustellaan vastuullisuus-asioista säännöllisesti sisäisten ryhmien ja foorumien kautta.

S-ryhmän ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva vastuullisuuden Advisory Group on osa vastuullisuuden johtamis- ja ohjausmallia. Neuvonantajaryhmän rooli on tukea ja haastaa S-ryhmää vastuullisuuden kehittämisessä. Sen tarkoituksena on tuottaa S-ryhmälle tietoa uusista mahdollisuuksista, vastuullisuuden parhaista käytännöistä, innovaatioista ja toimintaympäristön riskeistä. Päätökset kehittämisen painopistealueista tehdään kuitenkin S-ryhmän sisällä. Ryhmän työskentelyyn osallistuvat vastuullisuusjohtajan lisäksi pääjohtaja, kenttäjohtaja sekä liiketoimintojen johto.

VASTUULLISUUSYKSIKKÖ OHJAA JA VALVOO TOIMEENPANOA JA RAPORTOI KENTTÄRYHMÄLLE JA SOK:N HALLITUKSELLE SÄÄNNÖLLISESTI VASTUULLISUUDEN KEHITTÄMISESTÄ.

TEEMME YHDESSÄ PAREMMAN PAIKAN ELÄÄ

Uusi, vuoden 2020 lopulla julkaistu Teemme yhdessä paremman paikan elää -vastuullisuusohjelmamme toteuttaa ryhmämme missiota, jossa vastuullisuus on yksi keskeinen teema. Ohjelma sisältää sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, ja sen linjaukset pohjautuvat YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin sekä YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeviin periaatteisiin.

Tehtävämme on tuottaa etuja ja palveluita ja siten hyvinvointia omistajillemme – eli asiakkaillemme. Hyvinvointi ei kuitenkaan tarkoita vain taloudellista hyvinvointia. Yhdessä asiakasomistajiemme kanssa teemme parempaa paikkaa elää. Suurena toimijana meillä on suuri vastuu siitä, millaisen nykyhetken luomme ja millaisen perinnön jätämme jälkeemme. Siksi meidän on nähtävä pidemmälle ja vastuullisuusohjelmamme ulottuukin vuoteen 2030.

Vastuullisuusohjelmamme koostuu kolmesta teemasta:

KOHTI KESTÄVÄN KULUTTAMISEN UUTTA NORMAALIA – YHDESSÄ ASKEL KERRALLAAN

Kannustamme asiakkaitamme tekemään terveellisiä ja vastuullisia valintoja. Tähtäämme siihen, että vuonna 2030 myymästämme ruoasta vähintään 65 prosenttia on kasvipohjaista ja 80 on kotimaassa valmistettua sekä huolehdimme eläinten hyvinvoinnin edistämisestä. Edistämme suomalaisten hiilineutraalia liikkumista.

KOHTI KESTÄVÄÄ KASVUA – LUONNONVAROJA KUNNIOITTAEN

Otamme valinnoissamme huomioon luonnon ja ilmaston. Päätöksemme auttavat erilaisia elinympäristöjä ja lajeja säilymään. Vuonna 2025 poistamme ilmakehästä enemmän hiiltä kuin sitä tuotamme. Menemme kohti ruokahävikin puolittamista ja edistämme kiertotaloutta.

KOHTI YHDENVERTAISTA MAAILMAA – ERIARVOISUUTTA POISTAEN

Meille kaikki ihmiset ovat yhtä tärkeitä ja tervetulleita. Huolehdimme siitä, että omia ja kumppaneidemme työntekijöitä kohdellaan reilusti niin Suomessa kuin maailmalla. Kerromme myymiemme tuotteiden ja niiden pääraaka-aineen alkuperän, jotta ihmisoikeuksien toteutumista voi seurata. Olemme yhteinen, syrjimätön ja monimuotoinen S-ryhmä.

VASTUULLISUUSOHJELMAN ETENEMINEN

Uusi vastuullisuusohjelmamme on voimassa vuodet 2021–2030 ja sen tavoitteiden etenemistä seurataan ja raportoidaan vuosittain.

Vuoden 2020 loppuun asti voimassa olleen vastuullisuusohjelman 100 teosta 47 prosenttia oli valmiina ja 49 prosenttia etenivät suunnitelmien mukaan. Vain muutama teko oli suunnitellusta aikataulusta jäljessä ohjelman päättyessä. Tekojen tarkemman raportoinnin löydät **S-ryhmä.fi**:stä.

Sidosryhmätyömme tavoitteena on välittää tietoa S-ryhmästä, lisätä molemminpuolista ymmärrystä ja hyödyntää sidosryhmiemme osaamista toimintamme kehittämisessä.

KÄYMME AKTIIVISTA VUOROPUHELUA SIDOSRYHMIEMME KANSSA

Onnistuneen sidosryhmätyön kautta ymmärrämme paremmin toimintaympäristöämme ja S-ryhmään kohdistuvia odotuksia. Haluamme, että S-ryhmä koetaan vastuullisena yhteiskunnan jäsenenä, elinvoimaisena ja houkuttelevana yrityksenä sekä luotettavana yhteistyökumppanina.

S-ryhmä on suurin yksityinen työnantaja Suomessa, ja turvaamme lähipalveluita ja alueellista elinvoimaa koko maassa. Yhdessä sidosryhmiemme kanssa olemme ratkaisemassa yhteiskunnallisia haasteita isoista globaaleista kysymyksistä pienempiin arjen ongelmiin. Näihin kuuluvat muun muassa ilmastonmuutos ja kestävä kuluttaminen, ruokaketjun kilpailukyky, työllisyys, nuorten syrjäytyminen, maahanmuuttajien kotoutuminen ja sujuva arki.

SUUREN YLEISÖN ARVIO S-RYHMÄSTÄ 2020 (ASTEIKKO 1–5)

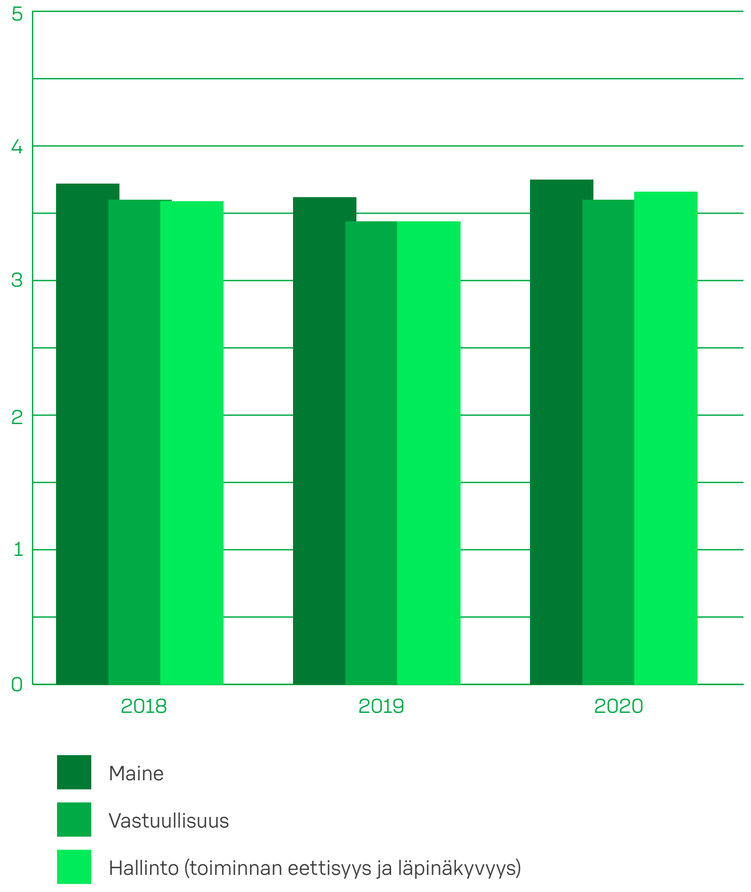

SUUNNITELMALLISTA JA MITATTAVAA SIDOSRYHMÄ-YHTEISTYÖTÄ

Sidosryhmätyötämme johdetaan tavoitteellisesti ja sitä mitataan vuosittain. Selvitämme sidosryhmien mielikuvia S-ryhmästä muun muassa T-Median Luottamus ja maine -tutkimuksella. Tutkimuksessa arvioidaan kokonaismainettamme kahdeksan aihealueen kautta: hallinto, talous, johto, innovaatiot, vuorovaikutus, tuotteet ja palvelut, työpaikka sekä vastuullisuus. Vuonna 2020 suuri yleisö, media ja päättäjät arvioivat kokonaismaineemme hyväksi. Henkilöstö arvioi maineemme puolestaan erinomaiseksi. Henkilöstö osallistui tutkimukseen ensimmäistä kertaa.

S-ryhmän ketjut ovat pärjänneet hyvin vuosittaisessa Pohjoismaiden laajimmassa kestävän kehityksen bränditutkimuksessa (Sustainable Brand Index). Vuonna 2020 suomalaiskuluttajat arvioivat S-ryhmän kokonaisuudessaan kulutustavaroita myyvien yritysten ykköseksi.

Ruokakauppojen vertailussa S-ryhmän ketjuista S-market sijoittui ensimmäiseksi ja Prisma toiseksi. Ketjut sijoittuivat erinomaisesti myös kaikkien brändien kokonaisvertailussa: S-marketin sijoitus oli toinen ja Prisman neljäs. Kokonaismenestystä täydensi S-ryhmän oma Kotimaista-merkki, joka oli kokonaisvertailun viides.

Sokos Hotels ja S-Pankki ottivat molemmat jo kahdeksannen peräkkäisen ykkössijan omissa sarjoissaan, hotelleissa ja pankeissa. Muissa sarjoissa pukeutumis- ja muotikaupan toiselle sijalle ylsi Sokos sekä ravintolasarjan ja polttonestekaupan kolmansille sijoille Rosso ja ABC.

AVOIMUUDELLA RAKENNETAAN LUOTTAMUSTA

Avoimuus on meille keskeinen lähtökohta luottamuksen rakentamisessa. Kerromme avoimesti ja aktiivisesti toiminnastamme. Asioista kerrotaan jo silloin, kun toiminnalle on vasta asetettu tavoitteita. Kuuntelemme sidosryhmiemme viestejä ja kerromme omat näkemyksemme rakentavan vuoropuhelun kautta. Pyrimme oppimaan itse. Keskustelua käydään järjestämissämme sidosryhmätilaisuuksissa, tapaamisissa sekä perinteisessä ja sosiaalisessa mediassa.

Tavoitteenamme on hyvä yhteistyö, jonka kautta voimme oppia ja kehittää S-ryhmän liiketoimintaa sekä saavuttaa yhteisiä tavoitteita. Ruokaketjun merkittävänä toimijana haluamme olla tukemassa kotimaisen ruokaketjun menestystä. Vuonna 2020 teimme läheistä yhteistyötä muun muassa Baltic Sea Action Groupin ja ProAgrian kanssa. Yhdessä ProAgrian kanssa olemme luoneet ja toteuttaneet viljelijöille Tulevaisuusvalmennus-kokonaisuuden.

Tulevaisuusvalmennukset ovat yksi S-ryhmän teoista suomalaisen ruoan valoisan tulevaisuuden varmistamiseksi. Baltic Sea Action Groupin koordinoima Carbon Action -hanke tutkii S-ryhmän tuella syvempien maakerrosten hiilivarastoja ja eri menetelmien vaikutusta hiilen varastoitumiseen suomalaisissa pelloissa. S-ryhmän tavoitteena on hiilensidonnan todentamisjärjestelmä, jotta päästöjen kompensointi voitaisiin kohdentaa suomalaiseen peltoviljelyyn, jolloin tuottajien olisi mahdollista saada lisätuloa. Vuonna 2020 päätimme myös lähteä kumppaniksi vuonna 2021 aloittavaan Uudistavan viljelyn opistoon.

KUUNTELEMME SIDOSRYHMIEMME VIESTEJÄ JA KERROMME OMAT NÄKEMYKSEMME RAKENTAVAN VUOROPUHELUN KAUTTA.

VUOROPUHELUA PÄÄTTÄJIEN JA MEDIAN KANSSA

S-ryhmä osallistuu avoimesti ja aktiivisesti yhteiskunnalliseen keskusteluun. Käymme vuoropuhelua valmistelijoiden ja päättäjien kanssa S-ryhmän toimintaan vaikuttavista kysymyksistä ja palvelualan kehityksestä. Meille on tärkeää, että S-ryhmä tunnetaan toimijana, joka toimii oikein ja vastuullisesti huomioiden yhteiskunnan ja ympäristön.

Kävimme vuoropuhelua alamme kannalta keskeisten ministereiden, ministereiden erityisavustajien, virkamiesten sekä S-ryhmän toiminnasta kiinnostuneiden kansanedustajien kanssa. Tuomme näkökulmia päätöksentekoon myös lausuntojen välityksellä.

Osallistumme myös itse sidosryhmien tilaisuuksiin ja erilaisiin kuulemisiin esimerkiksi ministeriöissä ja eduskunnassa. S-ryhmä suurena suomalaisena yrityksenä kiinnostaa laajasti mediaa. Olemme helposti median tavoitettavissa ja vastaamme kysymyksiin mahdollisimman nopeasti. SOK:n johdon ja eri toimitusten välisiä mediatapaamisia ei järjestetty koronan takia vuonna 2020.

Myöskään Tornin aamu -keskustelutilaisuuksia ei järjestetty. Kyse on S-ryhmän sidosryhmätyön konseptista, jossa keskustellaan sidosryhmille sekä S-ryhmälle ajankohtaisista ja tärkeistä aiheista. Tilaisuuteen kutsutaan kunkin aiheen kannalta olennaisia vieraita, kuten järjestöjen edustajia, päättäjiä, virkamieskuntaa, mediaa ja asiantuntijoita.

JÄRJESTÖISSÄ VALVOTAAN YHTEISTÄ ETUA

Teemme yhteistyötä toimialojemme kehittämisessä edunvalvontajärjestöjen ja muiden yhteisöjen kautta kilpailulainsäädännön sallimissa puitteissa. Olemme edustettuina esimerkiksi kaupan alan järjestöissä Suomessa ja ulkomailla. Vuonna 2020 Kaupan liiton hallituksen varapuheenjohtajana toimi SOK:n pääjohtaja ja jäsenenä Osuuskauppa Keskimaan toimitusjohtaja. SOK:n kenttäjohtaja puolestaan toimi vuonna 2020 Päivittäistavarakauppa ry:n puheenjohtajana. Toimimme hallituksessa myös Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:ssä ja Osuustoimintakeskus Pellervossa. SOK:n hallinto-neuvoston puheenjohtaja oli varapuheenjohtajana Pellervon valtuuskunnassa.

Kaupan liiton jäsenyyden kautta olemme edustettuna Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ssä. Osallistumme myös kauppakamarien toimintaan. Lisäksi olemme mukana monissa erilaisissa toimialojemme edunvalvonnasta ja kehittämisestä huolehtivissa järjestöissä.

SOK on myös jäsenenä ilmastonmuutoksen hidastamista ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä edistävässä Climate Leadership Coalition -yhdistyksessä, jonka jäsenenä on sekä merkittäviä suomalaisia yrityksiä että muita organisaatioita. SOK on myös vastuullisen yritystoiminnan verkosto Finnish Business & Society (FiBS) ry:n jäsen.

Osuustoiminnallisena yrityksenä kuulumme myös alan kansainvälisiin järjestöihin. Euroopan kuluttajaosuustoiminnan etujärjestössä Euro Coopissa toimimme hallituksessa. Lisäksi vaikutamme EU-lainsäädäntöön kaupan alan edunvalvontajärjestö EuroCommercen kautta. Olemme kansainvälisen osuustoimintaliitto ICA:n (International Co-operative Alliance) hallituksen jäsen. ICA on maailman toiseksi suurin järjestö Yhdistyneiden kansakuntien (YK) jälkeen.

Olemme myös eurooppalaisten yritysten sosiaalista vastuuta kehittävän ja valvovan amforin jäsen.

S-RYHMÄN KESKEISET SIDOSRYHMÄT

- ASIAKASOMISTAJAT
- HENKILÖSTÖ
- KANSALAISJÄRJESTÖT
- MEDIAN EDUSTAJAT
- POLIITTISET PÄÄTTÄJÄT
- VIRKAMIEHET
- TAVARANTOIMITTAJAT
- TOIMIALAJÄRJESTÖT
- VIRANOMAISET

ARVONLUONTI

PANOS

SOSIAALINEN PÄÄOMA

- Lähes 40 000 s-ryhmäläistä, 74 eri kansallisuutta
- Hankinnan vastuullisuuslinjaukset ihmisoikeuksien edistämiseksi
- Päivittäinen työ tuotteiden turvallisuuden ja terveellisyyden varmistamiseksi

LUONTO-PÄÄOMA

- 70 % vähemmän päästöjä (2015–2020), kompensointi, 15 % tehokkaampaa energiankäyttöä (2015–2020), ilmastonmuutoksen hillintä
- 100 % uusiutuvaa sähköä, 70 000 aurinkopaneelia, 35 tuulivoimalaa
- Kylmäaineiden käyttö
- Vedenkulutus
- Tuotteet ja palvelut, planetaarinen ruokavalio -tavoite, vastuullisen sijoittamisen palvelut
- Raaka-aineiden hankintalinjaukset

TALOUDELLINEN PÄÄOMA

- Noin 17 000 tuote- ja palvelutoimittajaa
- Asiakasomistajien sijoittama osuuspääoma 212 milj. euroa
- 1 849 toimipaikkaa
- Lähes 2,5 miljoonaa asiakasomistajaa

AINEETON PÄÄOMA

- Sidosryhmävuoropuhelu ja suhteet
- Asiakasomistajat ja asiakastieto
- Datalla johtaminen, tutkimus- & tuotekehitys ja uudet innovaatiot
- Arvostettu ja tunnettu S-brändi ja oma merkki -tuotteet

S-RYHMÄ

19 osuuskauppaa,
marketkauppa,
tavaratalo- ja erikoisliikekauppa,
liikennemyymälä- ja polttonestekauppa,
matkailu- ja ravitsemiskauppa,
rautakauppa,
pankkipalvelut,

marketkauppa, matkailu- ja ravintolatoiminta Virossa ja Venäjällä.

VISIO

tuottaa ylivoimaista hyötyä ja helppoutta omasta kaupasta.

MISSIO

Teemme yhdessä paremman paikan elää.

KESKEISET TEEMAT

Kohti kestävän kuluttamisen uutta normaalia – yhdessä askel kerrallaan

Kohti kestävää kasvua – luonnonvaroja kunnioittaen

Kohti yhdenvertaista maailmaa – eriarvoisuutta poistaen

TUOTOS

- Työtyytyväisyys 76,3 (TYT-indeksi), 1,2 Mrd € maksettuja palkkoja
- Omien merkkien ostot 97 % auditoiduilta tehtailta
- Alkuperämaatiedot läpinäkyvästi jokaisessa oman merkin tuotteessa
- Ihmisoikeuksia edistävä vaikuttamistyö kansainvälisten verkostojen kautta
- 63 ilmoitusta anonyymiin ilmoituskanavaan
- Turvalliset tuotteet
- Miljoonia ikärajatarkastuksia, 265 tuotteiden takaisinvetoa

- 7 949 800 tn CO_2ekv päästöjä ilmaan (scope 1, 2 ja 3)
- Jätevedet
- 105 500 tn jätettä, 1,4 % suhteellista ruokahävikkiä marketkaupassa, 75 % kierrätysaste Suomessa
- 428 kierrätyspistettä, hiilijalanjälkilaskuri
- Laaja valikoima sertifioituja tuotteita ja sertifiointiaste

- Ostot, hankinnat ja kotimaisuusaste
- Verojalanjälki / maksettuja veroja 1842,1 milj. €, investoinnit 642 milj. €
- 358 milj.€ asiakasomistajille maksettua Bonusta, Bonustalouspeitto 78 %
- Vastuullisuusyhteistyötä 4,5 milj. €

- Valikoiman osuvuus, kattavat tuotteet (nimikkeiden lkm) ja (digi- ja data)palvelut, pysyvästi edulliset hinnat
- Tulevaisuusvalmennukset, tutkimusyhteistyö, uudet palvelut ja innovaatiot
- Noin 400 Kotimaista-tuotesarjan tuotetta

VAIKUTUKSET

- Suurin yksityinen työnantaja Suomessa, innovointi, tyytyväiset työntekijät, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, osaava henkilöstö
- Ihmisoikeuksien kunnioittaminen, työntekijöiden oikeuksien ja työolojen parantuminen
- Turvalliset, terveelliset ja vastuulliset tuotteet ja palvelut, kohentunut kansanterveys

- Jätevesipäästöjen kuormitukset
- 10 % vähemmän polttoon ohjautunutta jätettä vuodesta 2019, systemaattinen hävikin vähentäminen
- Kierrätysmahdollisuuksien parantaminen, päästöjen vähentäminen, kestävä kuluttaminen & sijoittaminen
- Luonnon monimuotoisuuden varmistaminen ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistäminen

- Paikallisten hankintojen tukeminen, välillinen työllistäminen
- Elinvoimaisen Suomen tukeminen, eriarvoisuuden ehkäiseminen, palvelut kaikille, saavutettavuus
- Paikalliset ja valtakunnalliset yhteistyöhankkeet ja rahallinen tuki

- Laaja-alainen yhteiskunnallinen näkemys liiketoiminnan kehittämiseen, uusien tapojen ja ratkaisujen kehittäminen kaikkia osapuolia kuunnellen, ymmärryksen lisääminen puolin ja toisin
- Monipuolinen tarjooma

Vuoden 2020 energiatehokkuuden, päästöjen, jätteiden, kierrätysasteen ja ruokahävikin varmennusraportti

YHTEISKUNNAN HYVÄKSI

S-ryhmä ja siihen kuuluvat osuuskaupat luovat hyvinvointia koko Suomen alueelle. Työllistämme Suomessa noin 37 000 henkilöä ja luomme taloudellista hyvinvointia ympäri maan tekemällä paikallisia hankintoja, maksamalla veroja, investoimalla ja sitä kautta myös välillisesti työllistämällä.

37 HYVINVOINTIA OSUUSTOIMINNALLA
42 KOTIMAISUUS

EDISTÄMME ERITYISESTI SEURAAVIA YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

Olemme kotimainen yritysryhmä. Veroeuromme jäävät suurimmaksi osaksi lähiseudulle, samoin kuin hankinnasta ja rakentamisesta koituva hyöty. S-ryhmä on suurin yksityinen työnantaja Suomessa. Roolimme on merkittävä myös elintarvikkeiden saatavuuden ja jakelun turvaamisessa kaikissa tilanteissa. Huoltovarmuustyön merkitys korostui vuoden 2020 keväällä alkaneen koronaviruspandemian myötä.

HYVINVOINTIA OSUUSTOIMINNALLA

OSUUSTOIMINNASSA OMISTETAAN JA JAETAAN HYÖDYT YHDESSÄ

Osuustoiminta on liiketoimintaa, jossa korostuvat rinnakkain taloudellinen kannattavuus sekä yhteiskunnallinen vastuu.
Arvot ohjaavat toimintaamme:

- OLEMME ASIAKASTA VARTEN.
- KANNAMME VASTUUTA IHMISISTÄ JA YMPÄRISTÖSTÄ.
- UUDISTAMME JATKUVASTI TOIMINTAAMME.
- TOIMIMME TULOKSELLISESTI.

Asiakasomistajat eli osuuskauppojen jäsenet omistavat S-ryhmän osuuskaupat, eikä muita omistajia ole. Jokainen jäsen omistaa yhtä suuren osan osuuskaupasta. Jokaisella on näin tasa-arvoiset mahdollisuudet vaikuttaa osuuskauppansa toimintaan esimerkiksi äänestämällä osuuskaupan edustajiston vaaleissa tai asettumalla itse ehdokkaaksi.

Osuustoiminnallisen yritysmuodon ansiosta S-ryhmän osuuskauppojen liiketoiminnassa kiertävä raha hyödyttää osuuskauppojen asiakasomistajia ja varmistaa alueellisen hyvinvoinnin ja elinvoimaisuuden. Toiminnan tuotto investoidaan asiakasomistajien eduksi kehittämällä palveluja ja uusimalla toimipaikkoja tai jaetaan asiakasomistajille erilaisina etuina, kuten Bonuksena ja maksutapaetuina.

ASIAKASOMISTAJIA LÄHES
2,5
MILJ.

ASIAKASOMISTAJILLE MAKSETUT RAHALLISET EDUT
415
MILJ. €

BONUS
358
MILJ. €

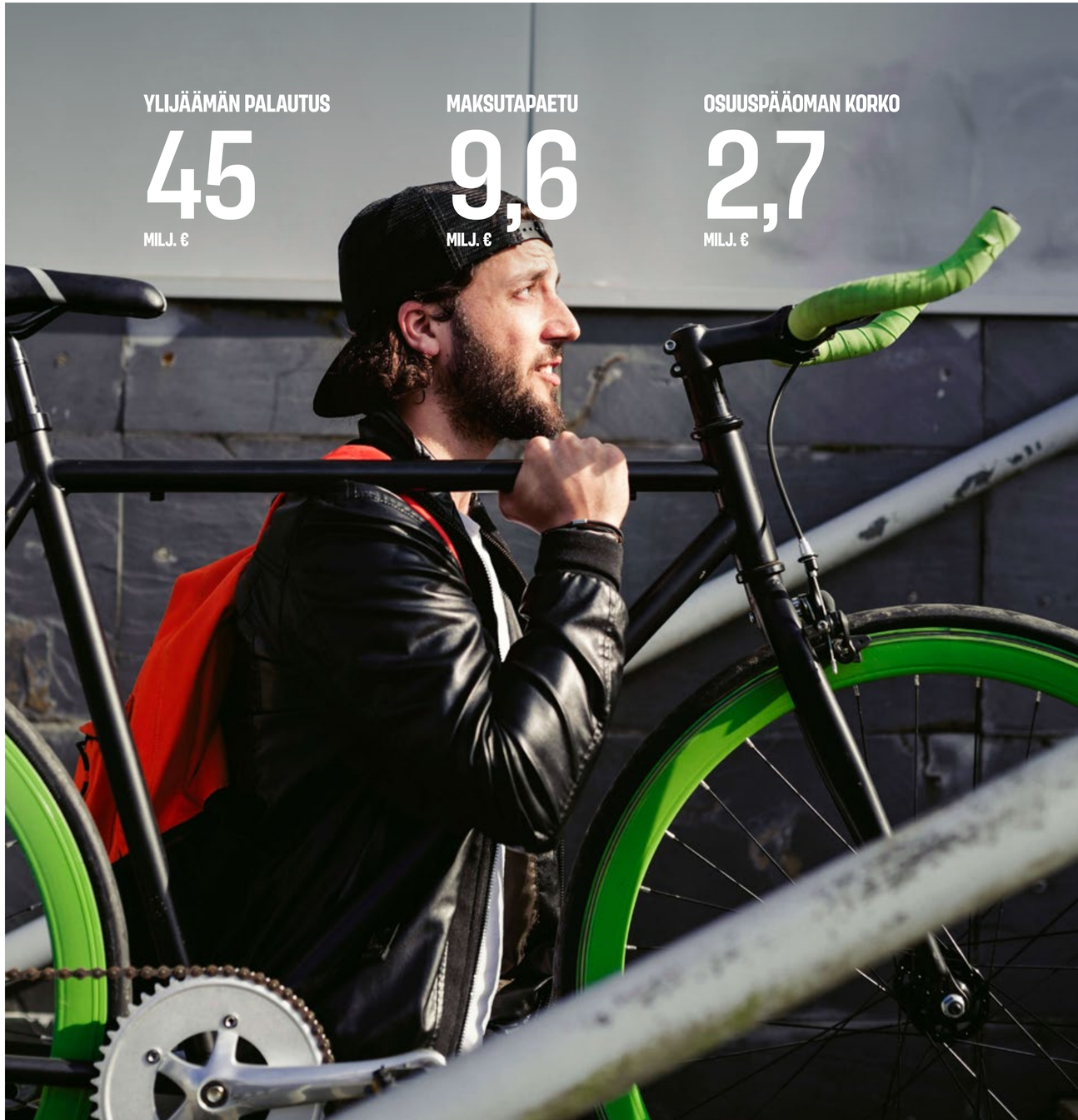

HUOLTOVARMUUS TURVATTIIN MYÖS KORONA-AIKANA

Koronapandemia myllersi myös ruoka-alaa, kun kysyntä siirtyi ravintoloista sekä koulu- ja työpaikkaruokaloista ruokakauppoihin vuoden 2020 maaliskuussa. Osana suomalaista huoltovarmuusjärjestelmää S-ryhmä on mukana varmistamassa, että ruokaa ja muita päivittäistavaroita on riittänyt pandemiasta huolimatta.

Poikkeustilanteisiin varautuminen sekä ruokaketjun jatkuvuuden hallinta ovat Suomessa korkealla tasolla. Kaupan alan yritykset ovat huolehtineet varautumisesta vapaaehtoisesti tiiviissä yhteistyössä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa jo 1960-luvulta lähtien. Olemme useiden toimialojemme kautta mukana turvaamassa väestölle päivittäistavara- ja elintarvikehuoltoa, rahaliikennettä sekä polttoainejakelua kaikissa oloissa.

S-ryhmässä varautuminen ja jatkuvuuden turvaaminen erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on osa kaikkea toimintaa hankinnasta jakeluun ja myymälöiden toimintaan asti. Kehitämme päivittäistavaroiden huoltovarmuutta myös muiden yritysten ja viranomaisten kanssa. Olemme jäsen Päivittäistavarakauppa ry:ssä, joka on jäsenyritystensä kanssa mukana Suomen huoltovarmuustoiminnassa kauppa- ja jakelupoolin kautta. Pooli on yksi valtakunnallisen huoltovarmuusorganisaation elintarvikesektorin kolmesta poolista. Kauppa- ja jakelupoolissa laaditaan muun muassa suunnitelmia toimenpiteistä, joilla alan toimintaedellytykset voidaan turvata eri tilanteissa, sekä järjestetään säännöllisesti koulutuksia ja valmiusharjoituksia.

Suomen päivittäistavarahuolto perustuu vahvaan kotimaisuusasteeseen. Olemme suurin suomalaisen ruoan myyjä, ja ruokakaupoissamme myytävistä elintarvikkeista 80 prosenttia on kotimaisia. Huoltovarmuutta turvaa osaltaan myös laaja, koko maan kattava myymäläverkostomme, joka on auki seitsemänä päivänä viikossa. S-ryhmän ruokakauppa löytyy 284:sta Manner-Suomen 293 kunnasta. Tärkeässä roolissa on lisäksi foodservice-tukkukauppa, jonka asiakkaita ovat esimerkiksi sairaaloiden, hoitolaitosten, koulujen ja työpaikkojen ruokailupalvelut.

Ruokaketjumme tarvitsee panoksia ulkomailta, sillä Suomessa ei voida kasvattaa kaikkia elintarvikkeisiin tarvittavia raaka-aineita. Myös Suomessa tapahtuviin häiriötilanteisiin on varauduttava. Siksi tuontikanavien ylläpitäminen ja tuonnin varmistaminen on välttämätöntä.

Keväällä Euroopan laajuinen kysyntä kohdistui tiettyihin tuoteryhmiin moninkertaisesti. Suomessakin kuluttajien käyttäytyminen muuttui, ja hetkellisesti nähtiin hamstrauspiikkejä. Tuoretuotteita ja hyvin säilyviä elintarvikkeita ostettiin merkittävästi tavallista enemmän, ja kiivaimmillaan WC-paperin kysyntä 3–4-kertaistui.

Poikkeuksellisen tilanteen vuoksi joidenkin tuotteiden saatavuudessa oli hetkellisiä haasteita, ja hyllysaatavuuden palautuminen kesti joitakin viikkoja. Toimitusketju kuitenkin toimi, eivätkä elintarvikkeet tai muut tärkeät päivittäistavarat olleet loppumassa Suomesta. Saatavuuspuutteita pystyttiin myös paikkaamaan korvaavilla tuotteilla.

Päivittäistavarahuolto kesti koronavuoden sille asettaman haasteen hyvin. Pystyimme S-ryhmässä sopeuttamaan ja varmistamaan toimintaamme esimerkiksi kysytyimpien tuotteiden varastomäärien kasvattamisella, myymälöiden aukioloaikojen ja verkkokaupan palveluiden laajentamisella, työvuorosuunnittelulla sekä hyvällä yhteistyöllä elintarviketeollisuuden toimijoiden kanssa. Hyödynsimme monipuolisesti hankintaosaamistamme ja seurasimme jatkuvasti sitä, mitä tapahtui muualla maailmassa.

Myös toimialan yhteinen tilannekuvatyön organisoiminen kauppa- ja jakelupoolissa ja yhteistyö koko elintarvikesektorilla oli sujuvaa ja käynnistyi nopeasti normaaliaikojen aktiivisen varautumistyön pohjalta.

SUURI SUOMALAINEN VERONMAKSAJA

S-ryhmän yritykset tilittivät Suomen valtiolle ja kunnille yhteensä yli 1,8 miljardia euroa veroja ja maksuja vuonna 2020. Välittömien tuloverojen ja välillisten kulutusverojen lisäksi verojalanjälkeemme sisältyvät henkilöstöön liittyvät veronluonteiset maksut ja työntekijöiden palkoista pidätetyt ennakonpidätykset.

Viime vuosina verotuksen painopiste on siirtynyt tuloverotuksesta enemmän välilliseen verotukseen. Välillisiä veroja ovat muun muassa arvonlisävero sekä erilaiset valmisteverot, kuten alkoholi-, tupakka-, virvoitusjuoma- ja polttonesteverot. Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, jossa lopullisia veronmaksajia ovat tavaroiden ja palveluiden kuluttajat eli useimmiten kotitaloudet. Tilitämme valtiolle arvonlisäveroa tavaroita ja palveluita myyvänä yrityksenä.

Valmisteverot ovat tuotteen hintaan sisältyviä kulutusveroja, jotka peritään tiettyjen tuotteiden valmistajilta, tuottajilta, maahantuojilta tai tukkuportaalta. Valmisteveroja sisältyy useisiin myymiimme tuotteisiin.

Verojalanjäljessä kuvattujen verojen lisäksi maksamme varainsiirto-, arpajais-, lähde- ja ajoneuvoveroja, joita ei ole sisällytetty oheiseen taulukkoon. Lisäksi maksamme paikallisia veroja Viron ja Venäjän yhtiöiden toiminnoista kunkin valtion säännösten mukaisesti.

Maksamamme verotulot jakautuvat valtaosin alueellisesti ympäri Suomea. Erityisesti palkoista tehdyt ennakonpidätykset ja S-ryhmän yritysten maksama yhteisövero kertyvät suurelta osin kunnille. Verotuloilla kustannetaan suomalaisen yhteiskunnan palveluja jokaisen osuuskaupan alueella.

YHTEISKUNNALLINEN ARVONLUONTI VUONNA 2020

Ostot tavaran- ja palveluntoimittajilta	7 354 milj. €
Verot	1 842 milj. €
Henkilöstön palkat ja palkkiot	1 160 milj. €
Investoinnit	642 milj. €
Asiakasomistajien palkitseminen	415 milj. €

TULO- JA VARALLISUUS-VERO	MILJ. €
Yhteisöjen tulovero	42,6
YLE-vero	0,1
Kiinteistövero	20,7
	63,4

VÄLILLISET VEROT	MILJ. €
Tilitetty arvonlisävero	264,0
Vakuutusmaksuvero	0,8
Sähkövero	22,7
Jätevero	0,65
Polttonesteiden valmistevero	662,4
Virvoitusjuomien valmistevero	28,5
Alkoholivero	22,9
Tupakkavero	283,0
Maahantuonnin tullit	5,74
Autovero	36,0
	1326,7

ENNAKONPIDÄTYKSET JA TYÖNANTAJAMAKSUT	MILJ. €
Tilitetyt ennakonpidätykset palkoista	231
Eläkevakuutusmaksut	178
Sairaus- ja työttömyys-vakuutusmaksut	43
	452

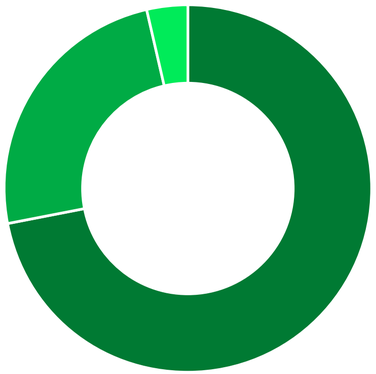

VEROJALANJÄLKI VUONNA 2020 1842,1 MILJ. €

Välilliset verot	1326,7 milj. €
Ennakonpidätykset ja työnantajamaksut	452,0 milj. €
Tulo- ja varallisuusverot	63,4 milj. €

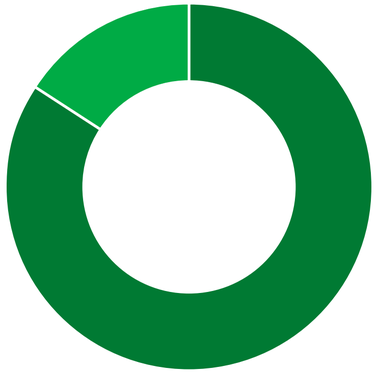

ENNAKONPIDÄTYKSET JA YHTEISÖVEROT VUONNA 2020 273,6 MILJ. €

Ennakonpidätykset	231 milj. €
Yhteisöverot	42,6 milj. €
Yhteensä	**273,6 milj. €**

VEROJALANJÄLKI VUONNA 2020

1842,1

MILJ. €

MONENLAISTA TOIMINTAA VASTUULLISUUSYHTEISTYÖN KAUTTA

Osuuskauppayhteisönä pyrimme olemaan alueellisen toiminnan elävöittäjinä niin urheilun, kulttuurin kuin yhteiskunnallista hyvinvointia edistävien aloitteiden kautta.

Tuimme vuonna 2020 yli 4,5 miljoonalla eurolla eri toimijoita ympäri Suomen. Yli puolet tukipotista suunnattiin urheiluun ja loput summasta jakautuivat yhteiskunnallisen toiminnan ja kulttuurin tukemiseen sekä erilaisiin lahjoituksiin.

Osuuskauppamme tukevat laajasti paikallista toimintaa esimerkiksi Kannustajat-konseptin kautta. Konsepti mahdollistaa osuuskaupoille lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemisen läpinäkyvästi. Asiakasomistajat voivat liittyä Kannustajiksi ja vaikuttaa siihen, mille taholle ja kuinka paljon osuuskauppa maksaa tukea.

Valtakunnallisia yhteistyökumppaneitamme olivat vuonna 2020 muun muassa Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Lasten Päivän Säätiö.

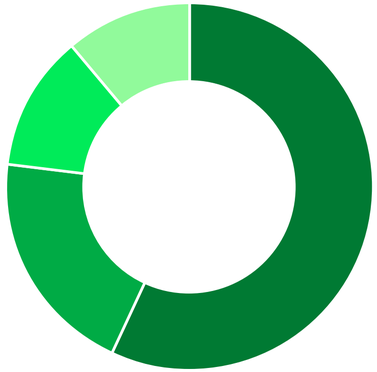

VASTUULLISUUSYHTEISTYÖ 2020, %

Urheiluyhteistyö	57 %
Yhteiskunnallinen toiminta	20 %
Lahjoitukset	12 %
Kulttuuriyhteistyö	11 %

URHEILUYHTEISTYÖ
57%

YHTEISKUNNALLINEN TOIMINTA
20%

LAHJOITUKSET
12%

KULTTUURIYHTEISTYÖ
11%

ARINAN MASKIHAASTEELLA 10 000 EUROA LASTEN HYVÄKSI

Osuuskauppa Arina toteutti vuoden 2020 lokakuussa haasteen, jonka tavoitteena oli rohkaista positiivisen viestin voimalla asiakasomistajia käyttämään kasvomaskia asioidessaan Arinan toimipaikoissa. Itse kasvomaskihaasteeseen osallistuminen tapahtui toimipaikkojen sijaan kuitenkin digitaalisesti, aktivoimalla S-mobiili-sovelluksessa ”Käytän maskia”-kuponki.

Arina maksoi jokaista maskin käyttöön sitoutunutta omistajaa kohden 1 euron lyhentämättömänä Pelastakaa Lapset ry:n Pohjois-Suomen aluetoimistolle ja kampanja poikikin 10 000 euron tukisumman. Lahjoitus tullaan käyttämään Pelastakaa Lapset ry:n toiminnan piirissään olevien lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen, kuten vertaisryhmätoimintaan ja lapsille ja nuorille järjestettyihin tapahtumiin.

KESKIMAAN ILO AUTTAA 2020 -HYVÄNTEKEVÄISYYSKAMPANJA

Keskimaa toteuttaa vuosittain Ilo auttaa -hyväntekeväisyyslahjoituksen keskisuomalaisten arjen auttamiseen ja ilahduttamiseen. Vuonna 2020 ihmiset joutuivat olemaan paljon erillään, perinteisiä tapahtumia peruttiin ja kohtaamisia pakosta karsittiin. Niin vanhukset, nuoret kuin aikuiset lapsineen kokivat ahdistusta kasvavan yksinäisyyden edessä. Siksi 2020 Ilo auttaa -kampanjassa haluttiin löytää ja tukea erilaisia ja innovatiivisiakin keinoja ihmisten kohtaamisten järjestämiseksi poikkeusaikaan sopivalla tavalla.

Kampanja käynnistyi elokuussa kaikille keskisuomalaisille avoimella lahjoituskohdehaulla, jossa etsittiin ideoita erilaisiin ilahduttaviin ja turvallisiin kohtaamisiin keskellä koronapandemiaa. Konkreettisia ehdotuksia tuli kaikkiaan yli 130. Niistä valikoitui 56 erilaista lahjoituskohdetta, joiden tapahtumien piirissä on arviolta puolet yli 100 000 keskisuomalaista vuoden 2020 ja 2021 aikana. Luvassa on kaikenikäisille ihmisille ympäri Keski-Suomea esimerkiksi livestriimattuja konsertteja, laulukiertueita vanhusten ja palvelutalojen asukkaiden ovilla, viikoittaisia pienten ryhmien kohtaamisia jonkin teeman puitteissa, tarinapiirejä, ystäväkahvilatoimintaa ja taikuriesityksiä. Iloa jaetaan myös tavaralahjoituksilla ja välineillä, jotka mahdollistavat poikkeusaikaan sopivat turvalliset kohtaamiset, kuten vanhustentalolle kampanjan puitteissa yhteistyössä hankittu tapaamisvaunu.

Keskimaan vuoden 2020 Ilo auttaa -hyväntekeväisyyskampanjan lahjoitussumma on edellisten vuosien tapaan yksi euro jokaista Keskimaan asiakasomistajaa kohden, yhteensä lähes 138 000 euroa.

KOTIMAISUUS

Asiakkaamme arvostavat kotimaisuutta. Kotimaisten tuotteiden menekki edistää muun muassa työllisyyttä Suomessa. Ilmastonmuutos, globaali väestönkasvu, kaupungistuminen, teknologinen kehitys ja kuluttajien muuttuvat tarpeet haastavat perinteisen ruokaketjun toimintaa. Me S-ryhmässä uskomme, että ruoka-ala voi olla yksi Suomen kasvun vetureista. Tulevaisuuden ruoantuotannossa ja teknologioissa on Suomelle mahdollisuuksia.

Haluamme edistää aktiivisesti kotimaisen ruoan menestystä ja tulevaisuutta omien tekojemme kautta sekä tarjoamalla asiakkaillemme erilaisia vaihtoehtoja tuotteiden ja palveluiden kautta.

TULEVAISUUSVALMENNUKSET RUOAN TUOTTAJILLE

S-ryhmän ja ProAgrian yhdessä valmistelemat Tulevaisuusvalmennukset tarjoavat viljelijöille ja yrittäjille tietoa kulutustrendeistä, tukea strategiatyöhön sekä eväitä ilmastoyrittäjyyteen. Tavoitteena on antaa osallistujille keinoja suunnitella ja kehittää omaa liiketoimintaansa vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Tulevaisuusvalmennuksia pidettiin vuoden 2020 alussa normaaliin tapaan. Koronapandemian myötä koulutukset muuttuivat webinaari-pohjaisiksi.

MATTI APUSEN PAMFLETTI RUOKAVIENNISTÄ

Syventääkseen suomalaista ruokakeskustelua S-ryhmä kustansi Matti Apusen kirjoittaman pamfletin Seisova pöytä: Miksi suomalaisen ruoan arvo ei kasva? Apunen haastatteli kevään 2020 aikana kymmeniä suomalaisen ruoka-alan ammattilaisia ja etsi vastausta miljardien eurojen kysymykseen: Miten kasvatamme suomalaisen ruoan arvoa ja teemme siitä kansainvälisen menestystarinan? Samalla kirja tarjoaa katsauksen ruoan tulevaisuuteen, globaaleihin tuotantoketjuihin ja uusiin teknologioihin. Suomalaiselle ruokaviennille pamfletti osoittaa neljä tietä eteenpäin.

MAAPERÄTUTKIMUS JA -KOULUTUS

SOK jatkoi tukeaan suomalaista hiiliviljelyä edistävälle Carbon Action -hankkeelle. Baltic Sea Action Groupin koordinoimassa työssä Helsingin yliopiston tutkijat keräävät uutta tietoa peltojen syvemmistä kerroksista ja niiden kyvystä sitoa hiiltä ilmakehästä. Vuonna 2020 päätimme myös lähteä kumppaniksi vuonna 2021 aloittavaan Uudistavan viljelyn e-opistoon, joka tarjoaa laadukkaan verkkokurssin kaikille maan kasvukunnosta kiinnostuneille. Hyvinvoiva maaperä sitoo hiiltä ja on myös tuottavampi viljellä. Näin syntyy ilmastonmuutoksen hillitsemisen kannalta positiivinen kierre.

SUOMALAINEN MENESTYSRESEPTI

Uuden ruokatuotteen matka kaupan hyllylle on usein pitkä ja täynnä haasteita. Isoilla yrityksillä on resursseja tuotekehitykseen ja markkinointiin. Pienille ja keskisuurille, alle 30 miljoonaa euroa vaihtaville suomalaisille ruokayrityksille suunnattu Suomalainen Menestysresepti -kilpailu järjestettiin toista kertaa vuonna 2020. Kilpailussa ja televisio-ohjelmassa etsittiin uusia ruokainnovaatioita S-ryhmän kauppojen hyllyille. Mukaan haki yli 70 yritystä ja finaaliin päässeet yritykset saivat sparrausapua tuotekehitykseen, tuotteen pakkausdesigniin, reseptiikkaan, tuotteen tarinaan ja markkinointiin.

Molemmat aiempien tuotantokausien voittajat, Leivon Leipomon Boltsi (2019) ja Leipomo Rostenin Rostis (2020), nousivat omina lanseerausvuosinaan koko vuoden myydyimmiksi uutuustuotteiksi S-ryhmän myymälöissä. Myös muut finalistituotteet löysivät tiensä S-ruokakauppojen hyllyille. Kilpailu saa jatkoa vuonna 2021.

KOTIMAISET TUOTTEET VALIKOIMISSA

Olemme suurin suomalainen ruokakauppias ja suurin suomalaisen ruoan myyjä. Ruokakaupoissamme myytävistä elintarvikkeista 80 prosenttia on valmistettu Suomessa ja 80 prosentin kotimaisuustavoite on kirjattu myös uuteen **vastuullisuusohjelmaamme**.

Tuotteiden alkuperä kiinnostaa yhä useampaa kuluttajaa. Korona-aika kasvatti erityisesti kotimaisten elintarvikkeiden kysyntää, kun epävarmuus havahdutti monet ymmärtämään huoltovarmuuden ja kotimaisen ruoantuotannon turvaamisen tärkeyden. Tämä näkyi myös S-ryhmän ruokakauppojen myyntitilastoissa. Vuonna 2020 kotimaista alkuperää olevien tuotteiden myynti kasvoi liki kaikissa tuoteryhmissä edelliseen vuoteen verrattuna.

S-ryhmän omassa Kotimaista-tuotesarjassa on yli 400 tuotetta, jotka täyttävät aina yleisesti hyväksytyt **Hyvää Suomesta** -merkin tai **sirkkalehtimerkin** kotimaisuusvaatimukset eli niiden raaka-aineet ovat alkuperältään suomalaisia ja tuotteet on valmistettu Suomessa.

Kampanjoimme S-ruokakaupoissa kotimaisen kalan puolesta. Sesonkikala-konseptin ja monipuolisemman kalatarjonnan myötä kotimaisen kalan myynti kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 20 prosenttia.

ABC-ravintoloissamme on tarjoiltu vain kotimaista sian-, naudan- ja broilerinlihaa vuodesta 2015. Muiden ravintolaketjujemme tavoite, että tuore broilerin- ja porsaanliha on 100-prosenttisesti kotimaista vuoden 2020 loppuun mennessä toteutui. Pakasteiden ja jalosteiden osalta tavoite oli puolestaan 90-prosenttinen kotimaisuus, mikä toteutui broileripakasteiden ja -jalosteiden osalta.

S-ryhmällä on noin 600 ruokaa tarjoilevaa ravintolaa. Pelkästään ABC-ravintoloissa myydään tavallisina vuosina noin 10 miljoonaa ruoka-annosta, joissa suurimmassa osassa pääraaka-aine on liha.

RUOAN KOTIMAISUUSLASKURI

S-mobiilin Omat ostot -palvelun kotimaisuuslaskurin avulla voi seurata ostamiensa ruokatuotteiden raaka-aineiden ja valmistuksen kotimaisuutta. Laskuri havainnollistaa kotimaisten ruokaostosten osuuden kahdella tasolla. Ensimmäisellä tasolla ovat tuotteet, joiden kotimaisuuden takaavat suomalaisesta raaka-aineesta ja työstä kertovat Hyvää Suomesta -merkki ja sirkkalehtimerkki. Toisella tasolla ovat tuotteet, jotka on valmistettu Suomessa. Lisäksi laskuri näyttää ulkomaiset ruokaostokset omana listanaan. Vuonna 2020 kotimaisuuslaskurin tietoja tarkasteltiin lähes puoli miljoonaa kertaa. Laskurin käyttäjiä kiinnostivat erityisesti lihan, maitotaloustuotteiden ja juomien kotimaisuustiedot. Edelliseen vuoteen verrattuna kotimaisuustietojen tarkastelu kasvoi eniten kasviproteiinivalmisteiden, kalojen, hedelmien ja vihannesten tuoteryhmissä.

RAVINTOLAKETJUJEN LIHAN KOTIMAISUUSASTE 2020, %

	HANKITUSTA VOLYYMISTÄ
Broileri tuore	100 %
Broileripakasteet ja -jalosteet	90 %
Porsas tuore	100 %
Porsaspakasteet ja -jalosteet	85 %

100%

KOTIMAISTA LIHAA ABC-RAVINTOLASSA

100%

KOTIMAISTA TUORETTA BROILERIA JA PORSAANLIHAA S-RYHMÄN RAVINTOLOISSA

HYLLYNREUNAMERKINTÄ KOTIMAISILLE TUOTTEILLE

Laskurin lisäksi kaikista S-ruokakauppojen hyllynreunaetiketeistä löytyy Hyvää Suomesta -merkki kotimaisten tuotteiden kohdalla. Suomalaiset haluavat suosia suomalaista ruokaa, mutta kotimaisuuden varmistaminen ei aina ole ihan helppoa. Kotimaisiin valintoihin ohjaava Hyvää Suomesta -merkki hyllynreunoissa helpottaa valintaa huomattavasti ja vahvistaa näin myös kotimaista ruokaketjua.

RUOKAKASVATUSTA KOULULAISILLE

S-ryhmän ja Ruokatieto Yhdistyksen yhdessä suunnittelema Retki kauppaan -opintokokonaisuus opettaa koululaisille arjen ruokataitoja ja fiksua kuluttamista uudella tavalla. Kaupparetkillä tutkitaan muun muassa, mistä tuotteet tulevat ruokakaupan hyllyihin, missä leivässä on eniten kuitua tai mistä merkistä tunnistaa kotimaisen ruoan. Retki tukee opetussuunnitelman mukaista ”ulos luokasta oppimaan” -ajattelua, jossa oppilaitoksia kannustetaan yhteistyöhön yritysten kanssa osana koulutyötä ja opiskelua. Oppimateriaali on Ruokatiedon ruokakasvatusasiantuntijoiden tuottamaa.

Ruokakasvatusmallia on toteutettu alakouluissa ympäri Suomen. Malli on saanut kiitosta oppilailta, opettajilta, vanhemmilta ja kaupan henkilökunnalta, ja tykätty ruokakasvatusmalli laajenee nyt myös yläkoululaisille kevään 2021 Ruokavisan kautta.

Vuoden 2021 Ruokavisan aiheena on S-ryhmän ja Ruokatiedon yhteistyössä laatima Retki kauppaan. Sen avulla oppilaat perehtyvät ruoan reittiin kaupan ja kuluttajan näkökulmista. Oppimateriaali antaa oppilaalle valmiuksia

RETKI KAUPPAAN -TOIMINTAMALLI KIINNOSTAA MYÖS KANSAINVÄLISESTI

suunnitella kestävää ruokaarkea ja toimia vastuullisena kuluttajana ruokakaupassa. Lisäksi oppimateriaali auttaa oppilasta tutustumaan ruokakaupan ja ruoan verkkokaupan toimintaan. Painopiste on vuoden 2021 aikana ruoan verkkokaupassa, sillä se mahdollistaa opetustyön toteutumisen myös etäopetustilanteessa.

Aiheen valinta ja suunnittelutyö on toteutettu yhteistyössä S-ryhmän kanssa, mutta visan sisällöstä ja pedagogisesta suunnittelusta vastaavat Ruokatieto Yhdistys ry:n ruokakasvatusasiantuntijat. S-ryhmä toimii visan rahoittajana ja palkitsee voittajajoukkueen. Visaan valmistava oppimateriaali julkaistiin loppuvuonna 2020.

Retki kauppaan -toimintamalli kiinnostaa myös kansainvälisesti ja ideaa viedään muihin Euroopan maihin EU-rahoitteisessa WeValueFood-ruokakasvatushankkeessa. Osana hanketta ruokakasvatusmallin vaikuttavuutta tutkittiin syksyllä 2020 Helsingin yliopiston vetämässä tutkimushankkeessa. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Retki kauppaan -ruokakasvatuskonseptin mukainen opetus vahvistaa oppilaiden sitoutumista ruokaan. Konseptin avulla voidaan monipuolisesti vahvistaa tulevan sukupolven ruokakiinnostusta ja sitoutumista.

ILMASTONMUUTOS JA KIERTOTALOUS

46 ILMASTO
60 KIERTOTALOUS

Teemme ilmastotyötä sekä vähentämällä oman toimintamme päästöjä että ottamalla kumppanimme mukaan työhön. Lisäksi tarjoamme ratkaisuja ja apua kestävään kuluttamiseen ja asiakasomistajien omien päästöjen vähentämiseen.

EDISTÄMME ERITYISESTI SEURAAVIA YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

Ilmaston lämpeneminen ihmisen toiminnan seurauksena on yksi suurimmista maailmanlaajuisista kriiseistämme. Ilmastonmuutos vaikuttaa ihmisiin ja luontoon ympäri maailmaa jo nyt ja näkyy myös meillä Suomessa. Ilmastonmuutoksen kiireellinen torjunta onkin yksi YK:n kestävän kehityksen päätavoitteista.

ILMASTO

YK sopi Pariisissa joulukuussa 2015 uudesta ilmastosopimuksesta, jonka tavoitteena on rajata ilmaston lämpeneminen 1,5 asteeseen. Tavoitteen saavuttamiseksi kaikilta sopimuksen osapuolilta odotetaan esimerkiksi kunnianhimoisia ja ajan myötä kiristyviä toimia päästöjen vähentämiseksi, ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja ilmastorahoituksen lisäämiseksi. EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. Lisäksi EU:n tavoitteena on olla ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä.

Suomi pyrkii olemaan päästöjen vähentämisen mallimaa. Tavoitteena on vähentää päästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta. Lisäksi tavoitteena on, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Tavoite on kunnianhimoinen, joten toimenpiteitä päästöjen vähentämiseksi tarvitaan kaikilla aloilla. Tavoitteeseen liittyen eri toimialat ovat tehneet omat vähähiilisyystiekarttansa. S-ryhmä on ollut mukana sekä kaupan-, matkailu- ja ravintola-alan sekä maatalouden ilmastotiekarttatyössä.

Ilmaston muutoksen hillintä ja sopeutuminen muuttuvaan ympäristöön on yksi keskeisimmistä teemoista vastuullisuusohjelmassamme. Monialaisena toimijana vaikutamme laajasti niin suoraan kuin välillisesti koko arvoketjussa. Siksi ilmastotavoitteemme koskevat oman toimintamme lisäksi kumppaneitamme kuten tuotteiden ja palveluiden tarjoajia. Autamme myös asiakkaitamme kohti vähähiilistä elämää tuomalla uusia ratkaisuja ja palveluita.

S-RYHMÄN ILMASTOSTRATEGIA

S-ryhmän päämääränä on hiilinegatiivisuus vuoden 2025 loppuun mennessä. Lisäksi tavoitteenamme on 90 prosentin päästövähennys vuoden 2030 loppuun mennessä. Nämä tavoitteet koskevat omaa toimintaamme (Scope 1 ja 2). Arvoketjumme (Scope 3) osalta tähtäämme yhdessä kumppaneidemme kanssa miljoonan tonnin päästövähenemään vuoden 2030 loppuun mennessä. Tavoitteenamme on myös, että 2/3 merkittävimmistä tavarantoimittajistamme on asettanut oman tieteeseen perustuvan tavoitteensa (SBT) vuoden 2023 loppuun mennessä. Ilmastotavoitteemme ovat linjassa Pariisin ilmastosopimuksen 1,5 asteen tavoitteen kanssa ja ne on vahvistettu tieteeseen perustuviksi (Science based targets).

Ilmastotyömme keskiössä ovat ratkaisut energia- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi sekä investoinnit uusiutuviin energiaratkaisuihin. Lisäksi kehitämme tuotteita ja palveluita osana ilmastotavoitteitamme. Liikenteen osalta hyödynnämme biopohjaisia polttoaineita sekä tuemme liikenteen sähköistymistä kehittämällä latauspisteverkostoa. Kehitämme myös erilaisia digitaalisia palveluita, jotta asiakkaamme saavat parempaa tietoa oman kulutuksensa ilmastovaikutuksista. Edistämme ilmastoviisasta ruokaa esimerkiksi tuomalla valikoimaan entistä enemmän kasviproteiineja ja kotimaista kalaa. Viestimme näistä myös aktiivisesti omissa kanavissamme.

ILMASTORISKIEN HALLINTA

Vastuullisuus on integroitu S-ryhmän strategiaan. 2020 hyväksytyn strategian mission mukaisesti teemme yhdessä paremman paikan elää. Halu toimia yhdessä ja muuttaa asioita parempaan suuntaan on osuustoiminnan ydintä. Kannamme vastuuta kestävästä tulevaisuudesta ja haluamme hillitä ilmastonmuutosta kunnianhimoisin toimenpitein.

SOK:n ilmastotavoitteet, keskeisimmät toimenpiteet sekä avaintunnusluvut on hyväksytty SOK:n hallituksessa, jolle raportoidaan tavoitteiden etenemisestä vähintään vuosittain. Päävastuu ilmastoon liittyvistä kysymyksistä on SOK:n pääjohtajalla, joka toimii myös hallituksen ja konsernin johtoryhmän puheenjohtajana. Johtoryhmä koordinoi ja valmistelee kaikki ehdotukset hallitukselle, mukaan lukien ilmastoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet, päästövähennystavoitteet, toimintasuunnitelmat ja merkittävimmät viestintäkampanjat. Lisäksi johtoryhmä valvoo strategisia ja osittain operatiivisia kysymyksiä kaikilla S-ryhmän liiketoiminta-alueilla. Hallituksen lisäksi S-ryhmän ilmastotavoitteiden etenemisestä raportoidaan SOK:n konsernin johtoryhmälle, kenttäryhmälle sekä keskeisille liiketoimintayksiköille sekä tukitoiminnoille ja alueosuuskaupoille.

SOK:n kenttäjohtajalla, yhdessä vastuullisuusjohtajan kanssa, on kokonaisvastuu S-ryhmän vastuullisuuden kehittämisestä. Tämä sisältää myös S-ryhmän ilmastotavoitteet. TCFD-raportoinnin (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) kokonaisvastuu on puolestaan SOK:n vastuullisuusyksiköllä, jota johtaa SOK:n vastuullisuusjohtaja.

Timo Heikkala

Vastuullisuusyksikkö vastaa ilmastotavoitteiden strategisesta kehittämisestä, avaintunnusluvuista sekä ohjaa ja seuraa tavoitteiden etenemistä. Ilmastotavoitteiden operatiivisesta toteuttamisesta vastaavat ketjuyksiköt sekä osuuskaupat yhteistyössä vastuullisuusyksikön, SOK Kiinteistötoimintojen, tytäryhtiöiden sekä S-Voiman kanssa.

ILMASTORISKIT

SOK:n hallitus on vahvistanut SOK:ta koskevat riskienhallintakeinot. Konsernijohtoryhmä arvioi toiminnan keskeisiä riskejä vuosittain. SOK:n johto, tytäryhtiöt ja yksiköt tarkastelevat ja määrittelevät oman toimintansa suurimmat riskit sekä päättävät riskienhallintatoimenpiteet. Ilmastonmuutokseen liittyvien riskien arvioinnissa on mukana myös SOK Vastuullisuusyksikön asiantuntijat.

Teemme riskienhallintasuunnitelmat yksilöllisten riskiarviointien perusteella. Priorisoimme S-ryhmässä tunnistamamme riskit ja mahdollisuudet niiden vaikutusten, todennäköisyyden ja aikataulun sekä arvioitujen taloudellisten vaikutusten perusteella. Ensisijaisesti huomioimme riskit, jotka todennäköisesti toteutuvat lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, ja joilla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tämän jälkeen tarkastelemme toimenpiteitä riskeille, joiden vaikutukset tapahtuvat myöhemmin tai joiden vaikutuksia on vaikea tai erittäin vaikea arvioida. Nämä riskit otetaan huomioon, mutta eivät välttämättä johda välittömiin toimenpiteisiin.

Ilmastoriskien osalta arvioimme keinoja riskien lieventämiseksi, siirtämiseksi, hyväksymiseksi tai hallitsemiseksi sekä laadimme suunnitelmat riskienhallintakeinoiksi. Taloudellisten riskien merkityksellisyys on sidottu todennäköiseen taloudelliseen vaikutukseen. Lisäksi olemme tunnistaneet keskeiset prosessit, joihin kohdentuu merkittäviä taloudellisia vaikutuksia riskien toteutuessa.

Tarkastelemme riskejä ja mahdollisuuksia lyhyellä (3–5 vuotta), keskipitkällä (5–10 vuotta) ja pitkällä aikavälillä (yli 10 vuotta) huomioiden sääntelyyn liittyvät mahdolliset muutokset sekä taloudelliset vaikutukset. Lisäksi huomioimme arvioinnissa mahdolliset maantieteelliset eroavaisuudet niissä maissa, joissa S-ryhmällä on suora vaikutus toimipisteidensä kautta. Hankintamme osalta arvio on yleisellä tasolla.

Päivitimme ilmastotavoitteemme vuodenvaihteessa 2020. Päivityksen taustalla hyödynsimme kansainvälisiä ilmastomalleja, kansallista ilmasto- ja energiastrategian tavoitteita sekä sektorikohtaisia ennusteita

Oman toimintamme päästöt koostuvat käytetystä sähköstä, lämmöstä sekä kylmäainevuodoista. Skenaarioanalyysien pohjalta asetimme tavoitteeksi käyttää ainoastaan uusiutuvaa sähköä vuoden 2030 loppuun mennessä. Siirtymäaikana sähkö on päästötöntä.

Toimipaikkojemme päästökehitykseen vaikuttaa myös merkittävästi kuntien kaukolämmössä fossiilisen energian määrä ja tuotannon muuttuminen entistä vihreämmäksi. Energiatehokkuusratkaisuilla voimme osittain vähentää kaukolämpöriippuvuutta.

Noin 45 prosenttia oman toimintamme päästöistä syntyy kylmälaitoksien kylmäainevuodoista. Vaihdamme seuraavan vuosikymmenen aikana F-kaasuasetuksessa esitetyt fluoripohjaiset kylmäaineet luonnollisiin kylmäaineisiin. Muutoksen nopeuteen vaikuttavat investointisuunnitelmien lisäksi uusien kylmäaineiden sekä kylmäasentajaresurssien saatavuus.

Ilmastonmuutoksella on myös tunnistettuja erityisiä liiketoimintayksikkökohtaisia vaikutuksia tuotteiden ja palveluiden kautta, sekä koko ryhmää koskevia yhteisiä vaikutuksia, jotka osin ovat kerrannaisia. Olemme tehneet tuotteita ja palveluita koskevan nykytilatarkastelun, jossa arvioimme nykytilaa neljän kokonaisvaikutuksen kautta: ympäristö, yhteiskunta, hyvinvointi ja koulutus. Teimme tarkastelun niin ryhmätasolla kuin eri liiketoimintayksiköt huomioiden.

Lisäksi teimme skenaariotarkastelun valittujen megatrendien ja mahdollisten muutostekijöiden kautta. Kokonaisvaikutuksia arvioimme karkealla tasolla niin ryhmä- kuin liiketoimintayksiköissä seuraavat muutostekijät huomioiden: 1) ilmaston raju lämpeneminen, 2) lisääntyvä digitalisaatio, 3) laajat pandemiat sekä 4) tuoteryhmäkohtaiset muutokset (kasviksien käytön lisääntyminen, muutokset polttonestekaupassa). Vastuullisuusohjelmamme toimenpiteet tukevat skenaariotarkastelussa esiin nousseita muutostarpeita.

KESKEISIMMÄT RISKIT

S-ryhmän tunnistamat keskeiset ilmastoriskit ja riskien hallintakeinot.

SIIRTYMÄRISKIT	HALLINTAKEINOT
POLIITTISESTA TOIMINTAYMPÄRISTÖSTÄ AIHEUTUVAT RISKIT · Poliittinen tahtotila muuttuu kansallisesti tai globaalisti. Nykyisen ilmastonmuutoksen hillinnän painoarvo vähenee. · Lyhytjänteisyys sääntely-ympäristössä heikentää yritysten uskoa investointeihin. · Taloudelliset ohjauskeinot eivät tue yritysten ilmastotyötä, vaikuttavat raaka-aineiden saatavuuteen tai ovat esteenä markkinaehtoisten ratkaisujen käyttämisessä. · Lainsäädäntö tai alan normit eivät reagoi tarpeeksi nopeasti ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin, mikä saattaa heikentää yrityksien toimintaedellytyksiä muutoksessa. · Ilmastonmuutoksen vaikutukset kauppapolitiikkaan, mahdolliset konfliktit tai globaalit kriisit (korona, viennin rajoitukset).	· Sidosryhmäyhteistyö kuten aktiivinen ja avoin vuoropuhelu poliittisten päättäjien kanssa, vaikuttaminen alan edunvalvonta- ja kansainvälisissä järjestöissä. · Vapaaehtoiset, kansalliset ja kansainväliset sitoumukset. · Oman toiminnan kehittäminen, hiili-intensiteetin pienentäminen myös arvoketjussa. · Proaktiivinen toiminta. Seuranta, arviointi ja reagointi muuttuvaan sääntelyyn. · Hankinnan hajauttaminen.
MARKKINARISKIT · Toimenpiteet kansallisten ilmastotavoitteiden, kuten lämpöenergian osalta, jäävät toteutumatta. Vaikutukset energiamarkkinoilla. · Luonnon monimuotoisuus heikkenee. Raaka-aineiden saatavuus ja kustannukset kohoavat ilmaston lämpenemisen seurauksena. Muutokset kansalaisten ostokykyyn. · Riskit globaaleihin pandemioihin kasvavat. Muutokset tuotteiden ja palveluiden kulutuksessa. · Kulutustottumukset muuttuvat ennakoitua nopeammin.	· Investoinnit energia- ja resurssitehokkuuteen sekä uusiutuvaan sähköön. · Vastuullisuustavoitteet sekä raaka-ainelinjaukset huomioiden luonnon monimuotoisuus ja ilmastovaikutukset. · Digitalisaation kehittäminen, kokonaan uudet palvelut. · Globaalien megatrendien seuranta, ilmastoskenaariot. · Kulutustottumusten aktiivinen seuranta ja reagointi muutoksiin. Kestävän kulutuksen edistäminen. · Hankinnan hajauttaminen.

SIIRTYMÄRISKIT	HALLINTAKEINOT
TEKNOLOGIARISKIT · Investoinnit uusiin teknologioihin viivästyvät esimerkiksi tiukan sääntelyn tai korkean hinnan takia. · Arvoketju ei kaikilta osin ole valmis täysimääräisenä hyödyntämään uusia teknologioita, jolloin niiden käyttöönotto jää puolittaiseksi, osin tehottomiksi. Ketjusta puuttuu joko osaamista tai toimijoita.	· Tutkimus- ja kehitystyön tukeminen sekä erilaiset hankkeet uusien teknologioiden tai mallien hyödyntämiseksi. · Arvoketjuyhteistyö.
MAINERISKIT · Sidosryhmien odotukset kasvavat ja ne voivat vaikuttaa negatiivisesti S-ryhmään. · Ilmastonmuutoksen huomioiminen mm. S-Pankin ja FIM:n sijoituksissa sekä niiden vaikutus yrityksen maineeseen.	· Avoin ja läpinäkyvä viestintä S-ryhmän ilmastotavoitteista ja teoista. · Aktiivinen vuoropuhelu kansalaisjärjestöjen kanssa. · Sijoituksia koskevat vastuullisuuslinjaukset. · Erilaiset vastuullisuusrahastot.

FYYSISET RISKIT	HALLINTAKEINOT
AKUUTIT FYYSISET RISKIT – SÄÄN ÄÄRI-ILMIÖT · Globaalisti: kuivuus tai tulvat vaikuttavat raaka-aineiden saatavuuteen ja hintaan. Sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa myös kauppapoliittisia konflikteja, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia hankintaan. · Kansallisesti: vaikutuksia muun muassa satoon ja energiantuotantoon. · Sään ääri-ilmiöiden vaikutukset logistiikkaan tai Gigawatti Oy:n toimintaan. · Lisääntyvät myrskyt voivat vaikuttaa välillisesti logistiikkaan ja toimipisteisiin, muutoksia toimitusvarmuudessa ja logistiikkakustannuksissa.	· Tavarantoimittajayhteistyö ja toimitusketjun hallinta, hankintojen hajauttaminen. · Kiinteistöjä ei rakenneta tulvariskialueille. · Logistiikkakeskuksen varajärjestelmät sähkö- ja lämpökatkoksien osalta. · Energiatehokkuustoimenpiteet ja -tavoitteet. · Investoinnit uusiutuvaan energiaan. · Sähkön kysyntäjouston hyödyntämisen kehittäminen ja sen käyttö.
KROONISET FYYSISET RISKIT – KESKILÄMPÖTILAN NOPEA NOUSU · Mahdollinen muuttoliikenne ja sen vaikutukset verkostoon, palveluihin ja tuotteisiin. Alueellinen väestön keskittyminen tietyille alueille. · Sää lämpenee ennakoitua nopeammin, jolloin luonnon ja yrityksen resilienssi heikkenee. Pysyvät muutokset raaka-aineiden saatavuudessa. Pandemioiden mahdollisuus kasvaa. · Merkittävä muutos tuotteiden ja palveluiden kysynnässä. · Tarve kiinteistöjen viilennykselle kasvaa, mahdolliset vaikutukset toimipaikkojen kustannuksiin ja investointeihin.	· Skenaariotarkastelut ja mahdolliset muutokset tuote- ja palvelutarjonnassa. · Toimitusketjun mukautumiskyky ja hankintojen hajauttaminen. · Energiatehokkuuden parantaminen, investoinnit uusiutuvaan energiaan.

Ilmastoriskien suoraa rahallista vaikutusta S-ryhmän toimintaan on vielä vaikea arvioida, sillä data ja tiedon saatavuus on osin puutteellista.

MAHDOLLISUUDET

Olemme panostaneet viime vuosien aikana huomattavasti tuuli- ja aurinkosähköön, mikä on vähentänyt synnyttämiämme päästöjä merkittävästi. Investoinnit jatkuvat myös tulevaisuudessa ja esimerkiksi vuoden 2021 lopussa toimipisteissä olevien aurinkopaneelien määrä kasvaa jo 100 000 paneeliin. Uusiutuvan sähkön investoinnilla on myös vaikutuksia hankittuun sähköön ja sen laatuun.

Parannamme toimipaikkojemme energiatehokkuutta edelleen. Tavoitteenamme on, että vuoteen 2030 mennessä kaikki F-kaasuasetuksen vastaiset kylmäaineet on korvattu luonnollisilla kylmäaineilla. Tämän myötä kylmäainevuodoista syntyneet päästöt vähenevät merkittävästi. Lisäksi tulemme hyödyntämään kylmälaitoksista syntynyttä hukkalämpöä entistä paremmin, jolloin riippuvuus esimerkiksi kaukolämmöstä vähenee samalla kun toimipaikan absoluuttiset kokonaispäästöt vähenevät. Yhdessä energiayhtiöiden kanssa tulemme kehittämään myös kiertotalousmallin, jossa toimipaikan hukkalämpöä voidaan ohjata kunnan oman kaukolämpöverkoston käyttöön. Yhteistyömalli lähes nollaa toimipisteistä syntyneet lämmityspäästöt ja samalla vähentää alueellisia lämmityksen kokonaispäästöjä.

Kuluttajat ovat entistä tietoisempia ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja haluavat myös itse vaikuttaa oman kulutuksensa päästöihin. Tuomme jatkossakin erilaisia ratkaisuja asiakkaillemme ilmastoviisaan kuluttamisen tueksi. S-mobiilin hiilijalanjälki- ja ravintolaskurin avulla kuluttajat voivat jo nyt seurata oman ruokakorin ilmasto- ja terveysvaikutuksia. Investoinnit sähköautolatauspisteverkostoon puolestaan tukevat liikenteen sähköistymistä.

S-MOBIILIN HIILIJALANJÄLKI- JA RAVINTOLASKURIN AVULLA KULUTTAJAT VOIVAT SEURATA OMAN RUOKAKORIN ILMASTO- JA TERVEYSVAIKUTUKSIA.

S-RYHMÄN SITOUMUKSET JA TAVOITTEET

> Vähennämme oman toimintamme päästöjä 90 prosenttia vuoden 2030 loppuun mennessä vuoden 2015 tasosta.

> Tehostamme energiankäyttöämme 30 prosenttia vuoden 2030 loppuun mennessä vuoden 2015 tasosta.

> Käyttämämme sähkö on päästötöntä ja vuoden 2030 loppuun mennessä kokonaan uusiutuvalla energialla tuotettua.

> Olemme oman toiminnan osalta hiilinegatiivisia vuoden 2025 loppuun mennessä.

> Kannustamme suurimpia tavaran- ja palvelun-toimittajiamme asettamaan omat tieteeseen perustuvat päästövähennystavoitteet vuoden 2023 loppuun mennessä.

> Tavoitteenamme on vähentää arvoketjun päästöjä miljoona tonnia vuoden 2030 loppuun mennessä yhteistyössä kumppaneidemme kanssa.

> Olemme mukana energiatehokkuussopimuksen kaupan alan sekä matkailu- ja ravintolapalveluiden toimenpideohjelmissa vuosille 2017–2025.

> Vähennämme Inexin jakelukuljetuksen päästöjä 20 prosenttia vuoden 2025 loppuun mennessä vuoden 2018 tasosta.

> Korvaamme öljy- ja maakaasu-lämmitysjärjestelmät korjausrakentamisen yhteydessä uusiutuvilla energiamuodoilla aina, kun se on mahdollista.

> Vähennämme kylmäaineista aiheutuvia kasvihuonekaasu-päästöjä korvaamalla vanhat kylmälaitteet hiilidioksidikylmälaitoksilla.

> Olemme mukana Business for Nature's Call for Action -aloitteessa luonnon monimuotoisuuden huomioimiseksi.

ENERGIANKÄYTÖN TEHOSTAMINEN

30 %

VUOTEEN 2030 MENNESSÄ VUODEN 2015 TASOSTA

UUSIUTUVA SÄHKÖ

100 %

SÄHKÖNKULUTUKSESTA VUODEN 2030 LOPPUUN MENNESSÄ

OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT

-90 %

VUOTEEN 2030 MENNESSÄ VUODEN 2015 TASOSTA

INEXIN JAKELUKULJETUKSIEN PÄÄSTÖT

-20 %

VUOTEEN 2025 LOPPUUN MENNESSÄ VUODEN 2018 TASOSTA

OLEMME OMAN TOIMINNAN OSALTA HIILINEGATIIVISIA VUODEN

2025

LOPPUUN MENNESSÄ

ENERGIANKULUTUS

Olemme Suomen suurin ei-teollinen sähkönkuluttaja. Suurimpia energiankuluttajia toimipaikoissamme ovat kylmälaitokset, myymälöiden valaistus sekä lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmät, joita tehostamalla ja saneeraamalla saavutamme merkittäviä säästöjä. Teemme jatkuvasti työtä energian säästämiseksi ja energiankäytön tehostamiseksi.

Olemme asettaneet itsellemme oman energiatehokkuustavoitteemme, joka ulottuu vuoteen 2030 saakka. Tavoitteena on, että tehostamme energiankulutustamme 30 prosenttia vuoteen 2015 verrattuna. Vuonna 2020 kulutimme Suomen toimipaikoissamme energiaa 257 kWh/brm², mikä on 15 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2015. Vuoteen 2019 verrattuna suhteellinen energiankulutuksemme on tehostunut 9 prosenttia. Vuodesta 2010 lähtien olemme vähentäneet suhteellista energiankulutustamme 42 prosenttia muun muassa uusimalla kylmälaitoksia, laittamalla ovia kylmäkalusteisiin, siirtymällä led-valaisimiin sekä asentamalla lämpöpumppuja. Nykyisin tavoittelemme kohteissamme kokonaisvaltaista energia- ja kustannustehokkuuden parantamista. Tämä konkretisoituu esimerkiksi hukkalämmön mahdollisimman kattavana hyödyntämisenä ja kokonaisuuksien optimointina sekä kiinteistöjen järjestelmien tarpeenmukaisena käyttönä. Vuoteen 2019 verrattuna kulutusten väheneminen oli merkittävää ja siihen osasyynä oli koronapandemian vaikutukset.

Pienentyneeseen energiankulutukseen vaikutti erityisesti hotellien ja ravintoloiden toimintojen supistuminen. Vuonna 2020 matkustukseen liittyneiden rajoitustoimenpiteiden ja yleisen koronatilanteen vuoksi ainoastaan heinäkuun majoituskysyntä oli lähellä normaalia alkuvuoden jälkeen. Lähes 75 prosenttia hotelleistamme oli suljettuna vähintään kuukauden vuoden 2020 aikana. Rajoitustoimien johdosta jouduimme sulkemaan ravintoloita ja supistamaan aukioloaikoja. Lisäksi asiakaspaikkamääriä rajoitettiin usean kuukauden ajan vuonna 2020 ja rajoituksia on tiedossa myös vuonna 2021.

SUHTEELLINEN ENERGIANKULUTUS SUOMESSA

–15 %

VUODESTA 2015 LÄHTIEN

ENERGIAN OMINAISKULUTUS, SUOMI (KWH/BRM²)

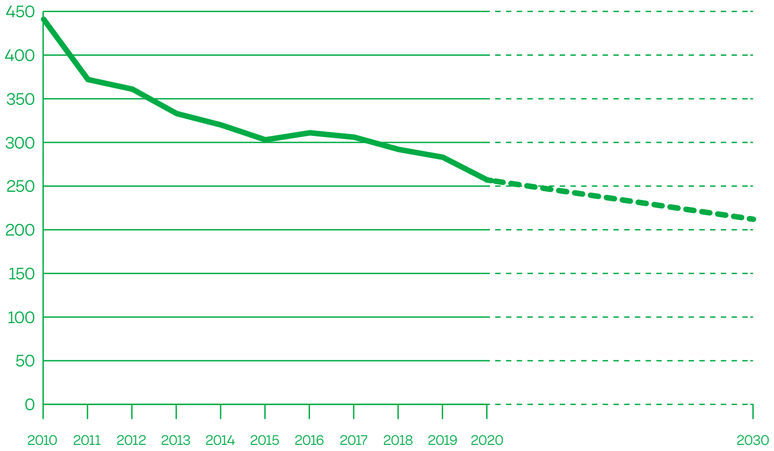

ENERGIAN OMINAISKULUTUS, SUOMI (KWH/BRM²)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
441	372	361	333	320	303	311	306	292	283	**257**

Raportoidut kulutustiedot perustuvat rakennus- tai huoneistokohtaisesti mitattuihin tietoihin.

Ennen vuotta 2018 lämmönkulutus on sääkorjattu Jyväskylään. Vuodesta 2018 alkaen sääkorjaus tapahtuu alueelliseen vertailupisteeseen.

Energia- ja pinta-alatietojen laskentaperusteet erillisessä liitteessä **S Group GHG Inventory Report 2020 -raportissa.**

Vuoden 2020 energia- ja pinta-alatietojen varmennusraportti.

KULUTUKSET JA PINTA-ALAT 2020

	2018	2019	2020	2020 KOKO S-RYHMÄ YHTEENSÄ
Sähkö, Suomi, GWh	1 120	1 070	**1 009**	**1 049**
Sähkö, lähialueet, GWh	47	44	**40**	
Lämpö ja jäähdytys, Suomi, GWh	422	432	**405**	**435**
Lämpö ja jäähdytys, lähialueet, GWh	28	30	**30**	
Vesi, Suomi, milj.m³	2,03	2,00	**1,59**	**1,76**
Vesi, lähialueet, milj. m³	0,26	0,25	**0,18**	
Pinta-ala, Suomi, brm²	5,28	5,29	**5,49**	**5,73**
Pinta-ala, lähialueet, brm²	0,24	0,24	**0,24**	

Lähialueilla tarkoitetaan Viroa ja Venäjää.

Sääkorjaus tapahtuu alueelliseen vertailupisteeseen.

Tietojen kattavuus seurannassa olevissa kohteissa: sähkö 96 %, lämpö 97 %, vesi 91 % ja bruttopinta-ala 96 % kohteista.

Energia- ja pinta-alatietojen laskentaperusteet erillisessä liitteessä **S Group GHG Inventory Report 2020 -raportissa.**

Vuoden 2020 energia- ja pinta-alatietojen varmennusraportti.

Olemme mukana toisella sopimuskaudella kaupan alan sekä matkailu- ja ravintolapalveluiden energiatehokkuussopimuksissa. Energiatehokkuussopimukset ovat valtion ja toimialojen yhdessä valitsema keino täyttää Suomelle asetetut kansainväliset energiatehokkuustavoitteet. Sopimuksissa olemme sitoutuneet tavoittelemaan 7,5 prosentin energiansäästöä vuoden 2015 tasosta vuoteen 2025 mennessä. Vuoden 2020 loppuun mennessä kaupan osalta energiansäästötoimenpiteitä on kirjattu 103 GWh, mikä on 119 prosenttia tavoitteesta. Hotellien ja ravintoloiden osalta vuoden 2020 loppuun mennessä energiansäästötoimenpiteitä on kirjattu 7,8 GWh, mikä on 56 prosenttia tavoitteesta.

S-ryhmässä on käytössä energiatehokkuusjärjestelmä (ETJ+). Se määrittää systemaattisen toimintamallin, joka auttaa energiatehokkuustavoitteiden asettamisessa ja todentamisessa sekä toimenpiteiden suunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja raportoinnissa. ETJ+ on toiminnan jatkuvan parantamisen menetelmä, jonka tavoitteena on päästöjen sekä energian kulutuksen ja kustannusten vähentämisen tehostaminen. Energiatehokkuusjärjestelmän mukaista toimintamallia noudatetaan koko S-ryhmässä eli sekä alueosuuskaupoissa että SOK:n tytäryhtiöissä.

TESOMALLA ENERGIATEHOKKAIN S-MARKET

Tammikuussa 2020 avajaisiaan viettänyt Tampereen Tesoman S-market on kokonaisenergian ominaiskulutuksessa mitattuna Suomen paras S-market. Tesoman S-marketia suunnitellessa vanhoista kohteista etsittiin parhaita käytäntöjä ja ne otettiin osaksi marketin suunnittelua. Marketin alle on rakennettu viisi 300-metristä maalämpökaivoa, ja lähes kaikki sen lämmitysenergia saadaankin lauhdelämmöstä ja maalämmöstä. Ilmanvaihtoa hallitsee rakennusautomaatiojärjestelmä, joka pitää sisäilmaolosuhteet jatkuvasti hyvällä tasolla niin pysäköintihallissa kuin itse myymälässäkin. Käytännössä järjestelmä haistelee eri pisteissä rakennuksen lämpötilaa, hiilidioksidipitoisuutta ja ilman kosteutta. Näiden tietojen perusteella se ohjaa ja säätää talotekniikan laitteita siten, että sisäilman olosuhteet pysyvät koko ajan hyvällä tasolla. Talo- ja kylmätekniikan optimoijat puolestaan huolehtivat, että teknisten järjestelmien asetukset ovat aina parhaissa mahdollisissa arvoissa.

S-MARKET TUOTTAA LÄMPÖÄ KAUKOLÄMPÖVERKKOON KAUKOVAINIOLLA

Oulussa tehdään edistyksellistä työtä vähähiilisyystavoitteen toteuttamiseksi. Kaukovainion kaupunginosassa toteutettiin maaliskuussa 2020 kaupan ylijäämäenergiaa kaukolämpöverkossa hyödyntävä ratkaisu, jollaista ei ole aiemmin toteutettu Suomessa. Osuuskauppa Arinan Kaukovainion S-market liitettiin lämmöntuottajaksi Oulun Energian kaukolämpöverkkoon. Tämän liittymän kautta kaupan CO_2-kylmälaitteiston tuottamaa ylijäämäenergiaa syötetään kaukolämpöverkon menolinjaan ja kaupan ylijäämälämpöä voidaan hyödyntää kaukolämpöverkkoon liitetyissä asuinalueen rakennuksissa. Toteutus on osa EU:n Horisontti-ohjelman Making City -hanketta. Hankkeessa suunnitellaan, toteutetaan ja testataan Kaukovainiolle innovatiivisiin energiaratkaisuihin perustuva pilottikohde useiden eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Kokemukset pilotista ovat lupaavia. Laskennallisesti myymälästä ohjatulla energiamäärällä voi kuitata yli 220 omakotitalon vuosikulutuksen.

ENERGIAN HANKINTA

Kulutamme yli prosentin koko Suomen sähköstä. Reilussa 1 800 toimipaikassamme sähköä tarvitaan erityisesti kylmälaitteiden käytössä, valaistuksessa sekä talotekni-sissä järjestelmissä. Olemme investoineet merkittävästi oman uusiutuvan energian tuotantoon, ja sen osuuden kasvattaminen jatkossakin tukee merkittävästi päästövähennystavoitteidemme toteuttamista. Tällä hetkellä olemme sitoutuneet siihen, että kaikki käyttämämme sähkö on päästötöntä ja vuodesta 2030 alkaen ainoastaan uusiutuvaa. Olemme hankkineet vuodesta 2019 alkaen kaikelle käyttä-mällemme sähkölle uusiutuvan sähkön alkuperätakuut, joten käyttämämme sähkö on jo nyt kokonaan uusiutuvilla tuotettua.

S-Voima Oy:n ja St1 Nordic Oy:n tasaosuuksin omistama teollisen tuulivoiman tuotantoyhtiö TuuliWatti Oy jakautui marras-kuussa 2020 kahdeksi yhtiöksi. S-ryhmän tuulivoimatuotannosta vastaa jatkossa Gigawatti Oy, jonka hallinnassa ovat nyt S-ryhmälle siirtyneet TuuliWatin tuulipuistot ja kehityshankkeet. TuuliWatin jakautuessa S-ryhmälle siirtyi kolme toimin-nassa olevaa tuulipuistoa, yksi rakenteilla oleva tuulipuisto sekä kehityshankkeita. S-ryhmä pysyy siis jatkossakin merkittävänä kotimaisen tuulivoiman tuotta-jana.

Vuoden 2020 lopussa Gigawatilla oli 35 tuulivoimalaa kolmessa tuulivoimapuistossa Simossa, Raahessa ja Siikaisissa. Lisäksi Simon Sarvisuon alueella Lounais-Lapissa on rakenteilla Suomen suurin tuulipuisto. Sarvisuolle valmistuu vuoden 2021 aikana 27 turbiinia, mikä lisää merkittävästi S-ryhmän uusiutuvan sähkön tuotantoa.

Vuoden 2020 lopussa 96 toimipaikkamme katolla oli yhteensä yli 70 000 aurinko-paneelia. Vuoden 2021 aikana aurinkopaneeleita asennetaan vielä noin 60 kohteeseen ja vuoden lopussa aurinkopaneelien määrän odotetaan nousevan 100 000:een. Keskeistä on, että kohteissa tuotettu sähkö voidaan käyttää omissa toimipaikois-samme.

Loimme vuonna 2020 periaat-teet sähkön alkuperätakuiden hankinnalle. Hankkimamme alku-perätakuut tulevat hankkeista, joissa energiaa on tuotettu tuuli-, aurinko-, maa- ja geotermisellä energialla. Tämän lisäksi EKOenergian kriteerit täyttävä vesivoima, valtamerienergia, biomassalla tuotettu sähkö sekä kaatopaikka-, jätevedenpuhdis-tamo- ja biokaasulla tuotettu energia, ovat hyväksyttäviä.

Uusiutuva sähkö on yksi merkittävimmistä keinoista vähentää kiinteistöjemme hiilidioksidipäästöjä. Lisäksi kartoitamme mahdollisuutta käyttää uusiutuvia energiamuotoja kaikissa uusissa rakennushankkeissamme. Kiinteistöjä uusittaessa lämmitysjärjestelmiä voidaan myös vaihtaa tehokkaammiksi. Esimerkiksi vanhoja öljy- ja maakaasulämmitysjärjestelmiä on vaihdettu maalämpö- ja kaukolämpöjärjestelmiksi tai muita lämmönlähteitä hyödyntäviksi lämpöpumppujärjestelmiksi. Öljy- ja maakaasulämmitteisiä kiinteistöjä on jäljellä enää 58 eli vajaa neljä prosenttia kaikista kohteista.

Suurin osa kiinteistöistämme käyttää lämmitykseen kaukolämpöä. Kaukolämmön osalta käymme jatkuvaa keskustelua kaukolämmöntoimittajien kanssa siitä, millaisia energialähteitä käytetään kaukolämmön tuotantoon ja, miten kaukolämpö saataisiin vähäpäästöisemmäksi. Tällä hetkellä Suomessa kaukolämmöstä 54 prosenttia tuotetaan uusiutuvilla ja talteenotetulla hukkalämmöllä ja fossiilisilla polttoaineilla 46 prosenttia.

PÄÄSTÖT

Ilmastoa lämmittävien päästöjen ehkäiseminen ja vähentäminen ovat tärkeä osa pitkäjänteistä ja kunnianhimoista ilmastotyötämme. Suurin osa päästöistämme syntyy arvoketjussa, mutta myös oma toimintamme tuottaa päästöjä.

Päästömme on laskettu GHG Protocol -standardin mukaisesti. Standardin mukaan päästöt jaetaan oman toiminnan scope 1- ja scope 2 -päästöiksi sekä arvoketjun scope 3 -päästöiksi. Scope 1 -päästöt ovat kasvihuonekaasupäästöjä, joita aiheutuu suoraan omasta toiminnastamme. Päästöt syntyvät käytännössä kiinteistöjemme lämmitykseen käytetyistä polttoaineista ja kylmäainevuodoista. Kylmäaineet ovat jäähdyttäviä kaasuja, jotka kiertävät kylmälaitteiden putkissa. Ilmakehään päästessään kylmäaineet toimivat kuten hiilidioksidi ja lämmittävät ilmastoa, tosin aineesta riippuen jopa lähes 4 000 kertaa voimakkaammin kuin hiilidioksidi. Jos kylmälaitteen putkeen tulee kolhu tai pienikin reikä, kylmäainetta voi päästä ilmakehään. Siksi vuotoja seurataan tarkasti. Scope 2 -päästöt ovat kasvihuonekaasupäästöjä, jotka aiheutuvat ostetun sähkön, kaukolämmön ja jäähdytyksen tuottamisesta.

Scope 3 eli muut epäsuorat päästöt syntyvät esimerkiksi hankkimiemme tavaroiden ja palveluiden elinkaaren aikaisista päästöistä, kuten raaka-aineiden alkutuotannosta, tuotteiden valmistuksesta, pakkauksista, kuljetuksista, asiakasliikenteestä ja tuotteiden käytöstä. Lisäksi välillisiä päästöjä aiheuttavat henkilöstömme työ- ja liikematkat, jätteidemme loppukäsittely, investointimme sekä hankkimamme energian tuotannon ja jakelun hävikistä aiheutuneet päästöt.

Vuonna 2020 oman toimintamme päästöt vähenivät 20 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Vuodesta 2015 päästöt ovat vähentyneet jo 70 prosenttia parantuneen energiatehokkuuden, uusittujen luonnollisia kylmäaineita käyttävien kylmälaitosten, oman uusiutuvan energiainvestointien sekä sähkön alkuperätakuiden hankinnan johdosta. Arvoketjumme päästöt vähenivät seitsemän prosenttia vuodesta 2019.

S-RYHMÄN OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT (SUOMI JA LÄHIALUEET)

120 000

TN CO_2E

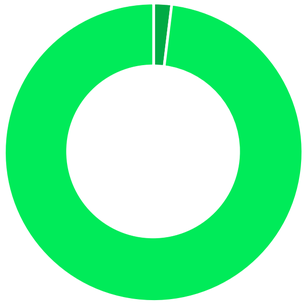

S-RYHMÄN OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT 2020, %

Oman toiminnan päästöt (Scope 1 & 2)	2 %
Arvoketjun päästöt (Scope 3)	98 %

OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖINTENSITEETTI (SUOMI JA LÄHIALUEET)

10,3

TN CO_2E/MYYNTI MILJ. €

OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖINTENSITEETTI (SUOMI JA LÄHIALUEET)

20,9

TN CO_2E/1 000 BRM^2

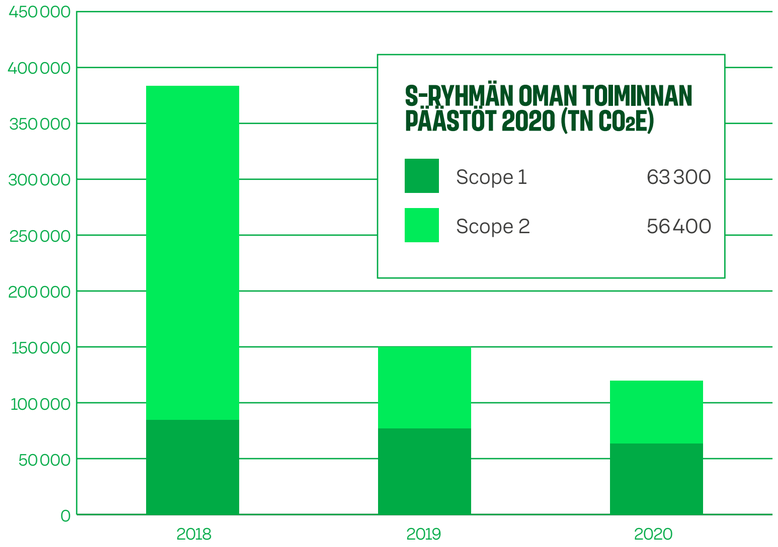

Oman toiminnan päästöjen laskentaperusteet erillisessä liitteessä **S Group GHG Inventory Report 2020 -raportissa.**

Vuoden 2020 päästötietojen varmennusraportti.

S-RYHMÄN OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT (TN CO_2E)

	2018	2019	2020
SUORAT SCOPE 1			
Oma lämmöntuotanto fossiilisista lähteistä (lämmitysöljy ja maakaasu)	6 400	5 700	**8 700**
Kylmäainevuodot	76 100	71 400	**54 600**
EPÄSUORAT SCOPE 2			
Ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	134 800	0	**0**
Ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	104 100	95 400	**71 100**
Ostettu kaukolämpö ja jäähdytys (sijaintiperusteinen)	60 300	72 900	**56 400**
YHTEENSÄ SCOPE 1 JA 2 (hankintaperusteinen)	**277 400**	**150 000**	**119 700**
YHTEENSÄ SCOPE 1 JA 2 (sijaintiperusteinen)	**246 900**	**245 400**	**190 800**

Luvut sisältävät Suomen ja lähialueet.

Eloperäisen hiilen laskentaa kehitetään ja tulevaisuudessa on tarkoitus raportoida myös eloperäisen hiilen määrä. Eloperäinen hiili tarkoittaa yhteyttämisen kautta eloperäiseen materiaaliin sitoutunutta hiiltä. Eloperäisestä hiilestä käytetään myös termiä biogeeninen hiili.

Oman toiminnan päästöjen laskentaperusteet erillisessä liitteessä **S Group GHG Inventory Report 2020 -raportissa**.

Vuoden 2020 päästölukujen varmennusraportti.

PÄÄSTÖJEN VÄHENTÄMINEN

Oman toimintamme päästöjen vähentämisessä avainasemassa ovat energiankäyttömme tehostaminen, uusiutuvan energian osuuden kasvattaminen, kylmäainevuotojen minimointi ja vanhojen kylmälaitteiden uusiminen hiilidioksidilaitteisiin.

Lisääntyneen tuuli- ja aurinkovoiman tuotannon ansiosta vuonna 2020 vähennettiin hiilidioksidipäästöjä 160 000 tonnia verrattuna vuoden 2019 Suomen sähköntuotannon jäännösjakauman mukaisiin ominaispäästöihin.

Yli 95 prosenttia päästöistämme syntyy arvoketjussamme, eli esimerkiksi myymiemme tuotteiden tuotannossa ja toisaalta myytyjen polttonesteiden osalta tuotteiden käytön aikana tien päällä. Siksi sillä on merkitystä, että kannustamme kumppaneitamme omien tuotteidensa ilmastovaikutusten mittaamiseen ja päästöjen tavoitteelliseen vähentämiseen. On myös tärkeää, että huolehdimme myymämme polttonesteen lainmukaisen biopolttoainepitoisuuden täyttymisestä.

ISO JUTTU -ILMASTOKAMPANJA KUTSUU KUMPPANIT PÄÄSTÖVÄHENNYKSIIN

Lanseerasimme Iso juttu -ilmastokampanjan kumppaniyrityksillemme vuonna 2016. Kampanjan tavoitteena on vähentää ilmastopäästöjä miljoonalla tonnilla vuoteen 2030 mennessä yhdessä tavaran- ja palveluntoimittajiemme kanssa. Kampanjan avulla haluamme kannustaa ja inspiroida myös kumppaniyrityksemme mukaan päästövähennyksiin ja saada näin aikaan vaikuttavampia tuloksia. Miljoona tonnia vastaa jopa kahdeksaa miljoonaa automatkaa Rovaniemeltä Helsinkiin tai yli 100 000 suomalaisen vuosittaisia päästöjä.

Kampanjassa on mukana jo 109 S-ryhmän kumppaniyritystä, jotka ovat neljässä vuodessa vähentäneet ilmastopäästöjään lähes 46 000 tonnia. Iso juttu -kampanjan lisäksi olemme osana tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteitamme asettaneet arvoketjuamme koskevan tavoitteen, jossa 2/3 tavarantoimittajistamme ostojen perusteella asettaa omat tieteeseen perustuvat päästövähennystavoitteet vuoden 2023 loppuun mennessä. Tavoitteen on asettanut jo 60 prosenttia tavoitteen piirissä olevista tavarantoimittajista.

ISO JUTTU -PÄÄSTÖVÄHENNYS

–1 000 000

TONNIA YHDESSÄ KUMPPANEIDEMME KANSSA VUODEN 2030 LOPPUUN MENNESSÄ VUODEN 2015 TASOSTA

Vuoden 2020 aikana järjestimme kaksi virtuaalista ilmastoaamiaista Iso Juttu kumppaneille. Kumpaakin tapahtumaan osallistui yli 50 yritystä.

POLTTONESTEIDEN BIO-OSUUS KASVAA VUOSI VUODELTA

Koronapandemian myötä kasvaneet etätyöt sekä vähentynyt vapaa-ajan liikkuminen vähensi autoilun tarvetta vuonna 2020. Vaikka rajoitukset ja suositukset etätyöstä ja liikkumisesta vaihtelivat alueellisesti, painui polttonesteen kokonaismyynti vuoden aikana laskuun. Tällä oli suoria vaikutuksia myös polttonesteestä syntyneisiin kokonaispäästöihin. Laskua vuoteen 2019 verrattuna oli kahdeksan prosenttia.

Myymämme polttonesteen osalta päästöjä vähennetään kasvattamalla polttonesteisiin sekoitettavan biopolttoaineen osuutta asteittain siten, että biopolttoaineen osuus kokonaisuudesta on 30 prosenttia vuonna 2030. Biopolttoaineiden käytön myötä vähennettiin 200 000 tonnia hiilidioksidia vuonna 2020 suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin. Hankittujen biopolttoaineiden raaka-aineista 70 prosenttia oli jäte- ja tähdepohjaisia. Osa raaka-aineena hyödynnettävästä biojätteestä kerätään omista toimipaikoistamme.

SÄHKÖAUTOILUN SUOSION NOUSU NÄKYY LATAUSMÄÄRISSÄ

Sähköautojen latauspisteitä löytyy 129 toimipaikastamme ja normaaleja latauspisteitä yhteensä 764. Pikalatauspisteitä löytyy 50 toimipaikastamme yhteensä 142 kappaletta. Sähköautoilun suosion kasvu näkyy ABC-asemien yhteydessä sijaitsevien sähköauton latauspisteiden lataustapahtumien määrän kasvuna.

S-RYHMÄN ILMASTOTYÖ ON SUOMALAISYRITYSTEN KÄRKEÄ

S-ryhmän ilmastotyö on kansainvälisen CDP:n (ent. Carbon Disclosure Project) arvion mukaan yhä edelläkävijätasoa. Ilmastotyömme sai parhaan A-luokituksen vuonna 2020 yhdessä seitsemän muun suomalaisen yrityksen kanssa kansainvälisessä CDP-arvioinnissa. Osallistuimme vuonna 2020 myös ensimmäistä kertaa CDP Forest -raportointiin ja saimme siitä C-luokituksen.

Olimme ensimmäinen vähittäiskaupan toimija Suomessa, joka liittyi myös CDP Supply Chain -ohjelmaan. Sen avulla tuotteita tai palveluita toimittavat yritykset raportoivat päästövähennyksistään yhdenmukaisella tavalla. Vuoden aikana yhä useampi tavarantoimittajamme kertoi omasta ilmastotyöstään CDP supply chain -raportoinnin kautta.

CDP on kansalaisjärjestöjen vuonna 2000 perustama riippumaton maailmanlaajuinen järjestö. Se arvioi vuosittain satojen yritysten ympäristötyötä, pääosin yrityksiä rahoittavien tai niihin sijoittavien investoijien toivomuksesta. Vuonna 2020 CDP:n ilmastonmuutosta, vesiturvallisuutta ja metsäkysymyksiä koskeneisiin kyselyihin vastasi yli 5 800 yritystä.

79 HIILIPÄÄSTÖTÖNTÄ KIINTEISTÖÄ

Etenemme vauhdilla kunnianhimoisten ilmastotavoitteidemme toteuttamisessa. Vuoden vaihteessa jo 79 toimipaikkaamme oli yltänyt nollapäästöisiksi. Nollapäästöisiä eli hiilineutraaleja ovat kiinteistöt, jotka eivät lisää ilmakehän kasvihuonepäästöjen määrää. Keskeistä on ollut energiatehokkuuden jatkuva parantaminen, kylmälaitosten uusiminen hiilidioksidilaitoksiksi sekä kylmälaitteista syntyvän ylijäämälämmön talteenotto ja hyödyntäminen kiinteistön lämmittämisessä. Lisäksi päätöksemme siirtyä yksinomaan uusiutuvan sähkön käyttöön on vaikuttanut suoraan kiinteistöjen päästöihin.

HIILEN MAAPERÄÄN VARASTOITUMISTA TUTKITAAN S-RYHMÄN TUELLA

Jatkoimme suomalaista hiiliviljelyä edistävän Carbon Action -hankkeen tukemista vuonna 2020. Baltic Sea Action Groupin koordinoimassa työssä Helsingin yliopiston tutkijat keräävät uutta tietoa peltojen syvemmistä kerroksista ja niiden kyvystä sitoa hiiltä ilmakehästä. Tavoitteena on hillitä ilmastonmuutosta.

Rahoituksen avulla selvitetään maaperän tämänhetkistä hiilivarastoa 30:lta eri puolilla Suomea sijaitsevalta Carbon Action -hiilitilalta. Tietoja hyödynnetään hiilen varastoinnin mallinnuksessa ja varastomuutoksen todentamisen kehittämisessä.

Tulevaisuudessa viljelijöille saatetaan maksaa hiilen varastoinnista maaperään. Tämän edellytyksenä on kuitenkin laadukas perustutkimus, jolla selvitetään hiilen varastoitumista eri olosuhteissa.

S-RYHMÄN ARVOKETJUJEN PÄÄSTÖT (TN CO_2E)

	2018	2019	2020
UPSTREAM SCOPE 3			
Ostetut tuotteet ja palvelut	5 739 000	5 395 000	**5 040 900**
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	13 000	1 300	**10 400**
Hankitun energian epäsuorat päästöt	38 100	35 100	**30 700**
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	95 400	99 600	**133 400**
Jätteet	19 600	18 000	**17 400**
Liikematkat	2 300	4 000	**500**
Työmatkaliikenne	20 300	15 900	**16 500**
DOWN STREAM SCOPE 3			
Asiakasliikenne	283 000	319 000	**248 500**
Myytyjen tuotteiden käyttö	2 619 000	2 411 000	**2 218 000**
Sijoitukset	46 400	85 000	**113 800**
YHTEENSÄ	**8 876 100**	**8 383 900**	**7 830 100**

Luvut sisältävät Suomen.

Vuoden 2019 osalta työmatkaliikenteen päästöjä on korjattu.

Scope 3 -päästöjen laskentaperusteet erillisessä liitteessä **S Group GHG Inventory Report 2020 -raportissa.**

Vuoden 2020 päästölukujen varmennusraportti.

KAUPPAKESKUS LOHI S-RYHMÄN ENSIMMÄINEN HIILINEGATIIVINEN KIINTEISTÖ

Lohjalla sijaitseva kauppakeskus Lohi on S-ryhmän ensimmäinen hiilinegatiivinen kiinteistö. Kauppakeskuksessa ilmastopäästöjen pienentäminen on alkanut jo kiinteistön suunnitteluvaiheessa. Merkittäviä vähennyksiä on saatu aikaan käyttämällä aurinko- ja tuulivoimalla tuotettua uusiutuvaa sähköä, hyödyntämällä lämmityksessä myymälöiden kylmälaitteiden hukkalämpö ja valaisemalla kiinteistö led-lampuilla. Ilmastopäästöjen minimoinnin jälkeen kauppakeskuksesta syntyy hiilipäästöjä enää kaukolämmöstä. Siitä syntyvät päästöt kompensoidaan hyödyntämällä kolmannen osapuolen verifioimaa metsänsuojeluhanketta Perussa. Niiden määrä on sovittu niin korkealle tasolle, että kauppakeskus varmasti sitoo niiden avulla hiiltä ilmakehästä selvästi enemmän kuin sitä tuottaa. Kauppakeskus Lohi tekee myös yhteistyötä 4H-järjestön kanssa Taimiteko-hankkeessa. Lohi tukee järjestöä palkkaamaan nuoria taimien istuttamiseen ja auttaa näin sitomaan ilmakehästä hiiltä saman määrän kuin kauppakeskuksen S-marketin ruokahävikki sitä tuottaa.

KOMPENSOIMME TYÖMATKALENTOJEMME PÄÄSTÖT

Kompensoimme työntekijöidemme työmatkoina tehtyjen lentojen ilmastopäästöt kolmatta vuotta peräkkäin. Vuoden 2020 lentoja koskeva kompensaatiokorvaus kohdistettiin kolmannen osapuolen verifioimaan Perun metsänsuojeluhankkeeseen, sillä metsät ovat luontaisia hiilinieluja ja sitovat hiiltä ilmasta yhteyttäessään. Vuonna 2020 työntekijämme tekivät työtehtäviä hoitaessaan 2 400 lentomatkaa ja lensivät vajaa 3 miljoonaa kilometriä, joista aiheutui 280 hiilidioksiditonnin ilmastopäästöt. Lentokilometrit ja päästöt putosivat lähes 80 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Suurin yksittäinen tekijä päästöjen vähenemisen taustalla oli koronapandemia ja sen aiheuttamat muutokset matkustamisessa ja työskentelyssä.

KULUTTAJAT MUKAAN ILMASTOTALKOISIIN

Uuden vastuullisuusohjelmamme myötä tulemme jatkossa huomioimaan vastuullisuustyössämme aiempaa enemmän asiakkaamme, joiden kanssa haluamme edetä kohti kestävän kuluttamisen arkea. Haluamme auttaa ja tukea heitä matkallaan heidän oman kulutuksensa päästöjen vähentämisessä.

SOKOKSEN VERKKOKAUPASSA KOKEILLAAN TAILOR GUIDE -PALVELUA

Sokos aloitti vuonna 2020 verkkokaupassaan kotimaisen Tailor Guide -palvelun kokeilun, jonka tavoitteena on helpottaa asiakkaiden vaatteiden nettiostamista. Käytännössä etäsovituspalvelu auttaa löytämään oman koon tuotteet helposti vertaamalla käyttäjän vartalon mittoja vaatteiden brändikohtaisiin kokotaulukoihin. Palvelulla halutaan vaikuttaa myös verkkokaupan palautuksiin, joilla kustannuksien lisäksi on vaikutusta ilmastoon muun muassa turhaan syntyneiden kuljetuspäästöjen kautta. Koronapandemian myötä Sokoksen verkkokauppaostokset ovat kasvaneet huomattavasti.

RATKAISUJA ILMASTOVIISAIDEN PÄÄTÖKSIEN TUEKSI

Asiakkaamme voivat seurata S-mobiilin Omat ostot -palvelun hiilijalanjälkilaskurilla oman ruokakorinsa ilmastovaikutuksia tuoteryhmäkohtaisesti. Palvelu on kehitetty yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen asiantuntijoiden sekä kuluttajien kanssa. Hiilijalanjälkilaskurilla asiakkaamme voivat tehdä vertailua eri tuoteryhmien välillä sekä pohtia keinoja, joilla vaikuttaa ruoan hiilijalanjälkeen. Vastaavasti Omat ostot -palvelussa käyttäjät voivat erikseen seurata omaa kasviksien kulutustaan.

Lue lisää satokausikasviksista ja teoistamme kalan myynnin lisäämiseksi katsauksen **Terveellisempi arki** -osiosta.

SEITSEMÄLLE S-RYHMÄN HOTELLILLE SUSTAINABLE TRAVEL FINLAND -TUNNUS

Break Sokos Hotel Bomballe, Radisson Blu Marina Palacelle, Break Sokos Hotel Kolille, Solo Sokos Hotel Paviljongille, Solo Sokos Hotel Lahden Seurahuoneelle, Original Sokos Hotel Vaakuna Joensuulle ja Original Sokos Hotel Kimmelille on myönnetty Sustainable Travel Finland -tunnus. Tunnuksen saa, kun täyttää Visit Finlandin luoman kestävän kehityksen kriteeristön, joka huomioi niin hotellin ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen kuin kulttuurisen kestävyyden.

Visit Finlandin myöntämän Sustainable Travel Finland -merkin ja sitä tukevan kehittämisohjelman tavoitteena on edistää kestävää matkailua Suomessa, viestiä yhtenäisemmin Suomesta kestävän matkailun maana ja helpottaa matkailijoiden valintoja.

S-PANKKI ON EDELLÄKÄVIJÖIDEN JOUKOSSA SIJOITUSTOIMINNAN VASTUULLISUUDESSA JA VAIKUTTAVUUDESSA

S-Pankki jatkoi vastuullisen sijoittamisen strategioiden toteuttamista vuonna 2020. Samalla se teki myös merkittäviä panostuksia ja uudistuksia vastuullisen sijoittamisen saralla.

S-Pankki julkaisi muun muassa ensimmäisen varallisuudenhoidon ilmastostrategiansa. Ilmastostrategiassa kuvataan, miten ilmastonmuutos huomioidaan sijoitustoiminnassa ja miten varallisuudenhoito pyrkii työllään vaikuttamaan ja olemaan osa sitä välttämätöntä muutosta, joka auttaa ratkaisemaan ilmastonmuutoksen tai sopeutumaan siihen. Ilmastostrategiassa asetetaan myös aikataulu jo voimassa olevan hiiliyhtiöitä koskevan poissulkukriteerin tiukentamiselle.

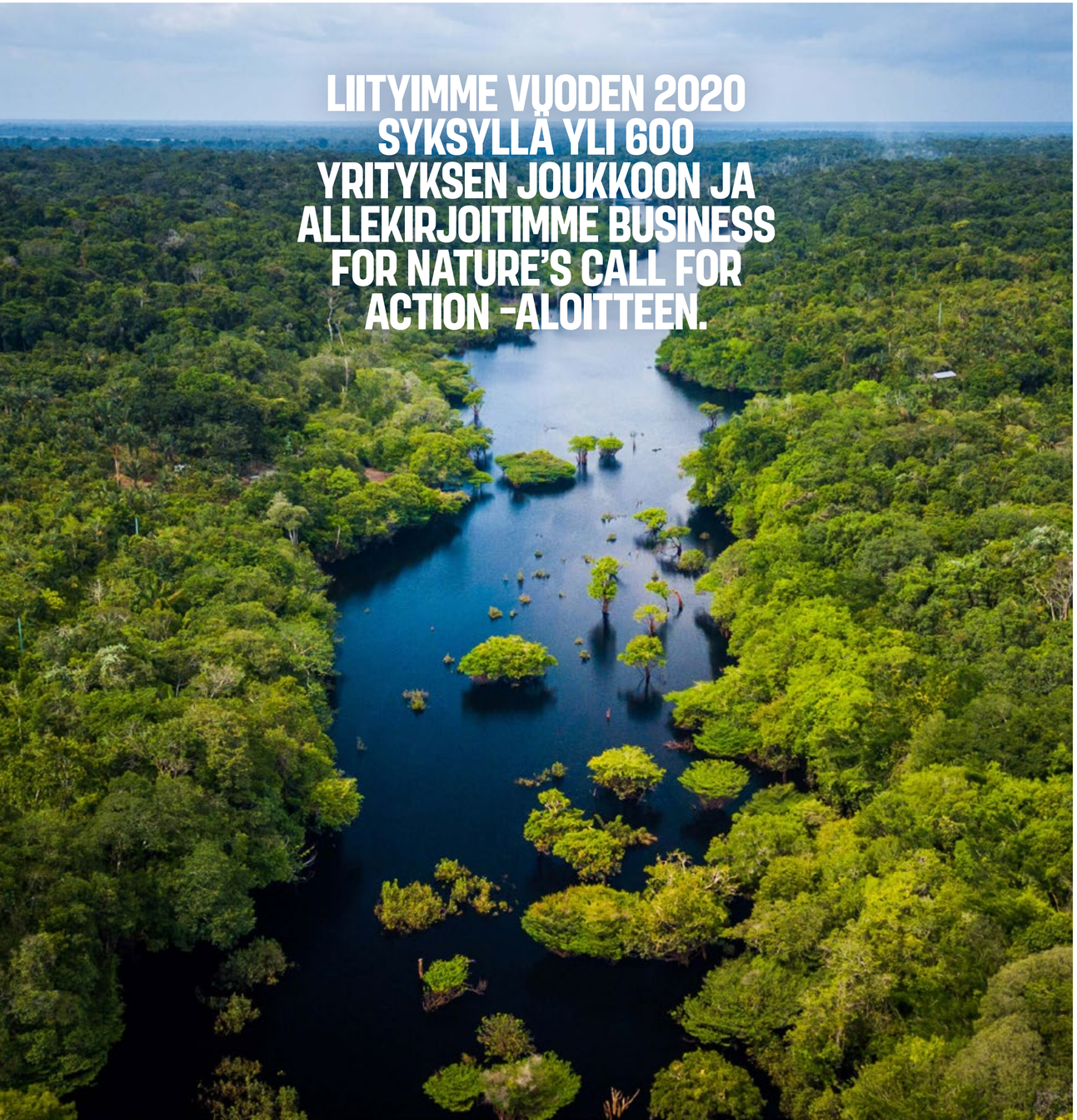

LIITYIMME VUODEN 2020 SYKSYLLÄ YLI 600 YRITYKSEN JOUKKOON JA ALLEKIRJOITIMME BUSINESS FOR NATURE'S CALL FOR ACTION -ALOITTEEN.

Ilmastostrategian julkaisemisen yhteydessä S-Pankki toi markkinoille FIM Fossiiliton Eurooppa ESG -rahaston. Rahaston sijoituspolitiikkana on poissulkea fossiilisen energian tuottajat, fossiilisten energianlähteiden varantoja omistavat yhtiöt sekä sellaiset sähköntuotantoon keskittyvät yhtiöt, jotka käyttävät tuotannossa fossiilisia polttoaineita. Rahasto painottaa sijoituksissaan yhtiöitä, jotka ovat hyvässä asemassa, kun yhteiskunnat siirtyvät kohti vähähiilistä vaihetta.

Vuoden 2020 aikana S-Pankki aloitti myös rahastokohtaisten vastuullisuusraporttien julkaisemisen. Raportit julkaistaan neljä kertaa vuodessa ja ne kattavat monipuolisesti rahastojen ESG-ominaisuuksia, kuten ESG-luokituksia, kansainvälisten normien rikkomuksia sekä salkkuyhtiöiden omistamia fossiilisia varantoja. Lisäksi julkaistiin FIM Varainhoidon vastuullisen kiinteistö- ja metsäsijoittamisen periaatteet. Periaatteissa kuvataan miksi ja miten vastuullista sijoittamista toteutetaan kiinteistö- ja metsäsijoitustoiminnassa.

S-Pankki vaikutti sijoituskohteisiinsa käymällä suoria vaikuttamiskeskusteluita yhtiöiden kanssa ja jatkamalla myös mukana erinäisissä yhteisvaikuttamisissa. S-Pankin Varallisuudenhoito on osallistunut jo pitkään CDP:n toimintaan ja uutena vaikuttamisena pankki lähti mukaan CDP:n ohjelmaan, jossa vaikutetaan niihin yhtiöihin, jotka eivät ole vastanneet CDP:n kysymyksiin ja pyyntöihin toimittaa heidän toimintaansa liittyvää ympäristödataa. Ohjelman kautta S-Pankin Varallisuudenhoito saa tärkeää tietoa sijoituspäätösten tueksi. Samalla S-Pankki liittyi Scienced Based Targets -aloitteeseen.

S-RYHMÄ LIITTYI BUSINESS FOR NATURE'S CALL FOR ACTION -ALOITTEESEEN

Liityimme vuoden 2020 syksyllä yli 600 yrityksen joukkoon ja allekirjoitimme Business for Nature's Call for Action -aloitteen. Luonnon monimuotoisuutta koskeva aloite yhdistää liiketoiminnan ja järjestöt, ja herättelee valtioita aktiivisiin toimiin eläin- ja kasvilajien katoamisen pysäyttämiseksi jo tällä vuosikymmenellä.

Ilmastonmuutos on yksi kasvava uhka luonnon monimuotoisuudelle, mutta samalla monimuotoisuuden kiihtyvä köyhtyminen pahentaa myös ilmastonmuutosta. Lajien katoaminen uhkaa myös raaka-aineiden saatavuutta, minkä takia sen torjuminen kiinnostaa valtioiden ohella myös yrityksiä, kuten meitä.

YHÄ ENEMMÄN VASTUULLISTA SOIJAA

Metsäkato uhkaa monin paikoin luonnon monimuotoisuutta. Esimerkiksi soija on yksi merkittävä metsäkatoa kiihdyttävä raaka-aine Etelä-Amerikassa etenkin Amazonin alueella. Soijaa käytetään erilaisissa tuotteissa sellaisenaan sekä välillisesti eläinrehussa.

Selvitimme sekä oma merkki -tuotteissamme että ravintoloidemme ja kahviloidemme annoksissa käytetyn soijan ja eläinperäisten raaka-aineiden (liha, kala, maito, kananmuna) tuotantoketjuissa käytetyn soijan alkuperää sekä vastuullisuuskäytänteitä. Rehusoijan osalta alkuperätiedoissa löytyi puutteita varsinkin silloin, kun toimitusketjut ovat pitkiä tai toimijalta puuttuu yhteys rehutoimittajaan. Sen sijaan tuotteissa käytetyn soijan alkuperä tunnetaan varsin hyvin.

Selvityksemme perusteella rehukoostumukseen on tehty myös viime vuosien aikana muutoksia ja soijan osuutta on pienennetty korvaamalla soijaa vaihtoehtoisilla raaka-aineilla. Kotimaiset maitotilat ovat soijattomia ja niissä lehmien valkuaisrehu koostuu pääsääntöisesti rypsistä, rapsista ja nurmesta. Kaiken kaikkiaan 70 prosenttia käyttämästämme soijasta oli sertifioitua vuonna 2020.

Resurssien ylikulutus, raaka-aineiden vaihteleva saatavuus sekä tuotteissa käytettyjen raaka-aineiden rajallinen loppukäyttö vaikuttavat toimintaympäristöömme nyt ja tulevaisuudessa. Kiertotalouden ratkaisuilla voimme hillitä ilmastonmuutosta, mutta myös vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen. Pitämällä raaka-aineet kierrossa pidempään voimme vaikuttaa luonnonvarojen kestävään käyttöön.

KIERTOTALOUS

Lainsäädännöllinen viitekehys edesauttaa siirtymistä kohti kiertotaloutta. Euroopan Unioni on tiukentanut kierrätystavoitteita, ja tavoitteena on nostaa yhdyskuntajätteen kierrätysaste 55 prosenttiin vuoteen 2035 mennessä. Keväällä 2019 Euroopan parlamentti hyväksyi kertakäyttöisiä muovituotteita koskevan direktiivin, jonka tavoitteena on rajoittaa ja vähentää muovin käyttöä pakkauksissa. Parhaillaan valmistelussa on jätesäädöspaketti, jossa huomioidaan myös uudet kierrätysastetavoitteet eri pakkausmateriaaleille.

Vuodenvaihteessa 2020–2021 julkaistiin ehdotus Suomen strategisesta kiertotalouden edistämisohjelmasta, jonka tavoitteena on määritellä tarvittavat toimet kiertotalouden edistämiseksi ja systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi. Kansallinen muovitiekartta ehdottaa puolestaan toimenpiteitä kestävän muovin käytön edistämiseksi. Toisaalta myös kuluttajat ovat yhä tiedostavampia ja odottavat yrityksiltä toimenpiteitä, joilla edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Toteutamme kiertotalouteen sisältyvää raaka-aineiden ja resurssien tehokasta käyttöä monella tavalla. Keskiössä ovat jätteiden kierrätys, hävikin hallinta sekä kuluttajille tarjottavat ratkaisut. Kartoitamme jatkuvasti kiertotalouteen liittyviä uusia toimintamalleja, joilla arvokkaat raaka-aineet ja resurssit saadaan pysymään kierrossa entistä pidempään ja tehokkaammin.

S-RYHMÄN SITOUMUKSET JA TAVOITTEET

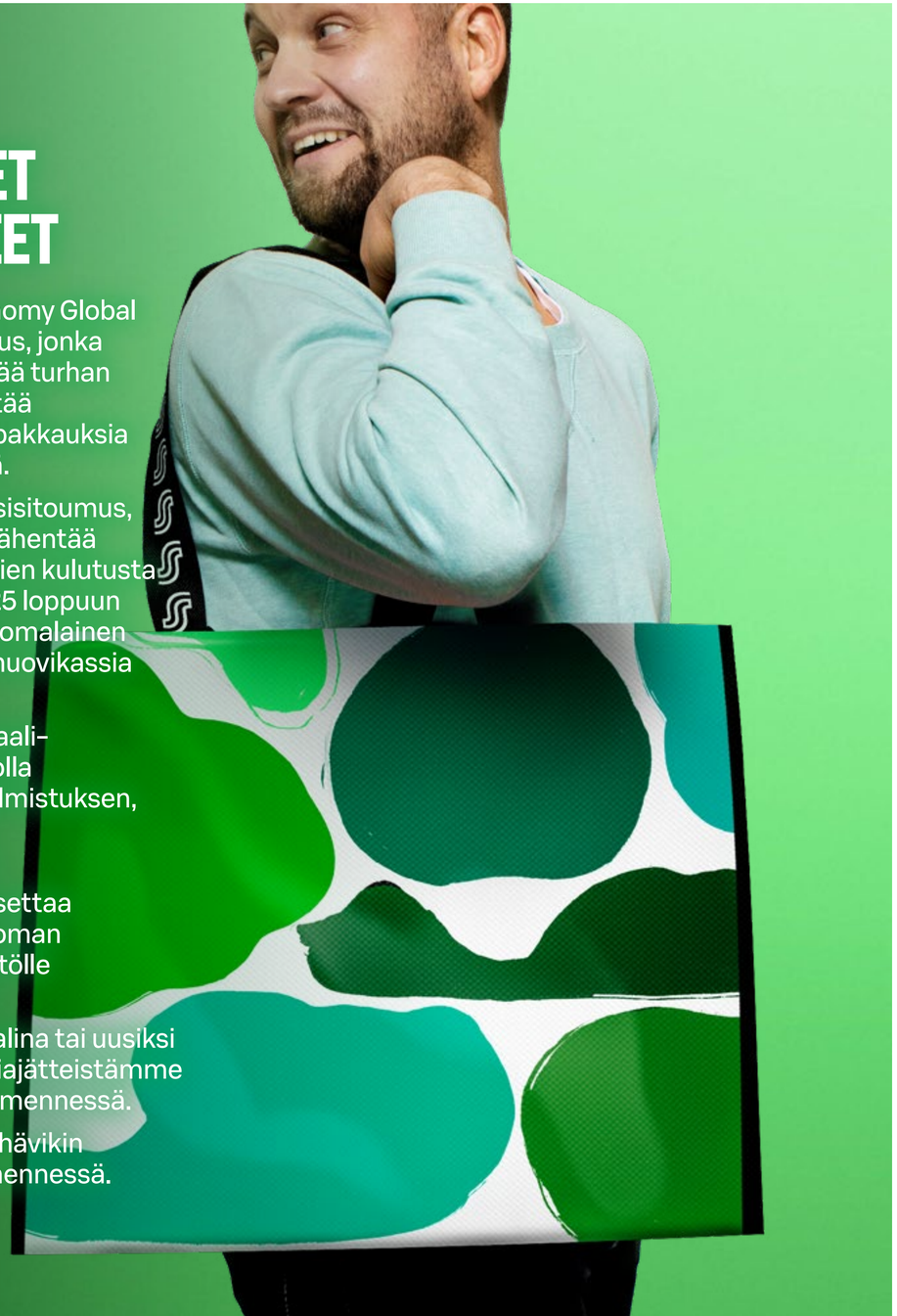

- The New Plastics Economy Global Commitment -sitoumus, jonka tavoitteena on vähentää turhan muovin käyttöä, kehittää uudelleenkäytettäviä pakkauksia ja tehostaa kierrätystä.
- Kansallinen muovikassisitoumus, jonka tavoitteena on vähentää muovikassien ja -pussien kulutusta siten, että vuoden 2025 loppuun mennessä jokainen suomalainen käyttää enintään 40 muovikassia vuodessa.
- Elintarvikealan materiaali-tehokkuussitoumus, jolla vähennetään ruoan valmistuksen, jakelun ja kulutuksen ympäristövaikutuksia.
- Muovilinjauksemme asettaa puolestaan kehyksen oman toiminnan muovin käytölle ja sen vähentämiselle.
- Kierrätämme materiaalina tai uusiksi tuotteiksi 80 prosenttiajätteistämme vuoden 2025 loppuun mennessä.
- Tähtäimessä on ruokahävikin puolittaminen 2030 mennessä.

S-RYHMÄN JÄTTEET JA KIERRÄTYS

Suomessa synnyttämämme jätemäärä on noin kolme prosenttia Suomen yhdyskuntajätteistä. Vuonna 2020 jätteidemme kokonaismäärä lähialueet mukaan lukien oli 105 500 tonnia. Vaarallisia jätteitä syntyi noin 500 tonnia ja nestemäisiä jätteitä 3 600 tonnia. Toiminnastamme syntyy eniten pahvia ja paperia, biojätettä sekä energia- ja poltettavia jätteitä. Valtaosa, 75 prosenttia jätteistämme Suomessa ohjattiin vuonna 2020 hyötykäyttöön, eli hyödynnettäväksi joko materiaalina tai energiana. Tavoitteenamme on kierrättää materiaalina tai uusiksi tuotteiksi 80 prosenttia jätteistämme vuoden 2025 loppuun mennessä.

S-RYHMÄN JÄTTEET (TONNIA)

	2018	2019	2020
Pahvi ja paperi	35 500	36 900	**36 400**
Biojäte	31 600	33 700	**32 800**
Energia- ja poltettava jäte	28 600	27 000	**24 300**
Muovi	1 400	1 600	**1 500**
Metalli	2 200	1 900	**1 600**
Lasi	700	700	**700**
Muut kiinteät jätteet	3 100	4 900	**4 100**
KIINTEÄT JÄTTEET YHTEENSÄ	**105 100**	**106 700**	**101 400**
Vaaralliset jätteet	800	500	**500**
Nestemäiset jätteet	4 000	4 400	**3 600**
KAIKKI JÄTTEET YHTEENSÄ	**107 900**	**111 600**	**105 500**

Jätetiedot kattavat 88 % kohteista.
Luvut sisältävät Suomen ja lähialueet.
Vuoden 2020 jätelukujen varmennusraportti.

S-RYHMÄN KIINTEÄT JÄTTEET (TONNIA)

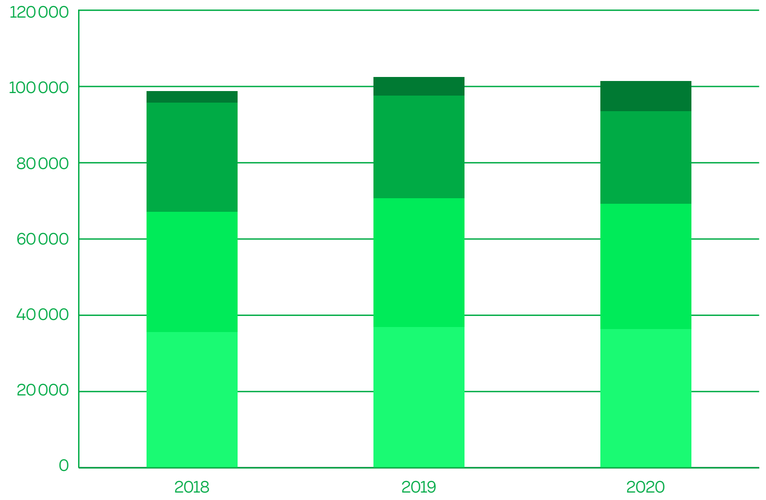

Pahvi ja paperi	36 400	Energia- ja poltettava jäte	24 300
Biojäte	32 800	Muut jätteet	7 900

S-RYHMÄN JÄTTEIDEN KÄSITTELY JA HYÖDYNTÄMINEN, %

	2018	2019	2020
Materiaalikierrätys	43	42	**45**
Energiahyötykäyttö	27	27	**25**
Biojätteen hyödyntäminen	30	31	**30**
Kaatopaikkakäsittely	0,3	0,02	**0,01**

Luvut eivät sisällä lähialueita (Venäjä, Viro).

Biojätteen hyödyntämisellä tarkoitetaan biojätteen kompostointia tai hyödyntämistä biokaasun tai bioetanolin tuotannossa.

Vuoden 2020 jätetietojen varmennusraportti.

S-RYHMÄ MUKANA EDISTÄMÄSSÄ KIERTOTALOUTTA

Edistämme kiertotaloutta monin eri keinoin. Syyskuussa 2020 julkistimme Sinituotteen kanssa yhteistyön, jossa kaupoista kerättyjä leikkokukkaämpäreitä hyödynnettiin uusien siivoustarvikkeiden raaka-aineena. Projektissa muovi kiersi jo kolmannen kerran, sillä ämpäreiden raaka-aine oli jo kerran kierrätettyä muovia. Siivoustarvikkeita myytiin Prismoissa ympäri Suomen. Pilotti käynnistettiin HOK-Elannon toimipaikoista, joissa käytetään vuosittain 100 000 ämpäriä. Kukkaämpäreiden keräys laajennetaan valtakunnalliseksi vuoden 2021 aikana, jolloin yhä enemmän muoviraaka-ainetta saadaan kiertoon ja uusien tuotteiden valmistukseen.

Jatkoimme myymälöidemme leipäjätteen hyödyntämistä ABC-asemilla myytävän Eko E85 -polttonesteen valmistuksessa. Viime vuonna toimitimme leipäjätettä etanolin valmistukseen noin 1 200 tonnin edestä. Hävikkiruoasta ja elintarviketeollisuuden sivuvirroista valmistettavassa, ajoneuvojen polttoaineena käytettävässä Eko E85 -bioetanolissa on 15–20 prosenttia bensiiniä, ja valmistuksen sivutuotteena syntyy rehua maatalouteen sekä vettä. Eko E85 -polttoneste vähentää autoilun fossiilisia hiilidioksidipäästöjä jopa 80 prosenttia. Lisäksi ravintoloissamme käytettyä syväpaistoöljyä hyödynnetään uusiutuvan polttoaineen valmistuksessa Suomen Kasviöljykierrätyksen kautta.

ENEMMÄN KIERRÄTYSRAAKA-AINETTA PAKKAUKSISSA

Olemme lisänneet kierrätysraaka-aineen käyttöä viime vuosina. Perinteisten kauppakassien rinnalla kierrätettyä raaka-ainetta hyödynnetään erityisesti oma merkki -tuotteiden kodin puhdistusainepakkauksissa, joissa korvattiin vuonna 2020 yhteensä 36 tonnia neitseellistä muovia kierrätysmuovilla. Kaiken kaikkiaan kierrätysraaka-ainetta hyödynnetään jo yli 50 päivittäistavarakaupan oma merkki -tuotteen pakkauksessa.

Kaikki S-ryhmän oma merkki -tuotteiden pakkaukset voidaan lajitella pakkauskierrätykseen. Noin 83 prosenttia oma merkki -tuotteiden pakkauksista on kokonaan kierrätettäviä. Haastavimpia materiaaleja ovat monikerrospakkaukset, joissa tuotteen laadun ja säilyvyyden turvaamiseksi tai hävikinhallinnan ehkäisemiseksi on ollut vaikea löytää korvaavia materiaaleja.

Vähensimme muovia noin 80 oma merkki -päivittäistavaratuotteen pakkauksessa vuoden 2020 aikana. Esimerkiksi yksistään Kotimaista-jauhelihapakkauksissa muovin määrän vähentäminen on säästänyt vuositasolla noin 80 tonnia muovia. Erityisesti muutoksia on tehty hedelmä- ja vihannes -tuotteiden osalta, joissa muovipakkauksia on korvattu paperi- ja kartonkipakkauksilla. Pakkausmuutoksia tehdään, mikäli se on tuotteen laadun tai säilyvyyden kannalta mahdollista tehdä.

Jatkoimme edelleen selkokielisten lajitteluohjeiden lisäämistä oma merkki -pakkauksiimme. Ohjeet löytyvätkin jo yli tuhannesta päivittäistavarakaupan oma merkki -tuotteen pakkauksesta. Pakkausmuutoksista kerrotaan myös itse pakkauksissa "Kehitimme pakkausta" -merkinnällä, joka lisättiin reiluun 40 pakkaukseen vuoden 2020 aikana.

Merkintää käytetään muun muassa silloin, kun pakkauksessa on vähennetty muovin tai muun pakkausmateriaalin määrää tai pakkauksessa hyödynnetään kierrätysmuovia tai biopohjaista muovia.

KUJA STREET FOOD LAHTI HYÖDYNTÄÄ KIERTOTALOUTTA TOIMINNASSAAN

Osuuskauppa Hämeenmaan alueella sijaitseva Kuja Street Food Lahti -ravintola huomioi kestävää kehitystä. Ravintola on kalustettu suurimmaksi osaksi kierrätysmateriaaleja ja -kalusteita hyödyntäen. Suuri osa Kujan lasiastioista on niin ikään saatu Hämeenmaan jo lakkautetuista tai liikeidealtaan muuttuneista ravintoloista. Lisäksi Kujan henkilöstön työesiliinat on valmistettu vanhoista housuista.

Kestävä kehitys näkyy myös Kujan muissa toiminnoissa. Muun muassa ruokalistan suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota vegaani- ja kasvisruokavaihtoehtoihin. Ravintolassa suositaan paikallisia tai lähialueilla tuotettuja juomia ja ne tarjoillaan suoraan omista kierrätyspulloistaan – välttäen näin turhaa tiskiä. Ravintolan viinit ovat vegaanisia ja pääosin luomua, ja juomavetenä tarjotaan maailman parasta lahtelaista hanavettä.

Konkreettisia tavoitteita ja tekoja vastuullisen muovin käytön edistämiseksi sisältävä muovilinjauksemme julkaistiin keväällä 2018. Yhdessä kumppaneidemme ja asiakkaidemme kanssa edistämme muovin kiertoa ja ehkäisemme luonnon roskaantumista. Lisää tietoa muovilinjauksestamme löydät S-ryhmä.fi:stä.

YHÄ USEAMPI PAKKAUS KIERTÄÄ LOGISTIIKASSA

Paluulogistiikan merkitys on kasvanut viime vuosina myös materiaalitehokkuuden näkökulmasta. Pakkauksien uudelleen käyttö on lisääntynyt merkittävästi myös meidän logistiikassamme. Perinteisten puulavojen ja rullakoiden lisäksi hyödynnämme logistiikassamme yhä enemmän muovisia hedelmä- ja vihanneslaatikoita, mikä on vähentänyt etenkin myymälöiden pahvijakeen määrää. Uudelleen käytettävien vihannesmuovilaatikoiden määrä kasvoi 13 prosenttia vuoden 2020 aikana ja samalla vähensimme pakkauksista aiheutuneita päästöjä 6 400 CO_2 tonnia.

Paluukuormassa kulkeutuvat nykyään niin pahvijae kuin palautuspullot ja -tölkit. Yhdessä jäteoperaattoreiden kanssa olemme löytäneet vuosien mittaan uusia ratkaisuja myös muovin ja pahvin kierrättämiseen. Testaamme paluulogistiikkaa myös vuoden 2021 aikana vanhojen työvaatteiden kierrätyksessä.

KATTAVA KIERRÄTYSVERKOSTO HELPOTTAA ASIAKKAIDEN OMAA KIERRÄTYSTÄ

Toimipaikoissamme on kattava Rinki-ekopisteverkosto kartonki-, lasi-, metalli- ja muovipakkauksille. Vuoden 2020 lopussa 428 myymälän yhteydessä oli Rinki-ekopiste. Näistä 255:ssä kerättiin lasin, kartongin ja metallin lisäksi muovia. Osa Kodin Terra -myymälöistämme vastaanottaa kotitalouksilta puolestaan pieniä määriä kestopuun hukkapaloja.

6 toimipisteessämme on käytettyjen tekstiilien Emmy-vaatekeräys. Lisäksi Rinki-ekopisteiden yhteydessä on 289 vaatekeräyspistettä. Toimipisteisiimme voi palauttaa myös pantillisia juomapakkauksia, paristoja ja akkuja sekä SER-jätettä. Vuoden 2020 aikana palautettujen pullojen määrä kasvoi 11 prosenttia ja tölkkien 7 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Poistuneiden kynsilakkojen keräyspalvelu toimii osassa Sokos- ja Emotion-ketjujen myymälöitä.

KIERRÄTYSPISTEET JA KIERRÄTYSMÄÄRÄT

	2018	2019	2020
Ekopisteet, kpl	430	427	**428**
Palautetut kierrätysmuovipullot, milj. kpl	208	221	**245**
Palautetut kierrätyslasipullot, milj. kpl	47	51	**53**
Palautetut alumiinitölkit, milj. kpl	616	617	**663**
Palautetut kannettavat akut ja paristot, tonnia	576	635	**599**

”ILO AUTTAA PAIKALLISTA” KESKIMAAN MYYMÄLÖISSÄ PULLOJA JA TÖLKKEJÄ PALAUTTAMALLA

Keskimaan 25:een myymälän pullonpalautuskoneeseen on lisätty heinäkuun 2020 alussa mahdollisuus lahjoittaa tyhjistä pulloista ja tölkeistä kertyvät eurot hyväntekeväisyyteen. Ensimmäisessä aallossa lahjoituskohteita olivat muun muassa 4H-yhdistykset sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisosastot. Tuen saajat vaihtuvat puolen vuoden välein, jotta uudella toimintamallilla voidaan auttaa mahdollisimman montaa keskisuomalaista yhdistystä. Pullonpalautusrahojen saajaksi kelpuutetaan kullakin paikkakunnalla ja kaupunginosassa vain aidosti paikalliset kohteet. Mukaan pääseminen edellyttää myös voimassa olevaa poliisin myöntämää rahankeräyslupaa.

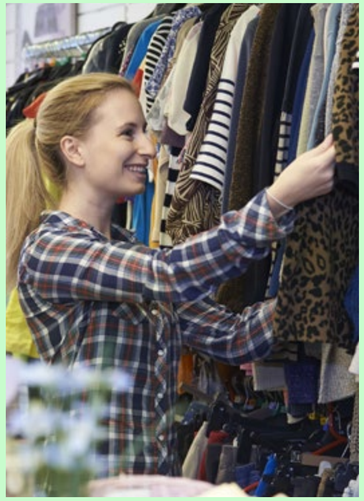

LAITA HYVÄ KIERTOON – KIRPPARI SAVON SUURIMMASSA LÄHIKAUPASSA

Käyttökelpoinen tavara vaihtaa omistajaa Osuuskauppa PeeÄssän peräkontti-kirppispäivillä. Idea sai alkunsa henkilökunnalta muutama vuosi sitten, kun he pohtivat, miten kiertotaloutta voisi edistää yhdessä asiakkaiden kanssa. Nykyään kevät- ja syyssiivouspäivät ovat jo pienimuotoinen perinne Kuopion ja Iisalmen Prismoissa, joiden parkkipaikoilla asiakkaat voivat kirppispäivinä myydä omia tavaroita ilman erillistä maksua. Tapahtumat ovat olleet erittäin suosittuja ja monesti tulijoita olisikin enemmän kuin itse myyntipaikkoja.

KORONA-AIKA PUDOTTI RUOKAKAUPAN HÄVIKKIÄ – S-RYHMÄ TÄHTÄÄ RUOKA-HÄVIKIN PUOLITTAMISEEN

Päivitimme oman ruokahävikkitavoitteemme vuoden 2020 lopulla osana tuolloin hyväksyttyä uutta vastuullisuusohjelmaamme. Nyt tähtäimessä on hävikin puolittaminen vuoteen 2030 mennessä. Uusi tavoite on linjassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa.

MYYMÄLÖIDEN HÄVIKKI LASKI SEITSEMÄN PROSENTTIA

S-ryhmän ruokakauppojen hävikki laski vuoden 2020 aikana peräti seitsemän prosenttia. Muutoksen taustalta löytyvät sekä toiminnan kehittäminen että koronapandemian takia selvästi kasvanut kysyntä. Marketkaupan suhteellinen ruokahävikki Suomessa oli 1,4 prosenttia vuonna 2020. Se on laskenut 21 prosenttia vuodesta 2014.

Yksi näkyvistä hävikin hallintakeinoista on myymälöiden punalaputetut tuotteet. Ruokakaupoissamme myytiin viime vuonna yhteensä noin 80 miljoonaa punalaputettua tuotetta (–30 % ja –60 % normaalihinnasta). Korotetun ilta-alen suosio näkyy erityisesti pienissä myymälöissä, kuten Alepoissa, joista käytäntö lähti liikkeelle viitisen vuotta sitten. Valtakunnallinen ilta-alekäytäntö täytti viime syksynä kolme vuotta.

Käyttökelpoista ruokaa lahjoitetaan myös hyväntekeväisyyteen ja S-ryhmällä on noin 400 ruoka-apukumppania. Lisäksi ruokalahjoitustoimintaa harjoitetaan myös Viron ja Venäjän toimipaikoissa. Lahjoitustoiminnan ohella jo yhdeksän osuuskaupan alueella hyödynnetään Hävikki-laatikoita tai Eilisen tähdet -toimintamallia, joissa syötäväksi hyvin kelpaavat, mutta tiukat laatukriteerit täyttämättömät hedelmät ja vihannekset pussitetaan ja myydään edullisesti asiakkaille. Tuotteet ovat olleet erittäin suosittuja ja samalla etenkin pienmyymälöissä biojätteen määrä on vähentynyt huomattavasti.

Vuoden aikana elintarvikeketjun ruokahävikkiä ehkäistiin myös tehokkaalla yhteistyöllä. Kevään koronarajoituksien aikana ravintolapuolelle normaalisti ohjautuvia tuotteita otettiin nopealla reagoinnilla S-ryhmän ruokakauppojen tarjontaan, mikä vähensi muun muassa lihateollisuuden mahdollista hävikkiä.

KORONAVUOSI HAASTOI RAVINTOLOIDEN HÄVIKINHALLINTAA

S-ryhmän ravintoloissa korona vaikutti puolestaan vastakkaiseen suuntaan. Vuonna 2020 kokonaishävikki oli 1,87 prosenttia, kun se edellisenä vuonna oli 1,47 prosenttia. Hävikin kasvuun vaikutti eniten koko toimialaa kohdanneet rajoitus- ja sulkutoimet sekä vaikeasti ennakoitava volyymin vaihtelu koko vuoden aikana.

Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta ravintoloissa kehitettiin myös uusia malleja hävikin vähentämiseksi. Syksyllä 2020 Helsingin Sokoksen S-market ja viereinen Happy Farmer -ravintolaperhe käynnistivät ruokahävikkiä minimoivan yhteistyön, jossa samassa kiinteistössä olevan S-marketin myymälän hävikkiuhanalaisia tuotteita kerätään Happy Farmerin keittiön raaka-aineiksi. Näistä aineksista valmistetaan ravintola-annoksiin sopivia komponentteja ja myös kokonaisia annoksia. Samalla arvoketjun kokonaishävikki laskee.

YLI 80 000 PELASTETTUA RUOKA-ANNOSTA RESQ CLUBIN KAUTTA

Vaikeasta vuodesta huolimatta onnistuimme pelastamaan S-ryhmän ravintoloiden ja ABC:n kautta yli 80 000 ruoka-annosta, ja säästettiin näin yli 200 tonnia CO_2-päästöjä vuoden 2020 aikana. Ruoka-annosten määrä lähes tuplaantui vuodessa. Yhteensä ruoan pelastuspalvelua ResQ Clubia hyödynnettiin 117 toimipaikassa.

Vuoden 2020 alussa ABC ilmoitti laajamittaisesta yhteistyöstä ResQ:n kanssa, minkä tavoitteena on pienentää ABC:n ruokahävikkiä kolmanneksella. Vuoden loppuun mennessä toiminnassa oli mukana jo 30 ABC-ravintolaa eli kolmannes kaikista ABC-ravintoloista. Vuoden 2021 keväällä jo joka toinen ABC-ravintola oli mukana toiminnassa.

Lisäksi kaikissa HOK-Elannon Coffee House -kahviloissa ja muutamassa muussa osuuskaupan kahvilassa on käytössä ilta-ale, jolloin aukiolon viimeisenä tuntina myydään vitriinissä olevia tuotteita puoleen hintaan.

KULUTTAJAT MUKAAN HÄVIKKITALKOISIIN

Valtakunnallinen Rakasta joka murua -kampanja, joka kannustaa meitä kaikkia ruokahävikin hillitsemiseen, käynnistyi vuonna 2020. Kampanjan avulla muistutetaan omien valintojen tärkeydestä ruokahävikin vähentämiseksi. S-ryhmän myymälät ja ravintolat ovat mukana kampanjassa.

SOKOKSEN MUOVIKASSIEN MYYNTI LASKI MERKITTÄVÄSTI

Päivittäistavarakaupassa muovikassien määrä pysyi samalla tasolla huolimatta kaupan kasvaneesta myynnistä (145 miljoonaa kassia). Muovikasseissa käytetyn kierrätysraaka-aineen määrä kasvoi huomattavasti vuonna 2020 ollen kokonaisuudesta jo 88 prosenttia (63 % 2019). Paperi- (-7 %) ja biokantokassien (-2 %) myynti laski hieman edellisestä vuodesta.

Sokoksen muovikassimäärät laskivat puolestaan 79 prosenttia, mikä osittain selittyy myynnin siirtymisellä verkkokauppaan. Sokoksessa myytiin reilu 200 000 muovikassia. Toisaalta Sokoksen paperikassien myynti kasvoi merkittävästi, yli 700 prosenttia verrattuna vuoteen 2019. Sokoksessa käytössä olevat Paptic Oy:n kehittämät paperikangaskassit on valmistettu FSC -sertifioidusta raaka-aineesta ja ne kestävät useamman käyttökerran.

Kestokassien ja aiemmin hankittujen ostokassien hyödyntäminen ostoksilla on yleistynyt, mikä on voinut osittain vaikuttaa muun muassa kestokassien myyntiin. Perinteisten kestokassien myynti laski 6 prosenttia vuonna 2020 verrattuna edelliseen vuoteen. Suosituimmat kestokassit olivat tekstiilikassit, kuten puuvillakassit ja heijastavat kassit, joiden myynti kolminkertaistui vuoden aikana. Näiden lisäksi osassa myymälöitä on tarjolla panttikasseja.

S-ryhmän Omat ostot -palvelun avulla asiakkaamme voivat seurata erilaisten kauppakassien ostomäärää sekä kuukausi- että vuositasolla.

EETTINEN TOIMINTA-KULTTUURI JA IHMISOIKEUDET

67 IHMISOIKEUDET S-RYHMÄSSÄ
71 VASTUULLINEN HANKINTA
80 TURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN
83 MONIMUOTOISUUS
87 TIETOSUOJA

S-ryhmä on sitoutunut kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikissa toiminnoissaan ja noudattamaan YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukaista huolellisuutta kielteisten ihmisoikeusvaikutusten ennaltaehkäisemiseksi.

EDISTÄMME ERITYISESTI SEURAAVIA YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

YK:n ohjaavien periaatteiden noudattaminen edellyttää julkista sitoutumista ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, huolellista ihmisoikeusriskien arviointia sekä toimintatapoja riskien ennaltaehkäisemiseksi ja haitallisten vaikutusten korjaamiseksi. Lisäksi periaatteet edellyttävät avointa viestintää riskeistä, toimenpiteistä ja haasteista.

IHMISOIKEUDET S-RYHMÄSSÄ

Ihmisoikeusvaikutuksemme liittyvät erityisesti omaan henkilöstöömme, asiakkaisiimme sekä hankintaketjujemme työntekijöihin ja yhteisöihin. Erityisesti hankintaketjuissa ihmisoikeusriskit ja haasteet kytkeytyvät kiinteästi ympäröivään yhteiskuntaan, ja niihin täytyy vaikuttaa pitkäjänteisellä työllä niin hankintaketjujen toimijoiden kuin muiden verkostojen kautta.

S-RYHMÄN IHMISOIKEUS-PERIAATTEET

S-ryhmän ihmisoikeusperiaatteissa kuvataan S-ryhmän hallintamalli ihmisoikeusasioiden tunnistamiseen, johtamiseen, riskienhallintaan ja viestintään. Lisäksi periaatteissa määritellään ihmisoikeusasioihin liittyvät roolit ja vastuut. Periaatteiden tarkoitus on tukea ihmisoikeusasioiden pitkäjänteistä ja systemaattista johtamista S-ryhmässä sekä kuvata sidosryhmille lähestymistapamme ihmisoikeuksiin. Periaatteet täydentävät SOK-yhtymän eettisissä periaatteissaan asettamaa sitoumusta ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Ihmisoikeusperiaatteet ovat SOK:n hallituksen hyväksymät.

EETTINEN INDEKSI

Vuodesta 2017 asti olemme seuranneet niin sanottua eettistä indeksiä, joka on osa työtyytyväisyyskyselyämme. Indeksi mittaa henkilöstön luottamusta työnantajaansa, kokemusta yrityksen toimintatapojen eettisyydestä sekä siitä, miten yrityksen arvoja ja periaatteita noudatetaan päivittäisessä työssä. Indeksi oli 79,6 (2019: 77,9) asteikon ollessa 0–100.

SOK-YHTYMÄN SITOUMUKSET JA PERIAATTEET

> **SOK-yhtymän eettiset periaatteet**
SOK:n hallituksen hyväksymissä eettisissä periaatteissa sitoudumme kunnioittamaan ja edistämään ihmisoikeuksia kaikissa toiminnoissamme ja odotamme samaa myös yhteistyökumppaneiltamme. Eettiset periaatteet koskevat koko SOK-yhtymän henkilöstöä. Monet osuuskaupoistamme ovat omaksuneet SOK-yhtymän eettiset periaatteet myös omiksi periaatteikseen, tai niillä on erilliset omat periaatteet.

> **S-ryhmän ihmisoikeusperiaatteet**
SOK:n hallituksen hyväksymissä S-ryhmän ihmisoikeusperiaatteissa kuvaamme huolellisuusvelvoitteen mukaisen toimintamallimme ja ihmisoikeustyön johtamisen yritysryhmässä.

> **Amfori Code of Conduct**
Kansainvälisen vastuullisuusverkosto amforin jäsenenä S-ryhmä on sitoutunut amfori Code of Conductiin. Se on osa hankintasopimuksiamme ja asettaa odotuksemme tavarantoimittajillemme.

> **Women's Empowerment Principles**
S-ryhmä on sitoutunut YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin ja YK:n yritysvastuualoite UN Global Compactin tasa-arvoa ja monimuotoisuutta edistäviin periaatteisiin.

IHMISOIKEUSASIOIDEN JOHTAMINEN

Ihmisoikeusasioiden johtaminen S-ryhmässä on osa vastuullisuuden johtamista, josta vastaa SOK Vastuullisuus -yksikkö. Konsernin johtoryhmässä SOK Vastuullisuus kuuluu kenttäjohtajan alaisuuteen. SOK Vastuullisuus -yksikkö vastaa ihmisoikeusperiaatteista, niiden kehittämisestä ja toimeenpanon ohjauksesta. Lisäksi yksikkö vastaa S-ryhmä-tasolla ihmisoikeusriskien arvioinnista ja uusien toimintamallien kehittämisestä sekä ohjaa ja koordinoi yrityksen eri toiminnoissa tehtävää jatkuvaa ihmisoikeusriskien arviointia. SOK Vastuullisuus vastaa myös ihmisoikeuksiin liittyvästä sisäisestä ja ulkoisesta raportoinnista.

Johtamismallin mukaisesti SOK Vastuullisuus raportoi säännöllisesti SOK:n hallitukselle ja ylimmälle johdolle keskeiset ihmisoikeuksia koskevat riskit, tunnusluvut ja tapauskohtaisesti tärkeimmät hankkeet. SOK:n hallitus hyväksyy ihmisoikeuksiin liittyvät periaatteet ja sitoumukset. SOK:n yksiköt ja tytäryhtiöt arvioivat keskeiset liiketoiminta-aluekohtaiset riskit ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet. Yksiköt vastaavat myös ihmisoikeuksiin keskeisesti liittyvistä ennaltaehkäisevistä ja korjaavista toimenpiteistä. Ihmisoikeudet ovat yksi vastuullisuusohjelmamme pääteemasta. Tavoitteet, toimenpiteet ja hankkeet määritellään yhdessä liiketoimintojen kanssa. Keskeisimmät tavoitteet on kytketty osaksi vastuullisuusohjelmaamme.

IHMISOIKEUSRISKIEN ARVIOINTI

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti pyrimme huolellisesti arvioimaan ja ennakoimaan toimintamme ihmisoikeusvaikutukset sekä ehkäisemään ja lieventämään kielteisiä ihmisoikeusvaikutuksia. Ihmisoikeusvaikutusten arviointi on jatkuva prosessi.

Ihmisoikeusvaikutusten arvioinnissa on tunnistettu ryhmät, joiden ihmisoikeuksiin S-ryhmällä voi mahdollisesti olla vaikutusta joko suoraan tai epäsuorasti. Arvioinnissa huomioitiin myös erityisen haavoittuvat henkilöt ja ryhmät kuten lapset, naiset, siirtolaistyöntekijät ja henkilöt, joilla on erityistarpeita.

S-ryhmän ihmisoikeusvaikutusten arvioinnissa hyödynsimme eri järjestöjen ja viranomaisten raportteja ja tutkimuksia, maita koskevia riskinarviointeja (mm. amfori BSCI:n riskimaaluokitusta) sekä vuoropuhelua sidosryhmien, kuten kansalaisjärjestöjen kanssa. Lisäksi hyödynsimme auditoinneista saatua tietoa ja omaa kokemustamme muun muassa tehtaiden työolojen valvonnasta. Arviointiin osallistui S-ryhmän asiantuntijoita eri liiketoiminta-alueilta, hankinnasta, henkilöstöhallinnosta ja vastuullisuusyksiköstä.

VAKAVIMMAT IHMISOIKEUSRISKIT

S-ryhmällä on mahdollisesti sekä suoria että epäsuoria vaikutuksia eri ryhmien ihmisoikeuksiin. Suorat vaikutukset liittyvät S-ryhmän henkilökuntaan ja asiakkaisiin, epäsuorat liiketoimintasuhteiden kautta hankintaketjuihin. Seuraavassa on kuvattu keskeisimmät suorat ja epäsuorat ihmisoikeusvaikutukset. Kyseessä ei ole kaikenkattava lista, vaan keskeisimmät ja vakavimmat ihmisoikeusvaikutukset, joiden pienentämiseen kiinnitämme erityistä huomiota. Myös muut ihmisoikeudet ovat yhtäläisen tärkeitä, ja jatkamme työtä sen varmistamiseksi, että emme aiheuta haittaa niiden toteutumiselle.

SUORAT VAIKUTUKSET

S-ryhmän vakavimmat suorat ihmisoikeusvaikutukset liittyvät asiakkaidemme ja henkilöstömme turvallisuuteen. Toimipaikkojen ja tuotteiden turvallisuuden varmistaminen, omavalvonta sekä esimerkiksi alkoholi- ja tupakkatuotteiden ikärajavalvonta ovat jatkuvaa työtä, jolla varmistamme, ettei kenenkään turvallisuus vaarannu työssä tai asioidessa S-ryhmässä.

Asiakkaidemme ja henkilökuntamme syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus ovat myös mahdollisia suoria ihmisoikeusvaikutuksiamme. Syrjimättömyys tarkoittaa muun muassa asiakkaiden ja henkilökunnan tasapuolista kohtelua ja toimipaikkojen esteettömyyttä. Kunnioitamme työntekijöidemme oikeutta ammatilliseen järjestäytymiseen, emmekä hyväksy minkäänlaista syrjintää tai häirintää. Henkilöstötyössä laadimme muun muassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ja koulutamme henkilökuntaamme tasa-arvoisen ja syrjimättömän työyhteisön varmistamiseksi.

EPÄSUORAT VAIKUTUKSET

S-ryhmällä on mahdollisesti myös epäsuorasti vaikutusta tuotteiden ja palveluiden hankintaketjuissa työskentelevien ihmisten ihmisoikeuksiin. Vakavimmat epäsuorat ihmisoikeusvaikutuksemme ovat pakkotyö, syrjintä ja järjestäytymisoikeuden loukkaukset, lapsityövoiman hyväksikäyttö, elämiseen riittämätön palkka, ylipitkät työajat sekä työterveyden ja -turvallisuuden vaarantaminen.

Yleisesti ottaen S-ryhmän suurimmat ihmisoikeusriskit liittyvät hankintaketjuissa

- maihin, joissa lainsäädäntö, sen toimeenpano ja valvonta ovat puutteellisia tai jotka eivät ole ratifioineet kansainvälisiä työ- ja ihmisoikeussopimuksia
- maihin, joissa työskentelee paljon maan sisäisiä tai ulkomailta tulleita siirtotyöläisiä
- tuotteisiin ja raaka-aineisiin, joita tuotetaan korkean riskin maissa, ja joiden valmistamisessa käytetään paljon matalasti koulutettua työvoimaa
- tavarantoimittajiin, jotka eivät ole sitoutuneet vastuullisuusaloitteisiin ja kehittäneet toimintatapoja vastuullisen hankinnan varmistamiseksi
- sertifioimattomiin riskiraaka-aineisiin
- pitkiin toimitusketjuihin.
- Lisäksi on huomioitava, että myös niin sanottujen eiriskimaiden sisällä voi olla alueita, joihin liittyy kohonneita ihmisoikeusriskejä.

IHMISOIKEUSVAIKUTUSTEN EHKÄISEMINEN JA KORJAAVAT TOIMENPITEET

S-ryhmän ihmisoikeustyön perusta on huolellisessa riskienarvioinnissa ja toimenpiteiden kohdentamisessa sinne, missä riskit ovat korkeimmat. YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti toimenpiteiden priorisoinnissa on huomioitu vaikutuksen vakavuus ja peruuttamattomuus, todennäköisyys sekä se, onko vaikutus S-ryhmän suoraan aiheuttama vai epäsuorasti esimerkiksi liiketoimintasuhteen kautta.

Ihmisoikeusriskejä pyritään ennaltaehkäisemään hankintaketjuissa monin tavoin, muun muassa riskimaatavarantoimittajien auditointien ja riskiraaka-aineiden sertifiointien avulla. Odotamme kaikilta tuote- ja palvelutoimittajiltamme ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä tuotteiden jäljitettävyyttä raaka-aineiden alkuperään saakka. Riippumattomien auditointien ja sertifikaattien rinnalle olemme kehittäneet hankintaketjujen ihmisoikeusriskien juurisyihin pureutuvan tutkimusmallin. Tavoitteena on tunnistaa ajankohtaisia, tuotteisiin tai tuotantomaihin liittyviä ihmisoikeuskysymyksiä sekä niiden juurisyitä, jotta voimme omalta osaltamme vaikuttaa niihin yhdessä sidosryhmien ja kumppaneidemme kanssa. Tutkimukset tekee ulkopuolinen riippumaton taho, ja viestimme tuloksista avoimesti.

Pyrimme vaikuttamaan keskeisten hankintamaiden työolojen ja niihin vaikuttavan lainsäädännön kehitykseen yhteistyöverkostojemme kautta, kun kehitys on ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja ILO:n työelämän normien kanssa. Keskeisin vaikuttamiskeino on avoin vuoropuhelu sidosryhmien ja omien yhteistyöverkostojemme kanssa. Vaikuttamista voidaan tehdä myös esimerkiksi erilaisin kannanotoin viranomaisille tai yrityksille, joko yksin tai yhdessä kansainvälisten verkostojen kanssa.

Vuonna 2020 osallistuimme myös kansalaisjärjestöjen, ammattiliittojen ja yritysten Euroopan Komission kauppakomissaarille osoitettuun vetoomukseen, jolla pyrittiin vaikuttamaan siihen, että Euroopan Unioni osana Thaimaan kanssa käytäviä vapaakauppaneuvotteluja vaatisi Thaimaata sitoutumaan keskeisiin kansainvälisiin työelämän oikeuksia ja ihmisoikeuksia koskeviin sopimuksiin.

Mikäli S-ryhmän omassa toiminnassa tulee esiin suoria ihmisoikeuksien loukkauksia, käynnistämme välittömästi asiaa koskevan selvityksen asianosaisen liiketoiminta- tai muun yksikön ja sidosryhmien kanssa. Korjaavilla toimenpiteillä pyrimme ehkäisemään laajemmat vaikutukset sekä tilanteen mukaan korjaamaan jo syntyneet vahingot. Tarkastelemme myös omia toimintatapojamme, jotta vastaavaa ei tapahtuisi uudestaan.

Mikäli S-ryhmän tavara- tai palveluhankinnoissa tulee ilmi ihmisoikeuksiin liittyviä epäkohtia, käynnistämme välittömästi selvityksen asiasta. Korjaavista toimenpiteistä sovitaan asianosaisen yhteistyökumppanin kanssa, ja toimenpiteiden suorittamista seurataan muun muassa auditointien avulla. Yhteistyötä kumppanin kanssa ei ensisijaisesti katkaista, koska se ei edistä työntekijöiden asemaa tehtailla eikä viljelmillä. Paras tapa kehittää toimintaa on tehdä se yhdessä. Myöskään jonkin tuotteen tai hankinta-alueen boikotointi ei ole koskaan ensisijainen ratkaisumme, sillä usein se vaikeuttaa entisestään kaikista heikoimmassa asemassa olevien työntekijöiden asemaa. Yhteistyö voidaan lopettaa tilanteessa, jossa yhteistyökumppani

ei osoita halua ja sitoutumista kehittää toistuvasti havaittuja puutteita. Yhteistyö voidaan lopettaa myös, mikäli yhteistyökumppani ei suostu kolmannen osapuolen riippumattomaan auditointiin. Yhteistyökumppaneiden valmiuksia parantaa työntekijöiden olosuhteita pyritään lisäämään kouluttamalla itse sekä ohjaamalla toimittajia amforin järjestämiin koulutuksiin.

Erityisesti hankintaketjuissa S-ryhmällä ei aina ole mahdollista suoraan vaikuttaa puutteiden korjaamiseen. Tällöin vaikutusvallan kasvattaminen yhteistyöllä toisten yritysten, vastuullisuusaloitteiden ja muiden verkostojen kanssa on tärkeää.

S-ryhmä liittyi Bangladesh Accord -aloitteeseen (Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh) vuonna 2020. Accordissa mukana olevien yritysten käyttämillä vaatetehtailla tehdään säännöllisiä palo- ja rakennusturvallisuustarkastuksia, joiden pohjalta tehtävillä korjaustoimilla ja koulutuksilla parannetaan tehtaiden palo- ja rakennusturvallisuutta. Kaikki S-ryhmälle vaatteita valmistavat bangladeshilaiset tehtaat ovat mukana Accord-prosessissa.

ANONYYMI ILMOITUSKANAVA

S-ryhmässä on käytössä vuonna 2019 perustettu anonyymi ilmoituskanava, joka on avoin sekä S-ryhmän henkilökunnalle että ulkoisille sidosryhmille. Ilmoituskanavaan voi ilmoittaa epäilyt väärinkäytöksistä ja eettisten periaatteiden vastaisesta toiminnasta, jolloin epäily tutkitaan. Anonymiteetin varmistamiseksi ilmoituskanavaa hoitaa ulkopuolinen kumppanimme, WhistleB. Ilmoitusmenettely on salattu, ja kaikki ilmoitukset käsitellään luottamuksellisesti.

Vuonna 2020 S-ryhmän ilmoituskanavaan tuli yhteensä 63 ilmoitusta, joista kuusi S-ryhmän Venäjän toimintoja koskevaan kanavaan, ja yksi S-Pankin ilmoituskanavaan. Ilmoitukset koskivat pääosin epäasiallista käytöstä tai yhteisten pelisääntöjen noudattamatta jättämistä, esimiestä koskevaa epäluottamusta tai toimipaikkojen turvallisuuteen tai siisteyteen liittyviä aiheita. Viranomaistutkintaan johtaneita ilmoituksia ei vuoden aikana tullut yhtään.

Kanavaan jätetyt ilmoitukset käsittelee SOK Riskienhallinta yhdessä S-ryhmän eri organisaatioiden vastuuhenkilöiden kanssa käsittelyn riippumattomuus turvaten. Ilmoituskanavan kautta tulleiden ilmoitusten pohjalta päädyttiin muun muassa selkiyttämään yhteisiä pelisääntöjä sekä läpikäymään niitä työntekijöiden kanssa.

S-ryhmän oman kanavan lisäksi sidosryhmille on tarjolla kauppatapalautakunnan kanava, jonne voi raportoida epäreiluista kauppatavoista sekä amforin ilmoituskanava, johon voi ilmoittaa ihmisoikeuksien loukkauksista amforin jäsentenhankintaketjuissa.

Koulutamme henkilöstöämme jatkuvasti eettisistä periaatteista. Eettisten periaatteiden koulutuksessa käsitellään muun muassa lahjomattomuuden periaatetta, esteellisyyttä päätöksenteossa ja tasaarvoista kohtelua työyhteisössä sekä muistutetaan mahdollisuudesta ilmoittaa anonyymisti periaatteiden rikkomuksista. Koulutus on myös osa uusien työntekijöiden perehdytystä.

IHMISOIKEUSPUOLUSTAJIEN TUKEMINEN

S-ryhmän pitkäaikainen käytäntö on tukea avoimesti kansalaisyhteiskunnan työtä ihmisoikeuksien tukemiseksi hankintaketjuissa. Ihmisoikeuspuolustajilla tarkoitetaan henkilöitä tai ryhmiä, jotka edistävät ihmisoikeuksien toteutumista paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisesti. Tyypillisesti kansalaisjärjestöt, ammattiyhdistysliikkeen edustajat tai työpaikan työolosuhteiden epäkohtia esiin nostavat työntekijät voivat olla ihmisoikeuspuolustajia.

Emme puutu tai häiritse ihmisoikeuspuolustajien tai kansalaisyhteiskunnan toimintaa, mukaan lukien S-ryhmään liittyvää kampanjointia. Odotamme yhteistyökumppaneiltamme vapaan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien työn kunnioittamista, emmekä hyväksy minkäänlaista häirintää yhteistyökumppaniemme taholta. Tilanteissa, joissa on selvää näyttöä, että yhteistyökumppanimme häiritsee tai estää kansalaisyhteiskunnan tai ihmisoikeuspuolustajien työtä, pyrimme oman vaikutusvaltamme puitteissa vaikuttamaan yhteistyökumppaniimme häirinnän lopettamiseksi.

Mikäli tilanne liittyy suoraan S-ryhmän toimintaan, myös oikeudellinen tai taloudellinen tuki on mahdollinen. Tällaiset tilanteet tarkastellaan tapauskohtaisesti. Kansallisen oikeussuojan parantaminen on keskeistä ihmisoikeuspuolustajien tukemisessa, eikä ihmisoikeuspuolustajien laillisia toimenpiteitä tule oikeudellisesti häiritä.

EETTISTEN PERIAATTEIDEN KOULUTUS ON OSA UUSIEN TYÖNTEKIJÖIDEN PEREHDYTYSTÄ.

Vuonna 2020 tuimme ihmisoikeuspuolustaja Andy Hallia oikeudenkäyntikuluissa Freedom United -järjestön kautta. Finnwatchin maaliskuussa 2013 julkaisema raportti paljasti epäkohtia ananasmehutiivisteen tuotanto-oloissa Thaimaassa. Yhtä raportin keskeistä tekijää, Andy Hallia vastaan on nostettu useita syytteitä muun muassa kunnianloukkauksesta, jota Thaimaassa pidetään erittäin vakavana rikkomuksena. S-ryhmän edustaja todisti Hallin puolesta Bangkokissa oikeudenkäynnissä kesällä 2016. Vuonna 2020 Hallia vastaan nostettiin uusia kanteita.

S-RYHMÄN IHMISOIKEUSTYÖN ULKOPUOLINEN ARVIOINTI

Valtioneuvoston kanslian tutkimus- ja selvitystoiminnan SIHTI-hanke selvitti Corporate Human Rights Benchmark -metodologian avulla suomalaisyritysten ihmisoikeusvastuuta. S-ryhmä sai tutkimuksessa 40,8 pistettä, mikä on reilusti yli yritysten keskiarvon 24,8.

Olemme tehneet samalla metodologialla ulkopuolisen asiantuntijan arvioinnin myös vuosina 2019 ja 2020. Arvioinnin tarkoitus on ollut saada ulkopuolinen kokonaisarvio S-ryhmän ihmisoikeustyöstä ja tunnistaa kehittämiskohdat ja vahvuudet. Arviointien tulokset ovat linjassa SIHTI-hankkeen tulosten kanssa.

Toiminnallamme on epäsuorasti vaikutusta tuotteiden ja palveluiden hankintaketjuissa työskentelevien ihmisten ihmisoikeuksiin erityisesti sosiaalisen vastuun riskimaissa. Koronapandemia haastoi myös hankintatyötä ja vastuullisuuden varmentamista riskimaissa.

VASTUULLINEN HANKINTA

Hankinnan vastuullisuudessa on olennaista, että toimittajavalinnassa ja yhteistyössä tavaran- ja palvelutoimittajien kanssa sovitaan vastuullisuuteen liittyvät odotukset, ja sovittujen asioiden noudattamista seurataan. Hankintasopimuksissamme edellytämme kaikilta toimittajiltamme keskeisten työ- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista sekä tuotteiden jäljitettävyyttä raaka-aineiden alkuperään saakka.

Arvioimme hankinnan ihmisoikeusriskejä esimerkiksi maakohtaisia riskejä kuvaavan amfori BSCI:n riskimaalistan, raaka-aineiden riskienarviointityökalun sekä muiden käytössä olevien maa- ja raaka-ainekohtaisten tietolähteiden kautta. Lisäksi teemme säännöllisin väliajoin kaikille tavarantoimittajillemme kyselyitä sosiaalisen vastuun käytännöistä sekä tuotteiden alkuperästä.

Edellytämme kolmannen osapuolen tekemiä tehdasauditointeja niiltä oma merkki -tuotteidemme toimittajilta, joiden tuotteet on valmistettu sosiaalisen vastuun riskimaissa tai, joiden tuotteissa on käytetty riskimaista hankittuja raaka-aineita.

Olemme kansainvälisen sosiaalisen vastuun järjestelmän amfori BSCI:n (Business Social Compliance Initiative) jäsen ja osallistuneet vuosia aktiivisesti järjestelmän ja sen työkalujen kehittämiseen. Amfori BSCI:n tavoitteena on parantaa työntekijöiden työoloja kansainvälisten sopimusten vaatimalle tasolle sekä selkeyttää ja yhtenäistää yritysten tekemää toimitusketjujen valvontaa. S-ryhmä on myös Sedex (Supplier Ethical Data Exchange) -aloitteen jäsen.

Keväällä 2020 levinnyt koronaviruspandemia ja sen myötä Suomessa asetetut rajoitukset vaikuttivat suuresti kysyntään ja tuotteiden saatavuuteen niin päivittäis- kuin käyttötavarakaupassa. Käyttötavarakaupassa kysynnän muutosten vuoksi tilauksia jouduttiin sopeuttamaan tulevia tilausennusteita tarkentamalla tai siirtämällä tilauksia myöhemmäksi. Linjamme on, että emme peruuta jo tehtyjä tilauksia tai jos tehdas on ehtinyt hankkia jo materiaalit omien merkkiemme tai maahantuomiemme tuotteita varten. Koronarajoitukset tuottajamaissa vaikuttivat myös siihen, että jotkin tavarantoimittajamme joutuivat perumaan toimituksia.

HYVÄN KAUPPATAVAN PERIAATTEET

Olemme sitoutuneet hyvän kauppatavan periaatteisiin, joiden tavoitteena on turvata reilut pelisäännöt elintarvikeketjun toimijoiden välisissä kauppasuhteissa. Niiden tarkoituksena on kunnioittaa sopimusvapautta, mutta samalla turvata sopijaosapuolten kilpailukyky, keskinäinen luottamus ja sopimussuhteiden jatkuvuus. Hyvän kauppatavan periaatteet sisältävät esimerkiksi linjauksia sovittujen asioiden kirjallisesta sopimisesta, toiminnan ennakoitavuudesta ja riskeistä vastaamisesta. Periaatteista sovittiin vuonna 2011 EU:n komission ja elintarvikeketjun EU-järjestöjen välillä.

Suomessa elintarvikeketjun kauppatapalautakunta edistää hyvän kauppatavan mukaisia menettelytapoja elintarvikeketjussa. Lautakunta voi puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin antamalla esimerkiksi yleisiä hyvää kauppatapaa koskevia suosituksia. Lisäksi lautakunta voi kehittää alan eettisiä periaatteita ja niiden mukaisia menettelytapoja sekä antaa lausuntoja hyvän kauppatavan periaatteiden noudattamisesta. Olemme ottaneet lautakunnan suositukset huomioon.

VASTUULLISEN MEDIAHANKINNAN PERIAATTEET

S-ryhmän mediainvestoinneissa noudatetaan julkisen sanan neuvoston (JSN) markkinoinnin eettisiä ohjeita. Niiden pohjalta on laadittu periaatteet ohjaamaan ostetun median hankintoja.

Periaatteiden mukaisesti median sisällön on oltava hyvän tavan mukaista sekä totuudenmukaista eikä se saa heikentää yleisön luottamusta uutisointiin tai journalistiseen sisältöön. Median sisällöissä on kunnioitettava ihmisarvoa, eikä se saa yllyttää syrjintään. Media ei saa kannustaa, ihailla tai sallia väkivaltaa, laittomuutta tai muutoin yhteiskunnan vastaista käyttäytymistä. Media ei saa kannustaa tai pyrkiä hyötymään taikauskosta tai tieteen vastaisuudesta.

S-RYHMÄN HANKINNAT

S-RYHMÄN 10 SUURINTA HANKINTAMAATA*

MAA	% KOKONAISOSTOISTA
Suomi	83,8 %
Alankomaat	3,0 %
Ruotsi	2,3 %
Espanja	1,7 %
Saksa	1,4 %
Tanska	1,4 %
Kiina	1,3 %
Italia	1,0 %
Belgia	0,5 %
Puola	0,5 %

*) Sisältää S-ryhmän tavara- ja palveluhankinnat Suomessa. Ei sisällä polttonestehankintoja.

S-RYHMÄN 10 SUURINTA SOSIAALISEN VASTUUN RISKIHANKINTAMAATA*

MAA	% KOKONAISOSTOISTA	% RISKIMAAHANKINNOISTA
Kiina	1,29 %	66,0 %
Turkki	0,14 %	7,1 %
Kreikka	0,11 %	5,5 %
Bangladesh	0,11 %	5,4 %
Etelä-Afrikka	0,06 %	3,2 %
Pakistan	0,04 %	2,0 %
Intia	0,04 %	2,0 %
Vietnam	0,03 %	1,6 %
Indonesia	0,03 %	1,6 %
Thaimaa	0,02 %	1,2 %

*) Sisältää S-ryhmän tavara- ja palveluhankinnat Suomessa. Ei sisällä polttonestehankintoja.

Vuoden 2020 riskimaahankintojen varmennusraportti.

IHMISOIKEUSRISKIEN ARVIOINTI HANKINNOISSA

RISKIMAAOSTOT

S-ryhmällä on noin 460 omien merkkien ja oman maahantuonnin tuotteiden tavarantoimittajaa, jotka toimivat riskimaissa. Suorien riskimaaostojen osuus S-ryhmän tavara- ja palveluhankinnoista on 2 prosenttia (sisältää toiminnot Suomessa, ei sisällä polttonestehankintoja), ja omien merkkien ostoista 8 prosenttia. Periaatteenamme on, että suorat riskimaaostot tehdään ainoastaan kolmannen osapuolen auditoimilta tavarantoimittajilta. Vuonna 2020 BSCI-auditointi tehtiin 538:lle S-ryhmän tavarantoimittajan tehtaalle (2019: 531).

Myös niin sanottujen ei-riskimaiden sisällä voi olla alueita, joihin liittyy kohonneita ihmisoikeusriskejä. Esimerkiksi Espanjan ja Italian maatalussektorilla siirtolaistyöntekijöiden työoloissa on tunnistettu yleisesti ihmisoikeusriskejä, minkä vuoksi olemme laajentaneet hankintojemme sosiaalisen vastuun valvontaa Italiassa ja muissa Välimeren maissa tuoreiden hedelmä- ja vihannestuotteiden alkutuotantoon.

Joissakin tuotteissa raaka-aine on peräisin riskimaasta, vaikka itse tuotteen valmistus tapahtuu matalan riskin maassa, kuten EU-alueella. Omien merkkien elintarvikkeista selvitämme pääraaka-aineen tuotantopaikan. Jos tuotteen tai sen pääraaka-aineen tuotanto tapahtuu riskimaassa, edellytämme, että sen vastuullisuus varmennetaan kolmannen osapuolen auditoinnilla tai sertifioinnilla. Tavoitteenamme on, että omien merkkien elintarvikkeiden riskimaissa tuotettujen pääraaka-aineiden tuotantopaikat ovat kolmannen osapuolen varmennuksen piirissä vuoden 2025 loppuun mennessä.

PALVELUOSTOT

Palveluhankinnoissa kiinnitämme huomiota työperäisen hyväksikäytön riskeihin Suomessa. Vaatimus asianmukaisista työoloista on sisällytetty palveluhankintojen hankintasopimuksiin ja keskustelemme riskeistä palvelutoimittajien kanssa säännöllisesti.

MATALAN RISKIN OSTOT

Osa ostoista on arvioitu ihmisoikeusriskeiltään matalaksi, koska ne valmistetaan ja tuotetaan raaka-aineet mukaan lukien amfori BSCI:n määrittelemien matalan riskin alueilla.

TAVOITTEENAMME ON, ETTÄ OMIEN MERKKIEN ELINTARVIKKEIDEN RISKIMAISSA TUOTETTUJEN PÄÄRAAKA-AINEIDEN TUOTANTOPAIKAT OVAT KOLMANNEN OSAPUOLEN VARMENNUKSEN PIIRISSÄ VUODEN 2025 LOPPUUN MENNESSÄ.

LISÄÄ NÄKYVYYTTÄ VAATTEIDEN JA JALKINEIDEN TUOTANTOKETJUIHIN

Teimme vuoden 2020 lopussa selvityksen joukolle omien merkkiemme vaatteita ja jalkineita valmistavia tehtaita. Selvityksen tavoite oli kartoittaa tuotteen valmistusketjun seuraavan portaan eli tuotteissa käytettävien materiaalien toimittajia, sekä vastuullisuuden varmentamiseen liittyviä vaatimuksia ja käytäntöjä, joita toimittajamme olivat omille yhteistyökumppaneilleen asettaneet. Selvitykseen vastasi 33 tavarantoimittajaa. 57 prosenttia omien merkkien ja oman maahantuonnin vaatteista ja jalkineista ostettiin näiltä tehtailta vuonna 2020.

Vastaajat ilmoittivat omien suorien tavarantoimittajien määräksi yhteensä noin 400 toimittajaa ja ilmoittivat niistä 145 nimet. Ensimmäisessä tuotteita valmistavassa portaassa työntekijöitä oli yhteensä noin 16 000, ja seuraavan portaan työntekijöitä noin 47 000. Osa tehtaista ilmoitti myös työllistävänsä jonkin verran kotoa käsin työskenteleviä työntekijöitä.

Selvitys auttoi hahmottamaan, kuinka laaja verkosto toimijoita yksittäisenkin tuotteen toimitusketjussa on osallisena, ja miten valtavasta työntekijämäärästä on kyse. Lisäksi kaikki toimittajat eivät ilmoittaneet läpinäkyvästi kaikkien omien tavarantoimittajiensa tietoja. On selvää, ettei mikään toimija voi yksin valvoa jokaista ketjun vaihetta ja kuulla sen työntekijöitä, vaan YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti jokaisen yrityksen tulee kantaa vastuunsa ihmisoikeuksiin liittyvästä huolellisuudesta, ja asettaa asianmukaiset odotukset ja seuranta yhteistyökumppaneilleen.

Selvityksen perusteella 79 prosenttia vastaajista oli sisällyttänyt amfori BSCI -periaatteiden mukaiset vaatimukset omille yhteistyökumppaneilleen. 91 prosenttia myös seurasi vaatimusten toteutumista eri keinoin, mutta riippumattomia auditointeja käytti vain kolmannes vastaajista.

Tavarantoimittajamme kokivat vaikuttamismahdollisuutensa työoloihin ja ihmisoikeuksiin pidemmällä toimitusketjussa haastaviksi, mutta monilla oli kuitenkin hyviä käytäntöjä käytössään. Tärkeimpinä työkaluina nähtiin vuoropuhelu ja kolmannen osapuolen varmennusjärjestelmät.

SELVITYS AUTTOI HAHMOTTAMAAN, KUINKA LAAJA VERKOSTO TOIMIJOITA YKSITTÄISENKIN TUOTTEEN TOIMITUSKETJUSSA ON OSALLISENA, JA MITEN VALTAVASTA TYÖNTEKIJÄMÄÄRÄSTÄ ON KYSE.

IHMISOIKEUDET VAATIVAT YHTEISIÄ PELISÄÄNTÖJÄ

S-ryhmä kannattaa YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisen huolellisuusvelvoitteen sääntelyä lainsäädännöllä. Jotta lainsäädäntö olisi tasapuolista ja vaikuttaisi aidosti ihmisoikeuksien toteutumiseen, sen pitäisi olla EU-tasoista ja kaikkia koskevaa. Olemme edistäneet asiaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa muun muassa #ykkösketjuun-kampanjassa. S-ryhmä on vienyt osaltaan aloitetta eteenpäin muun muassa Euroopan parlamentissa, ottamalla osaa sidosryhmäkuulemisiin sekä viestinnän keinoin.

AUDITOINNIT – KOLMANNEN OSAPUOLEN TEHDASTARKASTUKSET

Keskitymme tavarantoimittajien seurannassa erityisesti maihin, joissa riskit työ- ja ihmisoikeuksien loukkauksiin ovat suurimmat. Tällaisia amfori BSCI:n määrittelemiä riskimaita ovat useat Afrikan, Aasian sekä Etelä- ja Väli-Amerikan maat ja tietyt Euroopan maat. Riskimaaostomme tehdään auditoiduilta tavarantoimittajilta.

Auditoinneilla tarkoitetaan tehdastarkastuksia, kuten amfori BSCI -auditointia tai vastaavaa kolmannen osapuolen tarkastusta. Auditoinneissa riippumattomat auditoijat tarkastavat tuotantolaitoksia ja varmistavat, että järjestelmän kriteerit toteutuvat käytännössä.

Auditoinneissa tarkastetaan muun muassa työaikakäytännöt, työturvallisuuskäytännöt sekä lakien mukaisen minimipalkan maksu. S-ryhmän omien merkkien ja oman maahantuonnin suorista riskimaaostoista 97 prosenttia (2019: 98 %) tehtiin vuonna 2020 tehtaille, joilla oli vuoden lopulla voimassa oleva auditointi. Tavoitteena on, että kaikki oma merkki -tuotteiden riskimaatavarantoimittajat on auditoitu amfori BSCI -auditoinnilla tai vastaavalla kolmannen osapuolen tarkastuksella.

Koronaviruspandemia on aiheuttanut paljon toimenpiteitä monissa tuottajamaissa ja hankintaketjuissa kansallisten rajoitusten noudattamisen, työntekijöiden turvallisuuden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Pyrimme vuoropuheluun toimittajien kanssa tilanteen ymmärtämiseksi, mutta myös antamaan yhteistyökumppaneillemme työrauhan nopeasti muuttuvassa tilanteessa.

Rajoitukset vaikeuttivat myös auditointien toteuttamista erityisesti kevään 2020 aikana. Rajoitusten vuoksi ulkopuolisten pääsyä tehtaille ja liikkumista tehtaiden alueilla on monin paikoin rajoitettu. Amfori myönsi koronavirusrajoitusten vuoksi viivästyville auditoinneille kolmen kuukauden jatkoajan, eli auditoinnit pysyivät voimassa, mikäli niitä ei rajoitusten vuoksi päästy uusimaan ajoissa. Loppuvuoden aikana auditointeja toteutettiin lähes normaaliin tapaan, mutta alueelliset erot ovat jatkuneet suurina. Esimerkiksi Intiassa rajoitustoimet jatkuivat loppuvuoteen saakka, minkä vuoksi auditointeja ei saatu toteutettua toivotusti.

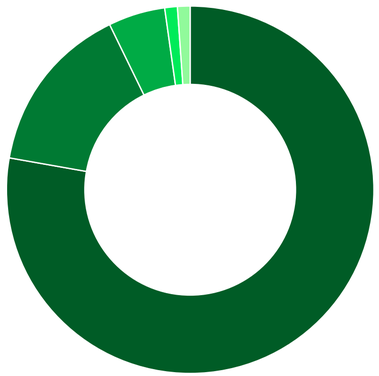

OSTOT AUDITOIDUILTA TOIMITTAJILTA 2020, %

amfori BSCI	78 %
WRAP	15 %
SMETA	5 %
ICTI	1 %
SA 8000	1 %

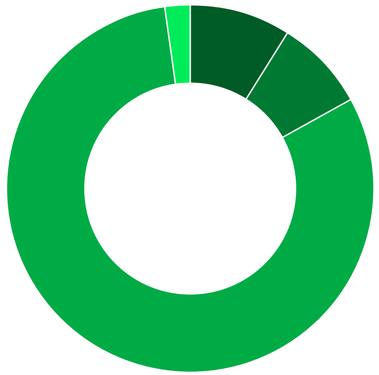

S-RYHMÄN BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSET 2020

BSCI A (Outstanding)	9 %
BSCI B (Good)	8 %
BSCI C (Acceptable)	81 %
BSCI D (Insufficient)	2 %

AUDITOINTIEN ARVOSANAT

Vuoden 2020 amfori BSCI -auditoinneissa eniten kehitettävää havaittiin johtamis- ja työaikakäytännöissä sekä työturvallisuudessa.

Jos auditoinnin tulos on heikko, tekee tehdas suunnitelman korjaavista toimenpiteistä. Suunnitelman noudattamista seurataan uudella auditoinnilla. Yhteistyötä kumppanin kanssa ei katkaista, koska se ei edistä työntekijöiden asemaa tehtailla eikä viljelmillä. Paras tapa kehittää toimintaa on tehdä se yhdessä. Tästä kertovat myös ensiauditointien ja uudelleenauditointien tulokset.

Toiminnan kehittämiseksi amfori BSCI järjestää tavarantoimittajille koulutuksia tyypillisten auditoinneissa havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Kannustamme toimittajia osallistumaan koulutuksiin.

Vuoden 2020 auditoinneissa ei tehty yhtään Zero tolerance -havaintoa eli lapsi- tai pakkotyövoimaa, välitöntä vaaraa aiheuttavaa turvallisuuspuutetta tai lahjontaa koskeva havaintoa.

BSCI-AUDITOINTIEN TULOKSET OSA-ALUEITTAIN 2020

TÄYDET AUDITOINNIT 2020

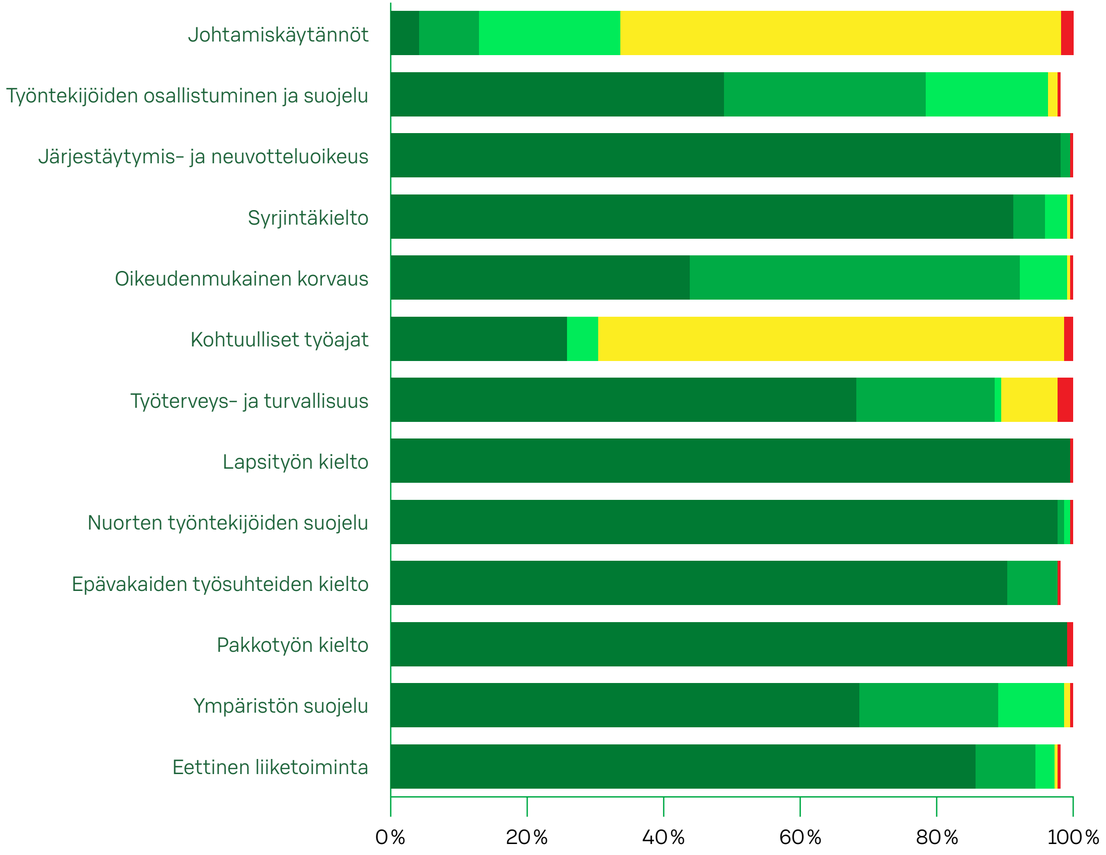

UUDELLEENAUDITOINNIT 2020

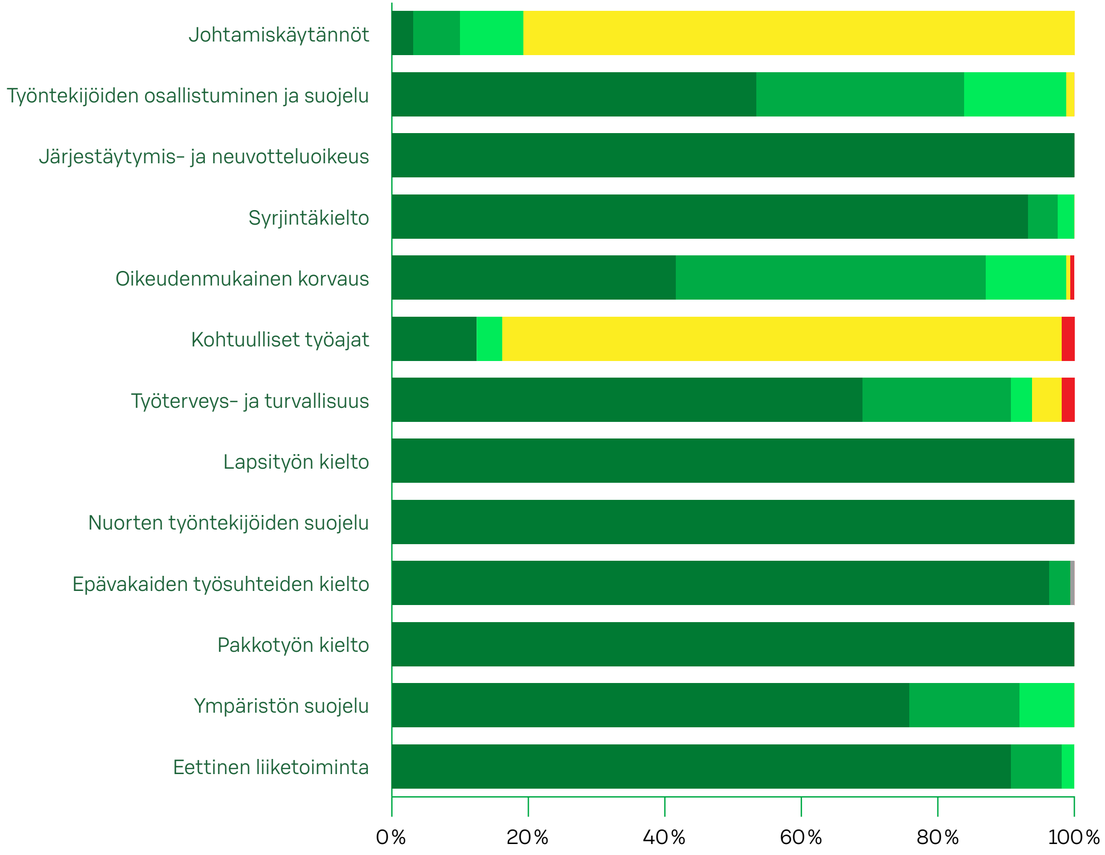

A (OUTSTANDING) B (GOOD) C (ACCEPTABLE) D (INSUFFICIENT) E (UNACCEPTABLE)

SERTIFIOIDUT TUOTTEET

VALINTOJA OMIEN ARVOJEN MUKAISESTI

LINJAUS JA TAVOITE	TILANNE 2020
KAAKAO Tavoitteena oli, että omien merkkien tuotteissa käytetään vain sertifioitua tai vastuulliseksi varmennettua kaakaota vuoden 2020 loppuun mennessä. Vastuulliseksi varmennetulla tarkoitamme, että hankintaketju on varmennettu auditoinnein alkutuotantoon saakka. Hyväksyttäviä sertifikaatteja ovat esimerkiksi Reilu Kauppa, UTZ ja Rainforest Alliance.	S-ryhmän omien merkkien kaakaon ja suklaan myyntivolyymista 100 % (2019: 99 %) ja tuotenimikkeistä 100 % (2019: 83 %) oli sertifioitua vuoden lopussa.
KAHVI Tavoitteena oli, että omien merkkien tuotteissa ja S-ryhmän ravintoloissa käytetään vain sertifioitua tai vastuulliseksi varmennettua kahvia vuoden 2019 loppuun mennessä. Vastuulliseksi varmennetulla tarkoitamme, että hankintaketju on varmennettu auditoinnein alkutuotantoon saakka. Hyväksyttäviä sertifikaatteja ovat esimerkiksi Reilu Kauppa, UTZ ja Rainforest Alliance.	S-ryhmän omien merkkien kahvien myyntivolyymista 100 % (2019: 99 %) ja tuotenimikkeistä 100 % (2019: 86 %) oli sertifioitua vuoden lopussa. S-ryhmän ravintoloissa kahvin myyntivolyymista 99 % (2019: 96 %) ja tuotenimikkeistä 93 % (2019: 84 %) oli sertifioitua tai vastuulliseksi varmennettua vuoden lopussa.*
KALA- JA ÄYRIÄISTUOTTEET Kalatuotteiden hankinnassa noudatetaan S-ryhmän kalalinjausta, joka pohjautuu pääasiassa WWF Suomen ja Ruotsin kalaoppaisiin. Tarvittaessa Suomessa kalastettaviin lajeihin käytetään Luonnonvarakeskuksen tietoja ja ulkomailla pyydettäviin Marine Conservation Societyn tietoja. Kalalinjauksen perusperiaate on, että valikoimiin ei hyväksytä kaloja uhanalaisista, vaarantuneista tai ylikalastuksen kohteena olevista kalakannoista ja kalan alkuperän tulee aina olla tunnettu. Myöskään alamittaisia tai rauhoitettuja kaloja ei hyväksytä valikoimiin. Monille kalalajeille on asetettu erillisiä kalastusaluetta tai -menetelmää koskevia kriteereitä, kuten esimerkiksi pohjatroolauksen kielto. Kalalinjaus päivitetään joka toinen vuosi, ja viimeisin päivitys tehtiin joulukuussa 2020. Linjaus koskee SOK:n hankintaa ja osuuskauppojen omaa hankintaa sekä S-ryhmän ruokakaupoissa että ravintoloissa.	Vuoden lopussa ruokakauppojemme valikoimissa oli 140 (2019: 134) MSC-sertifioitua tuotetta. Yhteensä 18 S-ryhmän ruokakaupassa on MSC-sertifioidut kalatiskit.
KANANMUNAT S-ryhmä luopuu virikehäkkikanojen munista vaiheittain vuoden 2026 loppuun mennessä. Hotelleissa ja ravintoloissa käyttö loppuu vuoden 2021 loppuun mennessä. Ruokakaupoissa muutos tapahtuu kahdessa vaiheessa: ensin myynnistä poistuvat Kotimaista-virikehäkkimunat vuoden 2023 loppuun mennessä ja muut virikehäkkimunat asteittain vuoden 2026 loppuun mennessä. Linjaus koskee myös Viron Prismoja ja hotelleja.	Vuoden lopussa S-ryhmän ruokakaupoissa myytävistä kananmunista 59 % (2019: 58 %) oli virikehäkkimunia. S-ryhmän ravintoloissa ja hotelleissa käytetyistä munista 50 %. Viron Prismoissa ja hotelleissa virikehäkkimunien osuus oli 88 %.

*) S-ryhmän ravintoloilla ei ole omien merkkien kahveja.

S-RYHMÄN OMIEN MERKKIEN KAAKAON JA SUKLAAN MYYNTIVOLYYMISTA

100 %

OLI SERTIFIOITUA VUODEN 2020 LOPUSSA

LINJAUS JA TAVOITE	TILANNE 2020
PALMUÖLJY Tavoitteena on, että omien merkkien tuotteissa ja ravintoloiden syväpaistoöljyssä käytetään vain jäljitettävää, sertifioitua palmuöljyä vuoden 2021 loppuun mennessä. S-ryhmä on ollut vastuullista palmuöljytuotantoa edistävän Roundtable on Sustainable Palm Oil -yhdistyksen (RSPO) jäsen vuodesta 2011. RSPO:n kriteerit edellyttävät palmuöljyviljelmiltä muun muassa sitä, että tuotannossa on suojeltava luonnon monimuotoisuutta ja kehitettävä toimintaa paremmaksi eettisin ja ekologisin kriteerein.	Omien merkkien elintarvikkeissa ja ravintoloiden syväpaistoöljyssä käytetyn palmuöljyn sertifiointiaste oli vuoden 2020 lopussa 100 % (2019: 100 %). Jäljitettävän RSPO Segregated -palmuöljyn osuus oli 95 % (2019: 86 %).
PUUVILLA Tavoitteena on, että omien merkkien ja oman maahantuonnin tuotteissa käytetään ainoastaan vastuullisesti tuotettua puuvillaa vuoden 2025 loppuun mennessä. Tuolloin puuvillan on määrä olla joko luomua, kierrätettyä, Reilun kaupan tai Better Cotton Initiative (BCI) -aloitteen mukaista. Turkmenistanilaisen ja uzbekistanilaisen puuvillan käyttö ei ole sallittua.	S-ryhmän omien merkkien ja oman maahantuonnin tuotteissa käytetystä puuvillasta 17 % oli vastuullisesti tuotettua vuoden 2020 lopussa. Tästä 47 % oli GOTS-sertifioitua, 47 % BCI-puuvillaa, 4 % kierrätyspuuvillaa ja 2 % Reilun kaupan puuvillaa.
SOIJA Tavoitteena on, että omien merkkien tuotteissa raaka-aineena käytetty riskialkuperää oleva soija ja omien merkkien tuotteissa käytetyn eläinperäisen raaka-aineen (liha, kala, maito, kananmuna) tuotantoketjuissa käytetty riskialkuperää oleva rehusoija ovat sertifioituja vuoden 2021 loppuun mennessä. Vuoden 2021 loppuun mennessä sertifioituja ovat niin ikään ravintoloiden ja kahviloiden annoksissa käytetty soija sekä niissä käytettyjen eläinperäisten raaka-aineiden (liha, kala, maito, kananmuna) tuotantoketjuissa käytetty riskialkuperää oleva rehusoija. Vastuullisen soijan sertifikaatteja ovat Round table on Responsible Soy (RTRS) ja ProTerra.	S-ryhmän tuotteissa raaka-aineena tai eläinperäisten tuotteiden tuotantoketjuissa rehuna käytetystä soijasta 70 % on sertifioitua**. Tästä 64 % Pro Terra -sertifioitua ja 36 % RTRS Credits -sertifioitua. Käytetystä soijasta 99,8 % on eläinperäisten tuotteiden rehussa käytettyä soijaa. Kaikesta käytetystä soijasta 50 % on riskialkuperää. ***
TEE Tavoitteena oli, että omien merkkien tuotteissa ja S-ryhmän ravintoloissa käytetään vain sertifioitua tai vastuulliseksi varmennettua teetä vuoden 2019 loppuun mennessä. Vastuulliseksi varmennetulla tarkoitamme, että hankintaketju on varmennettu auditoinnein alkutuotantoon saakka. Hyväksyttäviä sertifikaatteja ovat esimerkiksi Reilu Kauppa, UTZ ja Rainforest Alliance.	S-ryhmän omien merkkien teen myyntivolyymista 100 % (2019: 100 %) ja tuotenimikkeistä 100 % (2019: 100 %) oli sertifioitua vuoden lopussa. S-ryhmän ravintoloissa teen myyntivolyymista 87 % (2019: 65 %) ja tuotenimikkeistä 73 % (2019:55 %) oli sertifioitua vuoden lopussa.

**) Sisältää S-ryhmän omien merkkien elintarvikkeet sekä S-ryhmän kahviloiden ja ravintoloiden annoksissa käytetyt tuotteet.

***) Mikäli tavarantoimittajalta ei ole saatu varmaa tietoa soijan käytöstä tai sen alkuperästä, on oletettu sen olevan riskialkuperää, ja käytetty soijan määrän laskennassa RTRS:n soijakertoimia.

S-RYHMÄN OMIEN MERKKIEN TEEN MYYNTIVOLYYMISTA

100 %

OLI SERTIFIOITUA VUODEN 2020 LOPUSSA

RADIKAALI LÄPINÄKYVYYS HANKINTAKETJUIHIN

Vuoden 2019 alussa julkaisimme ensimmäisen Radikaali läpinäkyvyys -selvityksen. Se koski italialaisten säilyketomaattien tuotantoa. Selvityksen teki kansalaisjärjestö Oxfam.

Selvitys oli pilottitutkimus uudelle tutkimusmallille, jonka kehitimme perinteisen audiointityön rinnalle. Uuden mallin tavoitteena on selvittää meille keskeisten tuotteiden tuotantoalueiden tai potentiaalisten hankinta-alueiden tyypillisiä ja ajankohtaisia ihmisoikeushaasteita ja erityisesti niiden juurisyitä. Näin voimme tunnistaa keinot ja toimenpiteet, joita voimme tehdä tyypillisten haasteiden minimoimiseksi. Selvitykset tekee tutkittavan alueen tunteva ulkopuolinen yhteistyökumppani. Työkalua on kehitetty yhteistyössä kansalaisjärjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Italia valikoitui tutkimuksen kohteeksi, koska se ei ole perinteinen riskimaa, vaan EU-maa, josta kuitenkin on viime vuosina raportoitu siirtolaistaustaisten työntekijöiden huonoja työoloja.

Säilyketomaattien ihmisoikeushaasteet keskittyvät alkutuotantoon eli tomaattiviljelmille. Viljelmillä työskentelee paljon siirtolaistaustaisia työntekijöitä, jotka ovat hyvin haavoittuvassa asemassa työmarkkinoilla.

Selvityksen jälkeen olemme käyneet tulokset läpi tavarantoimittajiemme kanssa ja vierailleet useamman kerran Etelä-Italian tomaattitiloilla. Tavarantoimittajamme ovat siirtyneet koneelliseen sadonkorjuuseen, mikä vaatii vähemmän työvoimaa ja edellyttää työntekijöiltä osaamista. Tämän on todettu selvästi vähentävän riskejä tiloilla ja parantavan työntekijöiden asemaa. Tavarantoimittajamme ovat myös tehostaneet tomaattitilojen valvontaa. Jatkamme tavoitteellista yhteistyötä tomaattisäilyketoimittajiemme kanssa, jotta näiden tuotteiden raaka-aineiden alkutuotanto saadaan kokonaan kolmannen osapuolen varmennuksen piiriin.

Suurimmat tavarantoimittajamme perustivat nopeasti nimettömät ilmoituskanavat, jonne viljelmien työntekijät voivat ilmoittaa väärinkäytöksistä ja huonoista työoloista. Tieto ilmoituskanavasta on myös viety jokaiselle työntekijälle heille jaettujen infomateriaalien avulla.

Laajensimme sosiaalisen vastuun valvontaa omien merkkiemme osalta Italiassa ja muissa Välimeren maissa tuoreiden hedelmä- ja vihannestuotteiden alkutuotantoon. Satunnaisotannalla tehdyn tarkastelun mukaan kolmannen osapuolen varmennuksen piirissä oli vuoden 2020 lopussa 86 prosenttia näiden tuotteiden alkutuottajista.

Liityimme selvityksen jälkeen Ethical Trading Initiativen Italian fresh produce -työryhmään, joka pyrkii vaikuttamaan siirtolaistyöntekijöiden ongelmiin Italian maataloudessa. Jatkoimme mukana työryhmässä myös vuonna 2020.

Olemme myös vieneet raportin havaintoja eteenpäin kansainvälisissä verkostoissamme ja muun muassa poliittisille päättäjille. Vetosimme yhteistyössä yritysten, järjestöjen ja ammattiyhdistysten kanssa eurooppalaisen maatalousektorin päättäjiin, että Euroopan Unionin yhteisessä maatalouspolitiikassa (Common Agricultural Policy, CAP) huomioitaisiin myös Euroopassa työskentelevien siirtolaistyöntekijöiden oikeudet ja niiden parantaminen. Yhteistyö on avainasemassa, jotta ongelmiin voidaan puuttua ja löytää niihin kestäviä ratkaisuja.

Rocco Rorandelli

Paula Myöhänen/
Yhteishyvä

ELÄINTEN HYVINVOINTI

S-ryhmän linjaus eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi laadittiin vuonna 2020. Linjaus kokoaa yhteen S-ryhmän valikoimissa olevien eläinperäisten tuotteiden tuotantoon liittyvät odotukset. Asia ei ole uusi. Esimerkiksi tekstiilituotteita koskevia kriteereitä hankintasopimuksissamme on ollut jo vuodesta 2013, ja tuontilihaa sekä omien merkkien elintarvikkeita koskevia vuodesta 2010 lähtien.

Linjaus koskee sekä S-ryhmän omien merkkien tuotteita että brändituotteita ja sekä kotimaista että ulkomaista tuotantoa. Linjaus koskee S-ryhmän toimintaa Suomessa, mutta myös Virossa ja Venäjällä käydään tavarantoimittajien kanssa keskustelua eläinten hyvinvoinnin edistämisestä. Viron ja Pietarin toimintojen osalta linjauksen tilanne arvioidaan uudelleen ensi vuonna.

Linjauksen myötä olemme käynnistäneet myös keskusteluita maataloustuottajien ja eläinoikeusjärjestöjen kanssa tavoitteista ja aikataulusta, joilla eläinten hyvinvointia voidaan edelleen parantaa.

Seurasimme hyvinvointivaatimusten toteutumista tilavierailuilla ja kyselyillä.

VIRIKEHÄKKIMUNISTA LUOPUMINEN

Vuonna 2019 teimme linjauksen virikehäkkimunista luopumiseksi vaiheittain vuoden 2026 loppuun mennessä. Hotelleissa ja ravintoloissa käyttö loppuu vuoden 2021 loppuun mennessä. Ruoka-kaupoissa muutos tapahtuu kahdessa vaiheessa: ensin myynnistä poistuvat Kotimaista-virikehäkkimunat vuoden 2023 loppuun mennessä ja muut virikehäkkimunat asteittain vuoden 2026 loppuun mennessä. Linjaus koskee myös Viron Prismoja ja hotelleja. Ruokakaupoissamme myytävistä kananmunista 59 prosenttia oli virikehäkkimunia vuonna 2020 ja ravintoloissa ja hotelleissa käytetyistä munista 50 prosenttia. Viron Prismoissa ja hotelleissa virikehäkkimunien osuus oli 88 prosenttia.

Moni tuottaja investoi virikehäkkikanaloihin voimakkaasti, kun vanhanaikaiset häkkikanalat kiellettiin lainsäädännössä vuonna 2012. Siksi S-ryhmässä katsomme, että tämä eläinten hyvinvointiin tähtäävä muutos on tehtävä hallitusti ja hyvässä yhteistyössä tuottajien kanssa.

LUOVUMME VIRIKEHÄKKIMUNISTA VAIHEITTAIN VUODEN

2026

LOPPUUN MENNESSÄ

HOTELLEISSA JA RAVINTOLOISSA LUOVUTAAN VIRIKEHÄKKIMUNISTA VUODEN

2021

LOPPUUN MENNESSÄ

Asiakkaidemme ja henkilöstömme turvallisuus on meille ensiarvoisen tärkeää. Turvallisen asiointi- ja työskentely-ympäristön lisäksi haluamme, että asiakkaamme voivat luottaa tuotteidemme ja palveluidemme turvallisuuteen ja laatuun. Valvomme tuotteita ja toimitusketjuja monin eri keinoin. Valvontaa tukevat tuotteita ja valmistusta koskevat standardit sekä auditoinnit.

ASIAKKAIDEMME JA HENKILÖSTÖMME TURVALLISUUDEN VARMISTAMINEN

S-ryhmässä turvallisuuden varmistamiseen kuuluu niin tapaturmien ennaltaehkäisy kuin erilaisten vaara- ja läheltä piti -tilanteiden tunnistaminen ja välttäminen. Ennaltaehkäisyssä keskeistä on henkilöstön turvallisuusosaamisen jatkuva kehittäminen ja työhön liittyvien vaarojen säännöllinen tarkastelu.

Vuoden 2020 keväällä alkanut koronaviruspandemia vaikutti suuresti jokaisen s-ryhmäläisen työskentelyyn. Ensisijainen tehtävämme on ollut taata turvallinen työskentely- ja asiointiympäristö henkilökunnallemme ja asiakkaillemme. Otimme nopeasti käyttöön lukuisia uusia käytäntöjä ja turvatoimia koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi ja taataksemme, että henkilöstömme pysyy terveenä ja toimipaikoissamme on turvallista asioida. Seuraamme myös viranomaisten ohjeita ja suosituksia tiiviisti.

Olemme tehostaneet kaikkea siivoustamme ja puhtaanapitoa ja tuoneet myymälöihimme muun muassa käsidesejä, kassapleksejä sekä jonotus-etäisyyksistä muistuttavia lattiatarroja.

Anssi Vuohelainen

Henkilökuntamme käyttää aina kasvosuojaimia töissä ollessaan. Muistutamme asiakkaitamme hyvistä kauppakäytännöistä, kuten turvavälien noudattamisesta ja maskisuosituksista infonäytöin, julistein ja äänikuulutuksin. Laajensimme myös myymälöiden aukioloaikoja ruuhkien välttämiseksi ja kiihdytimme verkkokaupan laajentamista.

Kaikissa ravintoloissamme ja hotelleissamme noudatamme tehostettua hygieniaa ja turvallista asiointia edistäviä ratkaisuja. Esimerkiksi ruokaravintoloissa käytössä ollut asiakaspaikka puhdistetaan huolellisesti jokaisen asiakkaan jälkeen ja kattaus tehdään joka kerta erikseen. Asiakaspöydät ja istumapaikat sijoitellaan riittävillä turvaväleillä tai osa niistä poistetaan käytöstä. Hotelleissa huonesiivous tehdään tehostetusti.

Lisäksi henkilöstöllämme on tarkat ohjeistukset henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimiseen ja olemme laajentaneet sairauspoissaolojen omailmoituskäytännön kolmesta päivästä 5–7 päivään. Toimistotyöskentelyn osalta olemme siirtyneet etätyöskentelyyn.

TURVALLINEN TYÖ- JA ASIOINTIYMPÄRISTÖ ON PERUSOIKEUS

Toimipaikkojen turvallisuutta ylläpidetään ja parannetaan muun muassa henkilöstön säännöllisillä turvallisuuskoulutuksilla, toimintaharjoituksilla sekä hyvällä perehdytyksellä. Henkilöstölle suunnattuja verkkokoulutuksia on saatavilla runsaasti. Toimipaikkojen vaaroja ja riskejä arvioidaan säännöllisesti ja toimipaikkojen suunnittelussa huomioidaan turvallisuusnäkökulmat.

Jokaiselle toimipaikalle on laadittu oma pelastussuunnitelma, joka on henkilöstön tiedossa. Tavoitteena on, että jokaisessa toimipaikassa on S-ryhmän Turvapassikoulutuksen tai muun vastaavan turvallisuuskoulutuksen suorittaneita henkilöitä. Turvapassi osoittaa henkilön hallitsevan tarvittavan ensiapu- ja alkusammutusvalmiuden sekä erilaisten turvallisuusriskien ennaltaehkäisyn. Olemme lisänneet viime vuosina säännönmukaisesti sydäniskureiden (defibrillaattori) määrää toimipaikoissamme. Sydäniskureiden käyttö huomioidaan myös Turvapassikoulutuksen toteutuksessa.

Koko S-ryhmässä on käytössä keskitetty turvallisuustiedon hallintajärjestelmä S-Turva, joka kokoaa yhteen paikkaan turvallisuuteen liittyvän ohjeistuksen, auditoinnit ja tarkastukset, koulutusmateriaalit sekä poikkeamien ja huomioiden helpon raportoinnin. Aktiivinen turvallisuuspoikkeamista raportointi parantaa läpinäkyvyyttä poikkeamiin ja antaa hyvän tilannekuvan toimipaikkojen turvallisuustarpeista. Toimipaikojen turvallisuustyötä tuetaan teknisillä turvallisuusratkaisuilla, kuten kamera- ja kulunvalvonnalla, sekä hyödyntämällä erilaisia turvallisuuspalveluja, kuten vartiointia, turvamyyjiä ja järjestyksenvalvontaa.

S-ryhmän oma turvallisuus- ja vartiointipalveluja tarjoava yritys Reila Palvelut Oy tarjoaa lisäksi palveluja toimipaikkojemme käyttöön. Toiminta on käynnistetty vuonna 2019 ja tällä hetkellä se on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Reila Palvelut Oy:n keskeinen palvelu on Seifi-turvamyyjä. Turvamyyjät huolehtivat toimipaikkojemme turvallisuudesta osana tavanomaisia tehtäviä. Palvelun ansiosta voidaan yllättävissä tilanteissa reagoida nopeasti, ja näin parantaa henkilökunnan työnteon sekä asiakkaiden asioinnin turvallisuutta.

TYÖTAPATURMAT, KPL

TYÖTAPATURMAT	2018	2019	2020
Työtapaturmataajuus[1)]	34	35	**37**
Vakavien työtapaturmien osuus kaikista työtapaturmista, %[2)]	4,9	5,6	**5,9**

1) Korvauksia sisältäneiden työtapaturmien kokonaismäärä/jokaista miljoonaa tehtyä työtuntia kohden.

2) Vakavien tapaturmien osuus kaikista tapaturmista lasketaan kaavalla: yli 30 päivän poissaoloon johtaneiden työtapaturmien lkm / tapaturmien kokonaismäärä.

TYÖTAPATURMIEN TAPAHTUMAPAIKKA 2020

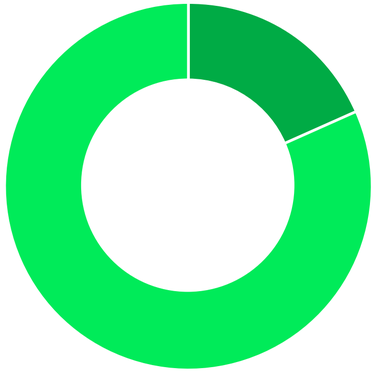

Työmatkalla	311 kpl
Työssä	1 381 kpl

Olemme viime vuosina keskittyneet erityisesti helpottamaan ja nopeuttamaan työtapaturmista ilmoittamista, mistä johtuen raportoitujen työtapaturmien määrä on kasvanut. Samalla olemme kuitenkin saaneet alennettua työtapaturmista aiheutuneita poissaoloja ja kustannuksia nopeamman ilmoittamisen ja tehokkaamman hoitoprosessin ansiosta.

TAVARANTOIMITTAJIEN KÄYTÄNTÖJEN VARMENTAMINEN

S-ryhmän oma merkki -tuotteiden valmistajien elintarviketuotannon arvioinnissa hyödynnetään laajasti erilaisia tuoteturvallisuussertifiointeja. Hyväksymme muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, FSSC 22000 ja ISO 22000. Lisäksi toteutamme omia auditointeja tuoteturvallisuusprosessien arvioimiseksi ja S-ryhmän laatuvaatimusten toteutumisenvarmentamiseksi. Vuoden 2020 aikana teimme tuoteturvallisuusauditoinnit 29 (2019: 63) elintarviketoimittajalle. Koronatilanne rajoitti tuoteturvallisuusauditointien tekemistä selvästi.

TUOTTEIDEN TESTAAMINEN JA OMAVALVONTA

Testaamme säännöllisesti tuotenäytteitä ennen tuotteiden myyntiin saattamista. Vuonna 2020 tutkimme yhteensä 8 140 tuotenäytettä (2019: 8 084). Näytteet liittyivät pääasiassa omien tuotemerkkiemme tuotekehitykseen.

Otimme omien merkkiemme ja oman maahantuontimme tuotteista 4 224 omavalvontanäytettä (2019: 5 560). Näytteistä tutkittiin turvallisuus- ja laatuvaatimusten toteutumista. Suurin osa tutkimuksista toteutettiin ulkopuolisissa tutkimus- ja testauslaboratorioissa.

Omavalvontaa toteutetaan koko toimitusketjussa. Esimerkiksi jokaisessa S-ryhmän ruokakaupassa ja ravintolassa seurataan tuotteiden tuoreutta ja laatua. Mikäli tuotteen laatu on jostain syystä heikentynyt, se poistetaan myynnistä. Lisäksi esimerkiksi säilytyslämpötiloja ja tilojen siisteyttä seurataan säännöllisesti omavalvontasuunnitelman mukaisesti.

TAKAISINVEDOT

Suurin osa laadunhallinnasta ja tuoteturvallisuuden varmistamisesta tapahtuu jo ennen kuin tuote toimitetaan myymälään. Takaisinveto toteutetaan, jos kaikesta huolimatta myynnissä olevassa tuotteessa havaitaan jokin virhe.

Vuonna 2020 toteutimme 265 tuotteiden takaisinvetoa (2019: 259), joista 44 koski omien merkkiemme tuotteita (2019: 66). Vuoden aikana toteutetuissa takaisinvedoissa yleisin syy oli pakkaustekninen tai muuhun kuin tuoteturvallisuuteen liittyvä merkintävirhe (44 % takaisinvedoista).

Jos myymässämme tuotteessa todetaan kuluttajan turvallisuutta tai terveyttä uhkaava virhe, takaisinvedosta tiedotetaan kuluttajalle. Julkisia takaisinvetoja tehtiin vuoden aikana 50 (2019: 48), joista kaksi koski S-ryhmän oma merkki -tuotteita (2019: 7). Yleisin syy takaisinvetoihin oli pakkausmerkintävirhe, kuten esimerkiksi puutteellinen allergeenimerkintä.

OIVA-TARKASTUKSET

Ruokavirasto koordinoi Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia elintarvikkeiden myynti- ja tarjoilupaikoissa. Tarkastuksissa käydään läpi muun muassa elintarvikkeiden lämpötilahallintaa, toimipaikan siisteyttä sekä henkilökunnan toimintaa. Vuonna 2020 Oiva-tarkastuksia tehtiin S-ryhmän myymälöihin 576 ja ravintoloihin sekä muihin tarjoilupaikkoihin 234. S-ryhmän myymälöiden Oiva-tarkastusten tuloksista 73 prosenttia oli oivallisia (2019: 68 %), 23 prosenttia hyviä (2019: 27 %) ja neljä prosenttia korjattavia (2019: 4 %). Yhden myymälän Oiva-tarkastuksen tulos oli huono, koska yhden kylmäkalusteen lämpötila oli liian korkea. Virhe korjattiin välittömästi.

Tarjoilupaikoista 55 prosenttia sai oivallisen (2019: 47 %), 38 prosenttia hyvän (2019: 43 %) ja 7 prosenttia korjattavaa (2019: 10 %) tuloksen. S-ryhmän tarjoilupaikat eivät saaneet yhtään huonoa Oiva-tarkastuksen tulosta. Oiva-raportit löytyvät osoitteesta **www.oivahymy.fi**, ja ne ovat esillä jokaisessa tarkastetussa toimipaikassa.

JOKAINEN KASSATYÖNTEKIJÄ SUORITTAA IKÄRAJAPASSIN. OHJEILLA SEKÄ KOULUTUKSILLA VARMISTETAAN, ETTÄ IKÄRAJAVALVOTTAVIA TUOTTEITA EI MYYDÄ ALAIKÄISILLE.

VUONNA 2020 TEIMME YLI

25

MILJOONAA IKÄRAJATARKASTUSTA KASSOILLA

IKÄRAJAVALVONTA

Jokainen kassatyöntekijä suorittaa ikärajapassin. Ohjeilla sekä koulutuksilla varmistetaan, että ikärajavalvottavia tuotteita ei myydä alaikäisille. Ikärajavalvonnan ohjeiden mukaan tarkistamme iän kaikilta alle 30-vuotiailta vaikuttavilta asiakkailtamme, jotka ostavat alkoholia tai tupakkaa. Lokakuusta 2020 alkaen myös Veikkauksen tuotteiden ostajilta tai pelaajilta tarkastetaan ikä, jos he näyttävät alle 30-vuotiailta. Jos asiakas ostaa muita täysi-ikäisyyttä edellyttäviä tuotteita, kuten elokuvia tai pelejä, niin ikä tarkistetaan, jos asiakas näyttää alle 23-vuotiaalta. Vuonna 2020 kassahenkilöstömme tarkasti iän yli 16,7 miljoonalta alkoholijuomia (2019: 11,5 miljoonaa) ja yli 11,3 miljoonalta tupakkaa (2019: 8,2 miljoonaa) ostavalta asiakkaalta. Näiden tarkastusten perusteella kieltäydyimme myymästä alkoholia 18 442 kertaa (2019: 19 662) ja tupakkaa 12 439 kertaa (2019: 14 832).

S-ryhmä on suurin yksityinen työllistäjä Suomessa. Roolimme yhteiskunnassa on merkittävä, ja meidän on oltava teoillamme mukana, jotta Suomi pärjää tulevaisuudessa. Toimia tarvitaan muun muassa työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Osuuskuntana tunnistamme myös vastuumme monimuotoisen, hyväksyvän ja syrjimättömän työkulttuurin rakentajana.

EDISTÄMME MONIMUOTOISUUTTA JA TASA-ARVOA

Monimuotoisuutta kunnioittava ja tukeva työyhteisö takaa tasa-arvoisen kohtelun ja yhdenvertaiset mahdollisuudet jokaiselle. Toisten kunnioittaminen ja arvostaminen, syrjimättömyys ja tasa-arvo ovat keskeisiä periaatteitamme. Meillä jokainen työntekijä voi olla oma itsensä. Osaaminen, suhtautuminen työntekoon ja oppimiskyky ratkaisevat, eivät persoonaan liittyvät taustatekijät.

S-ryhmän monimuotoisuuden edistämistyötä kuvaava viitekehys valmistui vuonna 2020. Vaikka olemme vasta viime aikoina alkaneet puhua monimuotoisuuden johtamisesta, olemme aiemminkin pyrkineet huomioimaan eri väestö- ja ihmisryhmien asemaa yksittäisin teoin S-ryhmässä.

Olemme muun muassa kokeilleet anonyymiä rekrytointia ja siirtyneet sen myötä iättömään rekrytointiin.

Olemme irtisanoutuneet kahden sukupuolen näkökulmasta muun muassa tekemissämme asiakasomistajakyselyissä ja käyttämässämme henkilötietojärjestelmässä. Olemme pohtineet uskonnollisten symbolien käyttöä ja tarjoamme huivin osana työvaatetusta. Olemme puolustaneet seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä Helsinki Pridessa viimeisen kolmen vuoden ajan. Lisäksi työllistämme 74 eri kansallisuuden edustajia.

Lisäksi S-ryhmän eri yrityksissä Suomessa laaditaan vuosittain henkilöstö-, koulutus-, tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma laaditaan työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

Tasa-arvosuunnitelman tehtävänä on edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa työelämässä sekä ehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. Yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on puolestaan edistää yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjintää ja parantaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

WOMEN'S EMPOWERMENT PRINCIPLES -SITOUMUS

Allekirjoitimme syksyllä 2020 YK:n tasa-arvojärjestö UN Womenin ja YK:n yritysvastuualoitteen UN Global Compactin naisten voimaannuttamiseksi laaditut Women's Empowerment Principles -periaatteet. Sitoumuksen allekirjoittamalla tuemme periaatteiden tavoitetta edistää työelämän tasa-arvoa ja tukea laajasti inkluusion ja monimuotoisuuden toteutumista. Osana periaatteisiin sitoutumista osallistumme WEPs Activator -kehittämisohjelmaan, jota koordinoivat UN Women sekä eurooppalaisten yritysten sosiaalista vastuuta edistävä ja kehittävä järjestö amfori. Ohjelmasta ja sen verkostosta saamme työkaluja sukupuolinäkökulman huomioimiseen työnantajana ja hankintaketjuissa toimiessamme. Saamme myös näkökulmia henkilöstö- ja vastuullisuustyömme kehittämiseen ja mahdollisuuden oppia organisaationa. Tämä auttaa meitä nykytilamme analysoinnissa, konkreettisten tavoitteiden asettamisessa ja toimenpideohjelmamme työstämisessä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseksi.

KAUPAN ALA ON NUORILLE SILTA TYÖELÄMÄÄN

S-ryhmä on yksi suurimmista nuorten työllistäjistä Suomessa. Tarjoamme merkittävälle joukolle tärkeän ensimmäisen kokemuksen työelämästä esimerkiksi kesätyön tai harjoittelun muodossa. Toisaalta opiskelujensa ohessa ilta- ja viikonlopputöitä tekevät nuoret ovat monessa toimipaikassamme elinehto.

Tavoitteenamme on tarjota nuorille myönteisiä oppimiskokemuksia. Ensimmäisillä kosketuksilla työelämään on tutkitusti vaikutusta ammatti-identiteetin syntyyn ja koko työuran onnistumiseen. Otamme roolimme nuorten työelämätaitojen opastajana vakavasti. Järjestämme ja osallistumme useisiin rekrytointitapahtumiin ympäri Suomen, ja kehitämme yhteistyötä oppilaitosten kanssa jatkuvasti. Haluamme, että nuoret näkevät työelämän houkuttelevana ja tuntevat imua työssä oppimiseen.

Otimme vuonna 2020 uusina työkaluina käyttöön Duuni- ja Harkkapassit, joiden avulla eri toimialoilla työskentelevät nuoret perehtyvät työelämätaitoihin, työturvallisuuteen ja esimerkiksi työhyvinvointiin. Itseopiskeltavalle työelämätiedolle on ollut koronaviruksen värittämänä poikkeusvuonna erityinen tilaus.

Duunipassi on kausiapulaisillemme työpaikoilla tapahtuvan perehdytyksen tueksi yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa luotu mobiiliverkkokoulutus. Sen avulla nuori kertaa työelämän perustaitoja kuten turvallisuudesta ja hyvinvoinnistaan huolehtimista. Passi suoritetaan itseopiskellen, esihenkilön tuella. Passi onkin kehitetty varmistamaan, että nuori ja esihenkilö kohtaavat, sillä Nuori Mieli Työssä -tutkimuksistamme on käynyt ilmi, että työuran alussa nuorille tärkeintä on kokemus porukkaan pääsemisestä sekä esihenkilön kannustava palaute.

Tervetuloa harjoittelijaksi S-ryhmään -perehdytys eli Harkkapassi on puolestaan kevennetty versio Duunipassista. Harkkapassi on tarkoitettu TET- sekä Tutustu ja tienaa -harjoittelijoille ja se löytyy kaikille s-ryhmä.fi:stä.

Olimme vuonna 2020 jälleen yksi Vastuullinen kesäduuni -kampanjan pääyhteistyökumppaneista. Jokainen kampanjassa mukana oleva yritys voi osallistua Suomen suurimpaan kesätyökokemuksia kartoittavaan Kesäduuni-tutkimukseen, jossa kesätyöntekijät arvioivat työnantajia. Vuonna 2020 kilpailuun osallistui 114 työnantajaa, joita arvioi miltei 6 500 kesätyöntekijää.

S-ryhmän osuuskaupat pärjäsivät haasteellisena poikkeuskesänä hienosti vuoden 2020 Vastuullisin kesäduuni -kisassa. Pohjois-Karjalan Osuuskauppa ylsi sarjassaan ykköseksi huipputuloksella, Osuuskauppa Arina sijoittui neljänneksi ja Osuuskauppa PeeÄssä oli kuudes.

Alkuvuodesta 2020 S-ryhmässä kaavailtiin kesätyöpaikkoja 14 000 nuorelle. Koronakevät sekoitti kuitenkin suunnitelmia ja karsi etenkin nuorimpien alle 18-vuotiaiden työmahdollisuuksia. Lopulta töitä sai yli 7 600 nuorta eri osuuskaupoista ympäri Suomea.

TYÖNTEKIJÖIDEN MONIMUOTOISUUS

74

KANSALLISUUTTA

37

KESKI-IKÄ

MOTIVOITUNEENA TYÖSSÄ ELÄKEIÄN JÄLKEEN

Haluamme kehittää työelämää pitkäjänteisesti myös konkarityöntekijöiden näkökulmasta ja yritämme parhaillaan löytää konkreettisia ratkaisuja sille, miten kannustamme ihmisiä pidempiin työuriin ja tuemme heidän jaksamistaan. Konkarityöntekijöiden roolin ja arvostuksen kehittäminen onkin yksi S-ryhmän henkilöstötyön tärkeistä teemoista. S-ryhmän henkilöstöstä 12 prosenttia on yli 55-vuotiaita. Osana nykytilanteen kartoitusta osallistuimme Nextmilen toteuttamaan Konkari 2020 -tutkimukseen. Tutkimuksessa selvitettiin yli 55-vuotiaiden näkemyksiä ja toiveita työssäkäyntiä kohtaan ennen eläkeikää ja eläkkeelle jäännin jälkeen. Lisäksi selvitettiin eri-ikäisten työntekijöiden suhtautumista ja odotuksia suhteessa vanhempiin kollegoihin.

Tulosten mukaan 40 prosenttia vastanneista s-ryhmäläisistä on todennäköisesti tai varmasti valmiita jatkamaan työssä eläkeiän jälkeen. Motivoivista tekijöistä suurin on itse työn mielekkyys ja tunne sen tärkeydestä. Hyödynnämme tutkimuksen tuloksia kehitystoimenpiteiden suunnittelussa. Toimenpiteet liittyvät esimerkiksi työvuorosuunnitteluun, työergonomiaan ja työn merkityksellisyyden vahvistamiseen.

IKÄ ON VAIN NUMERO

Emme kysy työnhakijoilta työhakemuksissa syntymävuotta tai ikää. SOK:n asiantuntijarekrytoinneista ikäkysymys jäi pois vuonna 2019, ja vuoden 2020 alusta käytäntö on ulotettu koko S-ryhmään esimerkiksi myymälöiden, ravintoloiden ja ABC-liikennemyymälöiden rekrytointeihin. Tavoitteena on, että asenteet eivät vaikuta työhaastattelukutsun saamiseen edes tiedostamattomasti.

VIRON PRISMOILLE IHMISOIKEUSKESKUKSEN TUNNUSTUS

Viron Prismoille myönnettiin vuoden 2020 lopulla Viron ihmisoikeuskeskuksen ja sosiaaliministeriön laatumerkki ”Kunnioitamme eroja” pitkäkestoisesta työstä moninaisuuden lisäämiseksi.

Virossa on yhdeksän Prismaa, joissa on noin 800 työntekijää yli kymmenestä eri maasta. Henkilöstön ikähaarukka on 15–76 vuotta ja naisten osuus on 78 prosenttia. Töissä viestintää tehdään viroksi, venäjäksi ja englanniksi, ja työntekijöille viestitään useilla eri kanavilla. Prismojen työtyytyväisyyskyselyssä henkilöstön tasapuolinen kohtelu ylittää virolaisyritysten keskiarvon.

Eri taustoista tulevien ihmisten työllistymistä edistetään esimerkiksi tukemalla niitä, jotka vasta opiskelevat viron kieltä tai joilla ei ole aikaisempaa työkokemusta kaupassa. Prisma tarjoaa työntekijöille mahdollisuuden opiskella viroa, venäjää, englantia tai suomea yrityksen kustannuksella työtehtävän vaatimuksista riippuen.

VIESTINTÄÄ JA MAINONTAA MONIMUOTOISUUDEN EDISTÄMISEKSI

Haluamme edistää monimuotoisuutta myös viestinnän ja markkinoinnin keinoin. Esimerkiksi Prisman pukeutumisen Muoti kuuluu kaikille -slogania on tuotu esille muun muassa siten, että vaatteita esittelevät erinäköiset, -kokoiset ja -ikäiset ihmiset.

Kauppakeskus Triplan Prisma kertoi aukeamisestaan ulkomainoskampanjalla, jossa käytettiin kahdeksaa Helsingin puhutuinta kieltä. Mainonta tehtiin suomeksi, ruotsiksi, somaliksi, kiinaksi, englanniksi, viroksi, venäjäksi ja espanjaksi. Viestinä oli Tervetuloa jokaisen kaupunkilaisen Prismaan.

Lisäksi S-ryhmän eri tahot ovat olleet Helsinki Pride -tapahtuman yhteistyökumppanina viimeiset kolme vuotta.

TYÖNTEKIJÖIDEN IKÄ 2020, %

NAISTEN OSUUS, SOK-YHTYMÄ	2018	2019	2020
Naisten osuus hallituksen jäsenistä (%)	7,5	22,2	**22,2**
Naisten osuus johtoryhmän jäsenistä (%)	14,0	14,3	**14,3**
Naisten osuus esihenkilörooleista (%)[1]	57,0	51,4	**50,6**

NAISTEN OSUUS, S-RYHMÄ	2018	2019	2020
Naisten osuus hallituksen jäsenistä (%)	21,0	35,0	**31,3**
Naisten osuus johtoryhmän jäsenistä (%)	12,8	10,8	**29,6**[2]
Naisten osuus esihenkilörooleista (%)[1]	66,0	57,6	**58,2**

1) Ennen vuotta 2019 raportoituihin lukuihin sisältyi naisten osuus sekä esihenkilö- että päällikkörooleista. Vuodesta 2019 alkaen raportoitu luku sisältää vain naisten osuuden esihenkilörooleista. Vuodesta 2019 lähtien raportoituun lukuun ei sisälly Inex, Meira Nova ja lähialueet.

2) Luvun raportointitapa ja tiedonkeruu on muuttunut vuodesta 2020 lähtien, joten luku ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa.

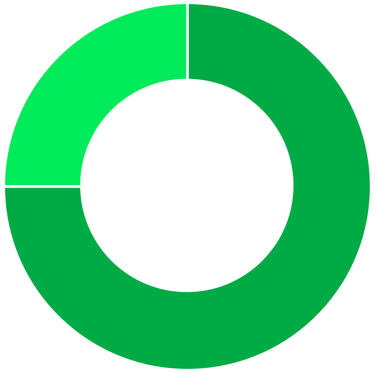

S-RYHMÄN TYÖNTEKIJÖIDEN SUKUPUOLIJAKAUMA 2020, %

Naiset	75 %
Miehet	25 %

Henkilötietojen huolellinen ja lainmukainen käsittely on keskeinen toimintamme edellytys ja osa vastuullista yritystoimintaa.

TIETOSUOJA ON TIETOVASTUULLISUUTTA

Henkilötietojen huolellinen ja lainmukainen käsittely on keskeinen toimintamme edellytys ja osa vastuullista yritystoimintaa.

S-ryhmässä tietosuojaperiaatteet ohjaavat kaikkea henkilötiedon käsittelyä. Periaatteiden tarkoituksena on varmistaa tietosuojaa koskevan lainsäädännön noudattaminen kaikessa henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojaperiaatteiden toteuttamisella mahdollistamme uusien ja parempien palveluiden tuottamisen S-ryhmän asiakasomistajille ja muille asiakkaille.

Tietosuojaperiaatteilla tuemme S-ryhmän liiketoimintojen tarpeita, tuloksellisuutta ja jatkuvuutta. Kehitämme asiakastiedoilla palveluita, jotka hyödyttävät ennen kaikkea asiakkaita itseään. Esimerkiksi asiakkaan ostotietojen käsittelyaikaa pidennettiin syyskuun 2020 alusta alkaen kahdesta vuodesta viiteen vuoteen. Tavoitteena on, että käsittelyajan pidentäminen mahdollistaa asiakasomistajien muuttuviin tarpeisiin vastaavien palveluiden kehittämisen sekä auttaa asiakasta hänen omien tietojensa hyötykäytössä.

Tietosuojaa hallitaan S-ryhmässä keskitetyllä mallilla, jossa SOK ohjaa S-ryhmätasoista tietosuojatoimintaa. Harkitut, selkeät ja yhteiset, S-ryhmälaajuiset henkilötietojen käsittelyn toimintatavat ovat edellytys sille, että S-ryhmään voidaan luottaa vastuullisena toimijana.

Vuonna 2020 tietovastuullisuutta S-ryhmän toiminnassa edistettiin muun muassa S-ryhmän tietosuojasivuston uudistamisella. Uusien sivujen tavoitteena oli lisätä informoinnin läpinäkyvyyttä ja parantaa rekisteröidyille annettavan tietosuojainformaation laajuutta ja laatua eri keinoin.

TIETOSUOJAA LUKUINA JA TEKOINA

S-ryhmä on yksi Suomen suurimmista henkilötietojen käsittelijöistä. Rekisterinpitäjämme toimivat monilla eri toimialoilla ja henkilötietoja käsitellään useissa eri käyttötarkoituksissa. S-ryhmällä on noin 2,4 miljoonaa asiakasomistajaa. Asiakasomistajatalouden jäsenet mukaan luettuna, rekisteröityjä asiakkaita on noin 4 miljoonaa. Käsittelemme lisäksi noin 40 000 työntekijämme henkilötietoja.

Olemme toteuttaneet rekisteröityjen oikeuksiin liittyvät tietosuojaprosessit yhdenmukaisesti kaikissa S-ryhmään kuuluvissa yrityksissä. Tavoitteenamme on palvella rekisteröityjä tietosuojaan liittyvissä kysymyksissä viipymättä ja laadukkaasti.

Asiakkaamme ja työntekijämme ovat esittäneet S-ryhmälle omiin tietoihinsa liittyviä pyyntöjä ja käyttäneet oikeuksiaan vuonna 2020 seuraavasti:

- **Asiakasomistaja- ja asiakastietojen perustietoihin on tehty 6 351 tietopyyntöä Oman S-kanavan tai asiakaspalvelun kautta.**
- **Verkkolomakkeen kautta on esitetty 97 tietopyyntöä S-ryhmän eri rekisterinpitäjille.**
- **S-ryhmän rekisterinpitäjille on esitetty 28 omien tietojen poistopyyntöä.**
- **Omia ostotietoja ja kulutustottumuksia voi tarkastella myös Omat ostot -palvelussa.**

Asiakasomistaja ja talouden jäsen voivat hallita ja päivittää osan omista tiedoistaan Omalla S-kanavalla tai ottamalla yhteyttä asianomaiseen rekisterinpitäjään.

Jotta toiminnassamme on huomioitu tietosuoja- ja tietoturvavaatimukset asianmukaisesti, teimme vuonna 2020 noin 150 tietosuoja- ja tietoturvallisuusarviointia S-ryhmän projekteihin, hankkeisiin ja muutostöihin. Kattavampi tietosuojan vaikutusten arviointi ”Data Protection Impact Assessment” on tehty esimerkiksi tarkan ostotiedon käsittelyn säilytysajan pidentämiseen ja käsittelyn laajentamiseen liittyvissä projekteissa.

Vuosittaisen tietosuojan tasoa ylläpitävän tietosuojan peruskoulutuksen suoritti noin 33 000 työssään henkilötietoja käsittelevää s-ryhmäläistä. Tämän lisäksi koulutimme asiantuntija- ja asiakaspalvelutehtävissä toimivia työntekijöitämme syventävällä tietosuojakoulutuksella.

HYVINVOINTI JA TERVEYS

Terveellinen ruoka ja omaan hyvinvointiin satsaaminen on yhä useammalle elämäntapa. Me haluamme pitää huolta työntekijöidemme hyvinvoinnista ja auttaa asiakkaitamme terveellisemmissä valinnoissa.

90 HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI
93 TERVEELLISEMPI ARKI

EDISTÄMME ERITYISESTI SEURAAVIA YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA
4 HYVÄ KOULUTUS
8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA
10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

Harva yritys menestyy ilman tyytyväisiä ja hyvinvoivia työntekijöitä. Avaimet parempaan työhyvinvointiin löytyvät läheltä työntekijöiden arkea. Tärkeintä on ennakoida muutoksia ja niiden vaikutuksia henkilöstöön sekä ottaa työntekijät aidosti mukaan sujuvamman työskentelyn kehittämiseen.

HENKILÖSTÖN HYVINVOINTI

S-ryhmässä on käytössä yhteinen työhyvinvoinnin mittaristo, joka koostuu työtyytyväisyyden, esihenkilötyön laadun, työkykykokemuksen sekä työkyvyttömyyden tunnusluvuista. Lisäksi käytössä on S-ryhmätasoiset johtamislupaukset: uskallan, arvostan ja toteutan. Johtamislupauksilla halutaan varmistaa kaikille hyvä lähijohtaminen ja kehittää kaupparyhmän johtamiskulttuuria ja siihen kehitettiin mittari: johtamislupausindeksi vuonna 2019. S-ryhmässä työtyytyväisyyden merkittävin vuosittain toistuva mittari on työyhteisötutkimus (TYT), johon kaikki s-ryhmäläiset kutsutaan vastaamaan. Tutkimuksella kartoitamme omaan työhön ja suorituskykyyn sekä oman työyksikön ja yrityksen toimivuuteen liittyviä asioita. Tutkimus koostuu useasta indeksistä, joilla mitataan työtyytyväisyyden eri osa-alueita. Tähtäämme vuosittain indeksiin, joka on vähintään viisi yksikköä yli Suomen yleisnormin.

Timo Heikkala

Huolimatta koronavuoden tuomista haasteista kaikkien s-ryhmäläisten työhön, TYT-tulos nousi koko S-ryhmässä ennätyksellisen korkeaksi vuonna 2020. Se ylsi tutkimusasteikon ylimmälle tasolle ollen 76,3. Työntekijämme ovat Suomen keskiarvoa selkeästi tyytyväisempiä työhönsä ja vuonna 2020 ylitimme normin merkittävästi 8,4 yksiköllä. Lähiesihenkilötyötä, luottamusta lähiesihenkilöön, hyvää suhdetta lähiesihenkilön kanssa sekä arvostuksen kokemusta kuvaava johtamislupausindeksi oli puolestaan 77,4.

Tulokset osoittavat, että kaupan ja palvelualojen työn arvostus on kriisin myötä noussut ja oma työ on koettu merkityksellisemmäksi. Myös kriisitilanteen johtaminen ja esihenkilötyö onnistuivat haastavana vuonna. Lisäksi S-ryhmän yritykset pystyivät tekemään ketteriä ja joustavia järjestelyjä, kuten hotelli- ja ravintolatyöntekijöiden siirtoja kaupan puolelle, jossa työvoiman tarve kasvoi nopeasti.

S-RYHMÄN TYÖYHTEISÖTUTKIMUKSEN TULOKSET (ASTEIKKO 0–100)

	2018	2019	2020	SUOMEN YLEISNORMI 2020
TYT-indeksi (sis. kaikki kysymykset)*	72,9	73,4	**76,3**	67,9
Omistautuneisuusindeksi	76,3	76,9	**79,6**	74,3
Sitoutumisindeksi	72,8	73,7	**77,6**	70,8
Johtamisindeksi	73,2	73,5	**75,8**	66,1
Suorituskykyindeksi	70,5	70,6	**73,2**	62,6
Eettinen indeksi	77,9	77,9	**79,6**	-
Keskiarvo kysymyksestä ”Yrityksemme periaatteita ja arvoja noudatetaan yksikkömme päivittäisessä toiminnassa”. (Asteikko 1–4)	3,41	3,44	**3,49**	3,2
Johtamislupausindeksi	75,6	75,8	**77,4**	70,3

*) Tulokset on painotettu vastaajien lukumäärällä.

JOUSTAVAA TYÖTÄ

Pyrkimyksenämme on tarjota pääasiallinen toimeentulo kaikille työntekijöillemme, jotka niin haluavat. Vaikka suurin osa työntekijöistämme arvostaa edelleen kokoaikatyötä, osa-aikatyö on suosittua erityisesti alle 25-vuotiaiden ja työuran viimeisiä vuosia viettävien keskuudessa.

TYÖSUHTEIDEN LAATU, %

	2018	2019	2020
Vakituiset	88	90	**90**
Määräaikaiset	12	10	**10**
Kokoaikaiset	35	36	**40**
Osa-aikaiset	65	64	**60**

TYÖSUHTEIDEN LÄHTÖVAIHTUVUUS, %

	2018	2019	2020
Vakituiset	16,3	19,9	**15,1**

MIELENTERVEYSTYÖ S-RYHMÄSSÄ

Mielenterveyden oireilu ja niiden vuoksi lisääntyvät työkyvyttömyyseläkkeet ovat kasvava haaste työelämälle. Ilmiötä tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti, sillä mielenterveyden ongelmat linkittyvät usein moniin elämän osa-alueisiin kuten elintapoihin, elämäntilanteeseen ja elämänhallintaan. Työpaikalla työkulttuurilla ja esihenkilöillä on erityisen iso vaikutus.

Mielenterveyttä alettiin systemaattisesti edistää S-ryhmässä Nuori Mieli Työssä -hankkeen avulla vuonna 2017. Tarkasteluun otettiin nuorten kasvava mielenoireilu. Hanke poiki Mielen tuki -mallin, johon kuuluu muun muassa uudenlaisia sähköisiä tukipalveluita. Malli ja uudet työkalut on otettu laajaan käyttöön S-ryhmässä, ja nuorten parissa aloitettu kehitystyö hyödyttää nyt kaikenikäisiä työntekijöitämme.

Mielen hyvinvoinnin keskiössä on työkyvyn systemaattinen johtaminen, tehokkaat tukipalvelut ja hoitomallit sekä esihenkilöiden ja johdon ymmärryksen lisääminen mielen hyvinvoinnin, työn ja johtamisen yhteydestä. Konkreettisia toimenpiteitämme ovat esimerkiksi esihenkilöiden kouluttaminen, lyhytpsykoterapian tarjoaminen ja matalan kynnyksen sähköisten palveluiden käyttöönotto. Näitä ovat Terveystalon kanssa kehitetty Mielen chat -palvelu ja videoyhteydellä psykoterapeutin kanssa tapahtuva sparraus. Vahvistimme myös ohjausta työterveyspsykologin ennaltaehkäiseviin palveluihin ja paransimme esihenkilöiden lähitukea tilanteiden hoitamisessa. Mielen tuki -mallilla pyrimme vastaamaan jatkuvasti lisääntyviin mielen häiriöistä aiheutuviin sairauspoissaoloihin. Pilotoitaessa mallia vuonna 2019 saatiinkin poikkeuksellisia tuloksia mielenterveyshäiriöistä johtuvien sairauspoissaolojen vähentymisenä. Mielenterveyshäiriöistä johtuvat sairauspoissaolot ovat kasvussa myös S-ryhmässä, mutta lievemmässä kuin keskimäärin Suomessa. Mielen tuki -mallin toimenpiteiden uskotaan pitävän tilanteen hallinnassa.

SAIRAUSPOISSAOLOPÄIVÄT LASKUSSA

Muutama vuosi sitten päivittämämme varhaisen tuen mallin osaksi toimme vahvasti muokatun työn periaatteet. Pyrimme muokkaamaan työtä työntekijän työkyvylle soveltuvaksi ja näin ehkäisemään sairauspoissaoloja sekä pitämään yllä työntekijän työkykyisyyttä.

Kokonaisuutena sairauspoissaolopäivien määrä laski S-ryhmässä 2,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Hengitystieinfektioista johtuvien sairauspoissaolopäivien lukumäärä laski lähes 15 prosenttia ja tämän syyksi nähdään koronaviruspandemian aikana merkittävästi parantunut hygienia. Tuki- ja liikuntaelinsairauksien 8,5 prosentin sairauspäivien määrän selvä lasku on myös hyvä saavutus ottaen huomioon työn fyysisyys monessa toimipaikassamme. Jatkossa S-ergo-projektin avulla pyrimme varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisemään tuki- ja liikuntaelinsairauksia ja niistä johtuvaa työkyvyttömyyttä.

S-ERGO

Työvoiman saatavuus on tulevaisuuden työelämän keskeisiä haasteita. Tarvitsemme osaavia ja hyvinvoivia työntekijöitä ja haluamme, että he pysyvät hyvässä työkunnossa koko työuransa ajan. Yksi tärkeä keino lisätä työkykyä on huolehtia hyvästä työergonomiasta ja turvallisista työtavoista.

S-ryhmässä työergonomiasta huolehtiminen nähdään jatkuvana toimintana ja huomio on siirretty henkilön fyysisen toiminnan näkökulmasta jo itse työn suunnitteluvaiheeseen ja perehdytysprosesseihin. Vuoden 2020 alussa käynnistimme useita tekoja, joiden tavoitteena oli työergonomiaa kehittämällä vähentää tuki- ja liikuntaelinsairauksia. Tarkastelimme työergonomiaa muun muassa sen kautta, miten työkengät ja työvaatteet vaikuttavat ergonomiaan ja työntekoon, kuinka ergonomia huomioidaan toiminnan ja toimitilojen suunnittelussa ja logistiikkaketjuissa sekä miten terveellinen työergonomia toteutuu työvuorosuunnittelussa.

Keväällä tehtyjen selvitysten tuotoksia on saatu osin jo käytäntöön ja esimerkiksi marketkaupan perehdytyksen ajokorttiin on lisätty ergonomia-osio. Ergonomian huomioiminen työsuunnittelussa on työn alla.

S-RYHMÄSSÄ TYÖTYYTYVÄISYYS ENNÄTYSKORKEALLA KORONAVUONNA

S-ryhmän alueosuuskaupat ja SOK-yhtymä lukeutuvat koronavuoden onnistujiin työyhteisötutkimusten tulosten perusteella. Työtyytyväisyys nousi koko S-ryhmässä ennätystasolle, mistä kertovat myös huipputulokset Eezy Spiritin Suomen innostavimmat työpaikat -kisassa.

Kisan neljästä kategoriasta S-ryhmään tuli kolme voittoa. Suurten yritysten (yli 1 000 henkilöä) luokan ykköseksi ylsi Osuuskauppa PeeÄssä, keskisuurten (150–1 000 henkilöä) sarjan voiton vei Varuboden-Osla Handelslag ja pienten yritysten (alle 150 henkilöä) kärkipaikan otti SOK:n enemmistöomistama North European Oil Trade Oy (NEOT Oy).

Suurten yritysten sarjassa top 10 -listalla komeili liuta muitakin osuuskauppoja: Suur-Savo, KPO, Eepee, Keskimaa, PKO, Hämeenmaa, Arina ja Pirkanmaa. Keskisuurten yritysten sarjassa VBO sai seurakseen top 10 -listalle osuuskaupoista Maakunnan, Keulan, Eekoon ja Satakunnan.

Erityisen hyviä arviointeja S-ryhmän henkilöstö antoi koronavuoden työyhteisötutkimuksissa yrityksen kehittymisestä oikeaan suuntaan ja tulevaisuudennäkymistä. Henkilöstöllä on hyvin vahva luottamus johdon päätöksentekokykyyn. Yhteisten johtamislupausten myötä esihenkilötyöskentely saa varsin positiivista palautetta. Henkilöstö kokee myös oman työnsä merkityksellisyyden vahvistuneen.

Suomen innostavimmat työpaikat -kilpailun tulokset kokonaisuudessaan: **www.innostavimmat.fi**

Ruoalla on keskeinen merkitys ihmisten ja ympäristön terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä, ja kaupalla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, miten Suomi syö. Haluamme, että terveellinen syöminen on kaikille mahdollista ja uskomme, että kun fiksut valinnat tehdään helpoiksi, niitä myös tehdään.

TERVEELLISEMPI ARKI

S-ryhmässä on käytössä Ravitsemussitoumusmalli. Kyseessä on vuonna 2017 käyttöönotettu toimintamalli, jonka tavoitteena on parantaa suomalaisten ruokavalion ravitsemuksellista laatua. Tällä on suuri merkitys taistelussa kansantauteja vastaan. Teimme oman ravitsemussitoumuksemme ensimmäisenä yrityksenä Suomessa.

Ravitsemussitoumus on puolestaan osa **kansallista kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusta**, joka on keskeinen väline YK:n Kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpanossa. Yhteiskuntasitoumus on yhteinen pitkän aikavälin tahtotila tulevaisuuden Suomesta. Olemme tehneet vuodesta 2014 alkaen yhteensä 13 kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumusta vastuullisuuden eri osa-alueilla. Mukana tärkeässä roolissa ovat ravitsemusta ja ruokareseptiikkaa koskevat sitoumukset, joita on yhteensä 9.

PUOLI KILOA KASVIKSIA PÄIVÄSSÄ

Tavoitteenamme on saada suomalaiset syömään enemmän kasviksia muun muassa laskemalla kotimaisten kasvisten hintoja. Ruokakaupoissamme kasvisten myynti kasvaakin huimaa vauhtia, sillä edelliseen vuoteen verrattuna kasviksia myytiin 5,3 prosenttia enemmän vuonna 2020.

Teemme kasviksiin liittyvää viestintää ja markkinointia myymälöissämme. Parhaimmillaan kolme miljoonaa suomalaista kuukaudessa tavoittavassa Yhteishyvä-lehdessä ja yhteishyvä.fi:ssä tarjoamme artikkeleita, reseptejä ja videoita satokausikasviksista ja terveellisistä vaihtoehdoista.

Monipuolistimme myös kaikkien ABC-asemien salaattipöydän, ja noutopöydästä löytyy päivittäinen kasvisruokavaihtoehto. ABC-asemilla käy normaaliaikoina päivittäin syömässä noin 30 000 asiakasta, joten monipuolisella kasviskattauksella voidaan vaikuttaa todella monen suomalaisen ruokavalioon.

Uskomme myös, että kasvisten kulutuksen seuranta voi auttaa syömään terveellisemmin. Omat ostot -palvelussamme on toiminnallisuus, jonka avulla voi katsoa, kuinka monta kiloa hedelmiä ja vihanneksia on ostanut vuodessa tai kuukaudessa yhteensä tai keskimäärin päivässä. Kulutusta voi seurata kaikki kasvisostokset yhteen laskien, eroteltuna hedelmiin, juureksiin, marjoihin ja vihanneksiin tai aina yksittäisiin tuoteryhmiin, kuten banaaneihin, rypäleisiin ja kiiveihin asti.

KANNUSTAMME TERVEYDELLE JA YMPÄRISTÖLLE FIKSUUN SYÖMISEEN

Planetaarinen ruokavalio on noussut ruokakeskusteluun mukaan viime aikoina. Sen keskeinen ajatus on, että syömällä terveellisesti voi toimia myös ilmaston kannalta järkevästi. Ruokavalintojen kannalta on tärkeää myös se, mitä on tarjolla, miten helppoa valmistaminen on ja mitä ruoka maksaa. Kannustammekin asiakkaitamme erilaisin teoin syömään yhä terveellisemmin ja ilmastoystävällisemmin.

S-ruokakauppojen sesonkikalakonsepti nostaa esille kauden tuoreimpia ja maukkaimpia kalatuotteita. Sesongissa oleva kotimainen kala on myös hinnaltaan edullisempaa. Kalan arkikäyttöön rohkaistaan tuomalla sesongin maukkaimmat kalat paraatipaikalle ja tarjoamalla vinkkejä ja reseptejä kalan valmistamiseen.

Sesonkikalakonseptin myötä myös erikoisempien kalalajien myynti on kasvanut. Kotimaisista esimerkiksi mateen, nieriän, ahvenen ja hauen kysyntä on kasvanut merkittävästi. Tuoreen kalan lisäksi kalansyönnistä innostuneet suomalaiset ovat tarttuneet uudenlaisiin kalatuotteisiin, kuten järvikalapihveihin, -puikkoihin ja -pyöryköihin ja etsimmekin valikoimiimme jatkuvasti kiinnostavia ja helppoja kalatuotteita.

S-ryhmän ruokakaupat olivat myös mukana Vegaanihaasteessa vuoden 2020 tammikuussa. Haaste kannustaa kokeilemaan kasvisruokaa tammikuun ajan. Vegaanihaaste kuvasi yhteistyön merkeissä muun muassa Facebook-sivuilleen suoria lähetyksiä ruokakaupoistamme eri teemoilla, esitteli vegaanisia tuotteita valikoimastamme ja vinkkejä niiden käyttöön. Lisäksi HOK-Elannon S-marketit toivat syksyllä 2020 selkeät ja erottuvat Vege-merkinnät hyllyihin vegaanisten tuotteiden kohdalle.

Lisäksi luomutuotteiden kysyntä ja valikoimat jatkavat kasvuaan. Vuoden lopussa ruokakauppojemme valikoimissa oli noin 3 500 luomutuotetta ja niiden myynti kasvoi kolme prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Luomutuotteiden osuus elintarvikkeiden myynnistä oli 2,6 prosenttia vuonna 2020.

TERVEELLISEMPÄÄ RUOKAA LAPSILLE

Ruokakaupoissamme on lisätty viimeisten vuosien aikana reippaasti ravitsemuksellisesti parempien vaihtoehtojen määrää lapsille. Vuoden 2020 lopussa valikoimiin oli tullut jo yli 90 uutta oma merkki -tuotetta, esimerkiksi lasten aterioita, välipalatuotteita ja mehuja, kun tavoitteena oli saada lisättyä 20 uutta tuotetta vuoden 2020 loppuun mennessä.

Valikoimien kehittämisen sekä tuotteiden ja reseptien muokkaamisen lisäksi terveellisiin ruokavalintoihin voidaan vaikuttaa myös opetuksen kautta. Toteutamme yhdessä Ruokatiedon kanssa peruskoulun alaluokkalaisille suunnattua **Retki kauppaan -opetuskokonaisuutta**, jossa koululaiset pääsevät opettajansa johdolla lähikauppaan oppimaan ruokaketjusta.

Lisäksi järjestämme kouluikäisille ilmaisia Ässäkokki-kursseja yhteistyössä Marttojen kanssa. Kurssilla opetamme koululaisille satokausien mukaista kokkaamista ja arjen ruokataitoja. Vuoden 2020 keväällä alkanut koronaviruspandemia vaikutti myös Ässäkokki-kurssien tarjontaan ja kursseja järjestettiin aiemmasta poiketen vain noin 50 eri puolilla Suomea. Vähentyneitä kursseja paikkaamaan kuvasimme uusia Ässäkokki-videoita, jotka ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä Yhteishyvä.fi:ssä.

SUOLAN, SOKERIN JA RASVAN MÄÄRÄN HUOMIOINTI KOTIMAISTA-, RAINBOW- JA XTRA-TUOTTEISSA

Huomioimme omien merkkiemme tuotteita kehittäessämme aina suolan, sokerin ja rasvan määrän ja pyrimme mahdollisimman terveelliseen lopputulokseen. Esimerkiksi suolan kohdalla tavoittelemme aina voimakassuolaisuusrajan alittamista. Vuoden 2020 lopussa suolaa oli vähennetty jo 14 tuotteesta, kuten paistopistetuotteista ja meetvursteista. Sokeria olemme vastaavasti vähentäneet jo 52 tuotteesta tavoitteen ollessa 30 tuotetta. Olemme lisäksi tuoneet valikoimiin 26 uutta naturel-tuotetta (muun muassa erilaisia pähkinä- ja siemensekoituksia, tuorelihatuotteita), joissa tavoitteena on ollut tarjota suolattomia ja vähempisuolaisia vaihtoehtoja eri tuoteryhmissä.

TERVEELLISIÄ RESEPTEJÄ

Ruokaohjeiden ravitsemuslaadulla on suuri merkitys ravitsemussuositusten mukaisen ruokavalion toteuttamisessa ja niillä ohjataan myös ostoskäyttäytymistä. Ravitsemussuositusten mukaisten ruokien ja aterioiden valmistaminen tulisi myös tehdä kuluttajille helpoksi.

Yhteishyvän reseptit tarjoavat kuluttajille inspiraatioita ja ideoita ruoanlaittoon sekä leivontaan. Yhteishyvä jätti vuoden 2020 lopulla Ruokavirastoon kuusi reseptien ravitsemussitoumusta liittyen kasvisten ja kalan käytön lisäämiseen, hyvien rasvojen suosimiseen, suolan ja sokerin käytön vähentämiseen sekä kuitupitoisten raaka-aineiden suosimiseen resepteissä. Sitoumuksen julkaistaan vuoden 2021 aikana **sitoumus2050-sivustolla**. Yhteishyvä oli ensimmäinen media, joka jätti omia reseptejä koskevat ravitsemussitoumuksensa.

Yhteishyvä.fi-sivuston resepteihin on lisätty entistä tarkempia ravintosisältötietoja, jotta suomalaisten olisi helpompi tehdä terveyttä edistäviä valintoja. Reseptit tuotetaan S-kokeilukeittiössä ja ne on testattu suomalaisiin kotikeittiöihin sopiviksi.

RAVINTOLASKURI AUTTAA YMMÄRTÄMÄÄN RUOKAOSTOSTEN RAVINTOSISÄLTÖJÄ JA HELPOTTAA TEKEMÄÄN TERVEELLISEMPIÄ VALINTOJA.

RAVINTOLASKURI

Julkaisimme vuoden 2020 syksyllä S-mobiilin Omat ostot -palvelussa ravintolaskurin. Kansainvälisestikin ainutlaatuinen palvelu on kehitetty yhdessä Suomen johtavien ravitsemustieteilijöiden kanssa.

Laskurin avulla voi seurata ostamansa ruoan terveellisyyttä ja ravintoarvoja sekä verrata niitä suomalaisiin ravitsemussuosituksiin. Ravintolaskuri auttaa ymmärtämään ruokaostosten ravintosisältöjä ja helpottaa tekemään terveellisempiä valintoja.

Eniten laskurin käyttäjiä on kiinnostanut sokerin, suolan ja kuitujen kulutus. Lisäksi laskuri näyttää hiilihydraattien, proteiinien, rasvan ja tyydyttyneiden rasvojen osuuden ruokavaliosta. Kaikista ravintoarvoista pääsee porautumaan yksittäisen tuotteen tasolle saakka.

Ravintolaskuri rikkoi heti lanseerausviikolla Omat ostot -palvelun käyttöennätyksiä. Palvelun lanseerausviikolla laskuria kävi tutkimassa lähes 70 000 uniikkia käyttäjää ja vuoden 2020 loppuun mennessä palvelua oli käyttänyt jo 260 000 asiakasomistajaa.

FASD-KAMPANJA

Merkittävänä valtakunnallisena toimijana haluamme tehdä oman osamme ja muistuttaa kaikkia vastuullisesta alkoholinkäytöstä, erityisesti raskauden aikana.

S-ryhmän ruokakaupat olivat vuonna 2020 ensimmäistä kertaa mukana kansainvälisessä FASD-päivässä (fetal alcohol spectrum disorders), jonka tavoitteena on muistuttaa, ettei raskaudenaikaiselle alkoholinkäytölle ole turvarajaa. Osana kampanjaa kaikissa S-ruokakaupoissamme aloitettiin alkoholin myyminen FASD-päivänä 9.9.2020 yhdeksän minuuttia tavallista myöhemmin (klo 9.09).

S-PANKKI MUKANA KANSAINVÄLISESSÄ TUPAKANVASTAISESSA ALOITTEESSA

S-Pankin Varallisuudenhoito on mukana kansainvälisessä tupakanvastaisessa Tobacco-Free Finance Pledge -aloitteessa. Aloite pyrkii kasvattamaan finanssialan tietoisuutta omasta roolistaan edistää tupakanvastaisten linjausten käyttöönottoa toimialallaan.

S-Pankin Varallisuudenhoito on poissulkenut tupakkayhtiöt omissa vastuullisen sijoittamisen periaatteissaan jo ennen aloitteeseen liittymistä. Tämä tarkoittaa, etteivät S-Pankki ja FIM-rahastot tee suoria sijoituksia tupakanvalmistajiin. Kansainvälisen aloitteen kautta S-Pankki haluaa tuoda esille koko finanssialan vastuuta olla rajoittamassa tupakkateollisuuteen tehtäviä investointeja maailmanlaajuisesti.

Sitoumuksen allekirjoittajat sitoutuvat muun muassa edistämään sitä, että sijoittajat vetäytyisivät tupakkateollisuuden rahoittamisesta. Tämä edistäisi tavoitetta vähentää tupakointia maailmanlaajuisesti niin, ettei tupakointia enää aloitettaisi. Allekirjoittajat sitoutuvat lisäksi kasvattamaan tupakkateollisuudesta vapaan rahoituksen suosiota lisäämällä tietoa ja ymmärrystä tupakan vaaroista.

S-ryhmän ulkoista raportointia ja viestintää kehitetään ensisijaisesti vastaamaan asiakasomistajien, henkilöstön ja muiden sidosryhmien odotuksia.

VUOSI- JA VASTUULLISUUS-KATSAUKSEN KUVAUS

S-ryhmän edelläkävijyys vastuullisuudessa edellyttää järjestelmällistä johtamista, ja sitä varten tarvitaan kattavaa ja luotettavaa seurantatietoa useista eri tunnusluvuista. Myös ulkoisen raportoinnin tulee olla avointa.

S-ryhmä on raportoinut toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI) laatimaa kestävän kehityksen raportointistandardia soveltaen vuosittain vuodesta 2012 lähtien. Raportoinnissa on kuitenkin huomioitu myös S-ryhmän osuustoiminnallinen rakenne.

Vuonna 2020 raportoimme ensimmäisen kerran kattavasti ilmastoriskeistä käyttäen apuna TCFD-raportointisuosituksia.

Katsaus kertoo koko S-ryhmän tasolla tehdyistä linjauksista ja niiden toimeenpanosta sekä keskeisistä tavoitteista ja toimenpiteistä. Juridisesti itsenäisinä yrityksinä osuuskaupat myös raportoivat omasta toiminnastaan vuosiesitteissään ja verkkosivuillaan.

Katsauksessa esitetyt kasvihuonekaasupäästöt (scope 1, 2 ja 3), pinta-alat, energiankulutus-, jäte- ja ruokahävikkitiedot, BSCI-auditointien kokonaismäärä sekä riskimaahankinnat, on varmennettu ulkopuolisen tahon toimesta.

GRI-SISÄLTÖINDEKSI

102 – YLEINEN SISÄLTÖ

			SIVUNUMERO
ORGANISAATION KUVAUS			
102	1-7	S-ryhmän toimialat, toimintamaat, omistusrakenne ja koko	5-8
102	8	Henkilöstö	8; 91
102	9	Toimitusketju	72-73
102	10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja toimitusketjussa	12-13
102	11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	67; 69
102	12	Ulkopuoliset periaatteet tai sitoumukset	51; 59; 61; 67; 70; 84
102	13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	34
STRATEGIA			
102	14	Pääjohtajan katsaus	9
102	15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	10; 38; 42; 49-50; 67
EETTISET TOIMINTAPERIAATTEET			
102	16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	37; 67; 72; 87
102	17	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	70

			SIVUNUMERO
HALLINTO			
102	18	Hallintorakenne	21
102	19-20	Vastuunjako ja vastuuhenkilöt	15-18
102	22	Hallituksen kokoonpano	17
102	23	Hallituksen puheenjohtaja	17
102	24	Hallituksen valinta	20; 22; 26
102	25	Eturistiriitojen välttäminen	20; 25; 26; 29
102	26	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	30; 47; 68
102	28	Hallituksen suorituksen arviointi	25; 26
102	29-31	Hallituksen rooli riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	28-29; 47; 68
102	35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	**S-ryhmä.fi**
102	36	Palkitsemisen määrittelyprosessi	20; 23; **S-ryhmä.fi**
SIDOSRYHMÄT			
102	40	S-ryhmän keskeiset sidosryhmät	34
102	43	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	32-34
102	44	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	32-34; 90-91
RAPORTOINTITAPA			
102	45	Tilinpäätökseen sisältyvät yhtiöt	96
102	46-47	Raportin sisällön määrittely ja olennaiset näkökohdat	31
102	48-49	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa tai raportoinnin laajuudessa	Muutokset raportoitu kyseisen tiedon yhteydessä
102	50	Raportointijakso	3
102	54-55	GRI-raportointi	96-98
102	56	Raportin varmennus	105

103 – JOHTAMISMALLI

			SIVUNUMERO
103	2	Johtamistavan kuvaus	30-31; 46-47; 67-68; 90

200 – TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

			SIVUNUMERO
TALOUDELLISET TULOKSET			
201	1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	37; 39-41
201	2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	47-50
VÄLILLISET TALOUDELLISET VAIKUTUKSET			
203	1	Infrastruktuuri-investointien ja yleishyödyllisten palvelujen tuen kehitys ja vaikutukset	41-42
203	2	Merkittävät epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	37; 41
HANKINTAKÄYTÄNNÖT			
204	1	Ostot paikallisilta toimittajilta	42-43; 72
KORRUPTIONVASTAISUUS			
205	2	Korruption vastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä viestintä ja koulutus	70
VEROT			
207	1	Verostrategia	39
207	4	Maakohtainen veroraportointi	40

300 – YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

			SIVUNUMERO
MATERIAALIT			
301	1	Materiaalien käyttö	65
301	3	Kierrätetyt tuotteet ja niiden pakkausmateriaalit	63; 65
ENERGIA			
302	1	Oma energiankulutus	52
302	3	Energiaintensiteetti	52
VESI			
303	5	Vedenkulutus	52
LUONNON MONIMUOTOISUUS			
304	2	Toiminnan, tuotteiden ja palvelujen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen	59; 76-77
PÄÄSTÖT			
305	1	Suorat kasvihuonekaasupäästöt (scope 1)	55-56
305	2	Epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (scope 2)	55-56
305	3	Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (scope 3)	57
305	5	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	47; 50-51; 54-57
JÄTTEET			
306	1	Syntyvät jätteet ja jätteisiin liittyvät merkittävät vaikutukset	61-65
306	2	Jätteisiin liittyvien vaikutusten hallinta	61-65
306	3	Syntyvien jätteiden määrä jätelajeittain	61-62
TOIMITTAJIEN YMPÄRISTÖARVIOINNIT			
308	1	Osuus toimittajista, jotka on arvioitu ympäristökriteerien mukaisesti	75-77

400 – SOSIAALISET VAIKUTUKSET

			SIVUNUMERO
TYÖSUHTEET			
401	1	Henkilöstön vaihtuvuus	91
TYÖTERVEYS JA -TURVALLISUUS			
403	2	Riskien tunnistaminen, arviointi ja tapausten tutkinta	80–81; 92
403	3	Työterveyspalvelut, joiden avulla ennaltaehkäistään riskejä	81; 92
403	4	Työntekijöiden osallistuminen työterveyden ja –turvallisuuden johtamiseen ja kehittämiseen	81; 92
403	5	Työterveyteen ja –turvallisuuteen liittyvät koulutukset	81
403	6	Terveyden edistämiseen liittyvät palvelut ja ohjelmat	81; 92
403	7	Työterveys- ja työturvallisuushaittojen ehkäisy läpi arvoketjun	70
403	9	Työtapaturmat ja sairauspoissaolot	81; 92
MONIMUOTOISUUS JA YHDENVERTAISET MAHDOLLISUUDET			
405	1	Hallinnon ja henkilöstön monimuotoisuus	86
SYRJINNÄN EHKÄISY			
406	1	Syrjinnän ehkäisy	68; 83-84
LAPSITYÖVOIMA			
408	1	Toiminnot ja toimittajat, joiden osalta on tunnistettu merkittävä lapsityövoiman käytön riski	68; 73
PAKKOTYÖVOIMA			
409	1	Toiminnot ja toimittajat, joiden osalta on tunnistettu merkittävä pakko- ja rangaistustyövoiman käytön riski	68; 73

			SIVUNUMERO
IHMISOIKEUSARVIOINNIT			
412	1	Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi	68; 73; 78
PAIKALLISYHTEISÖT			
413	1	Toiminnot, joissa on toteutettu vaikutusarviointi ja kehitysohjelmia	78
TOIMITTAJIEN SOSIAALINEN ARVIOINTI			
414	1	Toimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti	71; 73-74
414	2	Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	78
ASIAKKAIDEN TERVEYS JA TURVALLISUUS			
416	1	Tuotteiden ja palveluiden terveys ja turvallisuusvaikutusten arviointi	82; 93-95
MARKKINOINTIVIESTINTÄ JA TUOTEINFORMAATIO			
417	3	Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden noudattaminen	72
ASIAKKAIDEN YKSITYISYYDENSUOJA			
418	1	Asiakkaiden yksityisyydensuoja ja asiakastietojen käsittely	87-88

S GROUP GHG INVENTORY REPORT 2020 22.3.2021

Part 1: Descriptive information

Descriptive information	Company response
Company name	SOK Corporation (reporting S Group data) S Group is a Finnish cooperative group of companies operating in the retail and service sector. S Group comprises the cooperatives and SOK Corporation along with its subsidiaries employing around 40.000 people with retail sales total of €11.6 billion. The co-op members own the cooperatives, which in turn own SOK Corporation. SOK produces procurement, expert and support services to cooperatives. SOK is also responsible for the strategic guidance of S Group and the development of the business chains. SOK Corporation comprises SOK and its subsidiaries. The purpose of S Group's business is to provide co-op members with competitive services and benefits. The group wants to offer diverse services and an extensive network of around 1800 outlets for co-op members in Finland, Estonia and Russia.
Description of the company	S Group's key business areas are • supermarket trade, • department stores and speciality stores, • hardware trade, • service station store and fuel sales, as well as • travel industry and hospitality business. In addition, S-Bank offers banking services to co-op members.
Chosen consolidation approach (equity share, operational control or financial control)	Operational control The GHG emissions reported by S Group under Scope 1 and Scope 2 include all business units in Finland, Estonia and Russia. Scope 1 and 2 emissions include the fuel consumed at properties managed by S Group companies and co-ops and the purchased energy used by properties managed by S Group companies and co-ops. Outlets in which the heat consumption is included in the rental agreement and separate consumption meters are not in place, are excluded (31 per cent of outlets). GHG emissions from refrigerant leaks in outlets are included.
Description of the businesses and operations included in the company's organizational boundary	S Group's Scope 3 emissions occur from sources owned or controlled by other entities in the value chain. Most significant indirect emissions (not included in Scopes 1 and 2) that occur along S Group's value chain, including both upstream and downstream emissions, are presented in the Scope 3 emissions inventory. The Scope 3 GHG emissions inventory of S Group includes emissions from all business units except for car and agriculture trade which represent around 4 percent of total sales. These deviations as well as other limitations in the boundary are reported in connection with the categories and indicators in question.
The reporting period covered	01/01/2020–31/12/2020
	The following categories, adapting the GHG Protocol, are included in S Group's Scope 3 GHG emissions inventory:
	Category 1: Purchased goods and services • Purchased goods for resale including daily food, non-food, consumer goods for grocery stores, restaurants and hotels, and fuel sold at petrol stations and indirect purchases (machines and equipment) • Purchased indirect services
	Category 2: Capital goods • New constructed buildings

Descriptive information	Company response
A list of scope 3 activities included in the report	Category 3: Fuel- and energy-related activities (not included in Scope 1 and 2) Upstream emissions from purchased fuels, electricity and heat. In Finland upstream emissions from renewable electricity and nuclear are excluded. Transmission and distribution losses from purchased electricity and heat
	Category 4: Upstream transportation and distribution Outsourced contract operators for retail, food service and fuel logistics
	Category 5: Waste generated in operations
	Category 6: Business travel Business flights and emissions from leased cars
	Category 7: Employee commuting
	Category 9: Downstream transportation and distribution Customer transportation to and from outlets
	Category 11: Use of sold products GHG emissions from the use/combustion of fuel sold
	Category 15: Investments GHG emissions from direct investments by S Group associated company S Bank's (S Bank ownership 100%) subsidiary FIM. Calculated based on the share of ownership: https://www.fim.com/fi/fim/vastuullinen-fim/rahastojen-hiilijalanjalki/
	The following activities were excluded from the report:
	Category 8: Upstream leased assets – Category excluded This category is relevant for S Group regarding leased IT and other equipment and cars leased for employees, however the GHG emissions from the use of the IT equipment is included in scope 2 and the GHG emissions from other stages of the lifecycle are included in category 1
A list of scope 1, scope 2, and scope 3 activities excluded from the report with justification for their exclusion	Category 10: Processing of sold products – Category excluded This category is relevant for S Group, but GHG emissions from purchased raw materials for the restaurants are included in category 1 and GHG emissions from the food preparation stage are included in scopes 1–2.
	Category 12: End-of-life treatment of sold products – Category excluded This category is relevant for S Group but is excluded to avoid double accounting as the end-of-life treatment emissions are included in the emissions from Category 1: Purchased goods and services. Also, difficult to calculate due to lack of reliable data for different product and service categories.
	Category 13: Downstream leased assets – Category excluded This category is not relevant for S Group as it does not lease assets to other companies which would not be included in Scope 1 or Scope 2 inventories.
	Category 14: Franchising – Category excluded This category is relevant for S Group regarding the 102 Hesburger fast-food restaurants in Finland. However the emissions from these franchises are included in S Group's scope 1 and 2 inventories.

Part 2: Greenhouse gas emissions data

Scopes and categories[1]	Metric tons CO_2e
Scope 1: Direct emissions from owned/controlled operations	63.300
Scope 2: Indirect emissions from the use of purchased electricity, steam, heating, and cooling	Location based electricity: 71.100 Market based electricity: 0 Heating & cooling: 56.400
Upstream scope 3 emissions	
Category 1: Purchased goods and services	5.040.900
Category 2: Capital goods	10.400
Category 3: Fuel- and energy-related activities (not included in scope 1 or scope 2)	30.700
Category 4: Upstream transportation and distribution	133.400
Category 5: Waste generated in operations	17.400
Category 6: Business travel	500
Category 7: Employee commuting	16.400
Category 8: Upstream leased assets	N/A
Other	N/A
Downstream scope 3 emissions	
Category 9: Downstream transportation and distribution	248.500
Category 10: Processing of sold products	N/A
Category 11: Use of sold products	N/A
Category 12: End-of-life treatment of sold products	2.218.000
Category 13: Downstream leased assets	N/A
Category 14: Franchises	N/A
Category 15: Investments[2]	113.800
Other	N/A

1
2

Part 3: Description of methodologies and data used

Scope	Methodologies used to calculate or measure emissions, providing a reference or link to any calculation tools used
Scope 1	Activity data: Oil: kWh of heat produced with oil as measured and registered in the S Group real estate system. Gas: kWh of heat produced with gas as measured and registered in the S Group real estate system. Refrigerant leaks: kg of substance as reported fill-ups of the equipment by the service provider for each co-op and company Self-produced wind power (S-Voima/GigaWatti): cancelled Certificates of Origin for S-Voima based on the share of ownership of S Group co-ops and companies. Emission factors: Oil: Statistics Finland Fuel Classification 2020: https://www.stat.fi/tup/khkinv/khkaasut_polttoaineluokitus.html Gas: Statistics Finland Fuel Classification 2020: https://www.stat.fi/tup/khkinv/khkaasut_polttoaineluokitus.html Refrigerant leaks: The Finnish Environment Institutes publication: https://helda.helsinki.fi/handle/10138/155617, https://www.linde-gas.fi/fi/products_ren/refrigerants/hfo_gases/r452a/index.html (R452A), https://www.agas.com/eu/products-services/products-refrigerants/hfc/r453a-rs-70/ (R453A), https://darment.fi/kylmaaine/r407a/ (R407A) and https://darment.fi/kylmaaine/r448a/ (R448A)
Scope 2	Activity data: Electricity: consumption data in kWh based on the S Group real estate system and S-Voima electricity purchases Heat: consumption data in kWh based on the S Group real estate system, electricity consumption used for geothermal heat pumps included in electricity metering Cooling: consumption data in kWh based on the S Group real estate system Emission factors: Finland Electricity (S-Voima/TuuliWatti wind power is categorized in scope 1): 0 Electricity (other, market-based): Renewable electricity guarantees of origin were used. Electricity (location-based): Finland average electricity energy mix, 3 year average: 141 kg CO2/MWh; https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiankaytto_suomessa/co2-laskentaohje_energiankulutuksen_hiilidioksidipaastojen_laskentaan/co2-paastokertoimet District heat: same emissions factor for both market and location based: Statistic Finland district heat segregated production average emissions factor: 154 kg CO2/MWh; https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiankaytto_suomessa/co2-laskentaohje_energiankulutuksen_hiilidioksidipaastojen_laskentaan/co2-paastokertoimet Cooling: real estates located in Helsinki region, thus emissions factor in 2019 from local service provider used, 18 kg CO2/MWh; https://www.helen.fi/helen-oy/tietoa-yrityksesta/energiantuotanto/sahkon-ja-lammon-ominaispaastot/ Cooling: real estates located in Tampere region, thus emissions factor in 2019 from local service provider used, 0 kg CO2/MWh; https://www.sahkolaitos.fi/lampoa-ja-viileytta/jaahdytysratkaisut/alkupera/ Cooling: real estates located in Turku region, thus emissions factor in 2019 from local service provider used, 0 kg CO2/MWh; https://www.turkuenergia.fi/kaukolampo-ja-jaahdytys/kaukojaahdytys-ekologinen-valinta/ Cooling: real estates located in Espoo region, thus emissions factor in 2019 from local service provider used, 0 kg CO2/MWh; https://www.fortum.fi/yrityksille-ja-yhteisoille/lammitys/kaukokylma Estonia: Electricity: Estonia electricity residual mix 2019; 758 g CO2/kWh, same factor used for heat; https://elering.ee/en/residual-mix Russia: Electricity and heat combined intensity emissions factor in Russia in 2016, 75,2 tn CO2/TJ; https://webstore.iea.org/co2-emissions-from-fuel-combustion-2018-highlights

Scope and category	Description of the types and sources of data used to calculate emissions	Description of the methodologies, allocation methods, and assumptions used to calculate emissions	% of emissions calculated using data obtained from suppliers or value chain partners
Upstream scope 3 emissions			
Category 1: Purchased goods and services	Activity data (primary data): Calculations based on volumes (kg/l) sold by category (majority of daily food and non-food items) and spend (euros) by category (consumer goods and services). Emission factors (secondary data): Lifecycle emissions factors were taken from different sources including: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/300737/SYKEra_15_2019_korjattu_26_02_2020.pdf?sequence=4&isAllowed=y LUKE 2016: Summary of the chosen methodologies and practices to produce GHGE-estimates for an average European diet Luke 2019: Product group specific carbon foot print calculations based on SOK's data and the scientific articles. For fuel: well-to-tank emissions factor was calculated based on the lifecycle emissions factors provided by S Group fuel trade partner NEOT and by deducting the combustion emissions factors based on LIPASTO fuel mix emissions factors 2017: http://lipasto.vtt.fi/yksikkopaastot/tunnusluvut/tunnusluvuttie.htm	Coverage: All divisions in Finland. Method: Average lifetime GHG emissions factors were acquired for product categories from different sources. Activity data used in the calculation was 1) the physical mass (kg) or volume (liters) of the products sold during the fiscal year, or where physical volume was not available, the emission factors were used for each 2) euro of the "basic price"/ purchase price of the product as indicated in an input-output model including the environmental impacts. The lifetime emissions of products were not split between cradle to gate and gate-to-end-of-life due to limited split LCA data availability for the sources used. Scope 1–2 emissions were not deducted from the category due to limited data availability on the retail/storage share of the category specific LCA factors so the category contains approx. 5 % double counting risk for this reason. Exception was made for the most significant individual product - fuel, for which the use-phase/tank-to-wheel emissions we're excluded from category 1 and are presented in category 11. Thus category 1 only includes the estimated well-to-tank share of the fuel life-cycle CO_2 emissions. The calculation methodology and sources used contain significant amount of uncertainties and can thus only be used as a very high level estimate of the climate impact of products and services purchased by S Group in 2020.	13% (well-to-tank emissions factor for fuel)
Category 2: Capital goods	Activity data: constructed square meters of new buildings. Emissions factors: Kurnitski 2012: emission factor for construction and materials (excluding energy use during life-cycle) https://www.puuinfo.fi/sites/default/files/content/info/puurakentamisen-roadshow-2012-luentoaineistot/4_2012-03-21_Kurnitski-Hiilijalanj%C3%A4lki_0.pdf	Coverage: Finland Method: Calculations are based on area of constructed buildings in Finland in 2019 and emission factors for construction per square meter regarding building emissions from materials and construction with the assumption that all new buildings are made with concrete.	0%
Category 3: Fuel- and energy-related activities (not included in scope 1 or scope 2)	Activity data: energy and fuel consumption in kWh as collected from the group and co-op energy meters. Emissions factors: Defra 2016-2019 WTT and T&D emissions factors for fuels, electricity and heat: https://www.greenelement.co.uk/conversion-factors-2019-full-set-for-advanced-users-4/	Coverage: all countries. Method: country and energy specific consumption figures were multiplied by the relevant Defra emissions factor. For electricity in Finland, the share of renewable energy (own and market-based) and nuclear (in residual market mix) were excluded from the calculation and thus only the upstream emissions for the residual fossil fuel based energy were included. Residual mix was based on 2019 as 2020 mix was not yet available at the time of reporting	0%

Scope and category	Description of the types and sources of data used to calculate emissions	Description of the methodologies, allocation methods, and assumptions used to calculate emissions	% of emissions calculated using data obtained from suppliers or value chain partners
Category 4: Upstream transportation and distribution	Activity data: logistics partner's reported mileage Emissions factors: LIPASTO fossil fuel emissions factors 2016: http://lipasto.vtt.fi/yksikkopaastot/tunnusluvut/tunnusluvuttie.htm	Coverage: Finland, business units: grocery, consumer goods, restaurants and hospitality and fuel trade Calculations are based on contracted logistics partners' reported mileage and related GHG emissions. Includes domestic and inbound transportation for Inex Partners, Meira Nova and North European Oil Trade by the contracted partners. The share of transportation emissions from transportations is allocated to SOK according to the share of products that have been supplied to SOK during the reporting year. Excludes transportation directly from food suppliers to outlets.	100%
Category 5: Waste generated in operations	Activity data: waste amounts in tonnes by type of waste. Emissions factors: HSY / Natural Interest 2014: WWF Finland's Climate Calculator. http://www.ilmastolaskuri.fi/fi/calculation-basis?country=2&year=10746	Coverage: all countries Method: waste per type (tonnes) multiplied with the respective emissions factor.	100%
Category 6: Business travel	Activity data: mileage and fuel used Emissions factors: Provided by service providers (AMEX and LeasePlan)	Coverage: Flights: S Group in Finland, leased vehicles: SOK Corporation (regional co-ops excluded) Calculation made for SOK Corporation's leased cars and employees business travel by plane. Data and emission calculations provided by service partners	100%
Category 7: Employee commuting	Activity data: S Group employees in Finland estimated average distance to their workplace (km) multiplied by annual average estimated working days. Emissions factors: Emissions factors: for cars and local transportation buses: WWF Climate Calculator (based on LIPASTO database): http://www.ilmastolaskuri.fi/fi/calculation-basis?country=2&year=10746 Transportation methods: KSV, Helsinkiläisten liikkumistottumukset 2019: https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-05-20.pdf HSL Liikkumistapatutkimus 2018: https://www.hsl.fi/sites/default/files/hsl_julkaisu_9_2019_netti.pdf https://www.liikennevirasto.fi/documents/20473/434710/Esite_HLT2016_ENGLANTI.pdf/3d811186-db02-4680-bba4-63732c6d9f33	Coverage: Finland Method: Calculation made based on 2016 data for S Group employees in Finland, who have the "employee" information linked to their S Group loyalty card. Average work commute distance estimated based on the average distance between the employee's postal code and their respective workplace. The mode of transport was estimated based on a national Transportation study stating the share of different modes of transport in different size towns/communities. Average mileage and modes of transport was then multiplied with the average annual working days. Part-time employees annual working days were estimated based on their average weekly working hours. It is acknowledged, that there is a possible overlap with scope 3 category 11 emissions where employees purchase fuel for their commute from S Group service stations however, the share of such overlap is difficult to estimate accurately. The calculation methodology and sources used contain significant amount of uncertainties and can thus only be used as a very high level estimate of the climate impact of S Group employees work commute.	0%
Downstream scope 3 emissions			
Category 8: Upstream leased assets	Not relevant		

Scope and category	Description of the types and sources of data used to calculate emissions	Description of the methodologies, allocation methods, and assumptions used to calculate emissions	% of emissions calculated using data obtained from suppliers or value chain partners
Category 9: Downstream transportation and distribution	Emissions factors: Emissions factors: for cars and local transportation buses: WWF Climate Calculator (based on LIPASTO database): http://www.ilmastolaskuri.fi/fi/calculation-basis?country=2&year=10746 Transportation methods: KSV, Helsinkiläisten liikkumistottumukset 2019: https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/julkaisut/julkaisu-05-20.pdf HSL Liikkumistapatutkimus 2018: https://www.hsl.fi/sites/default/files/hsl_julkaisu_9_2019_netti.pdf https://www.liikennevirasto.fi/documents/20473/434710/Esite_HLT2016_ENGLANTI.pdf/3d811186-db02-4680-bba4-63732c6d9f33	Coverage: loyal customer transportation to and from outlets in Finland, approx. 80 % of customer visits by loyal customers. Method: Calculation made based on the S Group customer loyalty card holders annual visits to S Group outlets multiplied by the average distance between the card holders hometown/commune (based on postal codes) and the closest S Group outlet weighted by the nr of visits and taking into account the town/area specific transportation methods. Employee visits deducted based on the assumption that they visit the outlets on their way from work. Ways of transportation obtained from national and regional transportation surveys. It is acknowledged, that there is a possible overlap with scope 3 category 11 emissions if customers purchase fuel for their vehicles from S Group service stations however, the share of such overlap is difficult to estimate accurately. The calculation methodology and sources used contain significant amount of uncertainties and can thus only be used as a very high level estimate of the climate impact of S Group customers visits to S Group outlets.	0%
Category 11: Use of sold products	Activity data: volume of fuel (liters) sold to end customers in 2020. Emission factors: TTW emissions factors provided by S Group fuel sourcing company NEOT based on actual fossil to bio mixes in 2020. Fossil fuel combustion factors from VTT LIPASTO database 2016.	Coverage: Finland. Method: volume of fuel sold to end customers multiplied with the relevant combustion emissions factor by fuel type.	100%
Category 13: Downstream leased assets	Not relevant		
Category 15: Investments[3]	Data used: MSCI data from those direct shares and bonds for which either publicly available or otherwise estimated CO_2 emissions data is available for more than 50% of the fund's investments	Emissions allocation per investment/fund to S Group/FIM based on the share of ownership	100%

3

KPMG Oy Ab
Töölönlahdenkatu 3 A
PL 1037
00101 HELSINKI

Puhelin 020 760 3000
www.kpmg.fi

Riippumaton varmennusraportti Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan johdolle

Olemme Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnan (jäljempänä "SOK") johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet S-ryhmän vuosikatsauksessa 2020 esitetyt kasvihuonekaasutiedot ja tietyt muut ympäristövastuun tunnusluvut (jäljempänä "Tietyt Ympäristövastuutiedot") 31.12.2020 päättyneeltä vuodelta.

Tietyt Ympäristövastuutiedot pitävät sisällään seuraavat tunnusluvut:

- Energiankulutus suorista ja epäsuorista (Scope 1 ja 2 vastaavista) lähteistä
- Energian ominaiskulutus
- Suorat CO2-päästöt (Scope 1): polttoaineiden käyttö, kylmäainevuodot
- Epäsuorat CO2-päästöt (Scope 2): sähkö, kaukolämpö, kaukokylmä
- Merkittävimmät välilliset CO2-päästöt (Scope 3): ostetut tuotteet ja palvelut, pääomahyödykkeet (rakennukset), hankitun energian epäsuorat päästöt, tuotteiden kuljetus ja jakelu, jätteet, liikematkat, työmatkaliikenne, asiakasliikenne ja myytyjen tuotteiden käyttö ja sijoitukset
- Päästöintensiteetit
- Kiinteistöjen pinta-ala sekä kiinteistöjen energian ja päästöjen neliötehokkuusluvut
- Jätteiden määrä, jätejakeiden erittely ja hyötykäyttöasteet
- Ruokahävikki
- Suorien riskimaaostojen osuus kokonaisostoista (%)
- BSCI-auditointien lukumäärä (kpl)

Johdon vastuu

SOK:n johto vastaa Tiettyjen Ympäristövastuutietojen sekä niissä esitettyjen väittämien laatimisesta ja esittämisestä raportointikriteeristön eli *GRI Sustainability Reporting Standards* -raportointiohjeistoa soveltaen. Johto vastaa myös SOK:n kestävän kehityksen tavoitteiden määrittämisestä suoriutumisen ja raportoinnin osalta, sisältäen sidosryhmien ja olennaisten näkökulmien tunnistamisen, sekä niiden toiminnan johtamisen ja sisäisen valvonnan järjestelmien perustamisesta ja ylläpitämisestä, joista raportoitu toimintaan liittyvä tieto on saatu.

Meidän velvollisuutemme

Meidän velvollisuutemme on suorittaa rajoitetun varmuuden antava toimeksianto ja esittää toimeksiannon perusteella riippumaton johtopäätös. Olemme suorittaneet varmennustoimeksiannon Tietyille Ympäristövastuutiedoille International Auditing and Assurance Standard Board IAASB:in julkaiseman kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin International Standard on Assurance Engagements ISAE 3000 (uudistettu), *Muut varmennustoimeksiannot kuin mennyttä aikaa koskevan taloudellisen informaation tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus*, mukaisesti ja Tiettyihin Ympäristövastuutietoihin sisältyville kasvihuonekaasutiedoille ISAE 3410, *Kasvihuonekaasuraportteja koskevat varmennustoimeksiannot*, mukaisesti. Kyseiset standardit edellyttävät, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko ympäristövastuun tunnusluvuissa ja kasvihuonekaasuraportissa olennaista virheellisyyttä.

KPMG Oy Ab soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia International Standard on Quality Control ISQC 1 ja sen mukaisesti ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää, johon sisältyvät dokumentoidut toimintaperiaatteet ja menettelytavat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettaviin säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskien.

Olemme noudattaneet International Ethics Standards Board for Accountants IESBA:n eettisten sääntöjen riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia, jotka perustuvat rehellisyyden, objektiivisuuden, ammatillisen pätevyyden ja huolellisuuden, salassapitovelvollisuuden ja ammatillisen käyttäytymisen periaatteille.

Tehdyt toimenpiteet

Rajoitetun varmuuden antava toimeksianto toteutetaan tekemällä tiedusteluja pääasiassa henkilöille, joiden tehtävänä on laatia esitetyt Tietyt Ympäristövastuutiedot, sekä soveltamalla analyyttisia ja muita asianmukaisia evidenssin hankkimismenetelmiä. Olemme suorittaneet toimeksiannossa muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet SOK:n ylimmän johdon jäseniä sekä Tiettyjen Ympäristövastuutietojen keräämisestä vastaavia henkilöstön jäseniä;
- Arvioineet *GRI Sustainability Reporting Standards* -raportointiohjeiston raportointia koskevien periaatteiden soveltamista Tiettyjen Ympäristövastuutietojen esittämisessä;
- Arvioineet Tiettyjen Ympäristövastuutietojen keräämiseen ja yhdistelemiseen käytettyjä tiedonhallinnan prosesseja, tietojärjestelmiä ja käytännön menettelytapoja;
- Käyneet läpi esitetyt Tietyt Ympäristövastuutiedot ja arvioineet tietojen laatua ja laskentarajojen määrittelyä;
- Testanneet Tiettyjen Ympäristövastuutietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa suoritettavat toimenpiteet poikkeavat luonteeltaan ja ajoitukseltaan kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa suoritettavista toimenpiteistä ja ovat niitä suppeampia. Tämän vuoksi rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa saatava varmuuden taso on huomattavasti alempi kuin varmuus, joka olisi saatu suorittamalla kohtuullisen varmuuden antava toimeksianto.

Toimeksiannon luontaiset rajoitukset

Kaikkiin varmennustoimeksiantoihin liittyy luontaisia rajoituksia tarkastellun tiedon valikoivasta testauksesta johtuen. Siten havaitsematta jääneitä väärinkäytöksiä, virheellisyyksiä tai säädöstenvastaisuuksia saattaa esiintyä. Lisäksi ei-taloudelliseen tietoon saattaa liittyä merkittävämpiä luontaisia rajoituksia kuin taloudelliseen tietoon ottaen huomioon sekä sen luonteen että menetelmät, joita käytetään tällaisten tietojen keräämiseen, laskemiseen ja arvioimiseen.

Johtopäätökset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, että varmennustoimeksiannon kohteena olleet tiedot eivät olisi olennaisilta osiltaan laadittu *GRI Sustainability Reporting Standards* -raportointiohjeistoa soveltaen.

Helsinki, 24.3.2021

KPMG Oy Ab

Jukka Rajala
KHT

Tomas Otterström
Partner, Advisory

KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity.
Document Classification: KPMG Confidential

Y-tunnus 1805485-9
Kotipaikka Helsinki